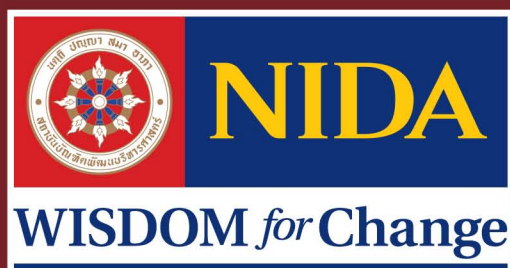

วารสารนิຕ้าภาษาและการสื่อสาร

NIDA Journal of Language and Communication

Volume 20 • Issue 26 • September - December 2015

- 1** การพัฒนาฉลากยารูปภาพสำหรับผู้ป่วยต่างชาติในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี
Development of Pictorial Medication Labels for Foreign Patients in Nopparat Rajathanee Hospital
■ วิธนี เกตุพุก, ปัญญาภรณ์ ทรงสุนทรวงค์, ศศิธร มามีชัย, ศุภานันท์ ปิงเจริญกิจกุล, กนกกช บุคย์น้ำเพชร, อรรธยา เปล่งสงวน
- 24** การพรรณนาภาษาเหมาหนานในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
A Description of Maonan Language in China
■ เมฆม สอดส่องกฤษ
- 53** การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ของค่านิยมไทย
ซึ่งแฝงอยู่ในงานวรรณกรรมของสุนทรภู่ ที่คัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถาน
The Metaphor Analysis of the Thai Values Embedded in the Poems of Soontornpu's Literatures Selected by the Royal Institute
■ ภควัฒน์ บุญญฤทธิ์, รุจิระ โรจนประภาณต์
- 74** โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน
The Language Structure of Idiomatic Expressions in the Editorials of Daily Newspapers
■ กาญจนา ต้นโพธิ์
- 110** คำซ้ำในภาษาไทยกับคำเทียบเคียงในภาษาเยอรมัน
Reduplicatives in Thai and Their Equivalents in German
■ กรกช อัดตวิริยะนุภาพ
- 134** บทวิจารณ์หนังสือ “Language and the Market Society: Critical Reflections on Discourse and Dominance”
■ ชนกพร อังศุวิริยะ

Graduate School of Language and Communication

<http://lc.nida.ac.th>

บทบรรณาธิการ

วารสาร *NIDA Journal of Language and Communication* เป็นวารสารที่มีผู้ประเมินบทความ (peer review) ของคณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จัดพิมพ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้และผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ๆ ทฤษฎี การวิจัย วิธีวิทยา และแนวคิดในศาสตร์ของภาษา การสื่อสาร และสหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง วารสารภาษาและการสื่อสารฉบับภาษาไทยเป็นเวทีหนึ่ง สำหรับการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อต่อยอดชุดความรู้ให้แก่บุคลากรในวงวิชาการ ทั้ง ครู อาจารย์ และ นักวิชาการภายในประเทศ และนานาชาติ

เมื่อเดือนพฤษภาคม 2558 วารสาร *NIDA Journal of Language and Communication* ได้รับการประเมินคุณภาพโดยศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) วารสาร *NIDA Journal of Language and Communication* ได้รับการจัดลำดับให้อยู่ใน วารสารกลุ่มที่ 1 : วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI (รับรองจนถึง 31 ธันวาคม 2562) และให้จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI และจะถูกคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ASEAN Citation Index (ACI) ในขั้นต่อไป

วารสารฉบับนี้ทางกองบรรณาธิการได้รับบทความที่ประยุกต์ศาสตร์ทั้งทางด้านภาษาและการสื่อสารที่น่าสนใจ รวม ห้าบทความ ดังนี้

บทความแรก คณะผู้วิจัย ประกอบด้วย 1) วิธณี เกตุพุก, 2) ปัญญาภรณ์ ทรงสุนทรวงศ์, 3) ศศิธร มามีชัย, 4) ศุภนันท์ ปิงเจริญกิจกุล, 5) กนกกช บุศย์น้ำเพชร และ 6) อรรถยา เปล่งสงวน ศึกษาประโยชน์ของการพัฒนาลากยารูปภาพสำหรับใช้สื่อข้อมูลและการให้คำแนะนำวิธีการบริหารยาให้กับผู้ป่วยต่างชาติในโรงพยาบาลรัฐที่ใช้ภาษาไทย คณะผู้วิจัยได้ประเมินความเข้าใจคำสั่งการบริหารยาจากลากยารูปภาพที่พัฒนาขึ้นมา จำนวน 9 รูปแบบ โดยเก็บข้อมูลในผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยชาวต่างชาติที่มารับบริการโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี กรุงเทพฯ ในช่วงเดือนเมษายนถึงมิถุนายน พ.ศ. 2557 จำนวน 402 คน คณะผู้วิจัยพบว่า ลากยารูปภาพที่พัฒนาขึ้นยังไม่ผ่านเกณฑ์ของ ANSI จึงต้องการพัฒนาเพิ่มเติม แต่ลากยารูปภาพนั้นมีประโยชน์ในการช่วยสื่อความหมายได้ดีให้กับผู้ป่วยที่มีปัญหาเรื่องภาษาเมื่อใช้ร่วมกับคำอธิบายด้วยวาจา ท่าทาง หรือ ตัวอย่างยาจริง และมีประโยชน์ในการช่วยเตือนความจำทำให้ผู้ป่วยระลึกได้เมื่อเห็นรูปภาพ

บทความที่สอง เมฆม สอดส่องกลุข นำเสนอข้อมูลทางภาษาศาสตร์ของภาษาของชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมาหนานในประเทศจีน โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากผลงานของนักวิชาการจีน โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน กล่าวคือ ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์เหมาหนาน และ การพรรณนาทางภาษาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย การจัดแบ่งตระกูลภาษา, ระบบเสียง, ระบบคำ และ ระบบไวยากรณ์ ผู้วิจัยพบว่าระบบคำและระบบไวยากรณ์ ของภาษาเหมาหนานกำลังอยู่ในภาวะที่ถูกภาษาจีนแทรกซึมเช่นเดียวกับภาษาของชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ไม่โดยดูจากการวางตำแหน่งของคำมีสองแบบใช้ควบคู่กันไป คือ แบบภาษาเหมาหนานและแบบภาษาจีน ทำให้พบเห็นลักษณะทางไวยากรณ์ที่ยืมทั้งคำทางไวยากรณ์และโครงสร้างทางไวยากรณ์มาจาก

ภาษาจีน หรือการใช้ โครงสร้างทางไวยากรณ์ภาษาเหมาหนานแต่ใช้คำภาษาจีน หรือไม่ก็ใช้รูปแบบภาษาจีน แต่ใช้คำภาษาเหมา หนาน ปรากฏการณ์เช่นนี้ทำให้ไวยากรณ์ภาษาเหมาหนานไม่เป็นระบบระเบียบที่ชัดเจน และสร้างความสับสน ให้กับผู้ที่ศึกษาภาษาเหมาหนานเป็นอย่างมาก

บทความที่สาม การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะค่านิยมไทยซึ่งแฝงอยู่ในงานวรรณกรรมของสุนทรภู่ ที่คัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถาน โดย ภควัฒน์ บุญญฤทธิ์ และ รุจิระ โรจนประภายนต์ เน้นศึกษาความหมายเชิงลึกที่สะท้อนค่านิยมไทยจากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะ ในงานเขียนของสุนทรภู่จากหนังสือวรรณทองในวรรณคดีไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2554 รวม 252 วรรณทอง โดยใช้กรอบและทฤษฎีการวิเคราะห์ ถ้อยคำอุปลักษณะของ George Lakoff และ Mark Johnson (1980) บทความศึกษาว่า 1) ถ้อยคำอุปลักษณะ ในวรรณกรรมของสุนทรภู่ที่ถูกคัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถาน มีลักษณะอย่างไร และ 2) ความหมายเชิงลึกที่เกิดจากการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะในวรรณกรรมของสุนทรภู่ที่ถูกคัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถานสะท้อนค่านิยมไทยแบบใด โดยจากการศึกษาพบว่าสามารถวิเคราะห์ประเภทถ้อยคำอุปลักษณะที่ได้ 18 กลุ่ม และสามารถสะท้อนชุดค่านิยมไทยที่ราชบัณฑิตยสถานยังคงหยิบมาตอกย้ำได้ 5 ชุด คือ 1) ค่านิยมศาสนาและธรรมชาติ 2) ค่านิยมอำนาจนิยม 3) ค่านิยมบริโภคนิยม 4) ค่านิยมสนุกสนาน และ 5) ค่านิยมรักษาความสัมพันธ์

บทความที่สี่ ของ กาญจนา ตันโพธิ์ เรื่อง โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน ศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 จากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน พบว่าโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันมี 3 ประเภท คือ ประเภทที่เป็นคำ ประเภทที่เป็นวลี ประเภทที่เป็นประโยค ซึ่งในการใช้ถ้อยคำสำนวนทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำหนึ่ง และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว ทั้งนี้ถ้อยคำเหล่านี้ที่ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม โดยถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏมีทั้งถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ ลักษณะต่างๆ นับเป็นลักษณะเด่นของการใช้ถ้อยคำสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันที่มีผลในการเพิ่มอรรถรสในการอ่านและสร้างจินตภาพของผู้อ่านให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บทความที่ห้า เรื่อง คำซ้ำในภาษาไทยกับคำเทียบเคียงในภาษาเยอรมัน โดย กรกช อัตตวิริยะนุภาพ นำเสนอการวิเคราะห์หน้าที่ของคำซ้ำในภาษาไทยกับคำเทียบเคียงที่ปรากฏในภาษาเยอรมัน การใช้คำซ้ำในภาษาเยอรมันมีเพียงจำนวนน้อย และมักคำเลียนเสียงธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่คำซ้ำในภาษานั้นสามารถทำหน้าที่ทางไวยากรณ์และเพิ่มความหมายต่างๆ ให้แก่คำเดิมอย่างหลากหลาย ผู้วิจัยวิเคราะห์คลังข้อมูลของผู้วิจัยรวบรวมขึ้นเอง อันประกอบด้วยเรื่องสั้นภาษาไทยและเรื่องสั้นภาษาเยอรมันพร้อมกับบทแปลเป็นภาษาเยอรมันและภาษาไทยของเรื่องสั้น พบว่าคำซ้ำในภาษานั้นสามารถสื่อความหมายพหุพจน์

การแยกเป็นส่วนๆ การลดและเพิ่มน้ำหนักของความหมาย ตลอดจนสื่อนวัตกรรมโน้ตที่เกี่ยวกับการณ์ลักษณะ และทัศนภาวะด้วย ซึ่งความหมายต่างๆ เหล่านี้ไม่อาจสื่อได้ด้วยกระบวนการซ้ำคำในภาษาเยอรมัน แต่กลับตรงกับวิธีการอื่นๆ ในการสร้างคำใหม่ในภาษาเยอรมัน ไม่ว่าจะเป็นการผันคำ การใช้คำชนิดต่างๆ การใช้โครงสร้างซึ่งมีลักษณะคล้ายการซ้ำคำแต่เป็นการซ้ำในระดับวากยสัมพันธ์ ในทางตรงกันข้าม ภาษาเยอรมันกลับสื่อความหมายของคำซ้ำในภาษาไทยด้วยรูปแบบการสร้างคำแบบอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้หน่วยคำเติมหรือวิภัติปัจจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่แทบไม่ปรากฏในภาษาคำโดดอย่างภาษาไทย

วารสารฉบับนี้ยังได้รับเกียรติจาก ชนกพร อังศุวิริยะ ที่นำเสนอบทวิจารณ์หนังสือ Language and the Market Society: Critical Reflections on Discourse and Dominance แต่งโดย Gerlinde Mautner บทวิจารณ์นี้ทำให้เห็นความน่าสนใจของหนังสือเล่มนี้ ที่สามารถประยุกต์ทฤษฎีและการยกตัวอย่างการวิเคราะห์จากภาพโฆษณาทางการตลาดต่างๆ ซึ่งอาจเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้อ่านสามารถค้นพบพบประเด็นวิจัยอื่นๆ รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทั้งในทางวิชาการและในเชิงประยุกต์ขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่แบ่งปันงานอันมีคุณค่าของท่าน ขอขอบคุณกองบรรณาธิการ รวมถึงท่านผู้อ่านทุกท่าน หากมีข้อผิดพลาดประการใด บรรณาธิการขอน้อมรับและจะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จเร สิงห์โกวินท์

สารบัญ

การพัฒนาฉลากยารูปภาพสำหรับผู้ป่วยต่างชาติในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี Development of Pictorial Medication Labels for Foreign Patients in Nopparat Rajathanee Hospital วิธนี เกตุพุก, ปัญญาภรณ์ ทรงสุนทรวงศ์, ศศิธร มามีชัย, ศุภานันท์ ปิงเจริญกิจกุล กนกกช บุศย์น้ำเพชร, อรรธยา เปล่งสงวน.....	1
การพรรณนาภาษาเหมาหนานในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน A Description of Maonan Language in China เมฆม สอดส่องกฤษ.....	24
การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์(Metaphor Analysis) ของค่านิยมไทยซึ่งแฝงอยู่ในงานวรรณกรรมของสุนทรภู่ ที่คัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถาน The Metaphor Analysis of the Thai Values Embedded in the Poems of Soontornpu's Literatures Selected by the Royal Institute ภควัฒน์ บุญญฤทธิ, รุจิระ โรจนประภาณต์.....	53
โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน The Language Structure of Idiomatic Expressions in the Editorials of Daily Newspapers กาญจนา ตันโพธิ์	74
คำซ้ำในภาษาไทยกับคำเทียบเคียงในภาษาเยอรมัน Reduplicatives in Thai and Their Equivalents in German กรกช อัดตวิริยะนุภาพ.....	110
บทวิจารณ์หนังสือ “Language and the Market Society: Critical Reflections on Discourse and Dominance” ชนกพร อังศุวิริยะ.....	134
รายนามผู้เขียน.....	140

การพัฒนาฉลากยารูปภาพสำหรับผู้ป่วยต่างชาติในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี

DEVELOPMENT OF PICTORIAL MEDICATION LABELS FOR FOREIGN PATIENTS IN NOPPARAT RAJATHANEE HOSPITAL

วิธนี เกตุพุก, ปัญญาภรณ์ ทรงสุนทรวงค์
ศศิธร มามีชัย, สุภานันท์ ปิงเจริญกิจกุล
กนกกช บุศย์น้ำเพชร, อรรธยา เปล่งสงวน

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาฉลากยารูปภาพสำหรับใช้สื่อข้อมูลให้คำแนะนำวิธีการบริหารยาให้กับผู้ป่วยต่างชาติ และประเมินความเข้าใจคำสั่งการบริหารยาจากฉลากยารูปภาพ เก็บข้อมูลในผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยชาวต่างชาติที่มาใช้บริการโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ในช่วงเดือนเมษายนถึงมิถุนายน พ.ศ. 2557 จำนวน 402 คน โดยการศึกษาแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการพัฒนาฉลากยารูปภาพและขั้นตอนการประเมินฉลากยารูปภาพ มีการพัฒนาฉลากยารูปภาพจำนวน 9 รูปแบบ ดังนี้ รับประทานครั้งละ เศษหนึ่งส่วนสี่เม็ด วันละ 1 ครั้ง หลังอาหารเช้า, รับประทานครั้งละ ครึ่ง เม็ด วันละ 1 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า, รับประทานครั้งละ 2 เม็ด วันละ 2 ครั้ง หลังอาหารเช้า-เย็น, รับประทานครั้งละ 1 เม็ด วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า-เย็น, รับประทานครั้งละ 1 เม็ด วันละ 3 ครั้ง หลังอาหารเช้า-กลางวัน-เย็น, รับประทานครั้งละ 1 เม็ด วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า-กลางวัน-เย็น, รับประทานครั้งละ 1 เม็ด วันละ 4 ครั้ง หลังอาหารเช้า-กลางวัน-เย็น-ก่อนนอน, รับประทานครั้งละ 1 เม็ด วันละ 4 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า-กลางวัน-เย็น-ก่อนนอน และรับประทานครั้งละ 2 เม็ด ก่อนนอน

ผลการประเมินฉลากยารูปภาพ โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เพศหญิงมากกว่าเพศชาย (77.86% และ 22.14%) มากกว่าครึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี (56.00%) และประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด (84.00%) พักอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 1 ปี-5 ปี เป็นส่วนมาก (42.30%) และส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับคนไทย (69.40%) พบว่าฉลากยารูปภาพแบบที่ 9 คือ ครั้งละ 2 เม็ด ก่อนนอน เป็นฉลากที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกทุกหัวข้อในแต่ละแบบคำสั่งมากที่สุด ใกล้เคียงกับฉลากแบบที่ 5 คือ ครั้งละ 1 เม็ด วันละ 3 ครั้ง หลังอาหารเช้า กลางวัน เย็น (73.4% และ 72.9%) แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อย่อยรวมในทุกแบบของฉลากยารูปภาพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูกในหัวข้อจำนวนครั้งหรือมือที่ต้องรับประทานยา (เฉลี่ย 85.96%) รองลงมาคือจำนวนเม็ดยา (เฉลี่ย 84.82%) เวลาที่รับประทานยา เช่น เช้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน ตอบถูกเฉลี่ย 80.82% ส่วนการทานยาก่อนหรือหลังอาหารตอบถูกน้อยที่สุด (เฉลี่ย 68.56%)

โดยสรุปฉลากยารูปภาพที่พัฒนาขึ้นยังไม่ผ่านเกณฑ์ของ ANSI จึงอาจต้องทำการพัฒนาเพิ่มเติม แต่ทั้งนี้ฉลากยารูปภาพดังกล่าวน่าจะมีประโยชน์ในการช่วยสื่อความหมายได้ดีให้กับผู้ป่วยที่มีปัญหาเรื่องภาษา เมื่อใช้ร่วมกับคำอธิบายด้วยวาจา ท่าทาง หรือ ตัวอย่างยาจริง และมีประโยชน์ในการช่วยเตือนความจำ ทำให้ผู้ป่วยระลึกได้เมื่อเห็นรูปภาพอีกครั้ง

คำสำคัญ ฉลากยารูปภาพ ผู้ป่วยต่างชาติ

ABSTRACT

Aim of this research is to develop pictorial medication labels for conveying medical instructions to foreign patients and to evaluate understanding of medical administration from the pictorial labels. Data were collected by interview 402 foreign patients and their relatives at Nopparatrajathanee Hospital during April to June 2014. The study was divided in two phases i.e. the development of instruments and assessing of pictorial labels understanding. There were 9 pictorial labels: 1/4 tablet after breakfast once a day, 1/2 tablet after breakfast once a day, 2 tablets twice daily after breakfast and dinner, 1 tablet twice daily before breakfast and dinner, 1 tablet 3 times a day after breakfast-lunch-dinner, 1 tablet 3 times a day before breakfast-lunch-dinner, 1 tablet 4 times a day after breakfast-lunch-dinner and at bed time, 1 tablet 4 times a day before breakfast-lunch-dinner and at bed time, and 2 tablets at bedtime once daily.

As result of random sampling with more females than males (77.86% and 22.14%), the study found that more than half of them are 21-30 years old (56.00%). Most of them work as employee (84.00%) and 42.30% has been in Thailand for 1-5 years, 69.40% lives with Thai people. The study was found that the ninth pictorial label (2 tablets at bedtime once daily) was the most correct answers in every parts (73.4%), similar to the fifth pictorial label (1 tablet 3 times a day after breakfast-lunch-dinner) which was 72.9%.

However, once considering each parts of all pictorial labels, number of time to take medicine (once a day, twice a day, 3 times a day, and 4 times a day) was the most correct answer (85.96% on average) following by number of tablet to take in each time (84.82% on average) and time to take medicine (morning, noon, evening, and bedtime) was 80.82% on average. Time to take medicine related to meals (before or after meal) was the least correct answers (68.56% on average).

In summary, these developed pictorial labels were not accomplished in accordance with ANSI so improvement might be needed. Nevertheless, these labels may be useful for medical instructions communication with patients, together with verbal explanation, non-verbal explanation and/or medical samples. This will help the patients to recall meaning when they see these pictorial labels of their medical administration.

Key words: pictorial medication labels, foreign patients

ความเป็นมาของปัญหา

เภสัชกรเป็นผู้ที่มีบทบาทในการดูแลผู้ป่วยในด้านการรักษาด้วยยา ตามกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ(สภาเภสัชกรรม,2545) มีหน้าที่ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับวิธีการใช้ยาเพื่อให้ผู้ป่วยสามารถบริหารยาด้วยตัวเองได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ได้ผลการรักษาที่มีประสิทธิภาพและปลอดภัย(อภิฤดีและคณะ, 2543)แต่การแนะนำด้วยวาจามีข้อจำกัดในเรื่องความจำ จึงจำเป็นต้องให้ข้อมูลที่เป็นตัวอักษรร่วมด้วย ได้แก่ การมีฉลากยาและเอกสารกำกับยา (Ngoh, 1997) โดยฉลากยาก็เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญช่วยให้ผู้ป่วยสามารถใช้ยาได้อย่างถูกต้อง (Katz, 2006)การใช้ยาอย่างถูกต้องมีผลต่อประสิทธิภาพในการรักษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของผู้ป่วยนอกที่ใช้ยาด้วยตนเองที่บ้าน (Ngoh, 1997)แต่ความไม่รู้หนังสือถือเป็นปัญหาสำคัญของผู้ป่วยที่ปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญในการใช้ยา ผู้ป่วยที่ไม่รู้หนังสือจึงเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษเพราะผู้ป่วยต้องจำคำอธิบายจากบุคลากรทางการแพทย์เพื่อนำไปปฏิบัติทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการใช้ยาได้สูง (Houts, 2006)นอกจากนั้นการไม่รู้หนังสือยังลดทอนความสามารถในการเข้าใจคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้านสุขภาพส่งผลให้การปฏิบัติตามคำแนะนำของบุคลากรทางการแพทย์และการใช้ยาอย่างเหมาะสมลดลง (Doak, 1985)

การประยุกต์ใช้รูปภาพในการสื่อข้อมูลทางสุขภาพอาจเป็นหนทางหนึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยมีหลายงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เสนอว่า รูปภาพช่วยเพิ่มความเข้าใจในการใช้ยาของผู้ป่วยได้ การประยุกต์ใช้ฉลากยารูปภาพร่วมกับการให้คำแนะนำด้วยวาจาจะช่วยเพิ่มความเข้าใจและความสามารถในการจดจำข้อมูลในฉลากยา (Katz, 2006และHouts et al., 2006) แต่การรับรู้และเข้าใจความหมายของรูปภาพยังขึ้นกับพื้นฐานทางการศึกษา ความเชื่อ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของผู้ใช้ประโยชน์จากฉลากยารูปภาพนั้นด้วย (กมลชนกและคณะ, 2546)

โรงพยาบาลนพรัตนราชธานีเป็นโรงพยาบาลรัฐบาลระดับตติยภูมิขนาด 561 เตียง ในสังกัดกรมการแพทย์ มีสถานที่ตั้งอยู่ชานเมือง ใกล้กับศูนย์อุตสาหกรรมบางชัน แวดล้อมด้วยโรงงานและสถานประกอบการหลายแห่ง อีกทั้งโรงพยาบาลเข้าร่วมโครงการระบบประกันสุขภาพของผู้ป่วยที่เป็นชาวต่างชาติ จึงมีผู้ป่วยที่

เป็นชาวต่างชาติมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก (ร้อยละ 38) ซึ่งเป็นข้อมูลจากหน่วยงานเวชสถิติปี 2557 ของโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ผู้ป่วยส่วนใหญ่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ กัมพูชา พม่า และชนกลุ่มน้อยใน พม่า ลาว เวียดนาม ซึ่งมีทั้งที่ขึ้นทะเบียนและไม่ได้ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย และคาดว่าจะเพิ่มจำนวนขึ้น อีกเมื่อมีการเข้าสู่ AEC หรือการรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียนในปี 2558 ปัจจุบันกลุ่มงานเภสัชกรรมมีการให้ ข้อมูลวิธีการบริหารยาแก่ผู้ป่วยโดยใช้ฉลากตัวอักษร 2 ภาษา คือ ฉลากยาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ พบว่าผู้ป่วยต่างชาติที่มารับบริการส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านภาษาไทยได้ และการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษก็ไม่สามารถใช้สื่อสารกับผู้ป่วยกลุ่มนี้ได้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อพัฒนาฉลากยารูปภาพสำหรับใช้สื่อข้อมูลให้คำแนะนำวิธีการบริหารยาให้กับผู้ป่วยที่มีปัญหาเรื่องภาษา
2. เพื่อประเมินความเข้าใจคำสั่งการบริหารยาจากฉลากยารูปภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ฉลากยารูปภาพ หมายถึง เอกสารที่ใช้สำหรับสื่อข้อมูลวิธีการบริหารยานิรรับประทาน ประกอบด้วย จำนวนเม็ด จำนวนครั้งที่ต้องรับประทานก่อนหรือหลังอาหาร ช่วงเวลาที่รับประทาน เข้า กลางวัน เย็น และ ก่อนนอน โดยประยุกต์ใช้รูปภาพในการสื่อความหมายแทนตัวอักษร

ผู้ป่วยต่างชาติ หมายถึง ผู้ป่วยและญาติที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานีทั้งในแผนก ผู้ป่วยนอก และแผนกผู้ป่วยใน ไม่ถือสัญชาติไทยไม่มีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศไทยสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษได้ และไม่สามารถอ่านภาษาไทยได้

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ฉลากยาเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับผู้ป่วยช่วยให้สามารถเข้าใจได้อย่างถูกต้อง โดยทั่วไปฉลากยา จะมีเฉพาะตัวอักษรและตัวเลข จึงมีข้อจำกัดความเข้าใจเฉพาะผู้ที่ใช้ภาษาเดียวกัน มีหลายการศึกษาที่มีการ ประยุกต์ใช้ฉลากภาพเพื่อสื่อข้อมูลทางสุขภาพพบว่าสามารถเพิ่มความเข้าใจการจดจำข้อมูลในฉลากและเพิ่ม ความร่วมมือในการใช้ยาได้ (Ngoh, 1997, Katz, 2006 และ Houts et al., 2006) เนื่องจากรูปภาพไม่มี ข้อจำกัดด้านภาษาและยังพบว่ารูปภาพช่วยเพิ่มความจำมากกว่าข้อความอักษรโดยเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “Picture superiority effect” (Sansgiry et al., 1997)

United State Pharmacopoeia-Dispensing Information (USP-DI) ได้พัฒนารูปภาพเพื่อใช้ สำหรับการสื่อข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาระหว่างผู้ป่วยและผู้ให้บริการทางด้านสุขภาพโดยได้กำหนดสัญลักษณ์ ต่างๆเพื่อสื่อความหมายให้เป็นสากลดังนี้ (United States Pharmacopoeia Convention, 2011)

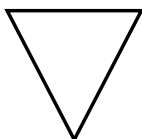
รูปร่าง(Shapes)

1. รูปวงกลมและมีเส้นพาดทแยงหมายถึงห้าม
2. รูปสามเหลี่ยมหมายถึงข้อควรระวัง
3. รูปสี่เหลี่ยมหมายถึงข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยา

Do not

Precaution

How to

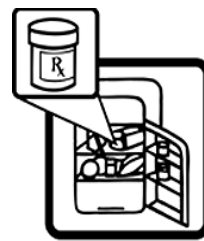
ถ้าต้องการสื่อข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรับประทานยาจะใช้รูปภาพมือกำลังนำยาเข้าปากซึ่งมีขนาดเล็กแทรกอยู่ตรงหัวมุมภาพใหญ่ และหากต้องการสื่อข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับยาจะใช้รูปของภาชนะบรรจุที่มีสัญลักษณ์ Rx

Take with meal

Do not take with meals

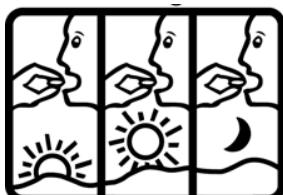

Store in refrigerator

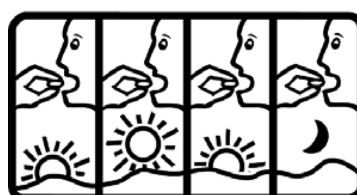
ใน USP-DI ยังมีภาพที่แสดงช่วงเวลาในการรับประทานยา ดังนี้

Take 2 times a day

Take 3 times a day

Take 4 times a day

มีหลายงานวิจัยในต่างประเทศที่ศึกษาเรื่องการใช้ฉลากยารูปภาพ ได้แก่ การศึกษาของ Dowse and Ehlers (2001) เสนอแนวทางในการออกแบบฉลากยารูปภาพที่สามารถสื่อความหมายได้ดีไว้ดังนี้

- 1) พัฒนาให้สอดคล้องกับความรู้ความเชื่อทัศนคติและความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมายโดยเน้นการมีส่วนร่วม
- 2) ใช้วัตถุหรือสัญลักษณ์ที่กลุ่มเป้าหมายคุ้นเคย
- 3) ออกแบบให้ง่ายใช้ภาพเหมือนจริง
- 4) ใช้รูปภาพที่ประกอบด้วยตัวคนทั้งหมดเนื่องจากถ้าแยกเป็นแต่ละอวัยวะจะทำให้สับสนได้
- 5) รมั้ดระวังการใช้รูปภาพที่แสดงหลายขั้นตอน
- 6) รมั้ดระวังการใช้สัญลักษณ์ที่แสดงอารมณ์
- 7) เลือกใช้พื้นหลังให้เหมาะสม
- 8) ถ้าใช้รูปสีควรใช้สีเหมือนจริงให้มากที่สุด
- 9) เลือกใช้ขนาดให้เหมาะสม
- 10) มีการทดลองใช้รูปภาพในกลุ่มเป้าหมายก่อนที่จะนำไปใช้จริง

Dowse and Ehlers (2003) ทำการศึกษาผลการประเมินความเข้าใจฉลากรูปภาพในกลุ่มผู้หญิงที่ด้อยการศึกษาในแอฟริกาใต้ ผู้เข้าร่วมการศึกษาคือผู้ที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนน้อยกว่า 7 ปีจำนวน 46 คน ทดสอบโดยใช้ฉลากรูปภาพของ USP-DI จำนวน 23 รูปและฉลากรูปภาพที่ได้จากการพัฒนาจำนวน 23 รูป ทำการประเมิน 2 ครั้ง ห่างกัน 3 สัปดาห์ โดยจะมีการอธิบายความหมายที่ถูกต้องของฉลากรูปภาพหลังการประเมินครั้งแรก ผลการศึกษาพบฉลากรูปภาพที่ผ่านเกณฑ์ของ ANSI มากกว่าร้อยละ 85 คือ ฉลากที่ได้จากการพัฒนาจำนวน 20 รูป และฉลากรูปภาพของ USP-DI จำนวน 11 รูป สรุปได้ว่าผู้เข้าร่วมการศึกษาคือกลุ่มผู้หญิงที่ด้อยการศึกษาในแอฟริกาใต้ ผู้เข้าร่วมการศึกษาคือผู้ที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนน้อยกว่า 10 ปี เก็บข้อมูลในผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะคอร์สสั้นๆ และมารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกจำนวน 87 คน แบ่งผู้ป่วยโดยการสุ่มเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับฉลากที่เป็นตัวอักษรอย่างเดียวนับจำนวน 41 คน (กลุ่มควบคุม) และกลุ่มที่ได้ฉลากที่เป็นตัวอักษรและรูปภาพจำนวน 46 คน(กลุ่มทดลอง) ทำการประเมินความเข้าใจด้วยแบบสัมภาษณ์และประเมินการใช้ยาตามสั่งโดยการนับเม็ดยาที่เหลือหลังจากได้รับยาไป 3-5 วัน การประเมินความเข้าใจพบค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้าใจของกลุ่มควบคุมร้อยละ 70 และกลุ่มทดลองร้อยละ 95 ค่าเฉลี่ยความร่วมมือในการใช้ยาของกลุ่มควบคุมร้อยละ 72 และกลุ่มทดลองร้อยละ 90 จากการศึกษาพบว่าฉลากรูปภาพสามารถเพิ่มความเข้าใจในการใช้ยาและช่วยให้ผู้ป่วยใช้ยาตามสั่งได้มากกว่าฉลากตัวอักษร

Dowse and Ehlers (2004) ยังได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจและการใช้ยาตามสั่งในกลุ่มผู้หญิงที่ด้อยการศึกษาในแอฟริกาใต้ ผู้เข้าร่วมการศึกษาคือผู้ที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนน้อยกว่า 10 ปี เก็บข้อมูลในผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะคอร์สสั้นๆ และมารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกจำนวน 87 คน แบ่งผู้ป่วยโดยการสุ่มเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับฉลากที่เป็นตัวอักษรอย่างเดียวนับจำนวน 41 คน (กลุ่มควบคุม) และกลุ่มที่ได้ฉลากที่เป็นตัวอักษรและรูปภาพจำนวน 46 คน(กลุ่มทดลอง) ทำการประเมินความเข้าใจด้วยแบบสัมภาษณ์และประเมินการใช้ยาตามสั่งโดยการนับเม็ดยาที่เหลือหลังจากได้รับยาไป 3-5 วัน การประเมินความเข้าใจพบค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้าใจของกลุ่มควบคุมร้อยละ 70 และกลุ่มทดลองร้อยละ 95 ค่าเฉลี่ยความร่วมมือในการใช้ยาของกลุ่มควบคุมร้อยละ 72 และกลุ่มทดลองร้อยละ 90 จากการศึกษาพบว่าฉลากรูปภาพสามารถเพิ่มความเข้าใจในการใช้ยาและช่วยให้ผู้ป่วยใช้ยาตามสั่งได้มากกว่าฉลากตัวอักษร

Dowse and Ehlers (2005) ศึกษาผลของรูปภาพต่อความเข้าใจเอกสารกำกับยาและฉลากยาในประชากรที่ด้อยการศึกษาในแอฟริกาใต้ จำนวน 60 คนที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนน้อยกว่า 7 ปีแบ่งผู้ป่วยเป็น 2 กลุ่มโดยการสุ่ม กลุ่มควบคุม คือ ผู้ป่วยที่ได้รับเอกสารกำกับยาและฉลากยาที่เป็นตัวอักษรเพียงอย่างเดียว และกลุ่มทดลอง คือ ผู้ป่วยที่ได้รับเอกสารกำกับยาและฉลากยาที่เป็นตัวอักษรและรูปภาพ จากการศึกษา

พบว่ากลุ่มที่ได้รับเอกสารกำกับยาและฉลากยาที่เป็นตัวอักษรและรูปภาพจะเข้าใจข้อมูลที่มีความซับซ้อนมากกว่ากลุ่มที่ได้รับเอกสารกำกับยาและฉลากยาที่เป็นตัวอักษรเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอื่นๆ อีก เช่น

Morrow, Hier and Menard (1998) ทำการศึกษาผลของการใช้ข้อความตัวอักษรร่วมกับรูปภาพเวลา (daily pictorial timeline) ในกลุ่มผู้ใหญ่ (อายุ 20-30 ปี) และผู้สูงอายุ (อายุ 64-90ปี) ในประเทศสหรัฐอเมริกาประเมินโดยใช้แบบสอบถามและมีการทดสอบการระลึกได้หลังจบการศึกษา ผลการศึกษาพบว่าการใช้ข้อความตัวอักษรร่วมกับรูปภาพเวลาจะเพิ่มความเร็วและความถูกต้องในการตอบคำถามเกี่ยวกับขนาดยาและเวลาในการรับประทานยา ($p < 0.05$) และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความจำเมื่อเปรียบเทียบกับ การได้รับข้อมูลที่เป็นตัวอักษรเพียงอย่างเดียว

Sata, Ishida and Motoya (2003) ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของเอกสารกำกับยาที่เป็นรูปภาพต่อความเข้าใจข้อมูลยาในผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นจำนวน 60 คนโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้กลุ่มที่ 1 ได้รับคำแนะนำด้วยวาจาเพียงอย่างเดียวกลุ่มที่ 2 ได้รับคำแนะนำด้วยวาจาและได้รับเอกสารกำกับยาที่เป็นตัวอักษรและกลุ่มที่ 3 ได้รับคำแนะนำด้วยวาจาและเอกสารกำกับยาที่เป็นรูปภาพผลการศึกษาพบว่ากลุ่มที่ได้รับคำแนะนำด้วยวาจาและเอกสารกำกับยาที่เป็นรูปภาพมีความเข้าใจในการใช้ยามากกว่ากลุ่มอื่น ($p < 0.05$) นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อระยะเวลาผ่านไป 6 เดือนกลุ่มที่ได้รับคำแนะนำด้วยวาจาและเอกสารกำกับยาที่เป็นรูปภาพยังมีความเข้าใจในการใช้ยามากกว่ากลุ่มอื่นอีกด้วย ($p < 0.05$)

Shalini et al. (2011) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้และความเข้าใจฉลากรูปภาพของนักศึกษาเภสัชศาสตร์และนักศึกษาภาคอื่นๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลการรับรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาภาคอื่นๆ ที่มีใช้นักศึกษาเภสัชศาสตร์ที่มีต่อฉลากรูปภาพของ USP-DI เทียบกับฉลากที่ได้จากการพัฒนาโดยใช้ฉลากที่ได้จากการพัฒนากับฉลากของ USP-DI อย่างละ 20 รูป ผู้เข้ารับการประเมินจะได้รับการอธิบายความหมายที่ถูกต้องและประเมินความพึงพอใจในตอนจบการศึกษา ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 324 ราย ผลการประเมินพบว่านักศึกษาสามารถตีความได้ถูก 16-20 รูปร้อยละ 34 และนักศึกษาที่สามารถตีความได้ถูก 20 รูปมีจำนวน 6 ราย การประเมินความพึงพอใจพบว่านักศึกษาชอบฉลากรูปภาพที่ได้จากการพัฒนามากกว่าฉลากของ USP-DI ร้อยละ 52 และพบนักศึกษาจำนวน 1 รายที่มีความพึงพอใจในฉลากที่ได้จากการพัฒนาทั้ง 20 รูป จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าฉลากรูปภาพที่ได้จากการพัฒนาทำให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจได้มากกว่าฉลากของ USP-DI ด้วย

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย ก็มีหลายการศึกษาเช่นกัน ได้แก่การศึกษาของศิริโรบลและโสมทัต (2548) ที่ศึกษาเรื่องความเข้าใจของผู้ป่วยนอกต่อฉลากยารูปภาพ ณ โรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดนครนายก ศึกษาความเข้าใจของผู้ป่วยต่อความหมายของฉลากรูปภาพจาก USP DI : ADVICE FOR THE PATIENT DRUG INFORMATION IN LAY LANGUAGE 2003

และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ป่วยและความเข้าใจความหมายของฉลากรูปภาพ ทัศนคติความหมายของฉลากรูปภาพ ผลที่ได้จากการศึกษาทำให้ทราบว่าฉลากรูปภาพที่นำมาศึกษานั้นยังไม่ค่อยเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้กับผู้ป่วยไทย จึงควรมีการพัฒนาฉลากรูปภาพให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และความต้องการของผู้ป่วยในสังคมไทย

อัจฉนาถ เมืองเจริญ (2550) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและประเมินฉลากยารูปภาพในชาวไทยภูเขาเผ่าปกาเกอะญอ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบฉลากยารูปภาพสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่าปกาเกอะญอ ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลสบเมยอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และประเมินการสื่อความหมายของฉลากยารูปภาพที่พัฒนาขึ้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษาและกลุ่มที่เรียนชั้นประถมศึกษาสื่อความหมายของฉลากยารูปภาพได้ถูกต้องไม่แตกต่างกันส่วนการสื่อความหมายของฉลากยาข้อความอักษรพบว่ากลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาสามารถให้ความหมายของฉลากยาข้อความอักษรได้ถูกต้องมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษานอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าฉลากยารูปภาพมีประโยชน์ในการส่งเสริมการใช้อย่างถูกต้อง

กุลธิดา ไชยจินดา (2551) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและประเมินระบบฉลากยาที่เป็นรูปภาพสำหรับผู้ป่วยไทยในภาคเหนือที่มีทักษะการรู้หนังสือน้อย วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาฉลากยารูปภาพให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของผู้ป่วยไทยในภาคเหนือที่รู้หนังสือน้อย และประเมินผลสัมฤทธิ์ของการใช้ฉลากยารูปภาพที่สร้างขึ้น ทั้งด้านความเข้าใจวิธีการใช้ยา ความร่วมมือในการใช้ยา และความพึงพอใจต่อระบบฉลากยารูปภาพโดยใช้ฉลากยารูปภาพจาก USP DI เป็นแนวทางในการพัฒนา แล้วปรับให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางภาคเหนือของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความเข้าใจวิธีการใช้ยาในผู้ป่วยที่ได้รับฉลากยารูปภาพ (100.00 ± 0.00) สูงกว่าผู้ป่วยที่ได้รับฉลากยาข้อความ (95.86 ± 7.40) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.002$) และผู้ป่วยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจต่อระบบฉลากยารูปภาพ (151.65 ± 8.99) มากกว่าระบบฉลากยาข้อความ (143 ± 11.78) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.001$) สำหรับค่าเฉลี่ยของระดับความร่วมมือในการใช้ยาของทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.294$) อย่างไรก็ตามค่าเฉลี่ยของระดับความร่วมมือในการใช้ยาของกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับฉลากยารูปภาพ (74.29 ± 20.33) มีแนวโน้มมากกว่ากลุ่มที่ได้รับฉลากยาข้อความ (68.88 ± 22.08)

ศุภกานต์และคณะ(2553) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและประเมินความเข้าใจเบื้องต้นในการใช้สื่อรูปภาพเกี่ยวกับการใช้ยาในผู้ป่วยที่มีปัญหาในการอ่านและเขียนหนังสือ ณ โรงพยาบาลบางบ่อ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา ออกแบบและประเมินการใช้สื่อรูปภาพการใช้ยาในผู้ป่วยนอกที่มีปัญหาเกี่ยวกับการไม่รู้หนังสือหรือสามารถอ่านออกเขียนได้น้อย ผลการศึกษาพบว่าผู้ป่วยสามารถเข้าใจความหมายและแปลคำสั่งการใช้ยาจากสื่อรูปภาพแต่ละแบบได้แตกต่างกัน และผู้ป่วยมีความพึงพอใจในสื่อรูปภาพฉลากยาไม่แตกต่างจากฉลากปกติชนิดตัวอักษร อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ผลของกลุ่มย่อยซึ่งเป็นผู้ป่วยที่ไม่มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ พบว่าผู้ป่วยมีความพึงพอใจในฉลากรูปภาพคำสั่งการใช้ยามากกว่าฉลากปกติชนิดตัวอักษร

($p < 0.05$) นอกจากนี้ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะมีความพึงพอใจหลากหลายชนิดรูปภาพมากกว่าชนิดรูปแบบตัวอักษร ($p < 0.05$) และพบว่าเพศ อายุ และระดับการศึกษาไม่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อฉลากยาหรือฉลากช่วยชนิดรูปภาพ

วิระพลและคณะ(2557) ได้ทำการศึกษาเพื่อพัฒนาและประเมินระบบฉลากยารูปภาพสำหรับผู้ป่วยโรคเรื้อรังเป็นการศึกษาแบบ Quasi-experimental study มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินฉลากยารูปภาพให้เหมาะสมกับผู้ป่วยโรคเรื้อรังสูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือผู้ป่วยโรคเรื้อรังสูงอายุ ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขามเรียง จังหวัดมหาสารคาม มีผู้ป่วยเข้าร่วมการศึกษาจำนวน 87 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมคือผู้ป่วยที่ได้รับฉลากข้อความตัวอักษรจำนวน 44 ราย และกลุ่มทดลองคือผู้ป่วยที่ได้รับฉลากยารูปภาพร่วมกับฉลากข้อความตัวอักษรจำนวน 43 ราย เก็บข้อมูลในระหว่างเดือนมิถุนายนถึงพฤศจิกายน พ.ศ.2555 พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความเข้าใจในการใช้ยาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.027$) และมีคะแนนความถูกต้องในการใช้ยาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.025$) เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มทดลองมีความร่วมมือในการใช้ยาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.002$) จากการศึกษาพบว่าฉลากยารูปภาพอาจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ยาของผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรัง

บวรรัตน์และสงวน(2557)ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาฉลากภาพสำหรับผู้ป่วยที่ไม่รู้หนังสือ ตอนที่ 1: วิธีการรับประทานยาเม็ด โดยการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเพื่อพัฒนาฉลากภาพแสดงวิธีการรับประทานยาเม็ดและคำแนะนำในการใช้ยาสำหรับผู้ป่วยที่ไม่รู้หนังสือ และ ตอนที่ 2: คำแนะนำการใช้ยา ซึ่งเป็นการศึกษาส่วนที่สองของการวิจัยเพื่อพัฒนาฉลากภาพแสดงวิธีใช้ยาเม็ดชนิดรับประทานและคำแนะนำในการใช้ยา (ฉลากช่วย) สำหรับผู้ป่วยที่ไม่รู้หนังสือ การวิจัยนี้ได้พัฒนาฉลากภาพแสดงคำแนะนำการใช้ยาที่พบบ่อย 4 ลำดับแรกคือรับประทานยาหลังอาหารทันที รับประทานยาแล้วอาจทำให้ง่วงนอน รับประทานยาแล้วดื่ม น้ำตามากๆ และรับประทานยาดัดต่อกันตามวิธีที่ระบุไว้ทุกวันจนยาหมด ฉลากช่วยทั้ง 4 แบบครอบคลุมรายการยาที่ต้องมีฉลากช่วยร้อยละ 93.22 การทดสอบความเข้าใจในผู้ป่วยพบว่าตัวอย่างร้อยละ 88.57-93.33 เข้าใจความหมายของฉลากช่วยทั้ง 4 ฉลากภาพได้ถูกต้องผลการประเมินผ่านเกณฑ์ความเข้าใจต่อฉลากภาพของ American National Standards Institute (ANSI) ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 85 จากการศึกษาพบว่าเภสัชกรสามารถประยุกต์ใช้ฉลากภาพกับผู้ป่วยซึ่งไม่รู้หนังสือที่มีบริบททางวัฒนธรรมคล้ายกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งในและต่างประเทศพบว่าการใช้ฉลากรูปภาพร่วมกับการใช้ข้อความตัวอักษรจะเพิ่มความเร็วและความถูกต้องในการตอบคำถามเกี่ยวกับขนาดยาและเวลาในการรับประทานยา และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความจำเมื่อเปรียบเทียบกับ การได้รับข้อมูลที่เป็นตัวอักษรเพียงอย่างเดียว (Morrow, 1998 และ Sata, 2003) สามารถเพิ่มความเข้าใจในการใช้ยาและช่วยให้ผู้ป่วยใช้ยาตามสั่งได้มากกว่าฉลากตัวอักษร (Dowse, 2004) แม้แต่ข้อมูลที่ซับซ้อน เช่น ข้อมูลในเอกสารกำกับยา การใช้ฉลากรูปภาพยังสามารถเพิ่มความเข้าใจในการใช้ยาและช่วยให้ผู้ป่วยใช้ยาตามสั่งได้มากกว่าฉลากตัวอักษรเช่นกัน (Dowse, 2005 และ

บวรรัตน์และสงวน, 2557) ฉลากรูปภาพเป็นประโยชน์ในผู้ป่วยทุกกลุ่มโดยไม่จำกัดอายุ แม้ในผู้ป่วยสูงอายุ หรือผู้ที่มิปัญหาอ่านหนังสือไม่ได้ มีการพัฒนาสร้างฉลากภาพมาตรฐาน 91 รูป โดย United States Pharmacopeia (USP) ซึ่งครอบคลุมวิธีการใช้ยาและข้อควรระวังที่หลากหลายแต่เมื่อนำฉลากภาพ USP-DI ไปใช้กับผู้ป่วยที่มีพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตที่แตกต่างออกไปจากวิถีชีวิตทางตะวันตกพบว่า ผู้ป่วยจำนวนมากไม่เข้าใจความหมายของฉลากภาพ (Shalini, 2011 และ ศิโรบลและโสภิต, 2548) ข้อจำกัดที่สำคัญประการหนึ่งของรูปภาพคือมีความเป็นไปได้ที่แต่ละบุคคลจะแปลความหมายของภาพแตกต่างจาก จุดมุ่งหมายของภาพดังนั้นจึงต้องมีการอธิบายความหมายของภาพให้ผู้ป่วยเข้าใจด้วยการเลือกใช้รูปภาพที่ สอดคล้องกับความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมายจะทำให้สามารถสื่อความหมายได้ถูกต้อง มากขึ้น (Dowse, 2004, Shalini, 2011)

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาฉลากยารูปภาพใช้ สำหรับสื่อข้อมูลวิธีการบริหารยาชนิดรับประทานให้ผู้ป่วย และประเมินความสามารถในการสื่อความหมายของ ฉลากยารูปภาพที่พัฒนาขึ้น

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้คือ ผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยชาวต่างชาติที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลนพรัตน์ ราชธานี เฉพาะในวันและเวลาราชการ เก็บข้อมูลในช่วงวันที่ 1 เมษายน 2557 ถึง 30 มิถุนายน 2557 ใช้ เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมการศึกษา และเกณฑ์การคัดเลือกรอกจากการศึกษา ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมการศึกษา (inclusion criteria) คือ ผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยชาวต่างชาติที่มา ใช้บริการที่โรงพยาบาลนพรัตนราชธานีและสามารถสื่อสารกับผู้วิจัยได้พร้อมทั้งยินยอมเข้าร่วมงานวิจัย

เกณฑ์การคัดเลือกรอกจากการศึกษา (exclusion criteria) คือ ผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยชาวต่างชาติที่มี ปัญหาในการสื่อสารและไม่สามารถอ่านภาษาไทยได้

คำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ ตัวอย่างจำนวน 381 คนและคาดว่าจะการศึกษานี้จะมีผู้ที่ยุติการเข้าร่วมการศึกษา (drop out) ร้อยละ 5 ดังนั้น จึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 400 คนและใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนการดำเนินการและพัฒนาฉลากยารูปภาพ

ทบทวนและรวบรวมวรรณกรรม นำมาประชุมร่วมกันในทีมผู้วิจัยเพื่อพัฒนาฉลากยาที่ใช้บ่อยในแบบรูปภาพ โดยปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ในการพัฒนาฉลากยารูปภาพผู้ศึกษาได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ออกแบบฉลากยารูปภาพ

1.2 ปรับปรุงฉลากยารูปภาพ

1.3 สรุปแบบฉลากยารูปภาพ

1.1 ออกแบบฉลากยารูปภาพ

1.1.1 รวบรวมข้อมูลคำสั่งใช้ยาสำหรับผู้ป่วยที่บริหารยาเม็ดที่มีการสั่งใช้บ่อยในประเด็นจำนวนเม็ดยาที่รับประทานแต่ละครั้ง การรับประทานทานยาก่อน-หลังอาหาร จำนวนครั้งที่ต้องรับประทานต่อวัน และช่วงเวลาที่ได้รับประทานยาพบว่า จำนวนเม็ดยาที่รับประทานแต่ละครั้งมีตั้งแต่หนึ่งส่วนสี่เม็ดถึงสองเม็ด การรับประทานมีทั้งก่อนอาหารและหลังอาหาร จำนวนครั้งที่รับประทานต่อวันได้แก่วันละ 1 ครั้ง เช้าวันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็นวันละ 3 ครั้ง เช้ากลางวันเย็นวันละ 4 ครั้ง เช้ากลางวันเย็นและก่อนนอน

1.1.2 ผู้วิจัยได้รวบรวมรูปภาพที่ใช้สื่อความหมายในการใช้ยาที่มีทั้งในและต่างประเทศโดยเน้นรูปภาพที่สื่อความหมายเกี่ยวกับจำนวนเม็ดยาที่รับประทานในแต่ละครั้ง การรับประทานทานยาก่อน-หลังอาหาร จำนวนครั้งที่รับประทานต่อวัน และช่วงเวลาที่ได้รับประทานยา และได้คัดเลือกฉลากยารูปภาพของงานวิจัยของกุลธิดา ไชยจินดา มาเป็นต้นแบบในการพัฒนา

1.1.3 นำข้อมูลที่ได้ออกแบบฉลากยารูปภาพ

1.1.4 นำฉลากยารูปภาพที่พัฒนามาทดสอบการสื่อความหมายในกลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยใช้แบบสอบถามความเข้าใจในผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยชาวต่างชาติที่มารับบริการที่โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี หากสามารถตอบได้ถูกต้องมากกว่าร้อยละ 85 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ 85% ของ ANSI สามารถนำฉลากยารูปภาพนี้ไปใช้ในการวิจัยได้ แต่ถ้าฉลากยารูปภาพที่พัฒนานี้ยังไม่สามารถสื่อความหมายให้ผู้ป่วยต่างชาติเข้าใจและตอบได้ถูกต้องน้อยกว่าร้อยละ 85 ก็จะนำไปปรับปรุงฉลากยารูปภาพต่อไป

1.2 ปรับปรุงฉลากยารูปภาพ

หากฉลากยารูปภาพที่พัฒนาไม่ผ่านเกณฑ์ 85% ของ ANSI ต้องนำมาปรับปรุงฉลากโดยการจัดสนทนากลุ่มประเด็นการสนทนาประกอบด้วยความหมายของรูปภาพบนฉลากยา ความเหมาะสมของรูปภาพกับ

ช่วงเวลา ความเหมาะสมของฉลากยาเช่นตำแหน่งของรูปภาพ การใช้สี ความชัดเจนของรูปภาพ และสิ่งที่ควรปรับปรุง

1.3 สรุปการออกแบบฉลากยารูปภาพ

สนทนากลุ่มโดยผู้วิจัยเพื่อรวบรวมความคิดเห็นการออกแบบฉลากยารูปภาพที่ผ่านการปรับปรุงตามความคิดเห็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มเพื่อปรับปรุงฉลากยารูปภาพครั้งที่2 สรุปผลการออกแบบฉลากยารูปภาพประเด็นการสนทนาประกอบด้วยจำนวนเม็ดยาที่ต้องรับประทาน การรับประทานยาก่อนหรือหลังอาหาร และเวลาที่ต้องรับประทานยาเช่นเช้ากลางวันเย็น ก่อนนอน

ขั้นตอนที่ 2การทดลองใช้ฉลากยารูปภาพที่พัฒนาขึ้นและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ทดลองใช้และเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างประมาณ 30 คน และนำผลมาปรับปรุง
2. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและความชัดเจนในเนื้อหา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) ฉลากยารูปภาพที่พัฒนาขึ้นมา และ2) แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินความเข้าใจฉลากยารูปภาพสำหรับผู้ป่วยต่างชาติในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วนประกอบด้วย

ส่วนที่ 1แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ป่วย

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความเข้าใจวิธีการบริหารยาโดยใช้ฉลากยารูปภาพ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเข้าใจที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทางด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยเภสัชกรโรงพยาบาลที่มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการจ่ายยาแก่ผู้ป่วยต่างชาติเป็นระยะเวลา 3 ปีขึ้นไป จำนวน 3ท่าน

2. นำแบบสัมภาษณ์และที่ได้รับความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มาทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจน และความเข้าใจในข้อความ รวมทั้งภาษาที่ใช้ในแบบประเมินความเข้าใจวิธีการบริหารยาโดยใช้ฉลากยารูปภาพ

3. นำผลจากการทดลองใช้เครื่องมือไปปรับปรุงข้อความให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การอธิบายข้อมูลทั่วไปได้แก่เพศ เชื้อชาติ ระดับการศึกษา อาชีพ การพักอาศัยอยู่ร่วมกับคนไทย ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ส่วนข้อมูล อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การประเมินความเข้าใจวิธีการบริหารยาโดยใช้ฉลากยารูปภาพ คำตอบคือเข้าใจถูกต้องหรือเข้าใจผิด ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ และความถี่

ผลการศึกษา

เก็บข้อมูลจากผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลนพรัตนราชธานีทั้งในแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน จำนวน 402 คน ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนาฉลากยารูปภาพ

1.1 การเลือกคำสั่งการบริหารยา

ได้คัดเลือกจากคำสั่งที่มีการสั่งใช้บ่อยในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี จำนวน 9 แบบดังนี้

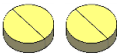
แบบที่ 1	ครั้งละ เศษหนึ่งส่วนสี่เม็ด วันละ 1 ครั้ง หลังอาหาร เข้า
แบบที่ 2	ครั้งละ ครึ่ง เม็ด วันละ 1 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า
แบบที่ 3	ครั้งละ สอง เม็ด วันละ 2 ครั้ง หลังอาหาร เข้า เย็น
แบบที่ 4	ครั้งละ หนึ่ง เม็ด วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า เย็น
แบบที่ 5	ครั้งละ หนึ่ง เม็ด วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น
แบบที่ 6	ครั้งละ หนึ่ง เม็ด วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า กลางวัน เย็น
แบบที่ 7	ครั้งละ หนึ่ง เม็ด วันละ 4 ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน

แบบที่ 8 ครึ่งละ หนึ่ง เม็ด วันละ 4 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน

แบบที่ 9 ครึ่งละ สอง เม็ด วันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน

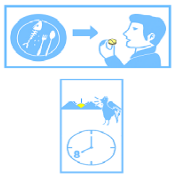
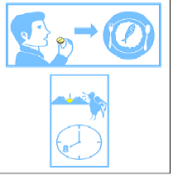
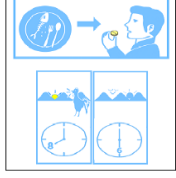
1.2 การออกแบบฉลากรูปภาพ 9 แบบ ให้สอดคล้องกับคำสั่งการบริหารยาที่เลือกไว้ พัฒนามาจากการศึกษาของกุลธิดา ไชยจินดา(2551) โดยคณะผู้วิจัยได้ปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี โดยฉลากยาจะสื่อความหมายเกี่ยวกับจำนวนเม็ดยาที่รับประทานในแต่ละครั้ง การรับประทานยาก่อนหรือหลังอาหาร จำนวนครั้งในการรับประทานยาต่อวัน และช่วงเวลาในการรับประทานยาเมื่อนำภาพมาประกอบกันจะได้ฉลากยารูปภาพจำนวน 9 แบบ และได้นำไปทดลองใช้ก่อนนำมาใช้เก็บข้อมูลจริงโดยเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง 30 คน และพบว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าใจความหมายคำสั่งการบริหารยาจากฉลากยารูปภาพ โดยตอบถูกร้อยละ 86.66

ตาราง 1 แสดงรูปภาพและความหมายของภาพที่สื่อถึงจำนวนเม็ดยา การรับประทานยาก่อนหรือหลังอาหาร และช่วงเวลาในการรับประทาน

ข้อมูลบนฉลากยา	รูปภาพ	ความหมายของภาพ
จำนวนเม็ดยาที่รับประทาน		เศษหนึ่งส่วนสี่เม็ด
		ครึ่งเม็ด
		หนึ่งเม็ด
		สองเม็ด
การรับประทานยาก่อนหรือหลังอาหาร		รับประทานยาก่อนอาหาร
		รับประทานยาหลังอาหาร
ช่วงเวลาในการรับประทาน		รับประทานยาตอนเช้า

ข้อมูลบนฉลากยา	รูปภาพ	ความหมายของภาพ
		รับประทานยาตอนกลางวัน
		รับประทานยาตอนเย็น
	 	รับประทานยาตอนก่อนนอน

ตาราง 2 แสดงฉลากยารูปภาพและความหมายที่ต้องการสื่อ 9 แบบ

ฉลากยา	แบบที่ 1	แบบที่ 2	แบบที่ 3
ฉลากยารูปภาพ	 	 	
ความหมายของภาพ	ครึ่งละ เศษหนึ่งส่วนสี่เม็ด หลังอาหาร วันละ 1 ครั้ง เช้า	ครึ่งละ ครึ่งเม็ด ก่อนอาหาร วันละ 1 ครั้ง เช้า	ครึ่งละ สอง เม็ด หลังอาหาร วันละ 2 ครั้ง เช้า เย็น

ฉลากยา	แบบที่ 4	แบบที่ 5	แบบที่ 6
ฉลากยารูปภาพ			
ความหมายของภาพ	ครึ่งละ หนึ่ง เม็ด ก่อนอาหาร วันละ 2 ครั้ง เช้า เย็น	ครึ่งละ หนึ่ง เม็ด หลังอาหาร วันละ 3 ครั้ง เช้า กลางวัน เย็น	ครึ่งละ หนึ่ง เม็ด ก่อนอาหาร วันละ 3 ครั้ง เช้า กลางวัน เย็น
ฉลากยา	แบบที่ 7	แบบที่ 8	แบบที่ 9
ฉลากยารูปภาพ			
ความหมายของภาพ	ครึ่งละ หนึ่ง เม็ด หลังอาหาร วันละ 4 ครั้ง เช้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน	ครึ่งละ หนึ่ง เม็ด ก่อนอาหาร วันละ 4 ครั้ง เช้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน	ครึ่งละ สอง เม็ด วันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนในการประเมินฉลากยารูปภาพ

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยชาวต่างชาติ

กลุ่มตัวอย่างในการประเมินการสื่อความหมายของฉลากยารูปภาพได้แก่ ผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยชาวต่างชาติที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ทั้งในแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 402 คน พบเพศหญิง 313 ราย (ร้อยละ 77.86) เพศชาย 89 ราย (ร้อยละ 22.14) อายุของผู้ป่วยและญาติชาวต่างชาติมีอายุอยู่ระหว่าง 11-60 ปี อายุเฉลี่ย 28.81 ± 7.59 ปี เมื่อแบ่งผู้ป่วยตามช่วงอายุพบว่ามียาอยู่ระหว่าง 21-30 ปีมากที่สุดจำนวน 225 ราย (ร้อยละ 56) รองลงมาอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 116 ราย (ร้อยละ 28.9) และอายุระหว่าง 11-20 ปี จำนวน 33 ราย (ร้อยละ 8.2) ไกล่เคียงกับช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 23 ราย (ร้อยละ 5.7) มีผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยที่อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไปจำนวน 5 ราย (ร้อยละ 1.2) ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติพม่า 313 ราย (ร้อยละ 77.8) รองลงมาคือพม่า ลาว เวียดนาม ร้อยละ 13.2, 6.5, 1.7 ตามลำดับ ผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยชาวต่างชาติจบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษามากที่สุด 177 ราย (ร้อยละ 44.00) รองลงมาในระดับมัธยมศึกษา 95 ราย

(ร้อยละ 23.6) และระดับปริญญาตรี 5 ราย (ร้อยละ 1.2) ไม่ได้รับการศึกษา 131 ราย (ร้อยละ 31.1) การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง 338 ราย (ร้อยละ 84) รองลงมาคือ ค้าขาย 24 ราย (ร้อยละ 6) และ ไม่ได้ประกอบอาชีพ 40 ราย (ร้อยละ 10) ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในประเทศไทยอยู่ระหว่าง 1 เดือน จนถึง 53 ปี เมื่อแบ่งผู้ป่วยตามระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในประเทศไทยพบ ช่วง 1-5 ปีมากที่สุด 170 ราย (ร้อยละ 42.30) รองลงมาช่วง 5-10 ปี 137 ราย (ร้อยละ 34.1) และอยู่มาน้อยกว่า 1 ปี 46 ราย (ร้อยละ 16.4) มีผู้ป่วยและญาติที่อยู่มานานกว่า 10 ปีขึ้นไป 39 ราย (ร้อยละ 9.7) มากกว่าครึ่งอาศัยอยู่กับคนไทย จำนวน 279 ราย (ร้อยละ 69.4)

2.2 ผลการประเมินความหมายของฉลากยารูปภาพ

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถเข้าใจในภาพจำนวนครั้งในการรับประทานยาได้ดีที่สุดเฉลี่ยร้อยละ 85.96 รองลงมา คือ จำนวนเม็ดยาเฉลี่ยร้อยละ 84.82 ยกเว้นภาพจำนวนเม็ดยาเศษหนึ่งส่วนสี่เม็ดเข้าใจร้อยละ 42.50 และครึ่งเม็ดซึ่งเข้าใจร้อยละ 62.19 รวมทั้งสามารถเข้าใจเวลาที่รับประทานยาได้ค่อนข้างดีเฉลี่ยร้อยละ 80.82 แต่ค่อนข้างเข้าใจการรับประทานยาก่อนหรือหลังอาหารได้น้อย เฉลี่ยร้อยละ 68.56

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความเข้าใจต่อฉลากรูปภาพในเรื่อง จำนวนเม็ดยา จำนวนครั้งในการรับประทานยา การรับประทานยาก่อนหรือหลังอาหาร และเวลาที่รับประทานยา (N=402)

	แบบ ที่ 1	แบบ ที่ 2	แบบ ที่ 3	แบบ ที่ 4	แบบ ที่ 5	แบบ ที่ 6	แบบ ที่ 7	แบบ ที่ 8	แบบ ที่ 9	ค่าเฉลี่ย
ส่วนที่ 1 ผลการประเมินการสื่อความหมาย										
ถูกต้องแบบแยกส่วน										
จำนวนเม็ดยา	42.5	62.19	84.83	97.76	95.77	97.26	96.02	96.27	90.80	84.82
จำนวนครั้งในการ รับประทานยา	82.6	84.33	89.55	84.83	86.07	87.31	80.85	84.58	93.53	85.96
รับประทานยาก่อน หรือหลังอาหาร	11.4	69.90	86.07	66.67	87.06	70.15	86.82	70.4	-	68.56
เวลาที่รับประทานยา	83.1	81.60	80.85	82.84	83.33	80.60	77.61	80.10	77.36	80.82
ส่วนที่ 2 ผลการ ประเมินการสื่อ ความหมายได้ ถูกต้องทั้งฉลาก	31.8	43.8	64.7	59.2	72.9	63.9	67.7	62.2	73.4	-

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการพัฒนาฉลากยาโดยการประยุกต์ใช้รูปภาพในการสื่อข้อมูลและช่วยเพิ่มเข้าใจของผู้ป่วยที่มีปัญหาเรื่องภาษาในการใช้ยาให้ถูกต้องตรงตามคำสั่งแพทย์ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยชาวต่างชาติที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลนพรัตนราชธานีโดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการพัฒนาฉลากยารูปภาพและขั้นตอนในการประเมินฉลากยารูปภาพ ขั้นตอนการพัฒนาฉลากยารูปภาพเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ นำมาประชุมร่วมกันในคณะผู้วิจัย จากนั้นเลือกคำสั่งแพทย์ที่มีการสั่งใช้บ่อยในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ออกแบบฉลากเป็นรูปภาพและนำวิธีการใช้ยาสำหรับคำสั่งนั้นๆ โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทของวิถีชีวิตของผู้ที่อาศัยอยู่ในแถบโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ผลการประเมินความเข้าใจฉลากยารูปภาพทั้ง 9 แบบ พบว่าการตอบถูกทุกหัวข้อในแต่ละแบบคำสั่ง ยังไม่ถึงเกณฑ์ 85% ของ ANSI จากตารางที่ 3 ฉลากรูปภาพแบบที่ 9 คือครั้งละ 2 เม็ด วันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน เป็นฉลากที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุด ใกล้เคียงกับฉลากแบบที่ 5 คือครั้งละ 1 เม็ด วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เข้ากลางวัน เย็น (73.4% และ 72.9% ตามลำดับ) แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อย่อยรวมในทุกแบบของฉลากยารูปภาพตามตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูกในหัวข้อจำนวนครั้งหรือมือที่ต้องรับประทานยา (เฉลี่ย 85.96%) รองลงมาคือจำนวนเม็ดยา (เฉลี่ย 84.82%) เวลาที่รับประทานยา เช่น เข้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน ตอบถูกเฉลี่ย 80.82% ส่วนการทานยาก่อนหรือหลังอาหารตอบถูกน้อยที่สุด (เฉลี่ย 68.56%) และเมื่อพิจารณาการตอบถูกในแต่ละหัวข้อย่อยเหล่านี้ในแต่ละแบบ พอสรุปและอภิปรายผลในภาพกว้างๆ ได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูกเรื่องจำนวนครั้งในการรับประทานยา ซึ่งอาจเป็นเพราะเข้าใจได้ง่ายจากจำนวนรูปภาพที่แสดง
2. รูปภาพจำนวนเม็ดยาที่เป็นจำนวนเต็ม ได้แก่ หนึ่ง หรือ สองเม็ด คนส่วนใหญ่เข้าใจได้ง่าย แต่รูปภาพจำนวนเม็ดยาที่เป็นเศษส่วนไม่เต็มเม็ดคนส่วนใหญ่ยังเข้าใจได้ค่อนข้างน้อย อาจแก้ไขโดยใช้เม็ดยาจริงและ อธิบายวิธีการแบ่งครึ่งประกอบไปด้วย
3. เวลาที่รับประทานยา ซึ่งมีรูปภาพดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ร่วมกับ รูปนาฬิกา น่าจะสื่อความหมายได้ เนื่องจากโดยปกติคนทั่วไปใช้นาฬิกาเป็นภาษาสากลในการสื่อเวลา
4. รูปที่จะสื่อเรื่องการรับประทานยาก่อนหรือหลังอาหาร ยังยากต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งอาจแก้ไขได้ด้วยการอธิบายด้วยวาจา ทำทาง ร่วมด้วย

นอกเหนือจากนี้ซึ่งอาจไม่มีค่าทางสถิติแสดงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเข้าใจฉลากยารูปภาพ เช่น เพศ เชื้อชาติ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยในประเทศไทยและ การพักอาศัยอยู่ร่วมกับคนไทย เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลตามจริงโดยไม่มีการกำหนดกลุ่มควบคุมสำหรับใช้หาปัจจัย (Factors) แต่ในภาพรวมพบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง การศึกษาอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีเชื้อชาติ

หลากหลายได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา และชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ จึงมีพื้นฐานวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อความสามารถในการรับความหมายจากรูปภาพ ดังจะเห็นได้จากการมีงานศึกษาวิจัยหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาฉลากยารูปภาพในกลุ่มประชากรต่างๆ เช่น การศึกษาของ Dowse and Ehlers (2004) ที่ศึกษาในกลุ่มผู้หญิงด้อยการศึกษาในแอฟริกาใต้ เปรียบเทียบความเข้าใจระหว่างฉลากรูปภาพของ USP-DI กับฉลากรูปภาพที่พัฒนาขึ้น การศึกษาของ Shaliniet al.(2011) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจฉลากรูปภาพของ USP-DI กับฉลากรูปภาพที่พัฒนาขึ้นเช่นกันในกลุ่มนักศึกษาเภสัชศาสตร์และนักศึกษาภาคอื่นๆ รวมทั้งในประเทศไทยก็มีงานวิจัยเรื่องนี้หลายฉบับที่ทำในกลุ่มประชากรที่อยู่ในพื้นที่ต่างๆ กัน ได้แก่ งานวิจัยของศิริโรบลและโสมทัต (2548) ศึกษาที่จังหวัดนครนายก งานวิจัยของกุลธิดา ไชยจินดา (2551) ศึกษาในผู้ป่วยไทยภาคเหนือ งานวิจัยของอัจฉนาถ เมืองเจริญ (2550) ศึกษาเรื่องนี้ในชาวไทยภูเขาเผ่าปกาเกอะญอ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอนสุภกานต์และคณะ (2553) ศึกษาในผู้ป่วยที่มีปัญหาในการอ่านและเขียนหนังสือที่โรงพยาบาลบางบ่อ วีระพลและคณะ (2557) ทำการศึกษาที่จังหวัดมหาสารคาม และยังมีอีกหลายการศึกษา ซึ่งล้วนแต่เสนอว่าการพัฒนาฉลากรูปภาพช่วยส่งเสริมความเข้าใจ และการเตือนให้ระลึกได้ในการใช้ยาของผู้ป่วย แต่ทั้งนี้ต้องพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะกับบริบทวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของประชากรในแต่ละท้องถิ่น

โดยภาพรวมฉลากยารูปภาพน่าจะมีประโยชน์ในการช่วยสื่อความหมายได้ดีเมื่อร่วมกับคำอธิบายด้วยวาจา ท่าทาง หรือ ตัวอย่างยาจริง และมีประโยชน์ในการช่วยเตือนความจำ ทำให้ผู้ป่วยระลึกได้เมื่อเห็นรูปภาพอีกครั้ง

ข้อจำกัดทางการศึกษา

1. ผู้ป่วยชาวต่างชาติที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ส่วนใหญ่เป็นประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ กัมพูชา พม่า และชนกลุ่มน้อยในพม่า ลาว เวียดนาม เป็นต้น จึงมีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทำให้ยากต่อการพัฒนารูปภาพที่จะสื่อความหมายกลาง
2. การมีระดับความเข้าใจภาษาจากการฟังของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน เนื่องจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเน้นเฉพาะที่อ่านภาษาไทยไม่ได้ ดังนั้นการสื่อสารผ่านล่ามช่วยแปลภาษา อาจมีผลต่อการรับรู้ ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างได้
3. ในการเก็บข้อมูลเครื่องมือที่ใช้เป็นรูปในแผ่นกระดาษเพียงอย่างเดียว และเป็นเหตุการณ์สมมติ ซึ่งอาจทำให้ยากต่อความเข้าใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการนำไปใช้จริงจะต้องมีการพูดคุยทำความเข้าใจด้วยวาจา ทำทาง ร่วมด้วยเสมอและควรมีการทดสอบความเข้าใจของผู้ป่วยร่วมด้วยทุกครั้ง เช่น การให้ผู้ป่วยทวนคำสั่งใช้ยาให้ฟัง
2. อาจใช้ฉลากรูปภาพร่วมกับสื่ออื่น เช่น เม็ดยาที่ผู้ป่วยได้รับจริงในวันนั้น พร้อมคำอธิบาย จะช่วยเสริมความเข้าใจได้ดีขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลนพรัตนราชธานีที่ให้การสนับสนุนอนุมัติเงินงบประมาณประจำปี 2557 เป็นเงินทุนสำหรับงานวิจัยนี้ และเภสัชกรหญิงวนิดา พิรพัฒนโกสิน หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลนพรัตนราชธานีและเภสัชกรทุกท่านของโรงพยาบาลที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

บรรณานุกรม

- Doak, C.C., Doak, L.G., & Root, J.H. (1985). Teaching patients with low literacy skills. Philadelphia: J.B. Lippincott company.
- Dowse, R. and Ehlers, M.S. (2001). The evaluation of pharmaceutical pictograms in a lowliterate South African population. *Patient EducCouns*, 45, 87-99.
- Dowse, R., and Ehlers, M.S. (2003). Effect of pictograms on readability of patient information materials. *Ann Pharmacother*, 37, 1003-9.
- Dowse, R. and Ehlers, M.S. (2004). Design and evaluation of a new pharmaceutical pictogram sequence to convey medicine usage. *Ergonomics SA*, 2, 29-41.
- Dowse, R. and Ehlers, M.S. (2005). Medicine labels incorporating pictograms: do they influence understanding and adherence. *Patient EducCouns*, 58, 63-70.
- Houts, P.S., Doak, C.C., Doak, L.G., & Loscalzo, M.J. (2006). The role of pictures in improving health communication: a review of research on attention, comprehension, recall, and adherence. *Patient EducCouns*, 61, 173-90.
- Katz, M.G., Kripalani, S. & Weiss, B.D. (2006). Use of pictorial aids in medication instructions: a review of the literature. *Am J Health-Syst Pharm*, 63, 2391-97.
- Morrow, D.G., Hier, C.M., & Menard, W.E. (1998). Icons improve older and younger adults' comprehension of medication information. *J Gerontol B PsycholSciSocSc*, 53B, 240-54.
- Ngoh, L.N. and Shephred, M.D. (1997). Design, development, and evaluation of visual aids for communicating prescription drug instructions to nonliterate patients in rural Cameroon. *Patient EducCouns*, 30, 245-61.
- Sansgiry, S.S., Cady, P.S., & Adamcik, B.A. (1997). Consumer comprehension of information on over-the-counter medication labels: effects of picture superiority and individual differences based on age. *J Pharm Mark Manage*, 11, 63-76.

- Sata, T., Ishida, K., & Motoya, T. (2003). Usefulness of drug information leaflets with pictures to improve understanding by elderly patients of their medicines. *J Appl Ther Res*, 4, 40-5.
- Shalini, K., Ruby, G., Neha, M., Pratusht, i M. & Sachdev, Y. (2011). Comparative analysis of awareness and understanding of pictograms in pharmacy and non-pharmacy students. *Pharmacologyonline*, 3, 886-891.
- United States Pharmacopoeia Convention. (2011). *USP Pictograms*. Retrieved Jan 6, 2014, from <http://www.usp.org/usp-healthcare-professionals/related-topics-resources/usppictograms/download-pictograms>
- กุลธิดา ไชยจินดา. (2551). *การพัฒนาและประเมินระบบฉลากยาที่เป็นรูปภาพสำหรับผู้ป่วยไทยในภาคเหนือที่มีทักษะการรู้หนังสือน้อย*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- บวรรัตน์ อังศุวัฒนากุล, และสงวน ลือเกียรติบัณฑิต. (2557). การพัฒนาฉลากภาพสำหรับผู้ป่วยที่ไม่รู้หนังสือ ตอนที่ 1: วิธีการรับประทายาเม็ด. *วารสารเภสัชกรรมไทย*, 6, 41-59.
- บวรรัตน์ อังศุวัฒนากุล, และสงวน ลือเกียรติบัณฑิต. (2557). การพัฒนาฉลากภาพสำหรับผู้ป่วยที่ไม่รู้หนังสือ ตอนที่ 2: คำแนะนำการใช้ยา. *วารสารเภสัชกรรมไทย*, 6, 61-74.
- วิระพล ภิบาลย์, ภัทรพล เพียรชนะ, รวีอร รังสูงเนิน, ลิขิต ฤทธิยา, และวิภาดา ภัทรดุลพิทักษ์. (2557). การพัฒนาและประเมินระบบฉลากยารูปภาพสำหรับผู้ป่วยโรคเรื้อรัง. *วารสารเภสัชอีสาน*, 9, 109-15.
- ศิโรบล น้อยพรหม, และโสเมทต์ ศรีซัซวาล. (2548). ความเข้าใจของผู้ป่วยนอกต่อฉลากรูปภาพ USP DI ณ โรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดนครนายก. *วารสารไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ*, 1, 270-1.
- ศุภกานต์ ก้อนสันทนต์, อำธิกา อินตะปัญญา, และกนกวรรณ ฐิติรัฐอมรกิจ. (2553). *การพัฒนาและประเมินความเข้าใจเบื้องต้นในการใช้สื่อรูปภาพเกี่ยวกับการใช้ยาในผู้ป่วยที่มีปัญหาในการอ่านและเขียนหนังสือ ณ โรงพยาบาลบางบ่อ. รายงานปัญหาพิเศษ, คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*.
- สภาเภสัชกรรม. (2545). *เกณฑ์มาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพเภสัชกรรมของสภาเภสัชกรรม พ.ศ. 2545*. หน่วยงานเวชสถิติ เทคโนโลยีสารสนเทศ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี.

อภิฤดี เหมาะจุฑา, นารัต เกษตรทัต, และสุธาทิพย์ พิษณุไพบูลย์. (2543). *คู่มือการจ่ายยาของเภสัชกร*.
กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด จันทรม่วงการพิมพ์.

อัจนนาถ เมืองเจริญ. (2550). *การพัฒนาและประเมินผลกายารูปภาพในชาวไทยภูเขา เผ่าปกากะญอ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์
คณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

การพรรณนาภาษาเหมานานในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

A DESCRIPTION OF MAONAN LANGUAGE IN CHINA

เมฆม สอดส่องกฤษ

บทคัดย่อ

เหมานาน เป็นชื่อภาษาของชนกลุ่มน้อยชาวเหมานานในประเทศจีน นักวิชาการจีนจัดภาษาเหมานานไว้ในตระกูลภาษาใหญ่จีน-ทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขนงต้ง-ส่วย บทความนี้นำเสนอข้อมูลทางภาษาศาสตร์ของชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมานานในประเทศจีน โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากผลงานของนักวิชาการจีน มีประเด็นสำคัญสองเรื่อง คือ 1. ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์เหมานาน และ 2. การพรรณนาทางภาษาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย (1) การจัดแบ่งตระกูลภาษา (2) ระบบเสียง (3) ระบบคำ และ (4) ระบบไวยากรณ์ จากการศึกษาพบว่ามุมมองการวิเคราะห์ภาษาเหมานานของนักวิชาการต่างชาติกับนักวิชาการจีนยังมีข้อแตกต่างกันอยู่ ที่ผ่านมานักวิชาการไทยมีส่วนใหญ่ศึกษาข้อมูลภาษาเหมานานจากผลงานของนักภาษาศาสตร์ตะวันตกและจากนักภาษาศาสตร์ไทยบ้าง แต่ยังขาดการศึกษาจากนักวิชาการจีนผู้ซึ่งเป็นพลเมืองประเทศเดียวกันกับชาวเหมานาน บทความนี้ได้นำเสนอข้อมูลภาษาเหมานานจากมุมมองของนักวิชาการชาวจีน

คำสำคัญ : เหมานาน กัม-ส่วย ภาษาตระกูลจีน-ทิเบต ภาษาตระกูลไท ภาษาไทในประเทศจีน

Abstract

Maonan is a language spoken by Maonan ethnic group in China. Chinese scholars have classified Maonan language in Sino – Tibetan language family, Zhuang-Dong branch, Dong-Sui group. This article is a linguistic description of Maonan language. The data are mainly based on Chinese scholars' research. The article presents two main issues: 1) Maonan ethnic information and 2) Maonan linguistic description including (1) language family classification (2) phonological system (3) word system (4) grammar and (5) examples of vocabulary. From the investigation, it is revealed that there are different point of view on language descriptions from the foreign and Chinese linguistics. Most Thai researchers learned

some linguistic information of Maonan language only from works of western and some Thai scholars. Without studying from Chinese scholars who are live in the same country with Maonan people. This article provides information about Maonan language from Chinese scholars perspective.

Keywords: Maonan, Kam-Sui, Sino-Tibetan language family, Tai language family, Tai language in China

บทนำ : ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์เหมานาน

ในหนังสือชื่อ สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (เมฆม,2554,หน้า185-190) มีข้อมูลเกี่ยวกับชาวเหมานานว่า ชาวเหมานาน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อยของจีน ถิ่นฐานปัจจุบันของชาวเหมานานที่อาศัยรวมตัวกันมากที่สุดและเป็นที่ยอมรับของทางการคือ บริเวณเขตปกครองตนเองชาวจ้วง อำเภอหวนเจียง มณฑลกว่างซี (广西壮族自治区环江县Guǎngxī Zhuàngzú zìzhìqū Huán jiāng xiàn) ซึ่งแบ่งเขตย่อยออกเป็นเขตใต้ตอนบน เขตใต้ตอนกลาง และเขตใต้ตอนล่าง (上南Shàng nán, 中南Zhōngnán 下南, Xià nán) ยังมีส่วนน้อยที่อาศัยอยู่ในอำเภอข้างเคียง เช่น เหอฉือ (河池Héchí) ยี่ซาน (宜山Yíshān) นานตาน (南丹Nán dān) และตูอัน (都安Dū'ān) ซึ่งเป็นพื้นที่ในปกครองของอำเภอปกครองตนเองชาวเยา (瑶族自治县Yáozú zìzhìxiàn)

ภาพที่1 การตั้งถิ่นฐานของชนกลุ่มน้อยในประเทศจีน บริเวณที่ลูกศรชี้คือพื้นที่ที่ชาวเหมานานตั้งถิ่นฐานอยู่ สืบค้นจากเว็บไซต์คณะกรรมการสมาคมอนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีน (Wenbao,2015)

“เหมานาน” เป็นชื่อที่ทางการจีนเรียกกลุ่มชาติพันธุ์นี้ เดิมทีใช้อักษรภาษาจีนว่า 毛难 (Máo nán) ต่อมาช่วงปี ค.ศ. 1980 ชาวเหมานานขอเปลี่ยนอักษรมาเป็น 毛南 ซึ่งออกเสียงเหมือนกัน เนื่องจากเห็นว่า อักษร 难 nán แปลว่า ความทุกข์ยากลำบาก แต่อักษร 南 nán แปลว่า ทิศใต้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่า สำหรับนักวิชาการที่รู้ภาษาจีน หากจะสืบค้นหาข้อมูลของภาษา เหมานานสามารถใช้คำค้นสองคำ คือ 毛难 หรือ 毛南 ชาวเหมานานพัฒนาแตกสาขามาจากชนร้อยเผ่าที่ ชื่อว่า ป้ายเยว่ (百越 Bǎiyuè) ยุคก่อนสมัยถังคือกลุ่มชนชื่อ เหลียว (僚 Liáo) ในสมัยซ่ง หยวน และหมิง เรียกชื่อว่า หลิง (伶 Líng) ชนเผ่าเหล่านี้คือบรรพบุรุษยุคแรกๆ ของชาวเหมานาน

ปัจจุบันชื่อเรียกชาวเหมานานมีสองชื่อ คือ “อาหนาน” เป็นชื่อที่เรียกตนเอง และ “เหมานาน” เป็นชื่อที่ผู้อื่นเรียก มีรายละเอียดดังนี้

ชื่อที่ชาวเหมานานเรียกตัวเอง เรียกว่า “อาหนาน” (阿难 Ā'nán) หรือ “อ้ายหนาน” /ai1 na:n6/ (艾南 Ài nán) คำพยางค์แรกแปลว่า “คน” ส่วนพยางค์ที่สองเป็นชื่อเฉพาะสำหรับเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และใช้เป็นชื่อภาษา พิจารณาจากการตั้งถิ่นฐานจะเห็นว่าศูนย์กลางที่มีชนเผ่าเหมานานอาศัยอยู่คือ ภูเขาเหมานาน (茅难山 Máo nán shān) ตั้งอยู่ทางใต้ของอำเภอหวนเจียง (环江 Huánjiāng) พงศาวดารภาษาจีนที่บันทึกไว้ในสมัยซ่งระบุว่า พื้นที่ปัจจุบันของอำเภอหวนเจียง (环江 Huán jiāng) มณฑลกว่างซี (广西 Guǎngxī) มีชื่อเรียกหมู่บ้านที่ออกเสียงใกล้เคียงกับชื่อชนเผ่าเหมานาน เช่น เหมานาน (茆难, 茅难 Mǎotān, Mǎotān) เม่าหนาน (冒南 Mào nán) (Liang Min, 1980) เมื่อพิจารณาจากชื่อชนเผ่าต่างๆ ในสมัยโบราณ ก็พบว่ามีความคล้ายคลึงกับชื่อเดียวกันกับชื่อถิ่นที่อยู่อาศัย จึงสันนิษฐานว่า ชื่อ “หนาน” เป็นคำที่ได้มาจากถิ่นที่อยู่ ส่วน “อ้าย” แปลว่าคน คำเรียกที่ชาวเหมานานเรียกตัวเองว่า “อ้ายหนาน” จึงหมายถึง “คนหนาน” นอกจากนี้ยังพบอีกว่าคำที่ชาวเหมานานเรียกกลุ่มชาติพันธุ์อื่นจะขึ้นต้นด้วย “อ้าย” เช่นกัน เช่นเรียกชาวจ้วงว่า “อ้ายอี” เรียกชาวจีนก็จะเรียกว่า “อ้ายจิน” เป็นต้น¹

ชื่อที่ชาวฮั่นเรียก คือ เหมานาน ชาวฮั่นเรียกตามเสียงที่ได้ยินโดยใช้อักษรจีนเขียนว่า 毛难 หรือ 毛南 อักษรสองตัวนี้ออกเสียงเหมือนกันว่า Máo nán ส่วนชื่อที่ชาวจ้วงเรียกคือ ปู้หนาน ชื่อนี้มีนัยสำคัญคือการเรียกชื่อชนเผ่าของชาวจ้วงจะมีคำว่า “ปู้” นำหน้า จากการพิจารณาระบบเสียงจะเห็นว่า ภาษาจ้วงส่วนใหญ่เป็นภาษาไทกลุ่มเสียง /p/ (มีบางสำเนียงภาษาถิ่นที่เป็นกลุ่มเสียง /ph/) เมื่อเทียบกับภาษาไทกลุ่มเสียง /ph/ ก็จะตรงกับคำว่า “ผู้” ซึ่งหมายถึง “คน” ดังนั้นคำเรียกชื่อที่มีคำว่า “ปู้” นำหน้านั้น สันนิษฐานว่าเป็น

¹ คำนี้น่าสนใจ เนื่องจากมีคำเรียกชื่อภาษาตระกูลไทหรือชนเผ่าไท มีคำเรียกว่า /ai/ นำหน้า เช่น อ้ายตน (ภาษาตระกูลไทในอินเดีย) อ้ายจาม (ภาษาตระกูลไทในประเทศจีน) รวมไปถึงชื่อเรียกอาณาจักร “อ้ายลาว” และ “อ้ายไต” ซึ่งเป็นชื่อของอาณาจักรไทเดิมที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ชนชาติไทยด้วย นอกจากนี้เมื่อเทียบกับคำว่า “อันหนาน” หรือ Annam ซึ่ง “เป็นชื่อเรียกดินแดนของชาวเวียดนามที่แพร่ขยายออกมาจากบริเวณเดิมแถบลุ่มแม่น้ำแดงและแม่น้ำดำ ซึ่งเคยถูกปกครองในฐานะมณฑลหนึ่งของจีน” (สุพรรณิ, 2539, หน้า 179 – 183.) อาจจะเป็นชื่อที่พ้องกันโดยบังเอิญ หรือมีความเกี่ยวข้องกัน ก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาต่อไป

คำเรียกที่ชาวจ้วงหมายถึง “ผู้” ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแต่ละพื้นที่นั่นเอง กลับมาพิจารณาภาษาเหมานาน คำที่ตรงกับคำว่า “ผู้” ในภาษาเหมานานออกเสียงว่า “เหมา” ดังนั้น ปู้หนาน และ เหมานาน ก็หมายถึง “คนหนาน” นั่นเอง

มีอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในมณฑลกุ้ยโจว คือชาวหยางหวง(佯僮Yáng huáng) รัฐบาลมณฑลกุ้ยโจวประกาศอย่างเป็นทางการในเอกสารราชการลงวันที่ 27 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2523 ว่ากลุ่มชาติพันธุ์หยางหวงที่อาศัยอยู่ในอำเภอตูซาน(独山Dú shān) อำเภอฮุยซู่(惠水Huì shuǐ) อำเภอผิงถาง(平塘Píngtáng) เป็นสมาชิกของชนกลุ่มน้อยเผ่า “เหมานาน” (อ้างใน Liu Shibin,2009,p.33-36) แต่นั่นเป็นเพียงการจัดระเบียบการปกครองชนกลุ่มน้อยของทางราชการเท่านั้น ในความเป็นจริงแล้วหากพิจารณาในทางภาษาศาสตร์จะเห็นว่า แม้ว่าภาษาเหมานานกับภาษาหยางหวงจะจัดเป็นภาษาในแขนงตั้ง-ส่วยเหมือนกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบรายละเอียดกันแล้วกลับมีความแตกต่างกันมาก อาจจะมากเสียยิ่งกว่าความแตกต่างของภาษาจ้วงกับภาษาเหมานานเสียอีก จึงมีความจำเป็นที่นักภาษาศาสตร์ต้องแยกภาษาหยางหวง ออกจากภาษาเหมานาน ในช่วงปี 1965 เป็นต้นมา ด้วยเหตุที่ภาษาหยางหวงมีจำนวนผู้พูดน้อยมากเพียงสองสามหมู่บ้านเท่านั้น ซึ่งอยู่ในภาวะใกล้สูญหาย จึงมีนักภาษาศาสตร์เขียนรายงานภาษานี้ออกมาให้ได้ทราบ เช่น Li Fanggui(1966) เรียกชื่อภาษานี้ว่า T'en ส่วนโอดีกูร์ต (Haudricourt,A.G.1967,อ้างใน สุริยา รัตนกุล,2548,หน้า126-130) เรียกว่า Then สุริยา รัตนกุล(2548,หน้า126-130) เรียกว่า เท็น ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวหยางหวงเรียกตัวเอง ในขณะที่เอกสารภาษาจีนรายงานว่าชนกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า /ai¹ ra:u¹/ ² แปลว่า “หมู่คนพวกเรา” หรือ “คนพื้นถิ่น” ยังมีชาวหยางหวงบางส่วนที่เรียกตัวเองว่า /ai¹ tʰəŋ¹/ ³ แปลว่า “คนถิ่น” ชาวปู้อี้เรียกว่า /pu roŋ/ ชาวอีเรียกว่า /ja lai/ ³ ต่อมาวงการวิชาการภาษาศาสตร์ของจีนก็มีการศึกษาภาษาหยางหวงมากขึ้น และมีผลงานรายงานให้กับวงวิชาการของจีนจำนวนนับสิบเรื่อง ที่สำคัญคืองานวิจัยของโปเหวินเจ้อ เรื่อง “การศึกษาวิจัยภาษาหยางหวง” (Bo Wenzhe,1997)

รายงานเมื่อปี 1980 มีประชากรชาวเหมานาน 3 หมื่นกว่าคน(Liang Min,1980,p.1) และการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 (เมฆม,2554,หน้า 186) มีชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมานานจำนวน 7.5 หมื่นคน มีถิ่นฐานอยู่ในมณฑลกวางซี รวมกับชาวหยางหวงในมณฑลกุ้ยโจว อีก 2 หมื่นกว่าคน ปัจจุบันชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมานาน มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้นราวแสนกว่าคน

² จะเห็นว่าชื่อเรียกของชาวหยางหวงก็มีคำว่า “อ้าย” นำหน้าเหมือนกับชาวเหมานาน ที่น่าสนใจคือมีคำว่า /ai¹ ra:u¹/ ซึ่งพ้องกับคำเรียกชื่ออาณาจักร “อ้ายลาว” เป็นประเด็นที่นักประวัติศาสตร์น่าจะได้ศึกษาต่อไป

³ ผู้เขียนขอบันทึกไว้เป็นข้อสังเกตเพื่อเป็นหัวข้อในการศึกษาต่อไปว่า ชาวหยางหวงที่ชาวอีเรียกว่า /ja lai/ นี้ จะเกี่ยวข้องกับกลุ่มชนที่พูดภาษา “จาราย” ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อยกลุ่มใหญ่ในภาคกลางของเวียดนามหรือไม่ เนื่องจากภาษาจารายจัดอยู่คนละตระกูลกับภาษาหยางหวง คือจัดอยู่ในภาษากลุ่มมาลาโย-โพลีเนเซีย แต่เมื่อพิจารณาต่อไปอีกถึงชื่อเรียก “อันหนาน หรือ อันนัม” ซึ่งเป็นชื่อเรียกดินแดนภาคกลางของเวียดนามก็เป็นชื่อเดียวกันกับที่ชาวเหมานาน-หยางหวงเรียกตัวเอง จึงน่าสนใจว่าอาจจะมีความเกี่ยวข้องกันอยู่

เนื่องจากชาวเหมานานอาศัยอยู่รวมกันเป็นหลักแหล่งแน่นนอนไม่กระจัดกระจายมาก ทำให้ภาษาพูดมีความเป็นเอกภาพ ไม่มีภาษาถิ่น ไม่มีตัวอักษร แต่ด้วยเหตุที่อาศัยอยู่ในแวดล้อมของกลุ่มชนที่มีประชากรมากกว่าอย่างชาวจ้วงและชาวจีน ชาวเหมานานปัจจุบันจึงพูดภาษาจ้วงและภาษาอื่นได้ และใช้ภาษาดังกล่าวเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันกับชนเผ่าอื่น ในทางกลับกันชาวจีนและชนเผ่าอื่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนเหมานานก็สามารถพูดภาษาเหมานานได้ และใช้เป็นภาษากลางติดต่อสื่อสารกับชาวเหมานานเช่นกัน สถานการณ์ทางภาษาเช่นนี้ทำให้เกิดการสัมผัสภาษาอย่างต่อเนื่อง ภาษาเหมานานจึงได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นและจ้วงมาก

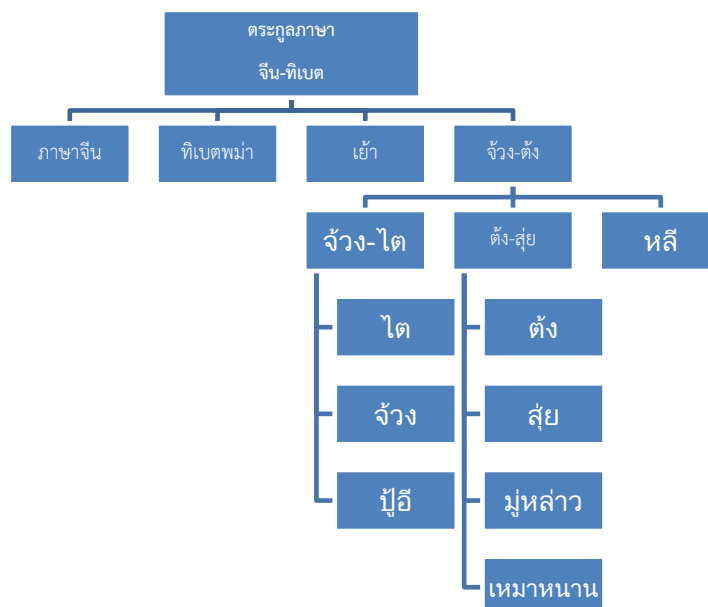
การพรรณนาภาษาเหมานานในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1980 ที่มีรายงานพรรณนาภาษาเหมานานชื่อ 《毛难语简志Máonán yǔ jǐǎn zhì》 “ปริทรรศน์ภาษาเหมานาน” ผู้เขียนชื่อเหลียงหมิ่น (Liang Min.1980) ออกมาให้ นักภาษาศาสตร์ได้อ่านแล้ว ก็มีผลงานของ Jerold A. Edmonson และ Yang Quan (1988,pp.143-166) อีกหนึ่งเรื่อง จากนั้นมาจนถึงปี ค.ศ.2006 จึงได้มีผลงานเกี่ยวกับภาษาเหมานานเรื่องหนึ่งคือ 《毛南语动词研究Máonán yǔ dòngcí yánjiū》 “การศึกษาวิจัยคำกริยาภาษาเหมานาน” ผู้เขียนชื่อ จางจิ่งหนี่ (Zhang Ningni,2006) ต่อมาเมื่อนักวิชาการชาวจีนคือ ศาสตราจารย์ลูเทียนเฉียว (陆天桥Lù Tiānqiáo) มีโอกาสไปศึกษาปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น และระดับหลังปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยเจมส์คุก(James Cook University) ปัจจุบันเป็นศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยครุศาสตร์เจียงซู นักวิจัยท่านนี้ได้เดินทางไปอยู่ในชุมชนชาวเหมานานเป็นเวลากว่าหนึ่งปีเพื่อเก็บข้อมูลทางภาษา มีผลงานเกี่ยวกับภาษาตระกูลกัม-ไต รวมทั้งภาษาเหมานานหลายเรื่อง ที่สำคัญคือ A Grammar of Maonan (Tian Qiao Lu.2008a.) เขียนเป็นภาษาอังกฤษ ตีพิมพ์โดย Universal Publishers ทำให้วงการภาษาศาสตร์ได้มีข้อมูลศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาษาเหมานาน นอกจากนี้แหล่งสืบค้นข้อมูลภาษาเหมานานอีกที่หนึ่งคือ เว็บไซต์ชื่อ Maonan Space เป็นเว็บไซต์ที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์เหมานานที่ครบถ้วน โดยเฉพาะด้านภาษา มีการบันทึกเสียงคำภาษาเหมานาน สามารถเปิดฟังเสียงพูดได้ มีคำอธิบายสองภาษาคือ ภาษาอังกฤษและภาษาจีน เข้าถึงได้ทาง <http://maonan.org/index.asp> (Tian Qiao Lu,2008b.) Webmaster ก็คือ ศาสตราจารย์ลูเทียนเฉียวที่กล่าวถึงข้างต้น ผู้เขียนจะดำเนินการเรียบเรียงบทความฉบับนี้ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากรายการที่ได้กล่าวถึงข้างต้นนี้เป็นหลัก ในลำดับต่อไป จะได้อธิบายรายละเอียดของภาษาเหมานาน เรื่อง การจัดแบ่งตระกูลภาษา ระบบเสียง ระบบคำและระบบไวยากรณ์ ดังต่อไปนี้

1. การจัดแบ่งตระกูลภาษา

จากการเปรียบเทียบลักษณะทางภาษาพบว่า ลักษณะบางประการ เช่น ระบบเสียง คำ ไวยากรณ์ของภาษาเหมานานสอดคล้องกับภาษาตังและภาษาซู่ แต่ก็ยังมีลักษณะบางประการที่สอดคล้องกับภาษาจ้วงและภาษาปู้อี้ ทำให้ความสัมพันธ์ของลักษณะทางภาษาของภาษาเหมานานกับสมาชิกในภาษาแขนงต่างๆ

ค่อนข้างซับซ้อนและสับสน แต่หากยึดเกณฑ์วงศ์คำศัพท์เป็นหลัก จะพบว่าภาษาเหมาหนานใกล้เคียงกับแขนงตั้ง-ส่วยมากที่สุด นักวิชาการจีนแต่เดิม เช่น Yu Cuirong and Luo Meizhen.(1979), Wei Qingwen and Tan Guosheng.(1980), Yu Cuirong(1980) Liang Min.(1979), Zhang Junru.(1980) ,Liang Min.(1980) ,Wang Jun and Zheng Guoqiao.(1979), Ou Yang Jueya and Zheng Yiqing.(1979) จึงจัดภาษาเหมาหนานไว้ในตระกูลจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง (ภาษาจีนเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ต้ง-ไท) แขนงตั้ง-ส่วย ในขณะที่ปัจจุบันแนวคิดเรื่องภาษากัม-ส่วยเป็นที่ยอมรับมากขึ้น ผลงานระยะหลังของจีนจึงมีบางชิ้นที่จัดภาษาเหมาหนานไว้ในตระกูลกัม-ไท(ตรงกับที่ภาษาจีนเรียกว่า จ้วง-ต้ง หรือ ต้ง-ไท) สาขากัม-ส่วย เกี่ยวกับชื่อเรียกเหล่านี้ ความจริงแล้วก็เป็นเรื่องเดียวกัน เพราะ “กัม” ก็คือ “ต้ง” สาขาท้ง-ส่วยที่จีนจัดไว้แต่ดั้งเดิมคือ กัม-ส่วย และต้ง-ไท ที่จีนพูดถึง คือ กัม-ไท เพื่อไม่ให้สับสน ในที่นี้จะเรียกตามภาษาจีน กัม-ไท = ต้ง-ไท(侗台 Dòng tái) / กัม-ส่วย = ต้ง-ส่วย (侗水 Dòng shuǐ) ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 การจัดแบ่งตระกูลภาษาตามทัศนะของนักวิชาการจีน(ผู้เขียนสร้างขึ้นจากคำอธิบายการจัดแบ่งตระกูลภาษาของ LiangMin and Zhang Junru: 1996)

ลักษณะเด่นที่ภาษาเหมาหนานสอดคล้องกับภาษาอื่นๆที่เป็นสมาชิกในสาขาท้ง-ส่วย มีดังนี้

1. มีระบบเสียงสอดคล้องกับภาษาในตระกูลเดียวกัน และมีเสียงพยัญชนะจำนวนมาก
2. มีระบบเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งเสียงวรรณยุกต์สัมพันธ์กับเสียงสระสั้น-ยาว และการมีหรือไม่มีพยัญชนะท้ายเป็นลักษณะสำคัญของภาษา

3. มีหางสระ⁴ ทั้งที่เป็นอัมสระและพยัญชนะ ได้แก่ /i,u,m,n,ŋ,p,t,k/
4. มีคำศัพท์ร่วมเชื้อสายกับภาษาตระกูลเดียวกัน มีวิธีการประสมคำ การใช้คำลักษณนามและคำทางไวยากรณ์ต่างๆ สอดคล้องกับภาษาในตระกูลเดียวกัน
5. การเรียงลำดับทางไวยากรณ์เป็นแบบ [S.V.O] การขยายความวางส่วนขยายต่อจากคำหลักไปข้างหลังเหมือนกับภาษาในตระกูลเดียวกัน

ในการพรรณนาภาษาในบทความนี้ เนื่องจากคำภาษาเหมาหนานมีทั้งคำเฉพาะเผ่าพันธุ์ คำร่วมเชื้อสายในตระกูลไท มีบางคำพ้องกับภาษาไทยถิ่นต่างๆ และคำพ้องที่คล้ายกับภาษาจีน ตลอดทั้งบทความนี้หากพบคำประเภทย่อยจะได้ทำอธิบายไว้ โดยใช้รูปแบบดังนี้ ภาษาจีน (จ.= คำจีน พินอิน, ความหมาย) ภาษาไทย (ท.= คำ, ความหมาย) ภาษาไทยถิ่นอีสาน (อ.= คำ, ความหมาย) ภาษาไทยถิ่นเหนือ (น.= คำ, ความหมาย) ซึ่งในการระบุความหมายของคำนั้น หากมีความหมายต่างกันจะระบุความหมายของภาษาที่นำมาเปรียบเทียบ หากมีความหมายเหมือนกันก็จะไม่ระบุความหมาย

2. ระบบเสียง

ในหนังสือ “ปริทรรศน์ภาษาเหมาหนาน” (Liang Min, 1980, p.4 – 13) รายงานการวิเคราะห์ระบบเสียงภาษา เหมาหนานดังนี้

2.1 พยัญชนะ ระบบเสียงของภาษาเหมาหนานสอดคล้องและใกล้เคียงกับภาษาดังมากที่สุด มีลักษณะเด่นดังนี้

- (1) มีการเปรียบเทียบของพยัญชนะเสียงไม่ก้องกับเสียงก้องชัดเจน เช่น /s-z, w-v, t-d, p-b/ ณะเดียวกัน ในกลุ่มพยัญชนะเสียงก้องก็ยังมีเปรียบเทียบกันเองอีกสองชุด ระหว่างพยัญชนะเสียงก้องปกติ กับพยัญชนะเสียงก้องที่มีเสียงก้องอ่อนนำอีกชั้นหนึ่ง คือ ชุดเสียงกักที่มีเสียงนาสิกนำ ได้แก่ /^mb, ⁿd, ^ŋɗ/ (เป็นลักษณะที่มีในภาษาส่วย) และชุดเสียงที่นำด้วยเสียงกักที่เสี้ยนเสียง ได้แก่ /^ʔb, ^ʔd/ (เป็นลักษณะที่มีในภาษาจ้วง ปู้อีและส่วย) ทำให้พยัญชนะที่เกิดจากฐานกรณ์เดียวกันในภาษาเหมาหนานมีได้มากที่สุด 4 เสียง คือ เสียงไม่ก้อง เสียงก้องปกติ และเสียงก้องที่มีเสียงอื่นนำ 2 แบบ เช่น /p,b,^mb,^ʔb/ , /t , d , ⁿd , ^ʔd / (ดูคำอธิบายเพิ่มเติมท้ายตารางพยัญชนะ และบทสรุปเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของระบบเสียงก้องภาษาเหมาหนานเปรียบเทียบกับภาษาในสาขาดัง-ส่วย ตอนท้ายบทความ)

⁴ เกี่ยวกับคำศัพท์นี้ มีความจำเป็นต้องอธิบายดังนี้ ตามหลักทางภาษาศาสตร์จีน ส่วนที่อยู่ถัดจากพยัญชนะต้นนับเป็นเสียงสระทั้งหมด เช่น คำว่า tian เสียง /t/ เป็นพยัญชนะต้น เสียงสระทั้งหมดของคำนี้คือ /iian/ ในสระทั้งหมดของคำนี้ เสียง /i/ เป็นหัวสระ (韵头 yùntóu) เสียง /a/ เป็นท้องสระ (韵腹 yùn fù) และเสียง /n/ เป็นหางสระ (韵尾 yùn wěi) เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบแนวคิดการวิเคราะห์ตามแนวทางภาษาศาสตร์จีน จึงจะเรียกตามที่นักวิชาการจีนใช้

(2) มีเสียงพยัญชนะนาสิกสองชุด คือ ชุดเสียงนาสิกปกติ ได้แก่ /m,n,**๓,๗**/ สอดคล้องกับภาษาจ้วงและ ปู้ฮ้อและชุดเสียงนาสิกที่มีเสียงกักน้ำ /ʔm, ʔn, **ʔ๓, ʔ๗**/ สอดคล้องกับภาษาส่วย

(3) มีเสียงพยัญชนะที่ใช้ลิ้นส่วนหน้าได้แก่ /c,ch, **๓,๘**/ สอดคล้องกับเสียงพยัญชนะ /**ṣ,ṭh, ๓,๘** / ในภาษาส่วย

(4) มีการเปรียบเทียบของชุดพยัญชนะเสียงพ่นลมกับเสียงไม่พ่นลม /p ph, t th, c ch, k kh/

(5) มีเสียงพยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก⁵ ภาษาจีนเรียกว่า 唇化声母 Chún huà shēngmǔ ได้แก่พยัญชนะที่มีการออกเสียงฐานกรณ์ของพยัญชนะเดิมแล้วเลื่อนไปริมฝีปาก คล้ายกับพยัญชนะควบกล้ำ /kw-,khw-/ ในภาษาไทย

(6) มีเสียงพยัญชนะเปลี่ยนเป็นเพดาน ภาษาจีนเรียกว่า 腭化声母 È huà shēngmǔ ได้แก่พยัญชนะที่มีการออกเสียงฐานกรณ์ของพยัญชนะเดิมแล้วเลื่อนไปเพดาน เสียงชนิดนี้คล้ายกับการออกเสียงภาษาไทย /phj,sj/

ภาษาเหมานานมีเสียงพยัญชนะต้น 66 เสียง แบ่งเป็น 1. เสียงพยัญชนะเดี่ยว 37 เสียง 2. เสียงพยัญชนะเปลี่ยนเป็นเพดาน 16 เสียง และ 3. เสียงพยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก 13 เสียง ดังข้อมูลในตารางต่อไปนี้

พยัญชนะเดี่ยว												
p	ph	m _b	b			m	ʔm		f	v	w	ʔw
t	th	n _d	d	ts	tsh	n	ʔn	l	s	z		
c	ch	n _ḑ				๓	ʔ๓		๘		j	ʔj
k	kh	๓g				๗	ʔ๗					
ʔ									h	ɦ		
พยัญชนะเปลี่ยนเป็นเพดาน												
pj	phj	m _{bj}	bj			mj			fj	vj		
tj	thj	n _{dj}	dj	tsj	tshj	nj		lj		zj		

⁵ เสียงพยัญชนะแบบนี้ในหนังสือ “นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท” (สุริยา,2548,หน้า134) เรียกว่า “เสียงรอง” (secondary articulations) เป็นลักษณะของการออกเสียงรองเสริมกับการออกเสียงหลัก เสียงที่ภาษาจีนเรียกว่าพยัญชนะชุดเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก คือ labialization เป็นการออกเสียงแบบท่อนปากไปพร้อมกัน และ เสียงที่ภาษาจีนเรียกว่าพยัญชนะชุดเปลี่ยนเป็นเพดาน คือ palatalization เป็นการออกเสียงแบบยกลิ้นส่วนหน้าไปพร้อมกัน

พยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก												
tw			dw	tsw	tshw			lw	sw			
cw								ɕw			jw	
kw	khw	ŋw				ŋw						

ตารางที่ 1 เสียงพยัญชนะภาษาเหมาหนาน

ลักษณะเฉพาะของเสียงพยัญชนะ

1. พยัญชนะเสียงก้อง /ʔb, ʔd/ แม้จะมีบางคำที่ออกเสียงแบบมี /ʔ/ นำหน้าก็ตาม แต่ก็ไม่ค่อยชัดเจนมากนัก มักพบในกลุ่มผู้สูงอายุและเป็นเพียงบางคน บางคำเท่านั้น ที่สำคัญคือไม่มีการเปรียบเทียบทางความหมายกับ /ᵐb, ᵐd/ และไม่เปรียบต่างกับ /b,d/ ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ในกลุ่มเสียงก้องอื่น คือ /ᵐd, ᵐg/ ก็ไม่ปรากฏว่ามีเสียง /ʔd, ʔg/ จึงวิเคราะห์ให้ /ʔb, ʔd/ เป็นเสียงก้องปกติ /b,d/
2. มีเสียงบางเสียงเป็นเสียงที่พบเฉพาะในคำยืมจากภาษาจีนเท่านั้น ได้แก่ พยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก /khw,tsw,tshw, ɕw/ และพยัญชนะเปลี่ยนเป็นเพดาน /tshj/
3. เสียง /h,ɦ/ หากพิจารณาคำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ พบว่าเป็นเพียงเสียงแปรเท่านั้น ไม่เปรียบเทียบทางความหมาย แต่หากพิจารณาคำยืมจากภาษาจีนเกิดการเปรียบเทียบจึงตัดสินใจให้มีเสียง/h,ɦ/ เช่นคำว่า /ɦe2/ “ฉั่น” /hɔ3/ “ไฟ” (คำยืมจากภาษาจีน 火huǒ)

2.2 เสียงสระ ภาษาเหมาหนานมีสระเดี่ยว และสระประสม ซึ่งสระประสมแบ่งได้สามแบบคือ สระประสมกับทางสระที่เป็นอັตสระ สระประสมกับทางสระที่เป็นพยัญชนะนาสิก /m,n,ŋ/ และสระประสมกับทางสระที่เป็นพยัญชนะเสียงกัก/p,t,k/ นอกจากนี้มีทางสระนาสิกที่เกิดเป็นพยางค์ได้ด้วยตัวเองอีก 1 เสียง คือ /ŋ/ รวมทั้งสิ้นมีเสียงสระจำนวน 86 เสียง ดังนี้

สระเดี่ยว	ทางสระ								
สระเดี่ยว	สระเดี่ยว	อັตสระ		นาสิก			เสียงกักไม่ระเบิด		
a		a:i	a:u	a:m	a:n	a:ŋ	a:p	a:t	a:k
	aɰ	ai	au	am	an	aŋ	ap	at	ak
ɛ			ɛu		ɛn	ɛŋ	ɛp		ɛk
e			eu	em	en	eŋ	ep	et	ek

i			i:u	i:m	i:n	i:ŋ	i:p	i:t	i:k
				im	in	iŋ	ip	it	ik
ɔ		ɔ	ɔ:m	ɔ:n	ɔ:ŋ	ɔ:p	ɔ:t	ɔ:k	
					ɔŋ				ɔk
o		oi	om	on	oŋ	op	ot	ok	
u		u:i	u:m	u:n			u:t		
				un	uŋ		ut	uk	
ə					ə:ŋ		ə:t		
			əm	ən	əŋ	əp	ət	ək	
y									
ɿ									
ʌ									
ŋ									

ตารางที่ 2 เสียงสระภาษาเหมาหนาน

ลักษณะเฉพาะของเสียงสระ

- สระเดี่ยวบางครั้งออกเสียงสั้น บางครั้งออกเสียงยาว แต่ไม่มีการเปรียบเทียบทางความหมาย การออกเสียงคำหนึ่งคำที่เป็นสระเดี่ยว ออกเสียงสั้นก็ได้เสียงยาวก็ได้ ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง
- มีสระบางเสียงจะออกเสียงยาวเมื่อเกิดกับหางสระ แต่ก็ไม่เปรียบต่างกับสระเสียงสั้น เช่น / i:u,u:i, ɔ:m / ไม่มีคู่เปรียบต่างกับสระเสียงสั้น / iu,ui,ɔm /
- สระ /ɛ,e,o,ə/ เมื่อเกิดกับหางสระ ไม่มีสระเสียงยาว มีเพียงเสียงสั้น
- สระ /a/ เมื่อมีหางสระ(ใช้สัญลักษณ์+) จะมีการเปรียบเทียบของเสียงสั้นและเสียงยาวครบทั้งชุด คือสระประสม /a:+,i:+/ มีคู่เปรียบต่างกับสระเสียงยาว /a+,i+/
ทั้งชุด
- สระทุกเสียง ยกเว้น /y, ɿ, ʌ, ŋ/ เกิดกับหางสระได้ แต่ก็ไม่ครบทั้งชุดหางสระ มีเพียงเสียง /a/ เท่านั้นที่สามารถเกิดกับหางสระได้ครบชุด
- เสียงสระ /y, ɿ, ʌ, ŋ/ มีเพียงสระเดี่ยว ไม่มีหางสระ ในจำนวนนี้ สระ /ʌ/ เป็นหางสระของสระ /a/ ได้เสียงเดียว ส่วนเสียงสระ /y, ɿ / เป็นสระที่ปรากฏเฉพาะในคำยืมภาษาจีน

2.3 เสียงวรรณยุกต์ ตามหลักภาษาศาสตร์จีนแบ่งวรรณยุกต์เป็นสองแบบคือ วรรณยุกต์ในคำสระเปิด⁶ คือ คำที่มีสระเดี่ยว คำที่มีหางสระเป็นอัมสระ และคำที่มีหางสระเป็นเสียงนาสิก กับอีกประเภทหนึ่งคือ วรรณยุกต์ในคำสระปิด ได้แก่ คำที่มีหางสระเป็นเสียงกัก /p,t,k/ จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแบ่งเสียงวรรณยุกต์ในภาษาเหมาหนานได้ 8 เสียง แบ่งเป็นวรรณยุกต์สระเปิด 6 เสียง และวรรณยุกต์สระปิด 2 เสียง นอกจากนี้ในกลุ่มวรรณยุกต์สระปิด ยังมีความแตกต่างของความสั้นยาวของเสียงสระอีกด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เลขกำกับเสียง	เสียงสระ	ระดับเสียง	ตัวอย่างคำศัพท์	
เสียงที่ 1		42	ma1	หมา
เสียงที่ 2		231	ma2	ลีน
เสียงที่ 3		51	?ma3	อ่อน
เสียงที่ 4		24	la:k8 ma4	ลูกกระสุน (ลูกหมาก)
เสียงที่ 5		44	?ma5	หลัง
เสียงที่ 6		213	ma6	ป้อน
เสียงที่ 7	สระสั้น	55	pak7	ทิศเหนือ
	สระยาว	44	pa:k7	ปาก
เสียงที่ 8	สระสั้น	23	la:k8 pak8	หัวผักกาด
	สระยาว	24	la:k8 pa:k8	ลูกเห็บ

ตารางที่ 3 เสียงวรรณยุกต์ในภาษาเหมาหนาน

ลักษณะเด่นของเสียงวรรณยุกต์

1. จากตารางเสียงวรรณยุกต์ จะเห็นว่ามีเสียงวรรณยุกต์ซ้ำกันอยู่สองคู่ คือ เสียงที่ 4 ซ้ำกับเสียงที่ 8 สระยาว คือ /24/ และเสียงที่ 5 ซ้ำกับเสียงที่ 7 สระยาว
2. เสียงวรรณยุกต์ที่ 7 สระสั้น /55/ และสระยาว /44/ ใกล้เคียงกันมาก ในขณะที่วรรณยุกต์ที่ 8 สระสั้น/23/ สระยาว/24/ ก็ใกล้เคียงกันมาก จึงตัดสินใจใช้เลขวรรณยุกต์กำกับเป็นเสียงเดียวกันคือ 7 และ 8
3. พบลักษณะของวรรณยุกต์สนธิ (Tone sandhi) คือ

- เมื่อมีวรรณยุกต์เสียงที่ 5 /44/ อ่านต่อกันสองคำ พยางค์ที่หนึ่งจะเปลี่ยนเป็นเสียงกลางระดับ/33/ ตัวอย่างคำเช่น /ta44 ?ŋam44/ “กลางคืน” ออกเสียงเป็น [ta33 ?ŋam44]

⁶ ตามหลักภาษาศาสตร์ไทย เรียกพยางค์ที่มีสระเดี่ยว มีหางสระเป็นอัมสระ และมีหางสระเป็นเสียงนาสิกว่า “พยางค์เป็น” ส่วน พยางค์ที่มีหางสระเป็นเสียงกัก เรียกว่า “พยางค์ตาย” เพื่อให้เข้าใจแนวคิดการวิเคราะห์ตามหลักภาษาศาสตร์จีน จึงจะเรียกตามต้นกวีวิชาการจีนใช้

- เมื่อคำที่มีเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 6 /213/ เกิดหน้าคำอื่น จะเปลี่ยนเป็นเสียงต่ำตก /51/ ตัวอย่างคำเช่น /ts^๑m213 ka44/ “ที่นั่น” จะออกเสียงเป็น [ts^๑m51 ka44]

- ในคำสองพยางค์ พยางค์ที่หนึ่งจะออกเสียงเบา ไม่เน้นเสียงวรรณยุกต์ประจำคำ ในบทความนี้จะใช้สัญลักษณ์ / ° / ตัวอย่างคำเช่น /tu6 ma:i6/ “อย่างนี้” จะออกเสียงเป็น [tu° ma:i6] คำว่า /tsi6 k^๑5/ “ก็” จะออกเสียงเป็น [tsi° k^๑5]

- คำลงท้ายประเภทแสดงอารมณ์ความรู้สึก ก็จะออกเสียงเป็นเสียงเบา ไม่เน้นวรรณยุกต์ประจำคำ เช่น /la°/ “ละ” /pa°/ “เออะ” เป็นต้น

4. เมื่อเปรียบเทียบกับระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยอื่นๆ พบว่าระบบเสียงภาษาเหมาหนานคล้ายคลึงกับภาษาจ้วงเหนือสำเนียงก๊วยเป่ย์ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าภาษาเหมาหนานได้รับอิทธิพลเสียงวรรณยุกต์มาจากภาษาจ้วง ลักษณะเช่นนี้พบได้ในภาษาชนกลุ่มน้อยหลายภาษาในประเทศจีนซึ่งได้รับอิทธิพลระบบเสียงวรรณยุกต์มาจากภาษาอื่นเช่นเดียวกัน

2.4 โครงสร้างพยางค์ (C=Consonant ,V=vowel) นักวิชาการจีนตัดสินให้พยัญชนะชุดเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก/w/ กับพยัญชนะชุดเปลี่ยนเป็นเพดาน /j/ เป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว เพราะมองว่าเป็นการออกเสียงของฐานกรณ์เดิมแล้วเปลี่ยนไปเป็นฐานกรณ์อื่นเท่านั้น แต่ฐานกรณ์ของเสียงพยัญชนะที่แท้จริงยังคงตัดสินว่าเป็นพยัญชนะเดิมอยู่ ดังนั้นพยัญชนะต้นในภาษาเหมาหนานจึงมีเพียงเสียงเดียวคือ /C/ ส่วนเสียงสระมีสระเดียวกับสระประสม โดยมองว่าสระมีหัวสระ ท้องสระและหางสระ จะเห็นว่าส่วนที่เป็นหัวสระคือ /V/ ส่วนที่เป็นท้องสระคือ /V/ แต่ส่วนที่เป็นหางสระอาจจะเป็นสระ/V/ เช่น /au/ หรือเป็นพยัญชนะ /C/ เช่น /am/ ก็ได้ ดังข้อมูลต่อไปนี้

C V	m ^b ɛ1	แพะ
	n ^๑ 3	หนู(rat)
	mu5	หมู
C V V C+หัวสระ+หางสระ	ŋa:u6	เนา (อยู่)
	pa:i1	ไป
	ŋda:u1	เรา
C V C C+หัวสระ+หางสระ	tʂa:p8	สับ
	vin3	บิน
	swa:ŋ3	เย็นสบาย (อ.=ส่วง,โล่งสบาย) (จ.=爽shuǎng,โล่งสบาย)

3 ระบบคำ

คำในภาษาเหมานานมีคำที่พ้องกับภาษาในสาขาและแขนงเดียวกันเช่น ส่วย ตัง จ้วง ไต หลี เป็นต้น นอกจากคำศัพท์ร่วมเชื้อสายแล้ว ยังมีคำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ภาษาเหมานานที่ไม่พ้องกับภาษาอื่นๆ คำศัพท์ส่วนใหญ่เป็นคำโดดพยางค์เดียวและมีคำสองพยางค์บ้างแต่ไม่มาก มีคำประสมสองพยางค์ที่เกิดจากการประสมคำของคำโดด และมีคำยืมจากภาษาจีนทั้งที่เป็นคำสงสัยว่าร่วมเชื้อสาย คำยืมเก่าและคำยืมใหม่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 คำโดด แบ่งได้ดังนี้

- (1) คำโดดพยางค์เดียว เป็นคำหนึ่งพยางค์ที่มีความหมายในตัวเอง สามารถใช้โดยอิสระได้ ตัวอย่างคำต่อไปนี้เทียบกับภาษาที่ใกล้ชิดกันสามแขนงคือ แขนงจ้วง-ไต ได้แก่ ภาษาไต คัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาไต” (Yu Cuirong, Luo Meizhen, 1979) ภาษาจ้วงคัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาจ้วง” (Wei Qingwen and Tan Guosheng, 1980) ภาษาปู้อี้คัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาปู้อี้” (Yu Cuirong, 1980) แขนงตัง-ส่วย ได้แก่ ภาษาดังคัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาดัง” (Liang Min, 1979) ภาษาส่วยคัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาส่วย” (Zhang Junru, 1980) ภาษาเหมานานคัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาเหมานาน” (Liang Min, 1980) ภาษามู่ หล่าวคัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษามู่หล่าว” (Wang Jun and Zheng Guoqiao, 1979) และแขนงภาษาหลี ได้แก่ ภาษาหลี คัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาหลี” (Ou Yang Jueya and Zheng Yiqing, 1979) ผู้เขียนได้นับอักษรตัวหนาเพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ว่าคำศัพท์ภาษาเหมานานใกล้ชิดกับภาษาไต ซึ่งจากการเน้นคำศัพท์จะเห็นว่าภาษาเหมานานใกล้ชิดกับภาษาแขนงตัง-ส่วย และบางคำก็คล้ายกับภาษาในแขนงจ้วงไต ส่วนภาษาหลีแยกก็มีร่องรอยความสัมพันธ์อยู่ แต่ไม่มาก จึงแยกออกไปเป็นภาษาไทรอบนอก

คำศัพท์ร่วมเชื้อสาย										
จ้วง-ไต	ไทย	วัน	เดือน	ฝน	น้ำ	ไฟ	ไก่	น้อง	ลูก	มด
	ไต	van2	dən1	fun1	nam4	fai2	kai5	nɔŋ4	luk8	mot8
	จ้วง	ŋon2	dɯn1	fɯn1	nam4	fei2	kai5	nu: ŋ4	lɯk8	mot8
	ปู้อี้	ŋon2	dɯ:n1	vɯn1	zam4	vi2	kai5	nuaŋ4	lɯʔ8	mat8
ตัง-ส่วย	ตัง	man1	ŋa:n1	pjən1	nam4	pui1	a:i5	noŋ4	la:k10	mət8
	ส่วย	van1	njen2	fən1	nam3	vi1	qa:i5	nu4	la:k8	mət8

	เหมา	van1	njen2	fin1	nam3	vi1	ka:i5	nuŋ4	la:k8	mət8
	หนาน									
	มู่หล่าว	fan1	njen2	kwən1	nəm4	fi1	ci1	nuŋ4	la:k8	mYət8
หลี่	หลี่	van1	ŋa:n1	fun1	nam3	fei1	khai1	gu:ŋ4	fw:ʔ7	put8
คำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ภาษาเหมาหนาน										
มือ	si:m3		ให้	ʔna:k7		กว้าง	ba6		เสื่อ	məm4
โต๊ะ	ceŋ6		ล้ม	cham5		พูด	la4		ถนน	khun4
กิน	na4		ดำ	nak5		เตียง	poŋ3		ข้าว	əm3

- (2) คำโดดสองพยางค์ แต่ละพยางค์หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของพยางค์ไม่สามารถแยกออกจากกันและมีความหมายโดยอิสระได้ ไม่ใช่ลักษณะของการเติมหน่วยคำเติมเพื่อให้มีความหมายทางไวยากรณ์ และไม่ใช้คำประสม นอกจากนี้ยังพบว่าคำส่วนใหญ่พยางค์หน้าและพยางค์หลังเป็นพยัญชนะเดียวกัน ส่วนมากพบว่าเป็นคำเรียกสัตว์จำพวกแมลง ตัวอย่างคำเช่น

คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
təm2 tən2	แมลงสาบ	ɔŋ5 i:t7	จักจั่น	ta1 chap7	ตะขาบ
buŋ6 ba4	ผีเสื้อ	tuŋ6 tin6	แมลงปอ	kuŋ6 ɲu1	แมงมุม

3.2 คำที่มีการเติมคำอื่น มีสามแบบคือ

3.2.1 คำเติมหน้า มีทั้งแบบที่เติมแล้วไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย และแบบที่เติมแล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย แบ่งได้ดังนี้

หน่วยคำเติมหน้า	คำหลัก	เปลี่ยนเป็น	ตัวอย่างคำ			
/tsi6/ ไม่มีความหมายในตัวเอง เมื่อเติมแล้วจะทำให้คำกริยาเปลี่ยนเป็นคำนาม	กริยา	นาม	vjen1	ฝัน	tsi6 vjen1	ความฝัน
			pjen4 (จ.=辨 biàn)	เปี่ยม	tsi6 pjen4	ผมเปีย

/ tsi6/ เมื่อเติมหน้าคำกริยาแล้ว จะทำให้เปลี่ยนเป็นคำคุณศัพท์มี ความหมายว่า “น่า”	กริยา	คุณศัพท์	khu1	กลัว	tsi6 khu1	น่ากลัว
			cu1	หัวเราะ	tsi6 cu1	น่าขัน (ตลก)
/ta5/ ความหมายเดิมแปลว่า “ตรงกลาง” ใช้เติมหน้าคำนาม เมื่อเติมแล้วสื่อความหมายถึง “กลาง”	นาม	นาม	van1	วัน	ta5 van1	กลางวัน
			ʔŋam5	คีน	ta5 ʔŋam5	กลางคีน
/ni4/ ความหมายเดิมแปลว่า “แม่” ใช้เติมหน้าคำนาม เมื่อเติม แล้วสื่อความหมายถึง “ผู้หญิง” หรือ “ใหญ่”	นาม	นาม	zi4	กัญแจ	ni4 zi4	แม่กัญแจ
			si:m3	นัว	ni4 si:m3	นัวหัวแม่มือ
/tu3/ เติมหน้าคำกริยา เพื่อให้ กริยานั้นกระทำร่วมกันสองฝ่าย คล้ายกับ “กัน” ในภาษาไทย	กริยา	กริยา	can4	ตี	tu3 can4	ตีกัน
			ta:u3 (จ.= 斗 dòu)	ต่อ (สู้)	tu3 ta:u3	ต่อสู้กัน
/la:k8/ ความหมายเดิมแปลว่า “ลูก” เติมหน้าคำนามบอก ลักษณะเป็นลูก เป็นก้อน เป็นผล	นาม	นาม	ma4	กระสุน	la:k8 ma4	ลูกกระสุน
			pən2	จาน	la:k8 pon2	ลูกคิด

3.2.2 คำเสริมสร้อย ที่เรียกว่าคำเสริมสร้อยเพราะว่าส่วนที่เสริมเข้ามาข้างหลังคำ
แท้นั้นไม่ได้เป็นคำที่มีความหมายในตัวเอง และไม่ได้เป็นหน่วยคำที่เติมเพื่อให้เกิดเป็นความหมายใหม่ หรือมี
หน้าที่ทางไวยากรณ์เปลี่ยนไปแต่อย่างใด แต่เป็นลักษณะของคำเสริมสร้อยเป็นเสียงต่อท้ายเท่านั้น หรือเพื่อ
เพิ่มความหมายของคำให้กว้างขึ้น เข้มข้นขึ้น ชัดเจนขึ้น ซึ่งในภาษาหมานานมีวิธีการสร้างคำเสริมสร้อย
หลายแบบ ได้แก่

- (1) **คำซ้ำเพื่อเสียง** เป็นลักษณะของการซ้ำคำ โดยที่เสียงที่ซ้ำในพยางค์ที่สอง
เป็นการซ้ำพยัญชนะของพยางค์แรก แต่เปลี่ยนสระเป็น /-ɔk7/ เมื่อซ้ำคำ
แล้วมีการแปรทางความหมายว่า “ค่อยๆ ทำไปเรื่อยๆ” หรือ “ทำได้ง่าย”
ตัวอย่างคำเช่น

คำเดิม	ความหมาย	/-๖k7/	ความหมาย
v๑t7	ทิ้ง	v๑t7 v๖k7	ทิ้งไปเรื่อย ๆ / ทิ้งไปง่าย ๆ
ma:k7	ผ่า	ma:k7 m๖k7	ฟันไปเรื่อย ๆ / ผ่าออกได้ง่าย ๆ
pjan2	ฝน (ลับ/บด)	pjan2 pj๖k7	ฝนไปเรื่อย ๆ / ฝนได้ง่าย ๆ

(2) การเติมหน่วยคำซ้ำแล้วซ้ำคำ จากคำศัพท์หนึ่งพยางค์ A เติมหน่วยคำซ้ำ เพื่อเสียงเป็นสองพยางค์ AB โดยคำที่ซ้ำนี้มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน แต่เปลี่ยนสระกับพยัญชนะท้าย เมื่อซ้ำเป็นสองพยางค์แล้ว ก็ซ้ำคำสองพยางค์ นั้นอีกชั้นหนึ่งเป็น ABAB หรือ ABAC แต่ความหมายที่แท้จริงยังคงอยู่ที่ พยางค์แรก ตัวอย่างคำเช่น

คำเดิม	ความหมาย	AB	ความหมาย	ABAB หรือ ABAC	ความหมาย
ba6	กว้าง	ba6 b๑t8	กว้าง ๆ	ba6 b๑t8 ba6 b๑t8	กว้าง (ใหญ่ไพศาล)
tu๗5	ขุ่น	tu๗5 tut7	ขุ่น ๆ	tu๗5 tut7 tu๗5 t๗1	ขุ่น (คลุก ๆ)

(3) การเติมพยางค์เสริมสร้อย เป็นการเติมพยางค์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพยางค์แรก พยางค์ที่เติมเข้ามานี้ไม่มีความหมายในตัวเอง และไม่เป็นระบบระเบียบ แต่ การเติมนั้นมีผลต่อความหมายที่เข้มข้นขึ้น⁷ ตัวอย่างคำเช่น

kwa3	kwa3 swan1	kwa3 swa:๗1	swan1 ๗๑๑n1
ขาว	ขาว (มาก)	ขาว (มากขึ้น)	ขาว (ขาวสะอาดหมดจด)
la:n3	ca๗8	la:n3 lin6 lin6	la:n3 z๗๕ z๗๓7
แดง	แดง (เลือก)	แดง (เรื่อย ๆ)	แดง (แจ่ม ๆ)
pi1	pi1 ๑:n1 ๑:n1	pi1 u:t7 u:t7	pi1 ๑3 n๑3 a:u3 na:u4
โยก	โยก (เยก)	โยก (เยกไปมา)	โยก (ไปเยกมา)

3.3 คำประสม คือการนำคำโดดที่มีความหมายในตัวเองมาประสมกัน แล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายที่ใกล้เคียงกับรากคำเดิม หรือเกิดความหมายใหม่ มีหลายวิธีได้แก่ **1.แบบรวมคำ** คือการนำคำโดด

⁷ ลักษณะเช่นนี้คล้ายกับวิธีการใช้คำเสริมสร้อยเพื่อขยายคำนามหรือคำคุณศัพท์ในภาษาไทยถิ่นอีสาน เช่น แจ้ง / รู / ขนาด มีคำเสริมสร้อยว่า จิงปิง (เล็กน้อย) จางปาง (ใหญ่มากขึ้น) แจงแปง (มากกว่าจางปาง) โจงโปง (ใหญ่ที่สุด) ดูเรื่องคำเสริมสร้อยในภาษาไทยถิ่นอีสานในบทความเรื่อง “การศึกษาทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์เรื่องความสัมพันธ์ของคำเสริมสร้อยสองพยางค์ในภาษาไทยถิ่นอีสานกับภาษาจีน” (เมฆม, 2552, หน้า 9-42)

สองคำที่มีความหมายในตัวเองมาประสมกัน เมื่อประสมกันแล้วคำทั้งสองต่างแสดงความหมายเท่าๆกัน ความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกับคำเดิมทั้งสองคำ **2.แบบขยายความ** คือการนำคำสองคำมาเรียงต่อกัน คำหน้าทำหน้าที่บอกความหมายหลัก คำหลังทำหน้าที่ขยายความหมายของคำหน้าให้ชัดเจนขึ้น **3. แบบกริยากรรม** คือ คำประสมที่คำหน้าเป็นคำกริยาและคำที่ตามมาเป็นกรรมที่รับการกระทำของกริยาข้างหน้านั้น เมื่อประสมแล้วเกิดเป็นความหมายใหม่ที่แปรมาจากความหมายเดิมของคำทั้งสอง **4. แบบประธานกริยา** คือ คำประสมที่คำหน้าทำหน้าที่เป็นประธาน คำที่ตามมาเป็นภาคแสดงบอกลักษณะหรือการกระทำของประธานข้างหน้านั้น **5. แบบเสริมความ** คือ คำประสมที่คำข้างหน้าเป็นคำที่แสดงความหมายหลัก ส่วนคำที่ตามมามีหน้าที่เสริมความหมายของคำข้างหน้าให้ชัดเจนขึ้นแต่ไม่ใช้การขยายความ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

รูปแบบคำประสม	ตัวอย่างคำ		
แบบรวมคำ	vɔk7 ci:t7 “ปวดบวม” บวม ปวด	ti:n1 si:m3 “ฝีมือ” ตีน มือ	va:i1 nuŋ4 “พี่น้อง” พี่ น้อง
แบบขยายความ	moi2 ʰda1 “ขนตา” ขน ตา	mɔɛ1 na3 “ปีหน้า” ปี หน้า	nɔk8 ɛp7 “เปิดป่า” นก เปิด
แบบกริยากรรม	tɔ:i5 na3 “ต่อหน้า” ต่อ หน้า	ti:ŋ3 sa1 “เป็นไข้” โดน ไข้ (จ.= 痧shā ไข้)	tɔk7 ləŋ2 “ล้ำหลัง” ตก หลัง
แบบประธานกริยา	ɛŋ2 li1 “เป็นห่วง” ห่วง ผู้/เปื่อย	dɔ6 la:u4 “ใจกล้า” ความกล้า ใหญ่	ko3 ci:t7 “ปวดหัว” หัว ปวด
แบบเสริมความ	bi:k8 ɛŋ2 “หิว” หิว ท้อง	la:n3 la:k8 kɯ2 “สีม่วง” แดง ลูก (มะ)เขือ	cau1 tjaŋ1 “อายุยืน” ชีวิต ยาว(จ.= 长cháng)

3.4 คำยืมจากภาษาจีน จากการตรวจสอบข้อมูลคำศัพท์พบว่าภาษาเหมาหนานมีคำที่สัมพันธ์กับภาษาจีนจำนวนมาก แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้

(1) คำศัพท์ร่วมเชื้อสายกับคำศัพท์ยืมเก่า ในแวดวงนักวิชาการจีนตัดสินว่าคำศัพท์ในภาษาของชนกลุ่มน้อยที่พ้องกับภาษาจีนนั้นเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีน แบ่งเป็นสองชุดคำคือ กลุ่มหนึ่งเป็นคำศัพท์ที่ยืมมาตั้งแต่อดีตเรียกว่า “คำยืมเก่า” เป็นคำศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาจีนยุคกลาง

ประวัติศาสตร์⁸ และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นคำที่ยืมมาภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมจีน ค.ศ.1949 เรียกว่า “คำยืมใหม่” แต่ขณะเดียวกัน ในแวดวงวิชาการที่ศึกษาภาษาไท-จีน ก็มีผลงานการศึกษาส่วนหนึ่งที่พยายามพูดถึงคำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท-จีน ซึ่งก็มีความเห็นว่ามีคำศัพท์ในภาษาไทยหลายๆภาษากับคำศัพท์ภาษาจีนเป็นคำศัพท์ที่เคยใช้ร่วมกันในอดีต คำศัพท์กลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคำโดดหนึ่งพยางค์ ซึ่งสามารถหาคำที่พ้องกันได้ในภาษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตระกูลไท ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (รายการคำศัพท์นี้คัดมาจากหนังสือปริทรรศน์ภาษาต่างๆ ดังที่ได้ชี้แจงรายชื่ออ้างอิงไว้ในหัวข้อ 3.1)

จ้วง-ไต	ไทย	คำ(ทอง)	ที่	เงิน	เปลี่ยน	ถอย	ถ่าน	นก	ช้าง
	ไต	xam2	ti6	๗๐n2	pin1	th๑i1	tha:n5	nok8	tsa:๗4
	จ้วง	kim1	ti6	๗๐n2	pi:n5	thoi5	tha:n5	๗ok8	๘a:๗4
	ปู้อี	t๘im1	zi6	๗an2	pi:n5	tui1	tan5	zok8	tsa:๗4
ต้ง-ส่วย	เหมานาน	cim1	ti6	๗an2	pjen5	th๑:i5	tha:n5	n๑k8	tsa:๗4
	ต้ง	๑om1	ti6	๗an2	pjin5	thoi5+	tha:n5	mok8	๘a:๗5+
	ส่วย	๑um1	ti6	๗an3	pjen5	๑dut7	tha:n5	nok8	tsa:๗4
	มูหล่าว	c๑m1	ti6	๗an2	pjen5	thoi5	tha:n5	n๑k8	tja:๗4
หลี่	หลี่	kim3	ti:๑8	kan1	๑a๑๑2	thui3	tsa๑๑1	ta๑7	ไม่มีคำเรียก
	จีน	金jīn ⁹	地dì	银yín	变biàn	退tuì	炭tàn	鸟niǎo	象xiàng

(2) คำยืมใหม่ ภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม รัฐบาลจีนปกครองและดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศอย่างทั่วถึง ทำให้คำศัพท์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การศึกษา วิทยาการต่างๆ หลังไหลเข้าสู่ภาษาของชนกลุ่มน้อยเป็นจำนวนมากและต่อเนื่อง โดยที่ชนกลุ่มน้อยต่างๆยืมคำศัพท์ภาษาจีนมาจากภาษาจีนสำเนียงท้องถิ่นที่ใกล้เคียง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำภาษาจีน	คำอ่านภาษาจีนกลาง	คำภาษามูหล่าว	ความหมาย
共产党	gòngchǎndǎng	ku๗4 tsha:n3 ta:๗3	พรรคคอมมิวนิสต์
工厂	gōngchǎng	ku๗5 tsha:๗3	โรงงาน
国家	guójiā	kwo6 ca5	ประเทศ
革命	gémìng	k๑6 min4	ปฏิวัติ
发展	fāzhǎn	fa6 tsjen3	พัฒนา

⁸ การแบ่งประวัติศาสตร์เสียงภาษาจีนโบราณมีสองยุคคือ ภาษาจีนยุคก่อนประวัติศาสตร์ (หมายถึงช่วงเวลานับตั้งแต่ 1046 - 256 ปีก่อน

คริสตกาล) ภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์(หมายถึงช่วงเวลา ค.ศ. 420 - 927)

⁹ ภาษาจีนโบราณออกเสียงว่า [krim] ภาษาจีนถิ่นกว่าโจว [kam1] ภาษาถิ่นหมิ่นหนาน [gim1] ภาษาถิ่นแคะ [gim1] ข้อมูลนี้สืบค้นจากเว็บไซต์ชื่อ 汉语方言发音字典 Hànyǔ fāngyán fāyīn zìdiǎn “พจนานุกรมเสียงภาษาถิ่นจีน” เข้าถึงได้ทาง <http://cn.voicedic.com/>

4. ระบบไวยากรณ์

ภาษาเหมานานเป็นภาษาคำโดด คำแต่ละคำมีความหมายในตัวเองและใช้ได้โดยอิสระ ไม่มีการเติมหน่วยคำลงในคำเพื่อเปลี่ยนแปลงหน้าที่หรือลักษณะทางไวยากรณ์ รูปแบบการประกอบคำและประโยคเป็นการนำคำมาเรียงต่อกันตามลำดับและโครงสร้างทางไวยากรณ์ โดยมีรูปแบบไวยากรณ์ที่สำคัญๆ ดังนี้

4.1 โครงสร้างประโยคความเดียวพื้นฐาน คือ [S.V.O] ตัวอย่างประโยคเช่น

<i>h_{e2} tɔ3 m_bjai3</i>	ฉันตกปลา	<i>h_{e2} ɔi4 ai1 na:n6</i>	ฉันเป็นชาวเหมานาน
ฉัน ตก ปลา		ฉัน เป็น คนหนาน	(จ. = 是 shì, เป็น/คือ)
<i>n_de1 za:ŋ4 mu5</i>	เราเลี้ยงหมู	<i>man2 kwai1 ?ja5</i>	เขาไถนา
เรา เลี้ยง หมู	(จ. = 养 yǎng, เลี้ยง)	มัน ไถ นา	

4.2 การใช้คำลักษณนาม คำลักษณนามของภาษาเหมานาน แบ่งเป็นคำลักษณนามสำหรับคำนามและลักษณนามสำหรับคำกริยา โครงสร้างการใช้คำลักษณนามของคำทั้งสองไม่เหมือนกัน คือ โครงสร้างคำลักษณนามสำหรับคำนามเป็น [ตัวเลข+ลักษณนาม+คำนาม] ส่วนโครงสร้างคำลักษณนามสำหรับคำกริยาเป็น [คำกริยา+ ตัวเลข + ลักษณนาม]

คำลักษณนามและตัวเลขปกติ				
คำลักษณนามของคำนาม	<i>si5 tɔ2 kwi2</i>	ควายสี่ตัว	<i>ɔit7 tɔ2 nɔk8</i>	นกเจ็ดตัว
[ตัวเลข+ลักษณนาม+คำนาม]	สี่ ตัว ควาย		เจ็ด ตัว นก	
คำลักษณนามของคำกริยา	<i>pa:i1 si5 ca:u1</i>	ไปสี่ครั้ง	<i>kau5 pja:t7 ca:u1</i>	ดูแปดครั้ง
[คำกริยา+ตัวเลข+ลักษณนาม]	ไป สี่ ครั้ง		ดู แปด ครั้ง	

แต่ถ้าเป็นตัวเลข “1” คือคำว่า /dɛu2/ จะมีรูปแบบไม่เหมือนเดิม รูปแบบลักษณนามสำหรับคำนามเป็น

[ลักษณนาม + นาม + / dɛu2/] ส่วนรูปแบบลักษณนามสำหรับคำกริยาเป็น [กริยา + ลักษณนาม + / dɛu2/] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำลักษณนามของเลข 1 / dɛu2/				
คำลักษณนามของคำนาม [ลักษณนาม+นาม+/dɛu2/]	tɔ2 kwi2 dɛu2 ตัว ควาย เดียว	ควายตัวเดียว	dat8 ʔwon dɛu2 อัน ถ้วย เดียว (จ.= ʔɔɔwǎ ถ้วย)	ถ้วยใบเดียว
คำลักษณนามของคำกริยา [กริยา+ลักษณนาม+ dɛu2]	ʔa1 ʔa1 dɛu2 จับ จับ เดียว	จับครั้งเดียว	kau5 ca:u1 dɛu2 ดู คราว เดียว	ดูครั้งเดียว

นอกจากนี้ การซ้ำคำลักษณนามจะแสดงความเป็นพหูพจน์ว่า “ทุก~” หรือ “แต่ละ~” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การซ้ำคำลักษณนามและคำนามเพื่อแสดงความหมายเป็นพหูพจน์		
dat8 dat8 tu1 fa:n1 อัน อัน ล้วน หวาน “ทุกอันหวาน” (หวานหมดทุกอัน)	ai1 ai pa:i1 ju:n3 dai4 คน คน ไป ก็ ได้ “ใครๆไปก็ได้” (คนไหนไปก็ได้)	ceŋ6 ceŋ6 mɛ2 kha:u3 โต๊ะ โต๊ะ มี เหล้า “ทุกโต๊ะมีเหล้า” (มีเหล้าทุกโต๊ะ)

4.3 รูปแบบการใช้คำบ่งชี้ คำสรรพนามประเภทบ่งชี้ในภาษาหม่าหนานจะวางไว้ตำแหน่งท้ายสุด คือวางไว้ต่อจากส่วนที่ต้องการบ่งชี้ หากใช้บ่งชี้คำก็วางไว้หลังคำ ใช้บ่งชี้วลีก็วางไว้หลังวลี โครงสร้างคือ [ส่วนที่ต้องการบ่งชี้ + คำบ่งชี้] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

tɔ2 la:k8ce3 na:i6 คน ลูกชาย นี้	ลูกชายคนนี้	ja1 tɔ2 kwi2 la:u4 ka5 สอง ตัว ควาย ใหญ่ นั้น	ควายใหญ่สองตัวนั้น
tɔ2 pɔ4 ka5 ตัว วัว นั้น	วัวตัวนั้น	tsɔŋ2 kuk7 la:n3 dɛu2 na:i6 ตัว เสือ แดง เดียว นี้	เสือสีแดงตัวเดียวนี้
ba:n4 ka5 บ้าน นั้น	หมู่บ้านนั้น	ai1 nau1 อัน ไหน	อันไหน

ในเรื่องของคำบ่งชี้ พบลักษณะพิเศษในภาษาเหมาหนานคือ มีลักษณะของการหลอมคำ¹⁰ ของคำบ่งชี้ กับคำนามที่ถูกบ่งชี้เป็นคำเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นาม+ บ่งชี้	หลอม คำ	ความหมาย	นาม+ บ่งชี้	หลอม คำ	ความหมาย	นาม+ พู่ฉา	หลอม คำ	ความหมาย
ci5 na:i6 ที่ นี้	ca:i6	ที่นี่	jaŋ6 na:i6 อย่าง นี้	ja:i6	อย่างนี้	ci6 ŋau1 ที่ ไหน	cau1	ที่ไหน
ci5 ka5 ที่ นั้น	ca5	ที่นั่น	jaŋ6 ka5 อย่าง นั้น	ja5	อย่างนั้น	jaŋ6 ŋau1 อย่าง ไหน	jau1	อย่างไหน

4.4 การขยายความ การขยายความในที่นี้คือการวางตำแหน่งของคำหลักที่ถูกขยายและตำแหน่งของคำที่ทำหน้าที่ขยายคำอื่น มีรูปแบบ ดังนี้

การขยายคำนาม คำคุณศัพท์ที่ทำหน้าที่ขยายคำนามมีทิศทางการขยายไปข้างหลัง โดยวางส่วนที่ขยายต่อจากคำนามหลัก รูปแบบคือ [คำหลัก + คำขยาย] ตัวอย่างประโยคเช่น

ตัวอย่าง	ความหมาย	ตัวอย่าง	ความหมาย
ai1 la:u4 คน แก่	คนแก่ (จ.=老lǎo, แก่)	kun1 ja:p7 ถนน แคบ	ทางแคบ
nam3 ɔ:t7 น้ำ ร้อน	น้ำร้อน	kuk7 mai5/ka:u5 เสื้อ ใหม่/เก่า	เสื้อใหม่/เก่า

การขยายคำคุณศัพท์และคำกริยา คำวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่ขยายคำคุณศัพท์และคำกริยาเพื่อ บอกระดับ บอกเวลา บอกขอบเขต บอกความต่อเนื่องและปฏิเสธ ล้วนวางไว้หน้าคำคุณศัพท์ที่ต้องการขยายทั้งสิ้น (ยกเว้นเมื่อขยายคำกริยาเพื่อบอกว่าระดับจะวางไว้หลังคำกริยา) และเนื่องจากคำส่วนใหญ่เป็นคำยืมมาจากภาษาจีน ลักษณะทางไวยากรณ์จึงเป็นแบบภาษาจีนด้วยเช่นกัน แต่ก็มีบางคำที่เป็นคำภาษาเหมาหนาน และมีบางคำที่พอจะมองเห็นร่องรอยร่วมเชื้อสายกับตระกูลไทยอยู่ ตัวอย่างคำเช่น

¹⁰ การหลอมคำในที่นี้คือ ใช้พยัญชนะต้นของคำแรก ผสมกับสระและวรรณยุกต์ของคำที่สอง หลอมให้คำสองคำเป็นคำเดียวกัน แต่ยังคงความหมายของคำที่หนึ่งและคำที่สอง

บอกระดับ เมื่อขยายคำคุณศัพท์ จะวางคำวิเศษณ์ไว้ หน้าคำคุณศัพท์	kəp8	ma:i4 na:i6 kəp8 voŋ1 ต้นไม้ นี้ มาก สูง	ต้นไม้สูงมาก
	hən3 (จ.=很hěŋ,มาก)	man2 hən3 da:i2 มัน มาก ดี	เขาดีมาก
	tswai4 (จ.=最zui, ที่สุด)	man2 tswai4 da:i2 มัน ที่สุด ดี	เขาดีที่สุดใน
	tsin1 (จ.=真zhēn, จริง) (ท.=จริง)	tɔ2 ŋa:n6 na:i6 tsin1 la:u4 ตัว ห่าน นี้ จริง ใหญ่	ห่านตัวนี้ใหญ่ จริงๆ
บอกระดับ เมื่อขยายคำกริยาจะ วางคำวิเศษณ์ไว้หลัง คำกริยา	jin1 (จ.=真zhēn, จริง) (ท.=จริง)	hē2 pa:i1 jin1 ฉัน ไป จริง	ฉันไปจริง (จริงๆ)
	hən3 (จ.=很hěŋ,มาก)	hē2 ko3 ci:t7 hən3 ฉัน หัว เจ็บ มาก	ฉันปวดหัวมาก
บอกเวลา	ja:p7	man2 ja:p7 pa:i1 มัน เพิ่ง ไป	เขาเพิ่งไป
	si:n1 (จ.=先xiān, ก่อน)	ŋ2 si:n1 pa:i1 เธอ ก่อน ไป	เธอไปก่อน
	ʔnaŋ1	man2 ʔnaŋ1 kam3 pa:i1 มัน ยัง ไม่ ไป	เขายังไม่ไป
บอกขอบเขต	kɔ3	hē2 kɔ3 mɛ2 tɔ2 kwi2 dɛu2 ฉัน แค่ มี ตัว ควาย เดียว	ฉันมีควายแค่ตัว เดียว
	ju:n3 (จ.=均jūn,ทั้งหมด)	ŋda:u1 ju:n3 pa:i1 เรา ล้วน ไป	เราล้วนไปกันทุก คน
บอกความต่อเนื่อง	tsu6 (จ.=就jiù,ก็)	man2 taŋ1 ŋ2 tsu6 pa:i1 มัน มา เธอ ก็ ไป	เขามาเธอก็ไป
ปฏิเสธ	kam3	kam3 da:i2 ไม่ ดี	ไม่ดี
	jɔŋ6	jɔŋ6 dɔ:t8 อย่า ตั้ง	อย่าสั่งเสียงดัง

การขยายนามวลี มีทิศทางการขยายไปข้างหน้า โดยวางคำนามหลักไว้หลังสุด แล้ววางส่วนขยายไว้หน้า โดยมีคำว่า /ti°/¹¹ เป็นคำเชื่อมระหว่างทั้งสองส่วน ลักษณะเช่นนี้เป็นแบบเดียวกันกับไวยากรณ์ภาษาจีน ซึ่งคำว่า /ti°/ คือคำว่า 的 de ซึ่งเป็นคำยืมมาจากภาษาจีนเช่นกัน ตัวอย่างประโยคเช่น

ɕit7 zɒp8 m̩bɛ1 ti° ai1 la:u4 เจ็ดสิบ ปี ที่ คน แก่	คนแก่ที่อายุ 70 ปี
m̩bɛ1 kun5 ɕu1 dai4 ti° h̩u4 ปี ก่อน เกือบเกี่ยว ได้ ที่ ข้าว	ข้าวที่เก็บเกี่ยวได้เมื่อปีก่อน

4.5 การแสดงความเป็นเจ้าของ รูปประโยคของการแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาเหมานานมีสามแบบ คือ (1) รูปแบบของภาษาเหมานาน คือ [+ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ ±/ tu6/+เจ้าของ] (2) แบบที่ยืมคำแสดงความเป็นเจ้าของมาจากภาษาจีน /ti°/ มีโครงสร้างแบบภาษาจีน คือ [+เจ้าของ ±คำแสดงความเป็นเจ้าของ/ti°/ +ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ] และ (3) หากมีส่วนประกอบหน้าและหลังครบทั้งสองส่วน คำแสดงความเป็นเจ้าของสามารถละได้ทั้งสองรูปแบบ แต่หากมีส่วนใดส่วนหนึ่ง หรืออยู่ในรูปแบบที่มีคำว่า “เป็นของ” คำแสดงความเป็นเจ้าของจะบังคับปรากฏ รูปแบบ [+ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ ±/tu6/+เจ้าของ] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปแบบ	+คำแสดงความเป็นเจ้าของ	-คำแสดงความเป็นเจ้าของ	ความหมาย
1.รูปแบบภาษาเหมานาน [+ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ ±/tu6/+เจ้าของ]	ja:n1 tu6 h̩e2 บ้าน ของ ฉัน	ja:n1 h̩e2 บ้าน ฉัน	บ้านของฉัน / บ้านฉัน
2.รูปแบบภาษาจีน [+เจ้าของ ±/ti°/ +ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ]	te1 ti° mu5 พวกเขา ของ หมู	te1 mu5 พวกเขา หมู	หมูของพวกเขา/ หมูพวกเขา
3.แบบบังคับปรากฏ [กรรม+เป็น/tu6/+ เจ้าของ]	na:i6 ɕi4 tu6 h̩e2 นี่ เป็น ของ ฉัน	ไม่สามารถละได้	นี่เป็นของฉัน

¹¹ คำว่า 的de ในภาษาจีนเป็นคำช่วยโครงสร้าง ใช้ในโครงสร้างทางไวยากรณ์ได้หลายอย่าง ได้แก่ แสดงความเป็นเจ้าของ ขยายความ ยกตัวอย่าง แบ่งแยก และบอกผู้กระทำ เมื่อภาษาเหมานานยืมคำนี้มาใช้ ก็ปรากฏว่านำมาใช้ทั้งคำและรูปแบบไวยากรณ์ ดูรายละเอียดไวยากรณ์ภาษาจีนเรื่องนี้ได้ใน หนังสือชื่อไวยากรณ์จีนระดับต้น (เมฆม, 2558, หน้า 93-96)

4.6 ประโยคเปรียบเทียบ ภาษาเหมาหนานมีโครงสร้างประโยคเปรียบเทียบสองแบบ คือ (1) รูปแบบภาษาเหมาหนาน คำแสดงการเปรียบเทียบคือ /ta6/ “กว่า” รูปแบบ [A +คุณศัพท์ +/ta6/ +B] และแบบที่ (2) ยืมคำและรูปแบบไวยากรณ์มาจากภาษาจีน คือ /pi3/ “กว่า” (比bǐ) รูปแบบประโยคคือ [A /pi3/ B+ คุณศัพท์] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.รูปแบบภาษาเหมาหนาน	η2 ce5 ta6 ηe2 เธอ แก่ กว่า ฉัน	เธอแก่กว่าฉัน	η2 voη1 ta6 ηe2 เธอ สูง กว่า ฉัน	เธอสูงกว่าฉัน
2.รูปแบบภาษาจีน	η2 pi3 ηe2 ce5 เธอ กว่า ฉัน แก่	เธอแก่กว่าฉัน	η2 pi3 ηe2 voη1 เธอ กว่า ฉัน สูง	เธอสูงกว่าฉัน

4.6 การบอกตำแหน่ง โครงสร้างของคำบอกตำแหน่ง เช่น บน ล่าง หน้า หลัง ซ้าย ขวา คำเหล่านี้จะวางไว้หน้าคำนามหรือสรรพนาม รูปแบบคือ [คำบอกตำแหน่ง + คำนาม/สรรพนาม] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ηa:u6 na3 ηe2 เนา(อยู่) หน้า ฉัน	อยู่บนหน้าฉัน	ηa:u6 ʔju1 pja1 อยู่ บน ภู(เขา)	อยู่บนภูเขา
ηa:u6 ja:u3 ja:n1 อยู่ ใน บ้าน	อยู่ในบ้าน	ja:n1 ηe2 ηa:u6 ʔju1 pja1 บ้าน ฉัน อยู่ บน ภู(เขา)	บ้านฉันอยู่บนภูเขา

4.7 คำกริยาที่ต้องการกรรมสองตัว ในที่นี้คือคำว่า /ʔna:k7/ “ให้” มีโครงสร้างต่างจากภาษาไทย แต่เป็นแบบเดียวกันกับภาษาจีน คือ [ประธาน +ให้ + กรรมรอง(ผู้รับ) + กรรมตรง(ของ)] แต่อย่างไรก็ตามก็ยังพบว่ามีภาษาเหมาหนานถิ่นใต้ใช้รูปแบบต่างกัน คือ [ประธาน +ให้ + กรรมตรง(ของ) +กรรมรอง(ผู้รับ)] ซึ่งเป็นรูปแบบอย่างภาษาตระกูลไท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาษาเหมาหนานเขตกลาง	ηe2 ʔna:k7 man2 zjen2(จ.=钱qián) ฉัน ให้ มัน เงิน	ฉันให้เงินเขา
ภาษาเหมาหนานเขตใต้	ηe2 ʔna:k7 zjen2 man2 ฉัน ให้ เงิน มัน	ฉันให้เงินเขา

บทสรุป

บทความนี้เป็นบทความเชิงพรรณาลักษณะของภาษาเหมาหนาน ซึ่งเป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อยที่มีถิ่นฐานอยู่ในบริเวณเขตปกครองตนเองชาวจ้วง อำเภอกวนเจียง มณฑลกวางซี ประเทศจีน แม้ปัจจุบันนักภาษาศาสตร์ได้แยกภาษาตระกูลไทออกมาจากตระกูลจีน-ทิเบตแล้ว แต่แนวคิดการจัดภาษาตระกูลจีน-ทิเบตแบบเดิมก็ยังคงอยู่ ดังจะเห็นว่านักวิชาการจีนยังจัดภาษาเหมาหนานไว้ในตระกูลจีนทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขนงต้ง-ส่วย ในขณะที่นักภาษาศาสตร์ปัจจุบันแยกภาษาตระกูลไทออกมาจากตระกูลใหญ่จีน-ทิเบต ซึ่งภายในตระกูลไทแบ่งเป็นภาษาไทยแท้ ภาษาที่ใกล้ชิดกับภาษาไทยและภาษาที่เกี่ยวข้องกับตระกูลไท ภาษาเหมาหนานที่กล่าวถึงในบทความนี้จัดเป็นภาษาที่ใกล้ชิดกับตระกูลไท เป็นระดับความสัมพันธ์แบบลูกพี่ลูกน้องกับภาษาไทยแท้ นักภาษาศาสตร์เรียกชื่อว่า ตระกูลกัม-ส่วย คำว่า “กัม” มีที่มาจากชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งของภาษาต้ง ซึ่งในการจัดแขนงภาษาของนักวิชาการจีน ก็มีแขนงต้ง-ส่วย ซึ่งก็ตรงกับตระกูลกัม-ส่วยนั่นเอง

จากที่ได้พรรณามาข้างต้นจะเห็นว่า จุดที่น่าสนใจในภาษาเหมาหนานก็คือ มีระบบเสียงก้องที่ครบที่สุดในบรรดาภาษาแขนงเดียวกัน คือ

ต้ง -ส่วย						
ต้ง	m	l	p	t		
ส่วย	ʔ _b	ʔ _d	m _b	n _d		
เหมาหนาน	ʔ _b	ʔ _d	m _b	n _d	n _ɗ	ŋg
มู่หล่าว	m	l	p	t		

ระบบเสียงก้องเหล่านี้ ในบางภาษายังมีอยู่แต่ไม่ครบ เช่น ในภาษาส่วย แต่บางภาษายังพอมีร่องรอยในคำบางคำ หรือในผู้สูงอายุบางถิ่นเท่านั้น เช่นภาษาดังสำเนียงหลงส่วย (融水 Róng shuǐ) ออกเสียงแบบมีเสียงก้องนำหน้า เช่น /dja1/ “ตา(eye)” /djam1/ “บ่อน้ำ” ในขณะที่ภาษามู่หล่าวไม่หลงเหลือเสียงเหล่านี้แล้ว แต่ด้วยหลักฐานพยัญชนะต้นของคำศัพท์ร่วมเชื้อสายเป็นเสียงปฏิกาดกัน จึงสามารถเทียบเสียงพยัญชนะดังตารางข้างต้นนี้ได้ เมื่อเป็นดังนี้ นักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาตระกูลไท จำเป็นต้องใช้ภาษาเหมาหนานเป็นภาษาต้นแบบในการสืบสร้างคำศัพท์ในแขนงต้ง-ส่วย

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือระบบคำและระบบไวยากรณ์ จากที่ได้อธิบายมาข้างต้นจะเห็นว่า ภาษาเหมาหนานกำลังอยู่ในภาวะที่ถูกภาษาจีนแทรกซึมเช่นเดียวกันกับภาษาของชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบคำหรือระบบไวยากรณ์ ดังจะเห็นว่าลำดับการวางตำแหน่งของคำมีสองแบบใช้ควบคู่กันไป คือ แบบภาษาเหมาหนานและแบบภาษาจีน ทำให้พบเห็นลักษณะทางไวยากรณ์ที่ยืมทั้งคำทางไวยากรณ์และโครงสร้างทางไวยากรณ์มาจากภาษาจีน หรือการใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ภาษาเหมาหนานแต่ใช้คำภาษาจีน หรือไม่ก็ใช้รูปแบบภาษาจีนแต่ใช้คำภาษาเหมาหนาน ปรากฏการณ์เช่นนี้ทำให้ไวยากรณ์ภาษาเหมาหนานไม่เป็นระบบ

ระเบียบที่ชัดเจน และสร้างความสับสนให้กับผู้ที่ศึกษาภาษาเหมาหนานเป็นอย่างมาก ดังนั้นนักวิจัยที่จะศึกษาภาษาจำเป็นต้องรู้ภาษาจีนด้วยจะได้เข้าใจได้ว่า ไวยากรณ์ที่สลับสับสนไปมานั้นแท้จริงแล้วส่วนหนึ่งเป็นไวยากรณ์ของภาษาเหมาหนานแท้ๆ(ซึ่งพ้องกับภาษาในตระกูลไท) และอีกส่วนหนึ่งเป็นไวยากรณ์ที่ยืมมาจากภาษาจีน(ซึ่งแตกต่างไปจากภาษาตระกูลไท)

บรรณานุกรม

- เมฆม สอดส่องกฤษ (2552,มกราคม - เมษายน). การศึกษาทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์เรื่องความสัมพันธ์ของคำเสริมสร้อยสองพยางค์ในภาษาไทยถิ่นอีสานกับภาษาจีน. *วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 9(1) : 9-42.
- _____. (2554) *สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน*. อุบลราชธานี:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- _____. (2558). *ไวยากรณ์จีนระดับต้น*. กรุงเทพฯ:ภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- สุพรรณิ กาญจนขัติ. (2539) .“อันนัม” ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์สาขากลสมัยใหม่: เอเชีย เล่ม 1 อักษรA-B ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ:ราชบัณฑิตยสถาน. 179 – 183.
- สุริยา รัตนกุล. (2548). *นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท*. กรุงเทพฯ:สหธรรมิก.
- 薄文泽. (1997). *《佯僮语研究》* 上海：上海远东出版社. (Bo Wenze. (1997) *การศึกษาวิชาภาษาหยางหวง*. เชียงไฮ้:สำนักพิมพ์หยวนตงเชียงไฮ้.)
- 梁敏. (1979). *《侗语简志》* 北京：民族出版社. (Liang Min. 1979. *ปริทรรศน์ภาษาต้ง*. ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)
- 梁敏. (1980). *《毛难语简志》* 北京：民族出版社. (Liang Min. 1980. *ปริทรรศน์ภาษาเหมานาน*. ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)
- 梁敏，张均如. (1996) *《侗台语族概论》* 北京：社会科学出版社. (Liang Min, Zhang Junru. (1996) *ปริทรรศน์ภาษาต้ง-ไท*. ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์สังคมวิทยา.)
- 刘世彬. (2009). “ 贵州毛南族(佯僮人)族源探析” *黔南民族师范学院学报*. 第2期, 33-36. (Liu Shibin. (2009) “การสืบสาวที่มาของกลุ่มชาติพันธุ์เหมานาน หยางหวง ในมณฑลกุ้ยโจว”. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยครุศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์เหียนหนาน*. 2009 (2) :33 – 36.)
- 欧阳觉亚，郑贻青. (1980). *《黎语简志》* 民族出版社，北京. (Ou Yang Jueya and Zheng Yiqing. (1979). *ปริทรรศน์ภาษาหลี่*. ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

喻翠容，罗美珍(1979).《傣语简志》北京：民族出版社. (Yu Cuirong and Luo Meizhen.(1979).ปริทรรศน์ภาษาไต.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

喻翠容. (1980).《布依语简志》北京：民族出版社. (Yu Cuirong. (1980).ปริทรรศน์ภาษาปู้ฮื.ปักกิ่ง : สำนักพิมพ์ชนชาติ.)

王均，郑国乔.(1979).《仫佬语简志》北京：民族出版社. (Wang Jun and Zheng Guoqiao.(1979). ปริทรรศน์ภาษามู่หล่าว.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

韦庆稳，覃国生.(1980).《壮语简志》北京：民族出版社. (Wei Qingwen and Tan Guosheng.(1980). ปริทรรศน์ภาษาจ้วง.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

张景霓.(2006).《毛南语动词研究》北京：中央民族大学出版社. (Zhang Jingni.(2006). การศึกษาวิจัยคำกริยาในภาษาเหมานาน.ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยชาติพันธุ์ ส่วนกลาง.)

张均如.(1980).《水语简志》北京：民族出版社. (Zhang Junru.(1980).ปริทรรศน์ภาษาสู่ย.ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

Edmondson, Jerold A. and Yang, Quan. (1988). Word initial preconsonants and the history of Kam-Sui resonant initials and tones. In Edmondson, Jerold A. and Solnit, David B. (eds.), *Comparative Kadai: Linguistic Studies Beyond Tai*, 143-166. The Summer Institute of Linguistics and the University of Texas at Arlington.

Li Fanggui.(1966). “Notes on the T'en (Yanghuang) language I: Intoduction and Phonology,” in *Academia Sinica/BHIP* 36.2:419-26.

Tian Qiao Lu. (2008a.). *A Grammar of Maonan*. Boca Raton (USA): Universal Publishers.

_____. (2008b.). *Maonan space*.สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2558. [Website] <http://maonan.org/index.asp>.

新浪微博.(2015).汉语方言发音字典. 搜索日期:2015年5月26日
,[Website]<http://cn.voicedic.com/>. (Xinlang Weibo.(2015). พจนานุกรมเสียงภาษาถิ่นจีน. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2558 , [Website] <http://cn.voicedic.com/>

中国历史文化遗产保护网委员会.(2015) 中国少数民族分布图.搜索日期:2015年9月16日, 网站<http://www.wenbao.net/> (Wenbao.(2015) คณะกรรมการสมาคมอนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีน.ภาพการตั้งถิ่นฐานของชนกลุ่มน้อยในประเทศจีน.สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2015, ,[Website]<http://www.wenbao.net/>)

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปมาอุปไมย(Metaphor Analysis) ของค่านิยมไทยซึ่งแฝงอยู่ใน งานวรรณกรรมของสุนทรภู่ ที่คัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถาน

THE METAPHOR ANALYSIS OF THE THAI VALUES EMBEDDED IN THE POEMS OF SOONTORNPU'S LITERATURES SELECTED BY THE ROYAL INSTITUTE

ภควัฒน์ บุญญฤทธิ์
รุจิระ โรจนประภาณต์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายเชิงลึกที่สะท้อนค่านิยมไทยอันเกิดจากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปมาอุปไมย (Metaphor Analysis) ในวรรณกรรมของสุนทรภู่จากหนังสือวรรณคดีไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2554 ซึ่งมีทั้งหมด 13 เรื่อง มีวรรณคดีที่ต้องศึกษาทั้งสิ้น 252 วรรณคดี โดยใช้กรอบและทฤษฎีการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปมาอุปไมยของ George Lakoff และ Mark Johnson (1980)

งานวิจัยฉบับนี้มีคำถามนำวิจัย 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ถ้อยคำอุปมาอุปไมยในวรรณกรรมของสุนทรภู่ที่ถูกคัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถาน มีลักษณะอย่างไร และ 2) ความหมายเชิงลึกที่เกิดจากการใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมยในวรรณกรรมของสุนทรภู่ที่ถูกคัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถาน สะท้อนค่านิยมไทยอะไรบ้าง

ผลการวิจัยพบ ประเภทถ้อยคำอุปมาอุปไมยที่วิเคราะห์ออกมาได้ 18 กลุ่ม และสามารถสะท้อนชุดค่านิยมไทยที่ราชบัณฑิตยสถานยังคงหยิบมาตอกย้ำได้ 5 ชุด คือ 1)ค่านิยมศาสนาและธรรมชาติ 2)ค่านิยมอำนาจนิยม 3)ค่านิยมบริโภคนิยม 4)ค่านิยมสนุกสนาน และ 5)ค่านิยมรักษาความสัมพันธ์

คำสำคัญ อุปมาอุปไมย ความหมายเชิงลึกหรืออุปมาอุปไมยเชิงโน้มน้าว และ ค่านิยม

Abstract

Based on Lakoff and Johnson's metaphor analysis (1980), this study aims at investigating the Thai values embedded in metaphorical expressions in Soontornpu's poems

selected by the Royal Thai Institute (2011). Thirteen literatures consisting of 252 work pieces were qualified for analysis.

Two research questions are (1) What are the characteristics of the metaphors in the poems of Soontornpu's literatures selected by the Royal Institute? (2) What are the Thai values reflected by the conceptual meanings of the metaphors in the poems of Soontornpu's literatures selected by the Royal Institute?

Findings reveal that the metaphorical expressions were categorized into 18 groups and Thai values embedded in the metaphorical expressions were found and classified into five groups: (1) values on religions and nature, (2) values on authoritarianism, (3) values on consumerism, (4) values on enjoyment, and (5) values on human relations.

Key words: Metaphor, Conceptual Metaphor, (Values

บทนำ

จากคำชี้แจงบางส่วนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหนังสือวรรณคดีในวรรณคดีฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่าเป็นไปเพื่อรวบรวมและคัดเลือกวรรณคดีในวรรณคดีไทยจากวรรณคดีสำคัญๆ 89 เรื่อง โดยยึดเกณฑ์เรื่องความงดงามทางภาษา อรรถสัพพราเส ทำให้ความรู้ในด้านต่างๆ อาทิ สถาปัตยกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต การศึกษา การแพทย์ การคมนาคมสมัยโบราณ รวมทั้งเสนอแนวทางประพฤติปฏิบัติ คุณโทษของการดำเนินชีวิต ความงดงามของธรรมชาติ และแสดงความรู้ในด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ ความรักของแม่ ขนบธรรมเนียม คติของหญิง ศักดิ์ศรีของชาย ความดี ความชั่ว คติธรรมต่างๆ ฯลฯ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) จากวัตถุประสงค์ข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจสถานะของราชบัณฑิตยสถานที่เกี่ยวข้องกับการตีความและสร้างคุณค่านิยมบางประการของสังคมไทย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะกระทำการวิเคราะห์ห้อยคำอุปลักษณ์จากวรรณคดีไทยซึ่งได้รับการคัดเลือกมาแล้วโดยราชบัณฑิตยสถาน หรือผู้ที่ได้ชื่อว่า ภูมิปัญญาแห่งแผ่นดิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2547, น. 5)

ผู้วิจัยคัดเลือกวรรณกรรมของสุนทรภู่เป็นกรณีศึกษา ด้วยพิจารณาแล้วว่าเป็นวรรณกรรม

ที่มักถูกนำมาสร้างซ้ำและเผยแพร่มายาวนาน เนื่องด้วยความที่มีไข่กวีราชสำนักอย่างสมบูรณ์แบบของตัวสุนทรภู่เอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเข้าสู่สมัยของรัชกาลที่ 3 ซึ่งสุนทรภู่ออกบวชในชีวิตราชการอย่างมาก ส่งผลให้งานเขียนของสุนทรภู่มิได้เป็นงานในพระบรมราชูปถัมภ์อีกต่อไป ถึงแม้งานบางชิ้นจะเขียนขึ้นตามรับสั่งของเจ้านายที่อุปถัมภ์สุนทรภู่อยู่บ้างแต่สุนทรภู่อีกยังมีอิสระที่จะแต่งได้ตามใจของตนมากกว่าการแต่งบทละคร

พระราชนิพนธ์ ส่งผลให้วรรณกรรมประเภทนิราศกลายเป็นงานเขียนที่สุนทรภู่ตอบสนองผู้อ่านในวงกว้างได้
อย่างมาก ทำให้เขาแตกต่างจากวีรกรรมสมัยคนอื่นๆตรงที่ต้องสำนึกถึงผู้อ่านที่เป็นสามัญชนในวงกว้าง
มากกว่าวีรราชสำนัก

ลักษณะบทประพันธ์ของสุนทรภู่ถูกถ่ายทอดออกมาโดยมิได้ประกอบด้วยโคลงฉันท์ที่ใช้ศัพท์ระดับสูง
หรืออัดแน่นเนื้อความไว้ในบทประพันธ์สั้นๆเพื่อให้เกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ เพราะวิถีชีวิตของคนที่ยืน
ชอบงานของสุนทรภู่นั้น(ชนชั้นกรรมพี) แตกต่างจากเจ้าศักดินาของอยุธยา เนื่องด้วยพวกเขาต้องการความ
บันเทิงรอบตัวที่ไม่ซับซ้อนลึกซึ้งมากนัก สิ่งทีกลุ่มเป้าหมายของสุนทรภู่อื่นชมในวรรณกรรมมีอยู่ 3 ประการ
คือ 1)สนุก ตื่นเต้น ผจญภัย ชิงรักหักสวาท 2) การเดินทางท่องเที่ยวไปในดินแดนใหม่ และ 3) คำสอน
พื้นฐานเกี่ยวกับศีลธรรม ความดี ค่านิยมที่เข้าถึงได้ง่าย ซึ่งผลงานของสุนทรภู่อีกสามารถถ่ายทอดสภาพสังคม
ยุคนั้นและตอบสนองกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้สุนทรภู่อิงเป็นกวีที่คนนิยมอย่างแพร่หลายตั้งแต่
ในสมัยยุคของเขาจนปัจจุบัน (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2555, น. 212 – 215)

ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) มาวิเคราะห์ถ้อยคำในวรรคทอง
ซึ่งถูกคัดเลือกมาแล้วจากราชบัณฑิตยสถาน เนื่องด้วยพิจารณาว่าภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถถ่ายทอด
ระบบความคิดและความรู้สึกของมนุษย์ให้กับผู้อื่นได้รับรู้ อีกทั้งการศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ (Metaphor)
ตามทฤษฎีของ Lakoff and Johnson(1980) นั้นยังทำให้ผู้วิจัยพบว่าคำอุปลักษณ์มิได้ถูกใช้เป็นเพียงแค่คำ
เปรียบในเชิงวรรณกรรมเท่านั้น แต่ยังพึงกระจายไปในระบบความคิดและการกระทำในชีวิตประจำวันของเรา
อีกด้วย (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น.102) ดังนั้นการศึกษาระบบความคิดของมนุษย์จึงควรเริ่มต้นจาก
การศึกษาภาษา เพราะภาษาจะเป็นร่องรอยสำคัญที่บ่งชี้ได้ว่าระบบความคิดของมนุษย์มีความซับซ้อนและม
ีการถ่ายโยงกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ในวรรณกรรมของสุนทรภู่ที่ถูกคัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถาน
2. เพื่อศึกษาความหมายเชิงลึกที่สะท้อนค่านิยมไทย ซึ่งเกิดจากการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ใน

วรรณกรรมของสุนทรภู่ที่ถูกคัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถาน

คำถามวิจัย

1. ถ้อยคำอุปลักษณ์ในวรรณกรรมของสุนทรภู่ที่ถูกคัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถาน มีลักษณะ
อย่างไร
2. ความหมายเชิงลึกที่เกิดจากการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ในวรรณกรรมของสุนทรภู่ที่ถูกคัดสรร
โดยราชบัณฑิตยสถาน สะท้อนค่านิยมไทยอะไรบ้าง

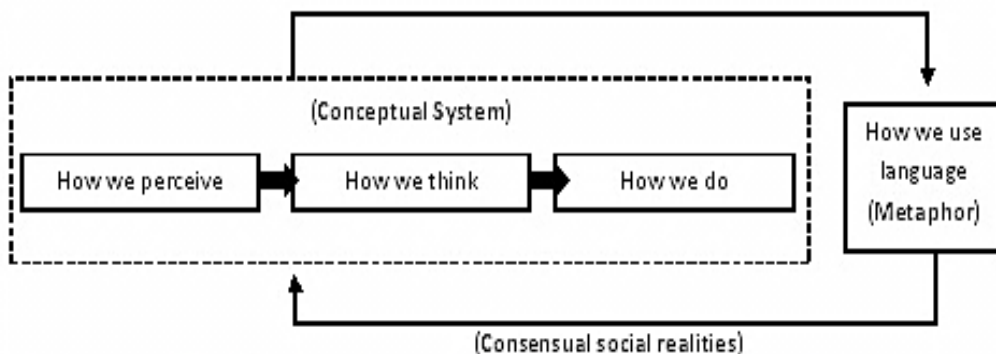
การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมแบ่งเป็น 3 หัวข้อหลัก กล่าวคือ 1. แนวคิดเกี่ยวกับถ้อยคำอุปลักษณ์และความหมายเชิงลึก 2. แนวคิดเกี่ยวกับชุดค่านิยมในสังคมไทย และ 3. แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมผ่านวรรณกรรมของสุนทรภู่ (ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น)

1. แนวคิดเกี่ยวกับถ้อยคำอุปลักษณ์และความหมายเชิงลึก

ภาษาเป็นภาพสะท้อนของระบบความคิดมนุษย์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากระบบการรับรู้และการเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆในโลก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง มนุษย์สามารถถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกของตนได้โดยผ่านการใช้ภาษา(มิรินต้า บุรรุ่งโรจน์, 2548) ดังนั้นไม่ว่าจะเริ่มกล่าวจากทางใดก็สามารถสรุปได้ว่าภาษากับระบบความคิดเป็นสิ่งที่สะท้อนกันและกันเสมอ

หนึ่งในรูปแบบภาษาที่สะท้อนระบบความคิดของมนุษย์ได้อย่างน่าสนใจ คือ “การอุปลักษณ์” (Metaphor) เพราะเป็นสิ่งที่พบได้ทั่วไปจากการสื่อสารในชีวิตประจำวันที่ไม่ใช่เฉพาะจากภาษาที่ใช้ แต่ยังฟุ้งกระจายไปในระบบความคิดและการกระทำของมนุษย์ที่กระทำต่อสิ่งนั้นๆอีกด้วย (Lakoff and Johnson, 1980, p. 3) เกิดเป็นความสัมพันธ์แบบวิภาษวิธี(Dialectic) ที่มโนทัศน์หรือความหมายเชิงลึก (Conceptual System) กล่าวคือ ระบบความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามประสบการณ์หรือการรับรู้(Perceive) การคิด(Think) และ การกระทำ(Doing) ของแต่ละคนไปมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาษาจนออกมาในรูปถ้อยคำอุปลักษณ์(Metaphor)ในขณะเดียวกันการเลือกใช้ภาษาอุปลักษณ์ก็ส่งผลให้เกิดกระบวนการการสร้างความจริงทางสังคม (consensual social realities) (Koch and Deetz, 1981) เพื่อกลับไปต่อยอดมโนทัศน์หรือความหมายเชิงลึก บรรทัดฐาน ค่านิยม และ ความจริง ให้ผู้รับสารรับรู้ คิด และ กระทำ ไปในแนวทางที่สังคมยอมรับต่อไป ซึ่งหนังสือวรรณคดีในวรรณคดีฉบับราชบัณฑิตยสถานก็ได้กระทำการนี้กับผู้อ่านในลักษณะเช่นนั้น ดังการแสดงความสัมพันธ์ในภาพที่1

ภาพที่ 1 ภาพความสัมพันธ์แบบวิภาษวิธีระหว่างมโนทัศน์หรือความหมายเชิงลึกกับคำอุปลักษณ์

จากภาพดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นสอดคล้องกับแนวคิดที่มอง “ตัวภาษา” (characteristic of language) มิได้มีความเป็นกลางอย่างที่ดูเหมือนจะเป็น แต่กลับมีกระบวนการทางสังคมหรือการครอบงำบางประการที่ “เลือก” รูปภาษาเพื่อสื่อความหมายตามที่ต้องการ ดังนั้นการวิเคราะห์อุปลักษณ์จึงสามารถเผยให้เราเห็นโน้ตทัศน์หรือความหมายเชิงลึกที่แฝงอยู่ภายใต้ตัวบทได้เป็นอย่างดี (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 111)

การเข้าใจถึงการอุปลักษณ์คำและให้ความหมายเชิงลึกนั้น ปัจจัยหลักของการศึกษาอยู่ที่กระบวนการการถ่ายโยงความหมาย (Mappings) ระหว่างสิ่งเหมือนกัน 2 สิ่ง ซึ่งทั้ง 2 สิ่งจะต้องเป็นสมาชิกจากต่างกลุ่มความหมายกัน โดยสิ่งที่นำมาเป็นแบบในการเปรียบเทียบ เรียกว่า “แบบเปรียบเทียบ” หรือ วงความหมายต้นทาง (Source Domain) ซึ่งมีความหมายแบบรูปธรรม และ เป้าหมายที่เราต้องการกล่าวถึง เรียกว่า “สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ” หรือ วงความหมายปลายทาง (Target Domain) ซึ่งมีความหมายแบบนามธรรม (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 99) โดยจะพิจารณาจากรูปภาษาที่ใช้ในการเปรียบเทียบทั้งที่อาศัยโครงสร้างทางภาษาที่มีคำเชื่อมและไม่มีตัวเชื่อม ดังนั้นจึงต้องอาศัยกระบวนการถ่ายโยงความหมายเข้ามาช่วยในการอธิบายและตัดสินใจว่าถ้อยคำนั้นเป็นอุปลักษณ์หรือไม่ โดยอ้างอิงจากฐานความคิดว่ามนุษย์จะสามารถทำความเข้าใจความหมายที่เป็นนามธรรมได้ดีจากการนำไปเปรียบเทียบกับความหมายที่เป็นรูปธรรม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษាถ้อยคำอุปลักษณ์และความหมายเชิงลึกผ่านการถ่ายโยงความหมายนั้นจะทำให้วิเคราะห์ได้ว่าราชบัณฑิตยสถานในฐานะผู้ส่งสาร (sender) มีระบบความคิดรวบยอดในแบบแผนการกระทำและการใช้ภาษาอย่างไรในการนำมาใช้เลือกสรรวรรณกรรมเพื่อกลับมาต่อยอด สร้างความจริงทางสังคม วัฒนธรรม และ ค่านิยมไทย สืบไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับชุดค่านิยมในสังคมไทย ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น 3 หัวข้อย่อย คือ 2.1 ความหมายและกรอบแนวความคิดเรื่องค่านิยม 2.2 ชุดค่านิยมไทย และ 2.3 แนวคิดค่านิยมกับการเป็นต้นแบบของการเกิดมโนทัศน์

2.1 ความหมายและกรอบแนวความคิดเรื่องค่านิยม

ค่านิยม ทำหน้าที่เป็นเกณฑ์ (Criteria) หรือ มาตรฐาน (Standards) ที่ใช้สำหรับประเมินสิ่งต่างๆ และในฐานะที่ทำหน้าที่เป็นเกณฑ์นี้ ค่านิยมจึงถือว่ามีประโยชน์อย่างมากสำหรับการวิเคราะห์เพื่อหากฎเกณฑ์ที่ค่อนข้างชัดเจนของสังคมนั้นๆ (สุนทรี โกมิน และสนธิ สมัการ, 2522, น. 11) แนวคิดค่านิยมที่กล่าวถึง “ค่านิยมในฐานะที่เป็นเกณฑ์” นั้นสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวถึงค่านิยมในฐานะ “ตัวกำหนดพฤติกรรม” (ไพฑูรย์ เครือแก้ว, 2518, น. 87)ที่แต่ละบุคคลได้รับการอบรมจากสถาบันของสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยได้กำหนดแบบฉบับพฤติกรรมไว้ว่าควรจะเป็นเช่นไรเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่คล้ายๆกัน อันมีผลให้ทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมาค่อนข้างสม่ำเสมอและไปในแนวทางเดียวกัน ตัวกำหนดแบบฉบับพฤติกรรมของบุคคลที่กล่าวมานี้ ภาษาสังคมวิทยาเรียกว่า “ค่านิยม (Value)” ดังนั้นค่านิยมของสังคมจึงหมายถึงสิ่งที่คนสนใจ ประารถนาที่จะได้ ประารถนาที่จะเป็น หรือ ประารถนาที่กลายเป็น สิ่งที่คนถือว่าเป็น

ข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตาม เป็นสิ่งที่คนยกย่องและมีความสุขที่ได้เห็นได้ฟังหรือได้เป็นเจ้าของ ค่านิยมทางสังคมจึงเป็น “วิถีของการจัดรูปแบบความประพฤติ” ที่มีความหมายต่อบุคคลและเป็นแบบฉบับทางความคิดที่ฝังแน่นสำหรับใช้ยึดถือในการปฏิบัติตนในสังคม นอกจากนี้ค่านิยมยังรวมไปถึง “จุดมุ่งหมายหรือความต้องการในชีวิต(Goals)” และสิ่งที่บุคคลปรารถนา (Choice / Preference) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “ค่านิยมจุดหมายปลายทาง(Terminal Value)” ซึ่งเป็นค่านิยมตามหลักของโรคิช “Rokeach Value Survey” หรือ “RVS” (สุนทรี โกมิน และสนธิ สมัการ, 2522, น. 17) จึงเป็นที่มาของความหมายของค่านิยม กล่าวคือ วิถีทางในการประพฤติปฏิบัติที่น่าพึงปรารถนา (Mode of conduct) และ จุดหมายปลายทางชีวิตที่พึงปรารถนา (End-state of existence)

ยังมีแนวคิดของนักทฤษฎีรายอื่นๆที่พยายามสร้างเกณฑ์หรือประเภทค่านิยมเพื่อใช้อธิบายสังคมหรือวัฒนธรรมขึ้นมา อาทิ Hofstede Model ที่กล่าวถึงค่านิยมและพฤติกรรมที่แตกต่างกันระหว่างโลกตะวันตกและโลกตะวันออก 5 มิติ 1)มิติความแตกต่างในเรื่องของอำนาจ 2)มิติความแตกต่างในเรื่องความเป็นปัจเจกหรือรวมหมู่ 3)มิติความแตกต่างในเรื่องการแบ่งแยกชายหญิง 4)มิติความแตกต่างในเรื่องของการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง 5)มิติการกำหนดแผนระยะสั้น-ระยะยาวในอนาคต ซึ่งมีงานวิจัยบางส่วนวิพากษ์ถึงความสะกดเกินไปในการจัดกลุ่มลักษณะนี้ เพราะในแต่ละประเทศมีค่านิยมที่ซับซ้อนมากกว่าที่จะใช้เกณฑ์เพียงแค่ 5 มิติในการประเมินค่านิยมอย่างเหมาะสม (Niffenegger, Kulviwat, Engchanil, 2007, p. 405)

ในขณะที่ยังมีการถกเถียงความชัดเจนในมิติความเป็นปัจเจกนิยมหรือรวมหมู่ (individualism / collectivism) ของ Hofstede Model นั้น นักมนุษยวิทยา เอ็ดเวิร์ด ที ฮอลล์ (Edward T.Hall) ที่มีแนวคิดว่าการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะย่อย คือ การสื่อสารด้วยภาษาที่พึ่งพาบริบทสูง (High context language) และการสื่อสารด้วยภาษาที่พึ่งพาบริบทต่ำ (Low context language) นั้นได้ถูกโยงให้เข้ากับแนวคิดความเป็นปัจเจกนิยมหรือรวมหมู่ (individualism / collectivism) ของ Hofstede ด้วย กล่าวคือ ค่านิยมใดที่ Hall เห็นว่าพึ่งพาบริบทต่ำก็มักจะเป็นคุณลักษณะค่านิยมของพวกปัจเจกนิยมร่วมด้วย เช่น ค่านิยมของคนอเมริกาที่มักเน้นความเป็นปัจเจกหรือความเป็นตัวเอง ส่งผลให้การสื่อสารของพวกเขาตรงไปตรงมาไม่ต้องอาศัยบริบทมากในการตีความ ในทางกลับกัน ค่านิยมใดที่ Hall เห็นว่าพึ่งพาบริบทสูงก็มักจะเป็นคุณลักษณะค่านิยมของพวกรวมหมู่ด้วย เช่น ค่านิยมของคนไทยที่เน้นความเป็นพวกพ้องจึงส่งผลให้การสื่อสารบางครั้งเน้นสัมพันธภาพที่ราบรื่น ประนีประนอม อ้อมค้อม ซึ่งจำเป็นต้องใช้บริบทมาช่วยตีความในการทำความเข้าใจอย่างมาก เป็นต้น (Knutson, 1994, p. 23) ในความเป็นจริงแล้วอาจมิได้เป็นไปตามการจับคู่ค่านิยมของนักวิชาการทั้ง 2 ไปทั้งหมด ดังสังเกตได้จากวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่จะพบคำกล่าวที่ว่า “รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี” ซึ่งคำกล่าวนี้นี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นปัจเจกนิยม (individualism) ในสังคมไทยได้อย่างชัดเจน

2.2 ชุดค่านิยมไทย

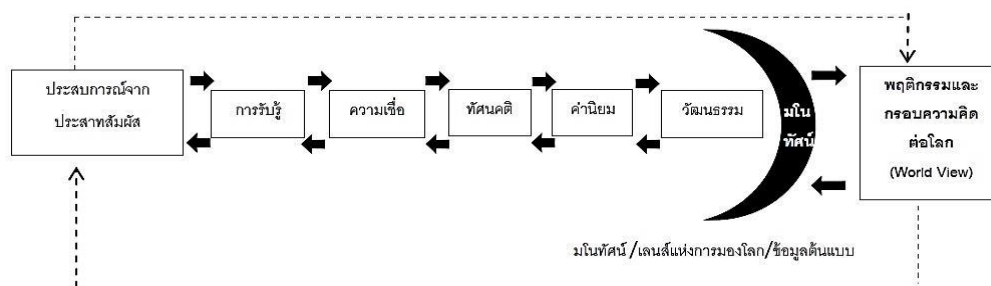
ชุดค่านิยมสังคมไทยเป็นสิ่งที่ประกอบไปด้วยบริบททางสังคมสูงมาก จากการอธิบายค่านิยมของไทยไปในลักษณะต่างๆตามกรอบนักคิดจากต่างประเทศที่ถึงแม้จะให้โครงสร้างหรือกรอบความคิดแต่ก็ยังมิใช่คำตอบท้ายที่สุดเสียทีเดียว ผู้วิจัยจึงศึกษาค่านิยมไทยจากนักวิชาการไทยตามบริบทสังคมไทย ซึ่งพบว่ามีการสรุปลักษณะค่านิยมไทยออกมาหลายประเด็น แต่ก็มิได้เป็นประเด็นที่แตกต่างกันมากนัก อาทิ ชุดค่านิยมไทย 9 ประการ (สุนทรี โกมิน และสนธิ สมักรการ, 2522) 1)ค่านิยมความเป็นตัวตน 2)ค่านิยมความกตัญญู 3) ค่านิยมรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้เป็นไปอย่างราบรื่น 4)ค่านิยมความยืดหยุ่นและการปรับตัว 5) ค่านิยมด้านจิตวิทยาและศาสนา 6)ค่านิยมด้านการศึกษาและความสามารถ 7)ค่านิยมการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน 8)ค่านิยมความสนุกสนานและความพึงพอใจ และ 9)ค่านิยมมุ่งความสำเร็จในงาน ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยสังเคราะห์ค่านิยมของสังคมไทยจากนักวิชาการ จึงพบว่ามียุบรวมค่านิยมบางประการที่น่าจะอยู่ในขอบข่ายเดียวกัน จึงทำการจัดกลุ่มอีกครั้งเพื่อใช้ตอบคำถามนำวิจัย ดังนี้

- 2.2.1 ค่านิยมอำนาจนิยม ประกอบด้วยค่านิยมย่อย ดังนี้ การมีชนชั้น สังคมชายเป็นใหญ่ ยกย่องการศึกษาและความสามารถ ยกย่องความมั่งคั่งร่ำรวย ยกย่องอำนาจ ยกย่องนักปราชญ์(ความรู้คืออำนาจ) ระบบอุปถัมภ์ ยกย่องจิตใจนักเลง ยกย่องเกียรติยศศักดิ์ศรี ยึดผลประโยชน์ส่วนตน ยึดตัวบุคคลเป็นหลัก ยึดความสัมพันธ์ส่วนตัว รักษาความรู้สึกของผู้อื่น (เกรงใจ/ไม่เป็นไร) และ ไม่แยกหน้าที่ออกจากเรื่องส่วนตัว
- 2.2.2 ค่านิยมรักษาความสัมพันธ์ ประกอบด้วยค่านิยมย่อย ดังนี้ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว รักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สังคมรวมกลุ่ม (collectivism) และ รักษาความสัมพันธ์ระยะยาว (Long term orientation)
- 2.2.3 ค่านิยมศาสนาและธรรมชาติ ประกอบด้วยค่านิยมย่อย ดังนี้ กตัญญูรู้คุณ เข้าใจและปรับตัวเองให้เข้ากับธรรมชาติ นิยมทางสายกลาง เวลาเป็นวงกลมหรือเป็นวัฏจักร เลี่ยงความเสี่ยง (high uncertainty avoidance) และ นิยมเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2.4 ค่านิยมความสนุกสนาน

2.3 แนวคิดค่านิยมกับการเป็นต้นแบบการเกิดมโนทัศน์

ค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเกิด พฤติกรรม ฐานความคิด และมโนทัศน์ของคนในสังคม ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นถึงสัมพันธ์ภาพที่ค่านิยมมีต่อการเกิดมโนทัศน์อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ “มโนทัศน์” (Concept) หมายถึง ภาพในความคิดที่เปรียบเสมือน “ภาพตัวแทน” หมวดหมู่ของวัตถุสิ่งของ แนวคิด ปรากฏการณ์ หรือ ค่านิยม ฯลฯ ซึ่งมีลักษณะทั่วไปคล้ายคลึงกัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, น. 2) สมองจะสร้างมโนทัศน์ด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลที่มีอยู่เดิม หรือ “ข้อมูลต้นแบบ” หรือ “กรอบมโนทัศน์ต้นแบบ” กับข้อมูลใหม่ที่ได้รับ จากนั้นจึงจัดหมวดหมู่ของสิ่งที่มีลักษณะทั่วไปคล้ายๆกันรวมเข้าไว้เป็น

หมวดหมู่เดียวกันและเก็บไว้เป็นความทรงจำระยะยาวในลักษณะความทรงจำระยะยาวหรือความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามความเข้าใจ ดังนั้นค่านิยมจึงสามารถเป็นต้นแบบการเกิดมโนทัศน์ได้ในขณะที่มโนทัศน์เองก็สามารถกำหนดการรับรู้ค่านิยมในครั้งต่อไปได้ด้วยเช่นกัน ดังภาพความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างประสบการณ์ การรับรู้ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม และมโนทัศน์ ต่างก็มีความสำคัญและดำรงตนเป็นทั้งตัวแปรต้นและตัวแปรตามภายในตัวเองด้วยกันทั้งสิ้น ดังรูปภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์แบบวิภาษวิธีแสดงลำดับการเกิดพฤติกรรมและความคิดต่อโลกผ่านค่านิยมและมโนทัศน์

3. แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมผ่านวรรณกรรมของสุนทรภู่ (ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น)

วรรณกรรมมักเกิดขึ้นท่ามกลางสภาวะแวดล้อมของสังคมนั้นๆ ซึ่งอาจรวมถึงระบบค่านิยมที่แฝงเร้นอยู่ในวรรณกรรมผ่านมุมมองของกวีด้วย ดังนั้นกวีที่อยู่ภายใต้สภาวะการณ์ของเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในยุคสมัยของตนและเขียนงานวรรณกรรมโดยบริจวิธการมองโลกในแบบฉบับของตนลงไปจนได้รับความนิยมจากผู้่านจำนวนมากนั้นก็ย่อมทำให้ความคิดความอ่านของกวีผู้นั้นมีอิทธิพลต่อสังคมโดยรวมได้มากยิ่งขึ้นด้วย เหตุผลที่ว่าทัศนะของกวีมักเป็นตัวที่ใช้ควบคุมวรรณกรรม แต่ในขณะเดียวกันหากงานเขียนของกวีใดที่มุ่งแสดงบุคลิกลักษณะของผู้แต่งเพียงอย่างเดียวก็จะเป็นที่นิยมของผู้่านเช่นกัน เพราะผู้่านไม่สามารถชื่นชอบความคิดความเห็นซึ่งไม่มีส่วนคล้ายคลึงกับของตนได้ เพราะวรรณกรรมไม่ใช่การแสดงบุคลิกลักษณะอย่างเดียว แต่เป็นการติดต่อถ่ายทอดความคิด ความเห็น ความรู้สึก ระหว่างกวีกับผู้่านด้วย ด้วยเหตุนี้กวีจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำสำนวนที่ผู้่านเข้าใจได้ง่ายไม่ลึกลับซับซ้อนจนเกินไป และไม่อยู่เหนือกรอบของเหตุและผลจนเกินรับได้ ด้วยเหตุนี้เองการศึกษาวิธีการมองโลก (World View) ซึ่งรวมถึงค่านิยมในสังคมตามแบบฉบับของกวีที่ได้รับความนิยมตลอดกาลอย่างสุนทรภู่จึงมีคุณค่าใกล้เคียงกับการศึกษามโนทัศน์และค่านิยมของทั้งสังคมไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นไปด้วย (สมบัติ จันทรวงศ์, 2537, น. 2-3)

ส่วนสำคัญที่ทำให้วรรณกรรมของสุนทรภู่เป็นที่แพร่หลายคือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งและค่านิยมของพวกเขาที่เรียกว่า “ชนชั้นกระฎุมพี” ซึ่งเป็นชนชั้นที่เกิดขึ้นมาใหม่ในยุคต้นรัตนโกสินทร์ เป็นผลข้างเคียงมาจากเศรษฐกิจและการค้าขายที่รุ่งเรืองอย่างมาก ซึ่งแตกต่างจากสังคมในสมัยอยุธยาที่มีชนชั้นสูงและต่ำแบ่งแยกกัน

อย่างชัดเจนแค่ 2 ขนชั้นหลัก ดังนั้นขนชั้นกระดูกพื้จึงเป็นขนชั้นกึ่งกลางที่ค่อนข้างสูง หรือ “กึ่งราชสำนัก” อีกทั้งยังถือว่าเป็นผู้มีอิทธิพลต่อ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ของรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างมาก โดยมีกลุ่มบุคคลดังนี้ 1) กษัตริย์และพระราชวงศ์ 2) ขุนนาง 3) คนจีน นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรม ทำให้พบว่าค่านิยมของขนชั้นกระดูกพื้ที่ปรากฏในวรรณกรรมของสุนทรภู่ ประกอบด้วย 1) ค่านิยมความเป็นเมือง 2) ค่านิยมความมั่งคั่ง 3) ค่านิยมการเดินทางทะเล 4) ค่านิยมสัจนิยม 5) ค่านิยมมนุษยนิยม 6) ค่านิยมความสนุก 7) ค่านิยมความเสมอภาค 8) ค่านิยมความรัก และ 9) ค่านิยมเน้นการอ่าน

ระเบียบวิธีวิจัย

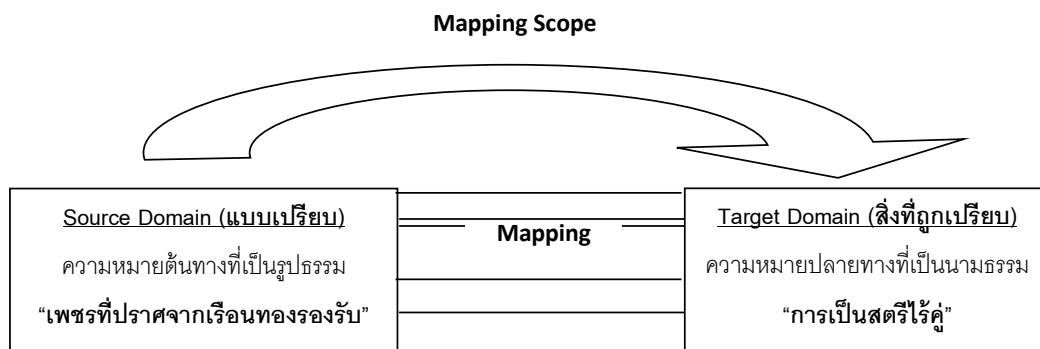
ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative data analysis) ได้ถูกนำมาใช้โดยเน้นศึกษาที่เนื้อหาสาร (Message) ผ่านวิธีการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ของ George Lakoff และ Mark Johnson (1980) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ความหมายที่มีได้เป็นไปตามรูปคำที่ปรากฏ แต่ผู้รับสารต้องอาศัยการตีความความหมายเชิงลึกตามประสบการณ์เพื่อให้เข้าใจตรงตามที่ใช้คำอุปลักษณ์ต้องการสื่อ การตีความนี้จำเป็นจะต้องอาศัยมโนทัศน์ในการเปรียบเทียบความเหมือนกันของ 2 สิ่งด้วยการถ่ายโยงความหมาย (Mappings) โดยของทั้ง 2 สิ่งต้องเป็นสมาชิกจากต่างกลุ่มความหมายกัน กล่าวคือ สิ่งรูปธรรมที่นำมาเป็น “แบบเปรียบเทียบ” (Source Domain / Vehicle) และสิ่งนามธรรม หรือ “สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ” (Target Domain / Tenor) (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 99) เนื่องด้วยมนุษย์จะทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นามธรรมหรือไม่คุ้นเคยผ่านสิ่งที่เป็รูปธรรมหรือสิ่งใกล้ตัวมากกว่า จึงส่งผลให้การใช้ภาษาของมนุษย์เป็นไปในลักษณะอุปลักษณ์ด้วย Lakoff and Johnson (1980) เรียกอุปลักษณ์ที่ปรากฏในภาษาว่า “ถ้อยคำอุปลักษณ์หรือรูปภาษาแสดงอุปลักษณ์” (Metaphor Expression) และเรียกอุปลักษณ์ในระบบความคิดของเราว่า “มโนอุปลักษณ์ หรือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual metaphor)” ซึ่งในงานวิจัยนี้ขอใช้คำว่า “ความหมายเชิงลึก”

กลุ่มตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วรรณทองจากหนังสือวรรณทองในวรรณคดีไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ.2554 ในส่วนที่สุนทรภู่เป็นผู้ประพันธ์ มีทั้งหมด 13 เรื่อง ประกอบด้วย กาพย์พระไชยสุริยา โคบุตร จันทโครพ พระอภัยมณี ลักษณะวงศ์ นิราศอิเหนา นิราศพระบาท นิราศพระประธม นิราศภูเขาทอง นิราศเมืองแกลง นิราศเมืองเพชร นิราศวัดเจ้าฟ้า และ นิราศสุพรรณคำโคลง รวมเป็น 252 วรรณทอง

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างกระบวนการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์และการตีความหมายเชิงลึก จากตัวอย่างบทประพันธ์เรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ โดยกล่าวถึงตัวละครที่ชื่อนางละเวง พร้อมแสดงภาพการถ่ายโยงความหมายเพื่อให้ผู้อ่านเกิดมโนทัศน์และความเข้าใจ ดังภาพที่ 3

แม่เหมือนเพชรเม็ดเท่าเขาคีรี แม่นไม่มีเรือนทองก็หมองนวล

(พระอภัยมณี)

ภาพที่ 3 การถ่ายโยงความหมายของถ้อยคำอุปลักษณ์ เพชรที่ปราศจากเรือนทองมารองรับด้านการเป็นสตรีที่ไร้คู่

จากบทกลอนข้างต้นผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ได้ว่า “การเป็นสตรีไร้คู่เปรียบดังเพชรที่ปราศจากเรือนทองรองรับ” เป็นการตีความและถ่ายโยงความหมายเชิงลึกของผู้ประพันธ์ที่ต้องการอธิบายถึงนางละเวงที่ถึงแม้จะงามพร้อม หรือ อยู่ในสถานะทางสังคมสูงเพียงใด(ในบทประพันธ์เปรียบดังเพชรเม็ดเท่าภูเขา) ก็ยังมีคุณค่าไม่เทียบเท่ากับผู้หญิงที่มีคู่ครองหรือออกเรือนไปกับบุรุษเพศได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เม็ดเพชรเพียงอย่างเดียวคงไม่งามเท่ากับเพชรที่อยู่บนตัวเรือนทองคำ ซึ่งจะทำให้เพชรกลายเป็นเครื่องประดับที่มีคุณค่า มีราคา และ เป็นที่นาชื่นชมของคนทั่วไป ความหมายเชิงลึกนี้สะท้อนค่านิยมสังคมไทยในเรื่องอำนาจนิยมที่ให้ผู้ชายเป็นใหญ่ เพราะผู้หญิงจะมีค่าและได้รับการยอมรับก็ต่อเมื่อแต่งงานหรือมีคู่ครองเท่านั้น มิใช่มีค่าจากตัวเอง

ผลการวิจัย

จากจำนวนวรรคทองทั้งสิ้น 252 วรรค ผู้วิจัยได้จำแนกประเภทตามวงความหมายต้นทางของอุปลักษณ์ (Source Domain) พบว่ามีถ้อยคำอุปลักษณ์ทั้งสิ้น 210 อุปลักษณ์ โดยแยกถ้อยคำอุปลักษณ์ได้ทั้งหมด 18 ประเภท คือ ชายเป็นใหญ่ การมีชนชั้น มนุษย์นิยม ความรู้คือความผยองทะนง ตัวตนเป็นศูนย์กลาง ความมั่งคั่ง การศึกษาและความสามารถ อำนาจบุพการี ใช้ธรรมชาติช่วงอธิบาย คำสอน ความเชื่อเรื่องเทพยดา ความเชื่อเรื่องเวลาเป็นวัฏจักร พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ จิตเป็นรูปธรรม ความกตัญญูทเวที การรักษาความสัมพันธ์ ความสนุกสนานและความพึงพอใจ และ บริโภคนิยม

เมื่ออ้างถึงแนวคิดเกี่ยวกับชุดค่านิยมสังคมไทยที่ผู้วิจัยจัดกลุ่มไว้ 4 ชุด เพื่อประกอบการใช้วิเคราะห์ตัวบรรทัดทอง กล่าวคือ ค่านิยมอำนาจนิยม ค่านิยมรักษาความสัมพันธ์ ค่านิยมศาสนาและธรรมชาติ และค่านิยมความสนุกสนาน ปรากฏว่าเมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบททั้งหมดแล้ว พบว่ามีค่านิยมเรื่อง “บริโภคนิยม” ปรากฏเพิ่มอีก 1 รายการ ทำให้การศึกษาตัวบรรทัดทองทั้ง 13 เรื่องนี้ ผู้วิจัยพบว่าสามารถสะท้อนชุดค่านิยมได้ถึง 5 ชุดซึ่งประกอบไปด้วยประเภทย่อยคำอุปลักษณะทั้ง 18 ประเภท ซึ่งผู้วิจัยจัดสรรกลุ่มใหม่ดังนี้

1. ค่านิยมอำนาจนิยม ประกอบด้วยประเภทย่อยคำอุปลักษณะ ดังนี้
 - 1.1 ชายเป็นใหญ่
 - 1.2 การมีชนชั้น
 - 1.3 มนุษย์นิยม
 - 1.4 ความรู้คือความผยองทะนง
 - 1.5 ตัวตนเป็นศูนย์กลาง
 - 1.6 ความมั่งคั่ง
 - 1.7 การศึกษาและความสามารถ
 - 1.8 อำนาจบุพการีที่มีเหนือบุตร
2. ค่านิยมรักษาความสัมพันธ์
3. ค่านิยมศาสนาและธรรมชาติ ประกอบด้วยประเภทย่อยคำอุปลักษณะ ดังนี้
 - 3.1 ค่านิยมย่อยใช้ธรรมชาติช่วยอธิบาย
 - 1) ใช้ธรรมชาติอธิบายธรรมชาติด้วยกันเอง
 - 2) ใช้ธรรมชาติอธิบายเรื่องเพศสภาพและการมีเพศสัมพันธ์
 - 3) ใช้ธรรมชาติอธิบายชีวิต
 - 3.2 ค่านิยมย่อยศาสนาและคำสอน
 - 1) คำสอน
 - 2) ความเชื่อเรื่องเทพยดา
 - 3) ความเชื่อเรื่องเวลาเป็นวัฏจักร
 - 4) พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์
 - 5) จิตเป็นรูปธรรม
 - 6) ความกตัญญูกตเวที
4. ค่านิยมความสนุกสนาน
5. ค่านิยมบริโภคนิยม

ทั้งนี้เมื่อแสดงรายละเอียดข้อมูลชุดค่านิยมทั้ง 5 ที่ค้นพบจากการวิเคราะห์ประเภทย่อยคำอุปลักษณะในวรรณกรรมทั้ง 13 เรื่อง จาก 252 บรรทัดทองแล้ว สามารถอธิบายเป็นรายวรรณกรรม ได้ดังนี้

ภาพย์พระไชยสุริยา มีจำนวนบรรทัดทองทั้งหมด 17 บรรทัด พบคำอุปลักษณะทั้งหมด 12 อุปลักษณะ โดยแบ่งเป็น 5 อุปลักษณะที่สะท้อนค่านิยมอำนาจนิยมซึ่งคิดเป็น 42% และ 7 อุปลักษณะที่สะท้อนค่านิยมเรื่องศาสนาและธรรมชาติคิดเป็น 58% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1

โคบุตร มีจำนวนวรรคทองทั้งหมด 6 วรรค พบคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 5 อุปลักษณ์ โดยแบ่งเป็น 2 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมอำนาจนิยมซึ่งคิดเป็น 40% และ 3 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมเรื่องศาสนาและธรรมชาติคิดเป็น 60% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1

จันโครบ มีจำนวนวรรคทองทั้งหมด 5 วรรค พบคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 4 อุปลักษณ์ โดยแบ่งเป็น 1 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมเรื่องศาสนาและธรรมชาติคิดเป็น 25% และ 3 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมอำนาจนิยมคิดเป็น 75% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1

นิราศพระบาท มีจำนวนวรรคทองทั้งหมด 13 วรรค พบคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 17 อุปลักษณ์ โดยแบ่งเป็น 6 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมเรื่องศาสนาและธรรมชาติซึ่งคิดเป็น 15% และ 11 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมอำนาจนิยมคิดเป็น 85% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1

นิราศพระปฐม มีจำนวนวรรคทองทั้งหมด 12 วรรค พบคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 11 อุปลักษณ์ โดยแบ่งเป็น 5 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมเรื่องศาสนาและธรรมชาติซึ่งคิดเป็น 45% และ 6 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมอำนาจนิยมคิดเป็น 55% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1

นิราศภูเขาทอง มีจำนวนวรรคทองทั้งหมด 14 วรรค พบคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 19 อุปลักษณ์ โดยแบ่งเป็น 1 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมรักษาความสัมพันธ์คิดเป็น 5% 2 อุปลักษณ์สะท้อนค่านิยมสนุกสนานคิดเป็น 10% 2 อุปลักษณ์สะท้อนค่านิยมบริโภคนิยมคิดเป็น 11% 4 อุปลักษณ์สะท้อนค่านิยมอำนาจนิยมคิดเป็น 21% และ 10 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมศาสนาและธรรมชาติคิดเป็น 53% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1

นิราศเมืองแกลง มีจำนวนวรรคทองทั้งหมด 5 วรรค พบคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 3 อุปลักษณ์ โดยทั้ง 3 อุปลักษณ์สะท้อนค่านิยมเรื่องศาสนาและธรรมชาติซึ่งคิดเป็น 100% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1

นิราศเมืองเพชร มีจำนวนวรรคทองทั้งหมด 14 วรรค พบคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 10 อุปลักษณ์ โดยแบ่งเป็น 5 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมเรื่องศาสนาและธรรมชาติซึ่งคิดเป็น 50% และ 5 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมอำนาจนิยมคิดเป็น 50% ถือเป็นค่านิยมอันดับที่เท่ากัน

นิราศวัดเจ้าฟ้า มีจำนวนวรรคทองทั้งหมด 9 วรรค พบคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 10 อุปลักษณ์ โดยแบ่งเป็น 2 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมค่านิยมอำนาจนิยมซึ่งคิดเป็น 20% และ 8 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมศาสนาและธรรมชาติเป็น 80% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1

นิราศสุพรรณคำโคลง มีจำนวนวรรคทองทั้งหมด 8 วรรค พบคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 3 อุปลักษณ์ โดยแบ่งเป็น 1 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมค่านิยมอำนาจนิยมซึ่งคิดเป็น 33% และ 2 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมศาสนาและธรรมชาติเป็น 67% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1

อิเหนา มีจำนวนวรรคทองทั้งหมด 6 วรรค พบคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 6 อุปลักษณ์ โดยแบ่งเป็น 2 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมศาสนาและธรรมชาติคิดเป็น 33% และ 4 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมอำนาจนิยมคิดเป็น 67% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1 สำหรับวรรณกรรมเรื่องนี้

พระอภัยมณี มีจำนวนวรรคทองทั้งหมด 129 วรรค พบคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 108 อุปลักษณ์ โดยแบ่งเป็น 4 อุปลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมรักษาความสัมพันธ์คิดเป็น 4% 3 อุปลักษณ์สะท้อนค่านิยมสนุกสนาน

คิดเป็น 3% 7 อุปลักษณะสะท้อนค่านิยมบริโภคนิยมคิดเป็น 6% 43 อุปลักษณะสะท้อนค่านิยมศาสนาและ
 ธรรมชาติคิดเป็น 41% และ 51 อุปลักษณะที่สะท้อนค่านิยมอำนาจนิยมคิดเป็น 46% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1

ลักษณะวงศ์ มีจำนวนวรรคทองทั้งหมด 14 วรรค พบคำอุปลักษณะทั้งหมด 9 อุปลักษณะ โดยแบ่งเป็น
 1 อุปลักษณะที่สะท้อนค่านิยมบริโภคนิยมคิดเป็น 11% 3 อุปลักษณะสะท้อนค่านิยมศาสนาและธรรมชาติคิดเป็น 33%
 และ 5 อุปลักษณะที่สะท้อนค่านิยมอำนาจนิยมคิดเป็น 56% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1

จากจำนวนวรรคทองทั้งหมด 252 วรรค พบคำอุปลักษณะทั้งหมด 210 อุปลักษณะ โดยแบ่งเป็น 5 อุป
 ลักษณะที่สะท้อนค่านิยมรักษาความสัมพันธ์คิดเป็น 2% 5 อุปลักษณะสะท้อนค่านิยมสนุกสนานคิดเป็น 2% 10
 อุปลักษณะสะท้อนค่านิยมบริโภคนิยมคิดเป็น 5% 87 อุปลักษณะสะท้อนค่านิยมอำนาจนิยมคิดเป็น 43% และ
 103 อุปลักษณะที่สะท้อนค่านิยมศาสนาและธรรมชาติคิดเป็น 48% ถือเป็นค่านิยมอันดับ 1 สำหรับทั้ง 13
 วรรณกรรมวรรคทองในส่วนของสุนทรภู่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

จากการวิเคราะห์รายละเอียดนั้น ข้อมูลค่านิยมหลัก 2 รายการที่พบมากที่สุด คือ ค่านิยมศาสนาและ
 ธรรมชาติ และ ค่านิยมอำนาจนิยม อันประกอบด้วยกลุ่มประเภทถ้อยคำอุปลักษณะตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณะในชุดค่านิยมศาสนาและธรรมชาติ

ค่านิยมศาสนาและธรรมชาติ	จำนวนอุปลักษณะ	คิดเป็น
ค่านิยมย่อยใช้ธรรมชาติช่วยอธิบาย	75	73%
ค่านิยมย่อยศาสนาและคำสอน	28	27%
รวม	103	100%

ตัวอย่างคำอุปลักษณะแสดงค่านิยมย่อยใช้ธรรมชาติช่วยอธิบาย

วิไลยญาติพลาดปลั่งเหมือนอย่างแผล

คนอื่นนั้นครั้นประมาทจึงขาดมิตร

มียาแก้แผลก็จะกลับสนิท

ต่อไม่ติดแตกห่างอย่างศิลา

(พระอภัยมณี)

ตัวอย่างวรรคทองในเรื่องพระอภัยมณีบทนี้ มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเปรียบเทียบต่าง คือ ความขัดแย้ง
 กับบุคคลภายนอก(มีไข้ในหมู่เครือญาติ) ซึ่งยากแก่การประสานรอยร้าวให้กลับเป็นเหมือนเดิมได้ เพราะคนอื่น
 ที่มีไข้ญาติอาจมิได้มีความผูกพันที่ลึกซึ้งเหมือนคนที่มาจากต้นตระกูลเดียวกัน ดังนั้นเมื่อทะเลาะแตกคอกันจึง
 ประสานรอยร้าวได้ยาก

ตัวอย่างคำอุปลักษณ์แสดงค่านิยมย่อศาสนาและคำสอน

ถึงโรงเหล้าเตากลั่นควันโขมง มีคันทองผุกสายไว้ปลายเสา
 ใ้อบาปกรรมน้านรกเจียวอกเรา ให้มัวเมาเหมือนหนึ่งบ้าเป็นน่าอาย
 (นิราศภูเขาทอง)

ตัวอย่างวรรคทองในเรื่องนิราศภูเขาทองบทนี้ มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เปรียบเหล่า เป็นน้านรก เพื่อปลุกฝังเรื่องโทษของการดื่มสุราเพราะเมื่อดื่มแล้วจะทำให้ยากแก่การควบคุมดูแลตัวเองและอาจนำไปสู่การสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เหมือนตคนรกทั้งเป็น ซึ่งอยู่ในศีล 5 ที่พึงปฏิบัติ

ในแต่ละค่านิยมย่อยในชุดค่านิยมศาสนาและธรรมชาติ สามารถแบ่งข้อมูลประเภทคำอุปลักษณ์ออกมาได้ ตามตารางที่ 1.1 และ 1.2 ดังนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในชุดค่านิยมย่อยใช้ธรรมชาติช่วยอธิบาย

ประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในชุดค่านิยมย่อยใช้ธรรมชาติช่วยอธิบาย	จำนวนอุปลักษณ์	คิดเป็น
ใช้ธรรมชาติอธิบายชีวิต	58	77%
ใช้ธรรมชาติอธิบายเรื่องเพศสภาพและการมีเพศสัมพันธ์	10	13%
ใช้ธรรมชาติอธิบายธรรมชาติด้วยตนเอง	7	10%
รวม	75	100%

ตารางที่ 1.2 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในชุดค่านิยมย่อศาสนาและคำสอน

ประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในชุดค่านิยมย่อศาสนาและคำสอน	จำนวนอุปลักษณ์	คิดเป็น
คำสอน	9	32%
ความเชื่อเรื่องเวลาเป็นวัฏจักร	5	18%
ความเชื่อเรื่องเทพยดา	5	18%
พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์	4	14%
จิตเป็นรูปธรรม	4	14%
ความกตัญญูกตเวที	1	4%
รวม	28	100%

ตารางที่ 2 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในชุดค่านิยมอำนาจนิยม

ประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในชุดค่านิยมอำนาจนิยม	จำนวนอุปลักษณ์	คิดเป็น
ชายเป็นใหญ่	60	69%
การมีชนชั้น	12	14%
มนุษย์นิยม	6	7%
ความรู้คือความผยองทะนง	3	4%
ตัวตนเป็นศูนย์กลาง	3	3%
ความมั่งคั่ง	1	1%
ด้านการศึกษาและความสามารถ	1	1%
อำนาจบุพการีที่มีเหนือบุตร	1	1%
รวม	87	100%

ตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์ในชุดชายเป็นใหญ่ซึ่งมีมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของค่านิยมอำนาจนิยม

จะจำไกลไปอยู่ด้วยคู่ครอง
อย่าถือองค์นงลักษณ์ว่าอัครเศ

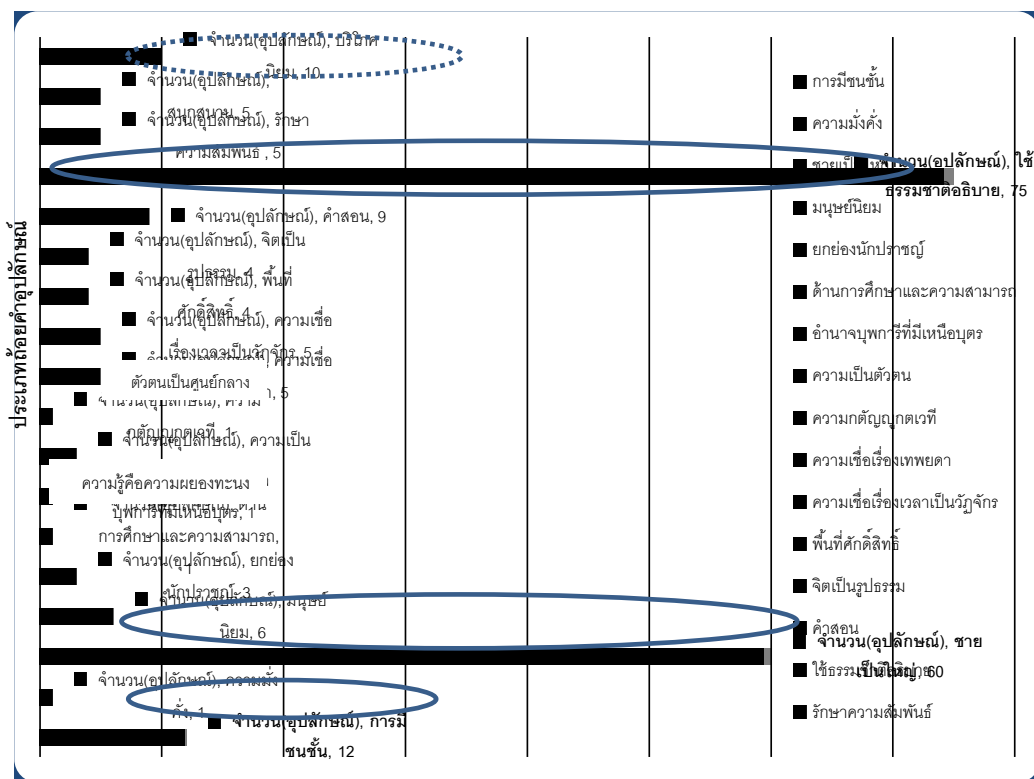
อย่าให้ซ้องเคืองอัชฌาพระสามี
แม่ดวงเนตรนี้กว่าเป็นทาสี

(พระอภัยมณี)

ตัวอย่างวรรคทองในเรื่องพระอภัยมณีบทนี้ มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เปรียบ ภรรยา เป็นทาส เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายปรนนิบัติรับใช้สามีเมื่อยามที่ออกเรือนไปแล้ว ถือเป็นการตอกย้ำสถานะเพศหญิงให้อยู่ในฐานะที่ต่ำกว่าเพศชาย

อภิปรายผลการวิจัย

คำถามนำวิจัยข้อที่ 1 “ถ้อยคำอุปลักษณ์ (Metaphorical expression) ในวรรณกรรมของสุนทรภู่ มีลักษณะอย่างไร” จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์พบว่า ลักษณะถ้อยคำอุปลักษณ์ซึ่งผ่านการคัดเลือกโดยราชบัณฑิตยสถาน ในส่วนวรรณกรรมของสุนทรภู่ สามารถแบ่งเป็นประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ได้ทั้งหมด 18 ประเภทดังภาพแสดงค่าความถี่การใช้คำอุปลักษณ์ในประเภทต่างๆ ในภาพที่ 4 ดังนี้

ภาพที่ 4 การจำแนกและแสดงความถี่ของประเภทถ้อยคำอุปลักษณ

ผู้วิจัยพบว่า มี 3 อันดับสูงสุดของประเภทคำอุปลักษณจากทั้งหมด 18 ประเภทที่มีการตอกย้ำมากที่สุดจากราชบัณฑิตยสถาน คือ อันดับ 1 คำอุปลักษณประเภทใช้ธรรมชาติช่วยอธิบาย อันดับที่ 2 คือคำอุปลักษณประเภทชายเป็นใหญ่ และอันดับที่ 3 คือคำอุปลักษณประเภทการมีชนชั้น เหตุผลที่ทำให้คำอุปลักษณประเภทใช้ธรรมชาติช่วยอธิบายได้รับการตอกย้ำสูงสุดนั้น เป็นเพราะวรรณกรรมของสุนทรภู่ที่ราชบัณฑิตยสถานนำมาคัดเลือกให้เป็นวรรณทองนั้นส่วนใหญ่เป็นวรรณกรรมประเภทนิราศ ซึ่งมีอยู่ถึง 8 เรื่องจากรณกรรมที่วิเคราะห์ทั้งหมด 13 เรื่อง อีกทั้งรูปแบบของวรรณกรรมนิราศในแบบสุนทรภู่นี้ยังให้ความสำคัญกับความจริงเชิงประสบการณ์มากกว่าวรรณกรรมประเภทนิราศแบบศักดิ์ดินยาของยุคสมัยอยุธยาซึ่งมุ่งแสดงกวีโวหารเป็นหลัก จึงตอบสนองกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเดินทางและพ่อค้าเรือสมุทราวพวกกระฎุมพีมากกว่า (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2555, น. 259) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของคลักฮอร์น และ สตร็อดเบค (Kluckhohn and Strodtbeck) ในมิติธรรมชาติดกับมนุษย์ ซึ่งสังคมไทยมีค่านิยมเน้นการเข้าใจธรรมชาติและพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับธรรมชาติมากกว่าที่จะเอาชนะหรือเข้าควบคุมธรรมชาติเหมือนดังที่โลกตะวันตกนิยมกัน (Knutson, 1994, p. 6-7)

อ้างอิงภาพที่ 4 ซึ่งแสดงความถี่ของถ้อยคำอุปลักษณ ที่มีถ้อยคำอุปลักษณประเภทชายเป็นใหญ่อยู่ถึง 60 อุปลักษณจากคำอุปลักษณทั้งหมด 210 อุปลักษณ ถือเป็นประเภทถ้อยคำ อุปลักษณที่ถูกตอกย้ำโดย

ราชบัณฑิตยสถานมากเป็นอันดับ 2 และมากกว่าคำอุปลักษณะประเภทการมีชนชั้นซึ่งอยู่ในอันดับที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องด้วยวรรณกรรมของสุนทรภู่เป็นวรรณกรรมของชนชั้นกรรมพี ซึ่งเป็นกลุ่มคนชนชั้นกลางค่อนข้างไปทางระดับสูงที่ถึงแม้จะมีความเป็นศักดินาอยู่บ้างแต่ก็ยังปนไปด้วยความเป็นชาวบ้านอยู่มากเช่นกัน ดังนั้นเรื่องจึงถูกถ่ายทอดมาจากมุมมองของประชาชนมากกว่าศักดินา และเมื่อเรื่องถูกถ่ายทอดจาก “ความเป็นชาวบ้าน” ทำให้ประเด็นเรื่องชาย-หญิง หรือ ชายเป็นใหญ่ ชัดเจนกว่าประเด็นเรื่องชนชั้นวรรณะตามแบบศักดินา จนเป็นผลให้ความถี่ของประเภทย่อยคำอุปลักษณะในกลุ่มชายเป็นใหญ่มีมากกว่ากลุ่มการมีชนชั้นอย่างชัดเจน อีกทั้งผู้เขียนหรือผู้ประพันธ์ก็เป็นเพศชาย กล่าวคือ สุนทรภู่ ซึ่งอยู่ในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ค่านิยมความเสมอภาคของเพศชายและหญิงยังมีไม่มากพอ ดังนั้นเมื่อวรรณกรรมถูกถ่ายทอดจากเพศชาย(ซึ่งรวมถึงราชบัณฑิตยสถานด้วย) จึงส่งผลให้มโนทัศน์และภาพลักษณ์ของผู้หญิงยังอยู่ในวงแคบและยากแก่การปรับเปลี่ยนเท่ากับเพศชาย อีกทั้งยังพบว่าถ้อยคำอุปลักษณะประเภทชายเป็นใหญ่นี้ยังสามารถครอบคลุมการกำหนดกรอบและสถานะให้กับเพศหญิงได้อย่างชัดเจน ทั้งในมิติความจริง(ภาพลักษณ์) มิติความดี(ศีลธรรมจรรยา) และ มิติความงามของผู้หญิง ประเด็นเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่งที่ราชบัณฑิตยสถานยังพิจารณาว่าสาระเหล่านี้เป็นวรรณทองและคัดลอกออกมาต่อยอดในพ.ศ. 2554 อีกครั้ง

นอกจากนี้ยังมีอันดับที่ 4 ซึ่งมีค่าความถี่อย่างมีนัยสำคัญ (ในวงกลมเส้นประ) คือ คำอุปลักษณะประเภทบริโภคนิยมซึ่งมีความถี่อยู่ที่ 10 อุปลักษณะก็แสดงให้เห็นว่าการบริโภคเป็นของคู่กันกับสังคมไทย เนื่องจากสังคมไทยมักอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ดังนั้นเรื่องอาหารจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับทุกครัวเรือน ดังนั้นจึงนำอุปลักษณะอาหารและอุปลักษณะรสชาติอาหารมาเป็นตัวอธิบายชีวิตเพื่อช่วยให้สามารถเชื่อมโยงกับรสชาติอาหารแล้วเกิดภาพความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น

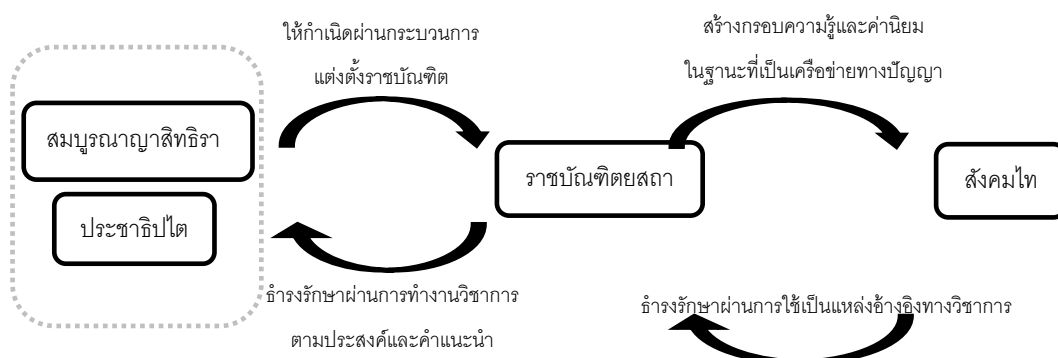
คำถามนำวิจัยข้อที่ 2 “ความหมายเชิงลึกที่เกิดจากการใช้คำอุปลักษณะ ในวรรณกรรมของสุนทรภู่ที่คัดมา มีค่านิยมไทยที่แฝงอยู่อะไรบ้าง” อ้างถึงแนวคิดเกี่ยวกับชุดค่านิยมสังคมไทยในการรวบรวมวรรณกรรมที่ผู้วิจัยจัดกลุ่มค่านิยมเพื่อใช้วิเคราะห์ตัวบทวรรณทองไว้ได้ 4 ชุดค่านิยม กล่าวคือ ค่านิยมอำนาจนิยม ค่านิยมรักษาความสัมพันธ์ ค่านิยมศาสนาและธรรมชาติ และค่านิยมความสนุกสนาน แต่เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบทและศึกษาความหมายเชิงลึกจากการวิเคราะห์คำอุปลักษณะทั้งหมดแล้วกลับพบว่ามีค่านิยมเรื่อง “บริโภคนิยม” ปรากฏขึ้นมาจากข้อมูลเพิ่มอีก 1 ค่านิยม ทำให้การศึกษาตัวบทวรรณกรรมทั้ง 13 เรื่องนี้ ผู้วิจัยพบว่าสามารถสะท้อนชุดค่านิยมได้ถึง 5 ชุด จากประเภทย่อยคำอุปลักษณะทั้ง 18 ประเภท ดังข้อมูลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงชุดค่านิยมสังคมไทยที่ได้จากการวิจัย

ค่านิยม	จำนวนอุปลักษณะ	คิดเป็น
ค่านิยมศาสนาและธรรมชาติ	103	48%
ค่านิยมอำนาจนิยม	87	43%
ค่านิยมบริโภคนิยม	10	5%
ค่านิยมสนุกสนาน	5	2%
ค่านิยมรักษาความสัมพันธ์	5	2%
รวม	210	100%

จากข้อมูลตารางที่ 3 พบว่าค่านิยมที่ได้รับการตอบย้าสูงสุด 3 ค่านิยม อันดับที่ 1 คือ ค่านิยมศาสนาและธรรมชาติ อันดับที่ 2 คือ ค่านิยมอำนาจนิยม และ อันดับที่ 3 ค่านิยมบริโภคนิยม สอดคล้องกับประเภทถ้อยคำอุปลักษณะ 3 อันดับสูงสุดที่มีการตอบย้าจากราชบัณฑิตยสถานซึ่งเป็นคำตอบของคำถามนำวิจัยข้อที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญ

จากการอภิปรายผลการวิจัยตามคำถามนำวิจัยทั้ง 2 ข้อ ผู้วิจัยยังพบบริบทเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับ “สถาบันราชบัณฑิตยสถาน” ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้ความหมายและตอบย้าค่านิยมในสังคมไทยมาอย่างยาวนานไม่ว่าการปกครองของประเทศจะเปลี่ยนไปเป็นระบอบใด เพราะราชบัณฑิตยสถานจะอยู่คู่กับชนชั้นปกครองหรือผู้มีอำนาจอยู่เสมอ ตามหลักการในเรื่องความรู้คืออำนาจเพื่อประกอบสร้างเป็นความจริงทางสังคมอันนำมาสู่การอำนวยความสะดวกให้กับชนชั้นปกครอง เพราะหากสังคมมีแนวคิดหรือความเชื่อและแนวทางปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันผ่านค่านิยมของสังคมแล้ว ก็ย่อมเป็นการได้เปรียบของชนชั้นปกครองที่จะนำพาสมาชิกของประเทศให้ไปในทิศทางที่ตนเห็นสมควร

ภาพที่ 5 ภาพความสัมพันธ์แบบวิภาษวิธีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์ รัฐบาล ราชบัณฑิตยสถาน และสังคมไทย

จากภาพที่ 5 สามารถสะท้อนได้ว่าแม้ฐานอำนาจของประเทศจะเคลื่อนไหวไปในรูปแบบสมบูรณาญาสิทธิราชหรือประชาธิปไตย การกำหนดว่าสิ่งใดเป็น ความรู้ ความจริง ความดี ความงาม ค่านิยมที่พึงกระทำ หรือ จารีตที่พึงกระทำนั้น ก็ยังเป็นหน้าที่ของ “ชนชั้นปกครอง” ที่จะประกอบสร้างและสร้างซ้ำองค์ความรู้เหล่านี้ให้เป็นเครื่องมือทางการสื่อสารประเภทหนึ่งผ่านองค์กรอย่างราชบัณฑิตยสถานเพื่อใช้จรรโลงสังคมต่อไป อีกทั้งยังมีข้อสังเกตว่าตลอดระยะเวลาในอดีตจนถึงปัจจุบันอำนาจที่มาพร้อมกับความรู้ในรูปแบบราชบัณฑิตยสถานจะไม่ปรากฏการเปลี่ยนแปลงแบบข้ามชนชั้นจากชนชั้นปกครองลงมาสู่ชนชั้นรากหญ้า (กาญจนา, 2553 : 138) หากแต่จะเป็นการถ่ายโอนอำนาจกันเองระหว่างกลุ่มชนชั้นนำหรือกลุ่มชนชั้นปกครองเท่านั้น อาจกล่าวได้ว่านี่คือความต่อเนื่องและความชอบธรรมของราชบัณฑิตยสถานที่ใช้ต่อยอดค่านิยมไทยผ่านวรรณกรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากงานวิจัยเรื่อง “ความหมายเชิงลึกที่สะท้อนค่านิยมไทยอันเกิดจากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ในหนังสือวรรณทองในวรรณคดีไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ในส่วนวรรณกรรมของสุนทรภู่” นี้ ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นอื่นที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาความหมายเชิงลึกที่สะท้อนค่านิยมไทย อันเกิดจากการใช้คำอุปลักษณ์ในวรรณกรรมที่เป็นวรรณทองจากบทพระราชนิพนธ์ ซึ่งต่อยอดผ่านราชบัณฑิตยสถาน
2. ควรศึกษาความหมายเชิงลึกที่สะท้อนค่านิยมไทย อันเกิดจากการใช้คำอุปลักษณ์ในวรรณกรรมที่ผู้หญิงเป็นผู้ประพันธ์
3. ควรศึกษาความหมายเชิงลึกที่สะท้อนค่านิยมไทย อันเกิดจากการใช้คำอุปลักษณ์ในวรรณกรรมสมัยปัจจุบัน อาทิ นวนิยาย หรือ บทเพลง เป็นต้น
4. ควรศึกษาความหมายเชิงลึกที่สะท้อนค่านิยมแบบเปรียบเทียบอันเกิดจากการใช้คำอุปลักษณ์ในวรรณกรรมข้ามวัฒนธรรม อาทิ วรรณกรรมตะวันออก กับ วรรณกรรมตะวันตก
5. ควรศึกษาความหมายเชิงลึกที่สะท้อนค่านิยม อันเกิดจากการใช้คำอุปลักษณ์ในสื่อรูปแบบอื่นๆ เช่น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

- Knutson, T. J. (1994). *Comparison of Thai and U.S. American cultural values: “MAI PEN RAI” versus “JUST DO IT”*. ABAC Journal. 14. 1-38.
- Koch, S. and Deetz, S. (1981). *Metaphor analyst of social reality in organizations*. Journal Of Applied Communication Research, 9(1), 1-15.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Niffenegger, P., Kulviwat, S., Engchanil, N. (2007). *Conflicition cultural imperatives in Modern Thailand: Global Perspective*. Asia Pacific Business Review. 12:4. 403-420.

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2551). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงมนทัศน์*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ชัคเซส มีเดีย จำกัด.
- ดร.ไพฑูรย์ เครือแก้ว. (2518). *ลักษณะสังคมไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บพิธ.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). *วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่2). โครงการเผยแพร่ผลงาน

วิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2555). *ปากและใบเรื้อ: รวมความเรียงว่าด้วยวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ต้น*

รัตนโกสินทร์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน.

มีรินต้า บุรุงโรจน์. (2548). *อุปถัมภ์เชิงมนโพนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย*.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2547). *70 ปี ราชบัณฑิตยสถานได้ร่วมพระบารมี 3 รัชกาล*. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *วรรณคดีในวรรณคดีไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ราชบัณฑิตยสถาน.

สมบัติ จันทรวงศ์. (2537). *โลกทัศน์ของสุนทรภู่*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน

สุนทรี โกมิน และ สนิท สมัการ. (2522). *ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย: เครื่องมือในการสำรวจ*

วัด. รายงานการวิจัยของสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน

THE LANGUAGE STRUCTURE OF IDIOMATIC EXPRESSIONS IN THE EDITORIALS OF DAILY NEWSPAPERS

กาญจนา ตันโพธิ์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพมหานครกิจไทยรัฐและมติชน ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันมี 3 ประเภท คือ ประเภทที่เป็นคำ ประเภทที่เป็นวลี ประเภทที่เป็นประโยค ซึ่งในการใช้ถ้อยคำสำนวนเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำคำหนึ่ง และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว ถ้อยคำเหล่านี้ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม โดยถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏมีทั้งถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ ลักษณะต่างๆ นี้เป็นลักษณะเด่นของการใช้ถ้อยคำสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันที่มีผลในการเพิ่มอารมณ์ ความรู้สึก และทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: โครงสร้างภาษา, ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน, บทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน

Abstract

This research aims to study the language structure of idiomatic expressions in the editorials of daily newspapers that were published and circulated from January 1, 2013 to December 31, 2013. The researcher collected the data from three newspapers: *Krungthep Thurakij*, *Thai Rath* and *Matichon*. The study found that there are three types of language structure of the Idiomatic expressions in the editorials, namely words, phrases and sentences. These expressions function as a unit which is equivalent to one word and it

means only one thing in particular. These expressions do not have direct or word-for-word meanings, but their meanings are given by means of comparison, whose connotative meanings differ from that of the originals. The idiomatic expressions found in the newspapers consist of (a) old expressions, (b) expressions that were adapted from old expressions, (c) expressions that modify the context of usage, and (d) newly coined expressions. All these are distinctive characteristics of the use of expressions in the editorials of the daily newspapers, which arouse emotions and feelings and enable reader to vividly imagine the ideas.

Keywords: Language Structure, Idiomatic Expression, Editorials of Daily Newspapers

บทนำ

บทบรรณาธิการมีลักษณะเป็นคอลัมน์ประเภทหนึ่งที่ปรากฏในหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่ประกอบไปด้วยข้อมูลที่เป็นเหตุผล ข้อเท็จจริงมีความถูกต้องและเที่ยงตรง (ดรุณี หิรัญรักษ์, 2529, หน้า 60) หากพิจารณาลักษณะการใช้ภาษาในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันจะพบว่าปัจจุบันมีการใช้ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนเสริมลงไปในเรื่องหาได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งถ้อยคำที่เป็นสำนวนที่ปรากฏนั้นมีทั้งสำนวนเก่าที่มีโครงสร้างภาษาแบบเดิมและมีความหมายคงเดิม หรืออาจเป็นสำนวนเก่าที่มีโครงสร้างภาษาแบบเดิม แต่มีความหมายใหม่ หรืออาจเป็นสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่ มีโครงสร้างภาษาสร้างใหม่และเกิดขึ้นตามยุคสมัยอีกด้วย โดยซึ่งสำนวนเหล่านี้สะท้อนภาพเรื่องราว เหตุการณ์ของสังคมในช่วงการตีพิมพ์ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมขณะนั้น

การใช้สำนวนเป็นวัฒนธรรมทางภาษาและเป็นภูมิปัญญาอันล้ำค่าของคนไทย สำนวนไทยเป็นถ้อยคำที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการพูดหรือการเขียนซึ่งมักปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ การใช้สำนวนถือเป็นการใช้ภาษาเพื่อให้มีความกระชับ เพื่อเปรียบเทียบและแสดงให้เห็นภาพโดยนัย เพื่อเป็นการเล่นคำให้ไพเราะ รื่นหู และคมคาย และมักเป็นข้อความที่เป็นคติสอนใจ (อัญชลี สิงห์น้อย, 2545, หน้า 76)

จึงเห็นได้ว่าถ้อยคำสำนวนนั้นถือเป็นลักษณะสำคัญทางภาษาที่สำคัญประการหนึ่ง และการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำสำนวนทั้งในด้านโครงสร้างภาษา หรือบริบททางความหมายนั้นล้วนเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษา เนื่องจากถ้อยคำที่เป็นสำนวนต่างๆ มักเกิดขึ้นจากเรื่องราว เหตุการณ์ในสังคม และหากถ้อยคำสำนวนมีการเปลี่ยนแปลงก็ถือเป็นสิ่งสะท้อนเรื่องราวทางสังคมผ่านรูปแบบของภาษาได้เป็นอย่างดี และจะเห็นได้ว่าบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันก็เป็นข้อเขียนที่สะท้อนเรื่องราวต่างๆ ในสังคมที่ชัดเจน ดังนั้นการใช้

ถ้อยคำสำนวนในบทบรรณาธิการก็ต้องสอดคล้อง เชื่อมโยงและสามารถสะท้อนเหตุการณ์ในสังคมตามยุคสมัยนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ด้วยความน่าสนใจดังกล่าวเหล่านี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยมุ่งเน้นที่ประเด็นด้านโครงสร้างภาษา เพื่อให้เห็นการสร้างถ้อยคำสำนวนภาษาไทยที่ปรากฏใช้ในบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันว่ามีลักษณะอย่างไร และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

ทบทวนวรรณกรรม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน

คำจำกัดความของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน

ไขศิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2539, หน้า 4) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง ถ้อยคำที่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร หรือแปลตามรากศัพท์ แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น คือ เป็นชั้นเชิงชวนให้คิดซึ่งอาจจะเป็นในเชิงเปรียบเทียบ หรือ

วันเนาว์ ยูเต็น (2540, หน้า 3) กล่าวว่า คือ ถ้อยคำหรือสำนวนพูด หรือเขียนที่มีความหมายไม่ตรงกับรากศัพท์หรือตรงไปตรงมาตามพจนานุกรม แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น ขึ้นอยู่กับเรื่องที่กล่าวถึง โดยมีชั้นเชิงของถ้อยคำชวนให้คิดหรือตีความจึงถือว่าเป็นภาษาที่มีความลึกซึ้งซับซ้อนถือเป็นความสามารถอย่างหนึ่งในการใช้ภาษา

จึงสรุปได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน คือ ถ้อยคำที่มีชั้นเชิง ซึ่งไม่มีความหมายตรงตามตัวอักษรหรือแปลตามศัพท์ปกติ เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่ต้องคิดพิจารณาจึงเข้าใจ อาจมีลักษณะเป็นคำกลุ่มคำหรือประโยค

จากคำจำกัดความของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนพบว่าประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณามากที่สุด คือ เรื่องของความหมาย เพราะจะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนนั้นจะมีความหมายเชิงเปรียบเทียบไม่ตรงตามตัวอักษร โดย บุปผา บุญทิพย์ (2555, หน้า 91) ได้กล่าวถึงความหมายของคำในภาษาไทยว่ามี 3 ประเภทดังนี้

1. ความหมายตรง (Denotation meaning) หมายถึง ความหมายตามอักขระของคำนั้นๆ เช่น คำว่าแมงดา หมายถึง ชื่อสัตว์ทะเลชนิดหนึ่งรูปร่างคล้ายจานคว่ำ หางยาวเป็นแท่ง เป็นต้น โดยความหมายประเภท

นี้จะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษากับสรรพสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ในโลกภายนอก จัดว่าเป็นความหมายหลักหรือความหมายแก่นของคำศัพท์ เป็นความหมายที่เจ้าของภาษาจะใช้กันโดยทั่วไป

2. ความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง (Connotation meaning) หมายถึง คำที่มีความหมายสัมพันธ์กับคำความหมายตรงโดยการเปรียบเทียบ เช่น คำว่า แมงดา ความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝงหมายถึง ผู้ชายที่เอาเปรียบผู้หญิง ให้ผู้หญิงหาเลี้ยงหรือรีดไถเงินจากผู้หญิง คำว่า แมงดา ที่เป็นความหมายโดยนัยสัมพันธ์กับความหมายตรง คือ แมงดาทะเลเพศผู้เกาะหลังแมงดาเพศเมียให้เพศเมียว่ายน้ำไป เป็นต้น ความหมายนัยโดยหรือความหมายแฝงนี้จะครอบคลุมด้านต่างๆ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ทศณคติที่ผู้ใช้ภาษามิต่อดำหรือวลีอื่นๆ ด้วย

3. ความหมายตามปริบท (Contextual meaning) หมายถึง ความหมายของคำที่มีความสัมพันธ์กับคำแวดล้อม หากพิจารณาคำหรือข้อความแวดล้อมอื่นๆ จึงจะช่วยให้เข้าใจความหมายของคำได้มากขึ้น เช่น คำว่า ขึ้น หมายถึง ไปสู่เบื้องบน เบื้องสูง เพิ่ม เกิด มี ฯลฯ คำว่าขึ้นนี้จะทราบว่ามีคามหมายอย่างไร จะต้องมีการบริบทแวดล้อมบ่งบอกความหมาย เช่นประโยคที่ว่า เมล็ดถั่วเพาะขึ้นแล้ว คำว่า ขึ้น ในประโยคนี้หมายถึง งอก หรือ เหล็กขึ้นสนิม คำว่าขึ้น หมายถึง เกิดมี เป็นต้น จากความรู้เกี่ยวกับความหมายของคำในภาษาไทยข้างต้นแสดงให้เห็นว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนจัดเป็นคำที่มีความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝงโดยความหมายที่ปรากฏจะไม่ตรงตามรูปภาษาหรือไม่ตรงตามความหมายพื้นฐานของรูปคำ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบและมุ่งนำเสนอการสื่อความที่ลึกซึ้ง แยกคาย สร้างเกิดอรรถรสทางภาษามากยิ่งขึ้น

โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน

นภลัย สุวรรณธาดา (2528, หน้า 872-874) ได้แบ่งรูปแบบโครงสร้างของสำนวน ดังนี้

1. ประเภทที่ไม่มีสัมผัส แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ

1.1 สำนวนที่เป็นคำเดียว เช่น คำว่า ทิ้ง หมายความว่าสนใจ เช่น ฉันรู้สึกทิ้งเขามาก คำว่า กิ่ง หมายความว่า ต้มสุรา เช่น นั่งก๊งกันแต่เช้าเชียวนะ

1.2 สำนวนที่เป็นกลุ่มคำ เช่น กลุ่มคำ ลูกไก่ในกำมือ หมายความว่า อยู่ในอำนาจ เช่น เวลาที่ท่านถูกเราจับได้ชีวิตของท่านก็เหมือนลูกไก่ในกำมือจะปีกก็ตายจะคลายก็รอด กลุ่มคำ ชิมलग หมายความว่า ทดลองดูตลาดเลวว่าเป็นอย่างไร เช่น เขาส่งให้ผมมาชิมलगดูก่อนว่าจะได้ผลแค่ไหน

1.3 สำนวนที่เป็นประโยค เช่น ประโยค ก้างขวางคอ หมายความว่า ใครคนหนึ่งปรากฏตัวเป็นอุปสรรคของอีกคนหนึ่ง ไม่ให้ทำการใด ๆ ได้ถนัด ประโยค มอดกิดไม้ หมายความว่า บ่นอดแอดไม่รู้หยุด

2. ประเภทที่มีสัมผัส แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

2.1 สำนวนที่มีวรรคเดียว แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

- สัมผัสชนิดระหว่างคำที่ 2 และที่ 3 เช่น ชายจริงหญิงแท้ ตกช่องปล่องขึ้น
- สัมผัสชนิดระหว่างคำที่ 3 และที่ 4 เช่น สำมะเลเทเมา อพยพหลบหนี
- สัมผัสข้ามระหว่างคำที่ 2 และที่ 4 เช่น ครบถ้วนกระบวนการ จับดำ-ถลันแดง

2.2 สำนวนที่มีหลายวรรค เช่น มดมิให้ไต ไรมิให้ตอม ปล้าผีลูก ปลุกผีนั่ง

วันเนา ยูเต็น (2521, หน้า 5-49) ได้อธิบายถึงลักษณะโครงสร้างของสำนวน โดยแบ่งตามเสียงของคำที่นำมาซ้อน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ กลุ่มคำที่มีเสียงสัมผัสคู่กลาง เช่น ติดสีตีเป่าต้มยำทำแกง ตีนก่อนนอนหลัง กลุ่มคำที่มีเสียงซ้ำในคู่ เช่น ผิดฝาผิดตัว มือห่างตีนห่าง นั่งกินนอนกิน และกลุ่มคำที่ไม่มีเสียงสัมผัส เช่น ใช้หนึ่งเป็นสอง ร่มทอลงโรง ตีนถีปปากกั๊ด

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2534, หน้า 12-14) ได้แบ่งลักษณะโครงสร้างของสำนวนไทยในเรื่องของการสัมผัส โดยกล่าวว่า การใช้ถ้อยคำในสำนวนไทยมักใช้ถ้อยคำสละสลวย มีสัมผัสคล้องจองเน้นการเล่นเสียงสัมผัสสระ สัมผัสอักษร ให้เสียงกระทบกระทั่งกันเกิดความไพเราะน่าฟังทั้งสัมผัสภายในวรรคและระหว่างวรรค มีการจัดจังหวะคำหลายรูปแบบ เช่น เป็นกลุ่มคำซ้อน 4 คำ เช่น ก่อกรรมทำเข็ญ ก่อร่างสร้างตัว คู่ผัวตัวเมีย คำซ้อน 6 คำ เช่น ชิงกีร์ชาก็แรง ยุให้ร่ำดำให้ร่ำ และคำซ้อน 8 คำหรือมากกว่า เช่น ไก่งามเพราะชนคนงาม เพราะแต่ง กินอยู่กับปากอย่ากอดอยู่กับท้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบรรณาธิการ

ความหมายและความสำคัญของบทบรรณาธิการ

มาลี บุญศิริพันธ์ (2525, หน้า 211) กล่าวถึงความหมายของบทบรรณาธิการว่า เป็นคอลัมน์หนึ่งที่ปรากฏในหน้าบทบรรณาธิการเพื่อสนองตอบหน้าที่ด้านการแสดงทรรศนะ ความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ ทำหน้าที่โดยตรงในด้านการให้ข่าวสารความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้ มาลี บุญศิริพันธ์ (2527, หน้า 661) ก็ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของบทบรรณาธิการอีกว่า บทบรรณาธิการมีบทบาทอย่างมากในฐานะเป็นสื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดและปัญหาในกลุ่มผู้อ่านโดยเสนอข้อเท็จจริงจากหลาย ๆ ด้านประกอบการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าบทบาทและหน้าที่ของบทบรรณาธิการควรมีดังนี้

1) เป็นแหล่งแสดงความคิดเห็น สะท้อนนโยบายและจุดยืนของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นต่อเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้น

2) สื่อแสดงออกซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชนในสังคมชุมชนที่หนังสือพิมพ์สังกัดอยู่

3) ผู้นำทางความคิด ทรศนะ ในชุมชน สังคม

ดร.ณิ หิรัญรักษ์ (2529, หน้า 61) กล่าวว่า บทบรรณาธิการเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่ประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นเหตุผล ข้อเท็จจริง มีความถูกต้องและเที่ยงตรงเป็นหลักสำคัญ การเขียนบทบรรณาธิการผู้เขียนจะต้องพยายามรวบรวมข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงให้มากที่สุด ก่อนการนำเสนอให้ผู้อ่านทราบ การเขียนจึงต้องเป็นไปอย่างรอบคอบ ยุติธรรม และปราศจากอคติ

จึงสรุปได้ว่า บทบรรณาธิการ หมายถึง ข้อเขียนแสดงความคิดเห็นซึ่งได้รับการพิจารณาลั่นกรองแล้ว เป็นข้อเขียนเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่จะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสาธารณชนผู้อ่าน และความคิดเห็นที่แสดงออกเป็นบทบรรณาธิการนี้ ถือว่าเป็นเสียงซึ่งแถลงให้ผู้อ่านทราบถึงจุดยืน หรือนโยบายของหนังสือที่มีต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

น้ำเพชร สายบุญเรือน (2543) ศึกษาเรื่อง "ลักษณะของถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย" พบว่า ถ้อยคำสำนวนใหม่มีลักษณะต่างๆ 4 ลักษณะ คือ ถ้อยคำสำนวนสร้างขึ้นใหม่ ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากเดิม ถ้อยคำที่เปลี่ยนบริบทการใช้ และถ้อยคำสำนวนที่มาจากภาษาต่างประเทศ

รัชณี วงศ์ปิยนันทกุล (2541) ศึกษาเรื่อง “เนื้อหา โครงสร้าง รูปแบบและบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวัน” กล่าวว่า หนังสือพิมพ์แนวคุณภาพได้ให้ความสำคัญกับหน้าบรรณาธิการมากกว่าหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ โดยพิจารณาจาก โครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการ เนื้อหาของหน้าบรรณาธิการ การให้ความสำคัญในหน้าบรรณาธิการและบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยข้างต้นจะเห็นว่าในส่วนที่เกี่ยวกับบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันนั้นมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบจำนวนเนื้อหาของบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ ระดับความยากง่ายต่อการอ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ แต่ยังไม่มีความรู้ถึงการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยมุ่งเน้นที่ประเด็นด้านโครงสร้างภาษาเพื่อให้เห็นการสร้างถ้อยคำสำนวนภาษาไทยที่ปรากฏใช้ในบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันว่ามีลักษณะอย่างไร อีกทั้งเชื่อมโยงกับเหตุการณ์และเรื่องราวที่ถ้อยคำสำนวนนั้นปรากฏใช้ขึ้นในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการต่างๆ และประมวลเป็นกรอบแนวคิดและทฤษฎีความรู้อันเป็นประโยชน์ในการศึกษา โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันไทยที่ตีพิมพ์ออกเผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 ซึ่งรวบรวมจากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน รวมทั้งสิ้นเป็น 919 ฉบับ ได้สำนวนทั้งสิ้น 939 สำนวน จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา แล้วนำเสนอผลในลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันไทยที่ตีพิมพ์ออกเผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 ซึ่งรวบรวมจากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน พบว่าสามารถแบ่งตามลักษณะโครงสร้างสำคัญๆ ได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทที่เป็นคำ ประเภทที่เป็นวลี ประเภทที่เป็นประโยค

1. ประเภทที่เป็นคำ

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำ หมายถึง คำที่ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คำเดี่ยว กับ คำประกอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 คำเดี่ยว

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยว หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ ใช้ในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม จากการศึกษาค้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยว 3 ประเภท ได้แก่ คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม คำเดี่ยวที่เป็นคำกริยาและคำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม หมายถึง สำนวนที่เป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำนาม ใช้เรียกสิ่งต่างๆ ซึ่งคำนามนี้อาจทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรองหรือหน่วยนามเดี่ยวในประโยคก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ถ้าคนๆเดียวหรือกลุ่มเดียวคุมทั้ง 3 อำนาจ เสรีภาพประชาชนจะไม่เหลือ ถ้าอำนาจบริหารอยู่ในมือคนเดียวหรือกลุ่มเดียว...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 27 พฤศจิกายน 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "มือ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำนาม ในที่นี้หมายถึง การควบคุมดูแล การบริหาร ซึ่งคือการที่อำนาจการปกครองต้องตกอยู่ในการควบคุมดูแลและกำหนดความเป็นไปจากคนๆเดียวหรือกลุ่มเดียว คำว่า "มือ" ตามพจนานุกรมหมายถึง อวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายอยู่ต่อจากปลายแขนประกอบด้วยฝ่ามือและนิ้วมือ สำหรับจับ

หวังว่ารัฐบาลจะรับฟังเสียงทั่วถึงจากป.ป.ช.อันเป็นผลจากการศึกษาของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ และหวังว่าจะไม่มองเป็นเพียงขยะ...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 22 พฤษภาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ขยะ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำนาม ในบริบทข้างต้น "ขยะ" หมายถึง สิ่งไร้ประโยชน์ ไม่มีคุณค่าแก่ความสนใจ ซึ่งในที่นี้หมายถึง ข้อท้วงติงต่างๆ ที่รัฐบาลอาจไม่สนใจรับฟัง เพราะเห็นว่าไม่มีคุณค่า เป็นต้น ความหมายตามพจนานุกรม "ขยะ" คือ หยากเยื่อ, มูลฝอย

1.1.2 คำเดียวที่เป็นคำกริยา หมายถึง สำนวนที่เป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำกริยา ซึ่งแสดงอาการหรือสภาพเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งจากการศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คำกริยากรรม และคำกริยากรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

...ตำรวจไทยจำนวนหนึ่งได้ยกยอกหรือ "อม" ของกลางอันเป็นเครื่องเพชร อัญมณีมีค่ามหาศาลนี้เอาไว้

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 18 มีนาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "อม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรมที่มีกรรมรับข้างท้าย โดยปกติ "อม" หมายถึง เอาสิ่งของใส่ปากแล้วหุบปากไว้ไม่กลืนลงไป ในที่นี้ "อม" หมายถึง การแอบยกยอก การลักลอบนำของสิ่งไปมาใช้เอง โดยเปรียบกับลักษณะอาการอมสิ่งของเข้าปากไม่ให้ผู้อื่นเห็น ดังนั้น "'อม" ของกลาง"ในข้อความตัวอย่างจึง หมายถึง การยกยอกหรือแอบนำของกลางไปใช้หาประโยชน์ส่วนตนเองของตำรวจไทยที่ประพฤติผิด

ระดับอภิปรายโครงการของรัฐบาลมีอันต้องเดี้ยงตามโครงการรับจำนำข้าวไปอีกหนึ่ง

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 1 กรกฎาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างนี้ "เดี้ยง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม ซึ่ง "เดี้ยง" ในที่นี้หมายถึง ประสบปัญหา ได้รับผลกระทบบางอย่างจนไม่สามารถดำเนินการได้ จากตัวอย่างเป็นการกล่าวถึงโครงการของรัฐบาลที่ประสบปัญหาบางประการ โดย "เดี้ยง" มักใช้กับร่างกายคน อาการบาดเจ็บทางร่างกาย แต่ในที่นี้นำมาใช้ในบริบทของการดำเนินงาน

1.1.3 คำเดียวที่เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง สำนวนที่เป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ เป็นคำที่ใช้ขยายความคำอื่นเพื่อให้เนื้อความชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ ขยายความเพื่อบอกลักษณะ คุณภาพ ปริมาณ เวลา สถานที่ อารมณ์ความรู้สึก เป็นต้น จากการศึกษาพบดังตัวอย่างต่อไปนี้

ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่าเป็นช่วงที่มีความเสี่ยงมากที่สุด แต่ก็ปรากฏว่าในช่วงไม่กี่วันก่อนสิ้นสุดสัปดาห์สถานการณ์ความขัดแย้งดูเหมือนว่าจะเริ่ม เย็น ลง

(กรุงเทพธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 14 ธันวาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เย็น" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า มีความรู้สึกตามผิวหนังเหมือนถูกน้ำแข็งเป็นต้น, หนาว, หายร้อน, ตรงข้ามกับร้อน ซึ่งจากตัวอย่างนี้ "เย็น" หมายถึง เบา ผ่อนคลาย คลายความน่ากลัว ในที่นี้หมายถึงความขัดแย้งทางการเมืองในบางช่วงได้เบาลงไม่น่ากลัวหรือรุนแรงกว่าที่เคยเป็น

รัฐธรรมนูญส่วนใหญ่มาจากคณะรัฐประหาร ฉบับที่สืบทอดอำนาจคณะรัฐประหารมักจะอยู่ได้นาน แต่ฉบับที่เป็นประชาธิปไตยจ้า มักจะมีอายุสั้น

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 10 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "จ้า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง ชัดเจน มากๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งในบริบทตัวอย่าง รัฐธรรมนูญฉบับที่เป็นประชาธิปไตยจ้า คือ รัฐธรรมนูญที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยชัดเจนและตรงตามหลักมากที่สุด ซึ่งคำว่า "จ้า" ตามพจนานุกรมนั้นเป็นคำขานรับ คำลงท้ายคำร้องเรียก

จะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดียวทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ คำเดียวที่เป็นคำนาม คำเดียวที่เป็นคำกริยาและคำเดียวที่เป็นคำวิเศษณ์ จะประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว อาจมี

พยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ มักใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่จะเป็นคำที่มีใช้อยู่เดิมในภาษา แล้วนำมาใช้ในบริบทใหม่หรือความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม

1.2 คำประกอบ

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบ หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่เกิดจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างคำใหม่ ที่มีความหมายใหม่ หรือคงคำความหมายเดิม ส่วนมากสร้างจากคำเดิมที่มีอยู่แล้ว ซึ่งมีอยู่ 3 แบบด้วยกัน คือ คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ (บรรจบ พันธุเมธา, 2549, หน้า 61) จากการศึกษาพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบแบ่งเป็นประเภท 3 ประเภท คือ คำประกอบที่เป็นคำประสม คำประกอบที่เป็นคำซ้อน และคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 คำประกอบที่เป็นคำประสม หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่อีกคำหนึ่ง คำที่ประสมเป็นคำใหม่นี้ ความหมายสำคัญอยู่ที่คำต้น ส่วนคำตามมาเป็นส่วนขยาย เจตนาในการสร้างคำประสมเพื่อให้ได้มีคำใหม่ใช้ในภาษา (บรรจบ พันธุเมธา, 2549, หน้า 80) จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีลักษณะเป็นคำประสมมีโครงสร้างต่างๆ ดังนี้

ก. นาม+นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การสำรวจความเห็นของประชาชนหรือโพลได้มีบทบาทมากขึ้น สำนักโพลต่างแข่งขันสำรวจและเผยแพร่ผลโพลอย่างถี่ถ้วน จนกลายเป็นการต่อสู้กันใน **"สงครามโพล"**

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "สงครามโพล" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "สงคราม" รวมกับ คำนาม "โพล" โดยมีความหมาย คือ การแข่งขันเอาชนะกันของหน่วยงานที่ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งหากหน่วยงานใดได้ผลสำรวจถูกต้องจะได้รับความเชื่อถือ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบว่าแข่งขันกันมากดังกับการทำสงคราม เป็นถ้อยคำสำนวนที่เกิดใหม่และสะท้อนให้เห็นเรื่องราวในสังคมไทยที่มีการสำรวจความคิดเห็น หรือขอความคิดเห็นในเรื่องราวต่างๆ มากขึ้น

ข. นาม+กริยา หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำกริยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก่อนหน้านี้ก็มีปัญหายืดเยื้อเกี่ยวกับการปรับลดราคาแพ็คเกจ 3 จีเดิมลง 15% ที่ช่วงต้นๆ โอเปอเรเตอร์ทุกค่ายก็พยายามมีลูกเล่นต่างๆ นานา...

(กรุงเทพฯ, วันอังคาร ที่ 28 พฤษภาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ลูกเล่น" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "ลูก" รวมกับ คำกริยา "เล่น" โดยมีความหมาย คือ ชื่นเชิง เล่ห์เหลี่ยม กลเม็ดในการทำสิ่งต่างๆ

ค. นาม+วิเศษณ์ หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...นโยบายหลักและเป็นพันธกิจเร่งด่วนอันดับแรกของรัฐบาลพรรคเพื่อไทย เช่นเดียวกับการออกกฎหมายลบล้าง ความผิด "นายใหญ่" และถูกต่อต้านทั้งในและนอกสภาทั้งสองเรื่อง

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "นายใหญ่" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "นาย" รวมกับ คำวิเศษณ์ "ใหญ่" โดยมีความหมาย คือ หัวหน้าใหญ่ ผู้กุมอำนาจ ผู้มีอำนาจเหนือคนอื่น ซึ่งในที่นี้ หมายถึง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งถือเป็นผู้มีอำนาจและถือเป็นหัวหน้าของพรรคเพื่อไทยนั่นเอง

ง. นาม+บุพบท หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำบุพบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แม้ว่า ทางกลุ่ม กปปส. ยังยืนยันจุดยืนเดิมที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยการเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออก จากนั้นจะเปิดทางให้มีการใช้มาตรา 7 เพื่อแต่งตั้ง นายกรัฐมนตรีคนกลางขึ้นมารักษาการ

(กรุงเทพฯ, วันเสาร์ ที่ 14 ธันวาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "คนกลาง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "คน" รวมกับ คำวิเศษณ์ "กลาง" โดยมีความหมาย คือ ผู้ที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ผู้ที่วางตัวเป็นกลาง หรือผู้ที่เป็นคนประสานสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนสองฝ่าย

จ. นาม+คำบอกลำดับ หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำบอกลำดับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...แต่บางพวกก็เห็นชอบว่า ควรรับมือไว้ให้เต็มที่เพื่อป้องกันสถานการณ์อันไม่คาดคิด หรือเกรงว่าจะบานปลายจากมือที่สอง มือที่สาม

(กรุงเทพมหานคร, วันพฤหัสบดี ที่ 8 สิงหาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสม คือ "มือที่สอง" "มือที่สาม" ที่เกิดจากคำนาม "มือ" รวมกับ คำบอกลำดับ "ที่สอง" และ "ที่สาม" โดยมีความหมาย คือ บุคคลอื่น ซึ่งมีใช้คู่กรณี แต่สอดเข้ามาเกี่ยวข้องในกิจกรรมหรือชีวิตของผู้อื่น มักจะเข้ามาแย่งให้เกิดความแตกแยกหรือ บ่อนทำลายผู้ที่เข้ามาแทรกแซง

ฉ. กริยา+นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยากับคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...แต่หัวใจการฟื้นฟูบรรยากาศลงทุน ไม่ได้อยู่ที่อุปสรรคหรือปัญหาในปัจจุบันที่เผชิญอยู่ แต่คือ "อนาคต" ที่รัฐบาลต้องวาดภาพให้ได้ว่า รัฐบาลไทยจะหาทางรอดจากเฟด ลดขนาดการอัดฉีดเงิน หรือ คิวอี อย่างไร ...

(กรุงเทพมหานคร, วันศุกร์ ที่ 6 กันยายน 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "วาดภาพ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำกริยา "วาด" รวมกับ คำนาม "ภาพ" มีความหมาย คือ นึกถึง นึกภาพหรือคาดเดาถึงลักษณะที่ยังไม่เห็น ในที่นี้หมายถึง การวางแผนงาน การเตรียมแผนงานในอนาคตไว้ล่วงหน้า

ช. กริยา+กริยา หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยากับคำกริยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...นโยบายหาเสียงของพรรคเพื่อไทยที่สัญญาว่าจะขึ้นค่าแรงขั้นต่ำแบบก้าวกระโดดเป็น 300 บาท พร้อมกันทั่ว ประเทศเพื่อเกทับพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งสัญญาว่าจะขึ้นค่าแรง 25% ภายใน 2 ปีแบบค่อยเป็นค่อยไป

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 5 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสม คือ "ก้าวกระโดด" และ "เกทับ" ซึ่ง "ก้าวกระโดด" เกิดจากคำกริยา "ก้าว" รวมกับ คำกริยา "กระโดด" มีความหมายว่า ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ในที่นี้กล่าวถึงเงินค่าแรงขั้นต่ำที่เพิ่มสูงขึ้นทันทีทันใดเปรียบดั่งกับ

ก้าวกระโดด และ "เกทับ" ที่เกิดจากคำกริยา "เก" รวมกับ คำกริยา "ทับ" โดยมีความหมายว่า ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเหนือกว่าคู่แข่งขึ้นเพื่อแสดงว่าตนมีสิ่งที่ดีกว่า

ช. กริยา+วิเศษณ์ หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยากับคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่าง

กลุ่มส.ส. แกนนนำ นปช.และกลุ่มนิติราษฎร์เห็นว่าควรออกเป็นพระราชกำหนดหรือพ.ร.ก. แต่มีเสียงคัดค้านว่าจะเป็นการ**หักดิบ** ปิดปากปิดตาสมาชิกรัฐสภามากเกินไป...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "หักดิบ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำกริยา "หัก" รวมกับ คำวิเศษณ์ "ดิบ" โดยมีความหมายว่า การบังคับให้กระทำการบางอย่างเฉียบพลัน การหยุดอย่างเฉียบพลัน

ฉ. วิเศษณ์+นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำวิเศษณ์กับคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ กล่าวว่า รัฐประหาร 2549 เป็นการสร้างต้นไม้พิษออกเป็นพิษ และแตกกิ่งสาขาไปเรื่อยๆ จึงต้องนิรโทษกรรมทั้งหมด แต่ถ้าให้**สุดซอย**และลบล้างผลพวงของรัฐประหารให้หมดจริงๆ จะต้องลบล้างรัฐสภาและรัฐบาลปัจจุบันด้วย...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 25 ตุลาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "สุดซอย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำวิเศษณ์ "สุด" รวมกับ คำนาม "ซอย" โดยมีความหมายว่า ถึงที่สุด เต็มที่ที่สุด ในที่นี้ "สุดซอย" ถูกนำมาใช้ในการทางการเมืองโดยกล่าวถึง "นิรโทษกรรมสุดซอย" คือ การนิรโทษกรรมที่ครอบคลุมทั้งแกนนำ ผู้สั่งการ ผู้ที่ได้รับผลจากการปฏิบัติ ให้พ้นผิดโดยสิ้นเชิง

ญ. บุพบท + นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำบุพบทกับคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สังคมที่อยู่ในบรรยากาศความเกลียดชังทุกวันนี้ เป็นผลมาจากความขัดแย้งแตกแยกอย่างรุนแรง แบ่งเป็นฝักฝ่าย มีการต่อสู้ทางการเมืองทุกรูปแบบทั้ง**บนดินและใต้ดิน**...

(มติชน, วันพุธ ที่ 31 กรกฎาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสม คือ "บนดิน" และ "ใต้ดิน" ซึ่ง "บนดิน" เกิดจากคำบุพบท "บน" รวมกับคำนาม "ดิน" มีความหมายว่า เปิดเผยชัดเจน ตรงไปตรงมา ถูกต้องตามกฎหมาย

และ "ใต้ดิน" เกิดจากคำบุพบท "ใต้" รวมกับคำนาม "ดิน" มีความหมายว่า ไม่เปิดเผยให้ผู้อื่นรู้ ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

ญ. วิเศษณ์+วิเศษณ์ หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำวิเศษณ์กับคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...กรณีของเอสเอ็มอีแบงก์กำลังจะชำระยธนาการรัฐอื่นๆในอดีต กล่าวคือ มีความไม่โปร่งใสในการปล่อยกู้...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 6 กุมภาพันธ์ 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "โปร่งใส" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำวิเศษณ์ "โปร่ง" รวมกับ คำวิเศษณ์ "ใส" โดยมีความหมายว่า ถูกต้อง บริสุทธิ์ ไม่มีการทุจริต สามารถตรวจสอบได้ "โปร่งใส" เดิมหมายถึง มีคุณสมบัติที่แสงผ่านได้ ในที่นี้นำมาใช้ในความหมายใหม่

ญ. จำนวนนับ + นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยากับคำจำนวนนับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...การมอบหมายให้ " 11 อรหันต์" ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ เป็นผู้สรรหาสมาชิกสภาปฏิรูปทำให้ขาดความเชื่อถือ

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 28 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "11 อรหันต์" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำจำนวนนับ "11" รวมกับ คำนาม "อรหันต์" โดยความหมายคือ คณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสวัสดิการของรัฐบาลนายกรัฐมนตรี ชินวัตรได้จัดตั้งขึ้น ซึ่งในที่นี้เป็นการกล่าวเปรียบว่า เป็นคณะกรรมการที่เก่งกาจ มีความสามารถมากและมีคุณธรรมความดีดั่งกับพระอรหันต์

1.2.2 คำประกอบที่เป็นคำซ้อน หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำที่มีความหมายหรือเสียงคล้ายกันใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้นแม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก แต่ก็ต้องมีความหมายและที่ใช้ต่างออกไปบ้าง (บรรจบ พันธุเมธา, 2549, หน้า 62) จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มี

โครงสร้างเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนพบว่าส่วนหนึ่งส่วนหนึ่งแสดงความหมายที่มีเค้าเดิมและบางส่วนแสดงความหมายใหม่ในเชิงเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบว่ามีการสร้าง 2 ลักษณะ คือ คำซ้อน 2 พยางค์ และ คำซ้อน 4 พยางค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. คำซ้อน 2 พยางค์ คือ การนำคำหรือพยางค์ 2 พยางค์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน มาเรียงซ้อนเข้าคู่กัน เป็นการช่วยให้เกิดการเพิ่มน้ำหนักให้กับความหมายของคำให้ชัดเจนมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ข้อวิพากษ์วิจารณ์หรือความห่วงใยของฝ่ายค้าน พุ่งเป้าไปที่ความเสี่ยงด้านต่างๆ โดยระบุว่าการออกเป็นพระราชบัญญัติต่างหาก ไม่เป็นไปตามวิธปฏิบัติเดิม จะมีปัญหาการตรวจสอบ และยังห่วงใยว่าจะเกิดการทุจริตคอร์รัปชัน การรั่วไหล ส.ส.ฝ่ายค้านจำนวนมากโจมตีว่าเป็นการก่อกวนใหญ่ที่จะเป็นภาระกับคนทั้งประเทศ...

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 1 เมษายน 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "รั่วไหล" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อน 2 พยางค์ ที่เกิดจากคำกริยา "รั่ว" รวมกับ คำกริยา "ไหล" ซึ่ง "รั่วไหล" นั้นยังถือว่าให้ความหมายที่ยังคงเค้าเดิมอยู่ นั่นก็คือ การไหลออก การรักษาไม่ได้ เพียงแต่นำมาใช้ในบริบทที่ต่างออกไป โดย ในที่นี้หมายถึง การโกงกินเงินของประเทศชาติ การถูกเบียดบังเอาไป หายไปด้วยการโกงกิน

การที่รัฐธรรมนูญ 2550 เพิ่มเขี้ยวเล็บให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจเพิกถอนสิทธิกรรมการพรรคที่ถูกยุบ ก็เพื่อเอาไว้ให้

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 27 เมษายน 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เขี้ยวเล็บ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อน 2 พยางค์ เกิดจากคำนาม "เขี้ยว" รวมกับคำนาม "เล็บ" ซึ่งทั้งสองคำนี้เป็นอวัยวะของร่างกายที่ถือว่าใช้สำหรับการป้องกันตนเองหรือใช้ทำร้ายคู่ต่อสู้ได้ ส่วน "เขี้ยวเล็บ" จึงถือว่าให้ความหมายที่มีเค้าเดิมในแง่ของการป้องกันตนหรือความร้ายกาจเฉพาะตน แต่ในที่นี้ใช้เชิงเปรียบเทียบและใช้ในบริบทใหม่ว่าเป็นความร้ายกาจของรัฐธรรมนูญ

ข. คำซ้อน 4 พยางค์ คือ การนำคำ 4 คำหรือ 4 พยางค์ นำมาเรียงร้อยต่อเนื่องกัน โดยมีความหมายไปในทางเดียวกันหรือมีความหมายต่างกันแต่ทำให้เห็นว่ามี ความต่อเนื่อง โดยคำหลังจะบอกเน้นถึงสิ่งที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอ พ. นววรรณ (2520, หน้า 70-78) คำซ้อน 4 พยางค์นี้เป็นการนำคำมาซ้อนกันในลักษณะนี้ทำให้เกิดสัมผัสและจังหวะของคำ ดังที่ กาญจนา นาคสกุล (2540, หน้า 19) เรียกคำกลุ่มนี้ว่า คำขยายคู่ หมายถึง คำที่มีเสียงของคำเป็น 4 จังหวะ เป็นคำที่ขยายหรือเพิ่มจังหวะเป็น 4 จากเดิม 2 หรือ 3 มี

ลักษณะเป็นคำคู่ คือ มี 2 ส่วน ที่นำมาเข้าคู่กันก็เพราะความสัมพันธ์ทางความหมายหรือเสียงหรือทั้ง 2 อย่าง ในงานวิจัยนี้พบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่เป็นคำซ้อน 4 พยางค์มีโครงสร้างเป็น คำซ้อนสัมผัส และคำซ้อนซ้ำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) คำซ้อนสัมผัส หมายถึง คำซ้อนที่มีสัมผัสกลางคำ คือ พยางค์ที่ 2 สัมผัสกับพยางค์ที่ 3 ซึ่งส่วนที่สัมผัสกันนั้นจะเห็นได้ชัดว่าเพื่อประโยชน์ทางเสียงโดยแท้ เพราะความหมายไม่ได้ปรากฏที่นั่น ความหมายของทั้งคำปรากฏที่คำต้นกับคำท้ายบ้าง หรือปรากฏที่คำข้างหน้า 2 คำบ้าง ส่วนคำข้างท้าย 2 คำไม่ปรากฏความหมายบ้าง (บรรจบ พันธุเมธา, 2549, หน้า 74) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หลายฝ่ายสงสัยว่าการระบายข้าวของรัฐบาลจะมีการเล่นแร่แปรธาตุซื้อขายกันเองตามที่มีการกล่าวหาหรือไม่? (ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 18 กรกฎาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เล่นแร่แปรธาตุ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนสัมผัส 4 พยางค์ โดยมี "แร่" สัมผัสกับ "แปร" ซึ่งมีความหมายว่า การไม่ซื้อตรง การคดโกง การสับเปลี่ยนของที่มีราคา ให้เป็นของที่มีราคาต่ำกว่า โดยมีที่มาจาก การพยายามทำโลหะที่มีค่าต่ำเช่น ตะกั่วให้กลายเป็นทองคำตามความเชื่อแต่โบราณ จึงเป็นการนำมาเปรียบเทียบพฤติกรรมของคนคดโกง

ภาพแห่งความเป็นเมืองแห่งรอยยิ้ม และสันติสุขของประเทศไทย ยังฝังอยู่ในความทรงจำของหลายๆ คน และยังหวังว่าความสุขเช่นนั้นจะยังคงอยู่ ไม่ต้องคอยออกสันขวัญแขวนทุกคืนทุกวันที่เหตุการณ์จะสงบทุเลาเป็นการชั่วคราว แล้วขยายใหญ่ไปมากมายกว่าเดิมในวันใดวันหนึ่ง...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 19 ธันวาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ออกสันขวัญแขวน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนสัมผัส 4 พยางค์ โดยมี "สัน" สัมผัสกับ "ขวัญ" ซึ่งมีความหมายว่า ตกใจสับสน ตกใจกลัวมาก

2) คำซ้อนซ้ำ คือ คำซ้อนที่มีพยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สามเป็นคำเดียวกันหรือการซ้ำกัน และพยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สี่เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือตรงข้ามกันซ้อนกันอยู่ ความหมายเด่นของคำซ้อนนี้อาจปรากฏที่คำข้างหน้าหรือคำข้างท้าย (บรรจบ พันธุเมธา, 2549, หน้า 75) คำประเภนี้บางคนจัดเป็นคำซ้อน เพราะเอาคำมาซ้อนกัน บางคนอาจจัดเป็นคำซ้ำชนิดซ้อน และบางคนอาจจัดเป็นคำซ้อนชนิดซ้ำ (พ.นวรรณ, 2520, หน้า 76) ในที่นี้ผู้วิจัยขอจัดอยู่ในประเภท คำซ้อนซ้ำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...แนวทางปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาคอร์รัปชัน ถือเป็นอีกแนวทางหลักที่เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างทางการเมือง เห็นตรงกัน...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 17 ธันวาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ทุกสี่ทุกอุดมการณ์" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนซ้ำ มีความหมายว่า ชาวไทยทุกคน ประชาชนชาวไทยทุกคน โดยมี "ทุก" ปรากฏซ้ำสลับกันและรวมกับ คำว่า "สี่" กับ "อุดมการณ์" ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เหตุการณ์ในยุคปัจจุบันของสังคมไทย คำว่า "สี่" เป็นการเรียกกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์หนึ่งๆ เช่น สีแดง คือ กลุ่มคนที่สนับสนุนพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กับ สีเหลือง คือ กลุ่มที่มีแนวคิดตรงข้ามกับกลุ่มคนสีแดง ดังนั้น "สี่" กับ "อุดมการณ์" ในตัวอย่างข้างต้นจึงถือว่ามีความหมายคล้ายกัน

...ใครก็ตามที่เกี่ยวข้องต้องถูกลงโทษโดยไม่มีการละเว้น อย่าจับแต่**ปลาฉิวปลาสร้อย**แค้นอมิณี หลบเลี้ยงไม่สาวถึงตัวการใหญ่ ปล่อยผู้กระทำความผิดลอยนวล เป็นอภิสิทธิ์ชนที่แม้แต่กฎหมายก็เอื้อมไปเอาผิดไม่ถึง

(มติชน, วันพุธ ที่ 5 มิถุนายน 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนซ้ำ คือ "ปลาฉิวปลาสร้อย" ซึ่งมีความหมายว่า คนที่ไม่มีความสำคัญหรือสิ่งที่เล็กน้อยๆ โดยมี "ปลา" ปรากฏซ้ำสลับกันและรวมกับ คำว่า "ฉิว" กับ "สร้อย" เหตุที่ใช้เปรียบนี้เพราะปลา"ฉิว" กับ "สร้อย" นั้นจัดเป็นปลาจำพวกปลาขนาดเล็กพบได้ทั่วไป หาง่ายนั่นเอง

1.2.3 คำประกอบที่เป็นคำซ้ำ หมายถึง คำคำเดียวกันนำมากล่าว 2 ครั้ง มีความหมายเน้นหนักหรือบางที่ต่างกันไปกับคำเดียวเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายใหม่ทำนองเดียวกับคำซ้อน ต่างกันก็แต่เพียงคำซ้ำใช้คำคำเดียวกันซ้อนกันเท่านั้น และเพื่อให้รู้ว่าเป็นคำที่กล่าวซ้ำกัน 2 ครั้งนั้นเป็นคำซ้ำ ไม่ใช่คำเดียวๆ เรียงกัน จึงต้องคิดเครื่องหมายกำกับไว้ ในภาษาไทยใช้ไม้ยมก (๗) แทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น หากไม่ใช้ไม้ยมกจะทำให้สังเกตยากว่า คำใดเป็นคำเดียว คำใดเป็นคำซ้ำ (บรรจบ พันธุเมธา, 2549, หน้า 76) จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำมีลักษณะดังต่อไปนี้

...นับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2540 เป็นต้นมา วุฒิสภาไม่เคยถอดถอนนักการเมืองระดับ**บิ๊กๆ** แม้แต่คนเดียว...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 18 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "บิ๊กๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ มีความหมายว่า ยิ่งใหญ่ มีอำนาจมาก ซึ่ง "บิ๊กๆ" เป็นคำภาษาอังกฤษ เมื่อนำมาใช้ในตัวอย่างนี้หมายถึง นักการเมืองคนสำคัญ หรือ คนที่มีอำนาจมากๆ

ร่าง พ.ร.บ.ปรองดองแห่งชาติของ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง รองนายกรัฐมนตรี ที่หมิ่นนั้บ้นมีเปิดทางให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี กลับบ้านอย่างเท่าๆก็ได้รับการบรรจุเข้าสู่ระเบียบวาระของสภาผู้แทนราษฎรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 30 พฤษภาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เท่าๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ มีความหมายว่า สว่างมาสวยงาม โกะเก้ ซึ่ง "เท่าๆ" เป็นการนำคำภาษาพูดมาใช้เปรียบความสว่างมา

...พรรคประชาธิปัตย์น่าจะรณรงค์ให้ประชาชนใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แต่ "ไม่เลือกพรรคหรือผู้สมัคร" ใดๆ เพื่อให้แฟนๆของพรรคประชาธิปัตย์ได้มีทางเลือก

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 24 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "แฟนๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ มีความหมายว่า ผู้นิยมชมชอบ ผู้ที่รักใคร่ชื่นชม หรือผู้สนับสนุน ซึ่งในที่นี้ "แฟนๆของพรรคประชาธิปัตย์" หมายถึง คนไทยกลุ่มที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์

จะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบทั้ง 3 ประเภท คือ คำประกอบที่เป็นคำประสม คำประกอบที่เป็นคำซ้อน และคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ นั้นเกิดจากการรวมกันของหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำซึ่งเมื่อรวมกันเป็นถ้อยคำสำนวนแล้วจะทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำหนึ่งหรือสำนวนหนึ่งสำนวน และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว มักใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่จะพบว่าเป็นถ้อยคำสำนวนที่มีใช้อยู่เดิมในภาษา แล้วนำมาใช้ในบริบทใหม่หรือความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม หรืออาจมีบางสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่ตามสภาพเหตุการณ์สังคมปัจจุบัน

2. ประเภทที่เป็นวลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวลี หมายถึง ถ้อยคำที่มีส่วนประกอบเป็นคำหลักกับส่วนขยายของ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ส่วนประกอบตามหลักไวยากรณ์โครงสร้างของ วิจิตรนั้ ภาณุพงศ์ (2536, หน้า 81-96) สามารถแบ่งถ้อยคำที่เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวลีได้ 3 ประเภท คือ นามวลี กริยาวลี วิเศษณ์วลี

2.1 นามวลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นนามวลี หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยคำนามกับส่วนขยาย แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกันดังนี้

2.1.1 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล)

2.1.2 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค)

2.1.3 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ)

2.1.4 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุภาคย์คุณศัพท์ (ล อค)

2.1.5 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส)

2.1.1 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยคำนามเรียงกันตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...มีการกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกัน และลงพื้นที่รับฟังเสียงสะท้อน ระหว่างนั้นรัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณเยียวยาเหยื่อความรุนแรงในพื้นที่เป็นระยะ...

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 10 มกราคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เหยื่อความรุนแรง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) คือ คำนามเรียงกัน 2 คำ คือ คำนาม"เหยื่อ" กับ คำนาม "ความรุนแรง" โดยมีความหมายคือ บุคคลที่ได้รับผลกระทบของความขัดแย้งทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม ลักษณะของโลกในยุคไซเบอร์ เป็นที่รับรู้กันทั่วไปว่าเป็นอาณาบริเวณ ที่อยู่เหนือการควบคุมของอำนาจรัฐได้อย่างเด็ดขาด กล่าวคือ เป็นอาณาบริเวณพื้นที่สีเทา ที่อำนาจรัฐสามารถเข้าไปควบคุมได้บางส่วน...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 8 พฤษภาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "พื้นที่สีเทา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) คือ คำนามเรียงกัน 2 คำ คือ คำนาม"พื้นที่" กับ คำนาม "สีเทา" โดยมีความหมายคือ พื้นที่ที่มีความเสี่ยงจะเกิดความรุนแรง แต่ยังอยู่ในการควบคุมดูแลได้พอสมควร

2.1.2 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนามและหน่วยขยายซึ่งเป็นหน่วยคุณศัพท์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การที่นายกรัฐมนตรีเรียกร้องให้แข่งขันกันด้วยนโยบายและหลักการโจมตีกันและกัน นับเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการสร้าง "การเมืองน้ำดี" และขจัด "การเมืองน้ำเน่า"

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 24 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) คือ "การเมืองน้ำดี" และ "การเมืองน้ำเน่า" โดย "การเมืองน้ำดี" มีหน่วยหลัก คือ คำนาม "การเมือง" ส่วนขยาย คือ หน่วยคุณศัพท์ "น้ำดี" โดยมีความหมายคือ การเมืองที่ดี เกิดการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ และ "การเมืองน้ำเน่า" มีหน่วยหลัก คือ คำนาม "การเมือง" ส่วนขยาย คือ หน่วยคุณศัพท์ "น้ำเน่า" หมายถึง การเมืองที่ไม่ดี ไม่มีประสิทธิภาพ บริหารไม่ประสบความสำเร็จ

ปัญหาที่น่าเป็นห่วงก็คือรัฐบาลไทยเคยผิดพลาดร้ายแรงมาแล้วในการแก้ปัญหาความไม่สงบในภาคใต้เนื่องจาก รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มองว่าเป็นฝีมือของ "โจรกระจอก" เป็นมุมมองแบบตำรวจ...

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "โจรกระจอก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "โจร" ส่วนขยาย คือ หน่วยคุณศัพท์ "กระจอก" โดยในที่นี้มีความหมายคือ กลุ่มคนเพียงเล็กน้อยหรือกลุ่มชาวบ้านที่ไม่มีอำนาจหรือไม่มีความน่าเกรงกลัวใดๆ ไม่สนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นเหตุการณ์ปล้นปืนที่ภาคใต้

2.1.3 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนาม และส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน ซึ่งหน่วยจำนวนนี้ประกอบด้วย คำลักษณนาม คำบอกจำนวน คำบอกลำดับที่ คำหน้าจำนวน คำหลังจำนวน (วิจิตร ภาณุพงศ์, 2536 หน้า 86) ซึ่งจากการศึกษาพบโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนามและส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน 2 ลักษณะ ดังนี้ หน่วยจำนวนที่เป็นคำบอกจำนวนและคำนามหรือคำลักษณนาม กับ หน่วยจำนวนที่เป็นคำลักษณนามและคำบอกจำนวนหรือคำบอกลำดับที่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. หน่วยจำนวนที่เป็นคำบอกจำนวนและคำนามหรือคำลักษณนาม

...ศ.นพ.ประเวศ วะสี เปรียบเทียบว่าสถานการณ์ปัจจุบันคล้ายกับทางสองแพร่ง ทางหนึ่งอาจนำไปสู่ความรุนแรงขั้นมิคสัญญี อีกทางหนึ่งอาจนำไปสู่ความร่วมมือปฏิรูปประเทศ

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 2 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ทางสองแพร่ง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "ทาง" ส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "สองแพร่ง" ที่เป็น คำบอกจำนวน "สอง" และคำนาม "แพร่ง" โดยมีความหมายคือ เรื่องราวหรือความแตกต่างหรือคิดเห็นที่ ต่างกันสองประการอย่างชัดเจน

ส่วนในประเทศเผด็จการเต็มใบ รัฐบาลเป็นเจ้าของสื่อต่างๆ เสียเอง และใช้สื่อเป็นกระบอกเสียง

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 8 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เผด็จการเต็มใบ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "เผด็จการ" ส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "เต็ม ใบ" ที่เป็นคำบอกจำนวน "เต็ม" ที่หมายถึง "หนึ่ง" และ คำลักษณนาม "ใบ" โดยความหมายคือ การปกครอง โดยวิธีเผด็จการเต็มรูปแบบ ชัดเจน

ข. หน่วยจำนวนที่เป็นคำลักษณนามและคำบอกจำนวนหรือคำบอกลำดับที่

ผบ.ทบ.ยังกล่าวถึงความเห็นที่ว่าไทยเสียดินแดนว่า เมื่อศาลยังไม่ได้บอกก็ยังไม่เสีย พร้อมกับเตือน ว่าการวิเคราะห์วิจารณ์ทำได้ แต่อย่าทำให้เป็นน้ำผึ้งหยดเดียวกลายเป็นสงครามขึ้นมา...

(มติชน, วันศุกร์ ที่ 15 พฤศจิกายน 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "น้ำผึ้งหยดเดียว" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "น้ำผึ้ง" ส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "หยด เดียว" ที่เป็น คำลักษณนาม "หยด" และคำบอกจำนวน "เดียว" ซึ่งก็คือ "หนึ่ง" โดยมีความหมายคือ เรื่องเล็กๆ ก็ทำให้มันเป็นเรื่องใหญ่ได้ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวที่อาจนำมาสู่ปัญหารุนแรงได้

ข้อสังเกตจาก พล.ท.ภราดร ภายหลังการลงนาม ก็คือ ถือเป็นกุญแจดอกแรกที่จะนำไปสู่การแก้ไข ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้...

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 4 มีนาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "กุญแจดอกแรก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "กุญแจ" ส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "ดอก แรก" ที่เป็น คำลักษณนาม "ดอก" และคำบอกลำดับที่ "แรก" โดยมีความหมายคือ สิ่งสำคัญ ตัวช่วยสำคัญที่ ช่วยแก้ไขปัญหา

2.1.4 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อก) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนาม และส่วนขยายซึ่งเป็นอนุพากย์คุณศัพท์ โดยอนุพากย์คุณศัพท์ ได้แก่ อนุพากย์ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายหน่วยหลักในนามวลี และนามวลีนั้นอาจจะทำหน้าที่เป็นหน่วย ประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรองหรือหน่วยนามเดี่ยวก็ได้ (วิจิตรน ภาณุพงศ์, 2536 หน้า 98) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ช่อง 3 อาจเกรงกลัวอำนาจของมือที่มองไม่เห็นหรืออิทธิพลทางการเมืองที่กุมชะตาชีวิตสัมปทาน ภายใต้การกำกับ ของรัฐบาลที่คุมอสมท...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 8 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "มือที่มองไม่เห็น" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อก) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "มือ" ส่วนขยาย คือ อนุพากย์คุณศัพท์ "ที่ มองไม่เห็น" โดยมีความหมายคือ คนที่คิดจะทำร้าย แต่ใช้วิธีการสุมหรือแอบทำร้ายโดยที่มองไม่เห็น

...บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด ในยุคที่ต้องปรับตัวแยกออกการสื่อสารแห่งประเทศไทย ไปทำธุรกิจ แข่งขันสูง และยังเป็นกิจการที่ตะวันใกล้ตกดิน คือ กิจการไปรษณีย์ แต่มีบุคลากรที่ร่วมมือร่วมใจกันตั้งแต่ ระดับบนถึงระดับล่าง กิจการได้ฟื้นตัวขึ้นเป็นลำดับจนกระทั่งมีรายได้เลี้ยงตัวและองค์กรได้ ทั้งยังพยายามหา ผลิตภัณฑ์เสริมรายได้เพิ่มอย่างต่อเนื่อง

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 22 สิงหาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "กิจการที่ตะวันใกล้ตกดิน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้าง ประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อก) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "กิจการ" ส่วนขยาย คือ อนุ พากย์คุณศัพท์ "ที่ตะวันใกล้ตกดิน" โดยมีความหมายคือ กิจการหรือองค์กรที่ใกล้จะปิดลง ใกล้จะยกเลิก ซึ่งใน ที่นี้ หมายถึง บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด

2.1.5 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนาม และหน่วยขยายเสริม ซึ่งประกอบด้วยวลีลดฐานะ คือ พิเศษวลี ลดฐานะ สถานวลีลดฐานะ หรือกาลวลีลดฐานะ (วิจิตรน ภาณุพงศ์, 2536 หน้า 86) จากการศึกษาพบถ้อยคำ ที่ใช้เป็นสำนวนที่เป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนามกับหน่วยขยายเสริมซึ่งเป็น สถานวลีลดฐานะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นอกจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการเมืองในสภาและการชุมนุมประท้วงรัฐบาลซึ่งเป็น การเมืองข้างถนนแล้ว ยังจะมีการสรรหาและเลือกกรรมการองค์กรอิสระ...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 18 ตุลาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "การเมืองข้างถนน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "การเมือง" ส่วนขยายเสริม คือ สถานวลีลดฐานะ "ข้างถนน" โดยมีความหมายคือ การออกมาชุมนุมประท้วงรัฐบาล โดยในที่นี้หมายถึง การที่พรรคประชาธิปัตย์ออกมาปราศรัยและโจมตีรัฐบาลด้วยการชุมนุมประท้วง

...ขณะที่พลังทางสังคมอื่นๆ อาทิ นักศึกษาที่เคยมีบทบาทก็เปลี่ยนไป เพราะมหาวิทยาลัยถูกแทรกแซงจนกลายเป็น "โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง"

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 17 ตุลาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "โรงเรียนเด็ก" ส่วนขยายเสริม คือ สถานวลีลดฐานะ "ของชนชั้นกลาง" โดยมีความหมายคือ คำเปรียบเทียบกับดีเดียนการอบรมสั่งสอนให้ความรู้ของมหาวิทยาลัยของประเทศไทย

2.2 กริยาวลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นกริยาวลี หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยคำกริยากับส่วนขยาย แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกันดังนี้

2.1.1 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก)

2.1.2 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข)

2.1.3 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ)

2.1.4 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว)

2.1.1 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก) หมายถึง กริยาวลีที่ประกอบด้วยหน่วยคำกริยาดังแต่ 2 คำเรียงกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่องที่เหมือนกันอีกอย่างหนึ่ง ของการลุกขึ้นต่อสู้ทั้งสองครั้ง คือรัฐบาลต่างก็ประเมิณพลังประชาชนต่ำเกินไป คราวนี้ปราชญ์ปราชญ์มาสบทบต่อต้านรัฐบาล “จุดไม่ติด” แต่ความเป็นจริง ได้พิสูจน์ว่าไม่ใช่แค่ “จุดติด” แต่กลายเป็นไฟลามทุ่งลามป่า จนฝ่ายรัฐบาลตั้งตัวแทบไม่ติด ต้องถอยกรูดไม่เป็นขบวน นี่คือบทเรียน

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 11 พฤศจิกายน 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก) คือ “จุดไม่ติด” กับ “จุดติด” ซึ่ง “จุดไม่ติด” เกิดจากคำกริยา “จุด” และคำช่วยกริยาหน้าหน่วยแก่น “ไม่” และคำกริยา “ติด” ซึ่งมีความหมายว่า ปลุกกระดม หรือกระตุ้นไม่สำเร็จและ “จุดติด” เกิดจากคำกริยาเรียงกัน 2 คำ คือ คำกริยา “จุด” กับ คำกริยา “ติด” หมายถึง ปลุกกระดมหรือกระตุ้นสำเร็จ

2.1.2 กริยาลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) หมายถึง กริยาลีที่ประกอบด้วยหน่วยแก่น ซึ่งเป็นคำกริยา และหน่วยขยายซึ่งอาจจะเป็นคำกริยาลักษณะ หรือวลีวลิตฐานะชนิดใดชนิดหนึ่ง คือ สถานวลีวลิตฐานะและกาลวลีวลิตฐานะ (วิจิตรนัย ภาณุพงศ์, 2536 หน้า89) จากการศึกษาพบโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นที่เป็นคำกริยากับหน่วยขยายที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ หน่วยขยายที่เป็นคำกริยาลักษณะ กับ หน่วยขยายเสริมที่เป็นสถานวลีวลิตฐานะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. หน่วยขยายที่เป็นคำกริยาลักษณะ

การปฏิเสธไม่ยอมรับความจริง คือ การโกหก รองนายกรัฐมนตรีท่านหนึ่งอ้างว่าบางครั้งจำเป็นต้อง “โกหก” ประชาชน เพื่อให้สบายใจ แต่เป็นการ “โกหกสีขาว” ไม่ว่าจะโกหกสีขาวหรือสีดำ ก็เป็นการโกหกเหมือนกัน อาจทำให้กลุ่มผู้ที่สนับสนุนรัฐบาลบางส่วนเชื่อ แต่คนส่วนใหญ่ซึ่งไม่ได้สังกัดกลุ่มใดๆ จะขาดความเชื่อต่อรัฐบาล

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) คือ “โกหกสีขาว” “โกหกสีดำ” โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา “โกหก” กับหน่วยขยาย คือ คำกริยาลักษณะ “สีขาว” และ “สีดำ” โดยมีความหมายดังนี้ “โกหกสีขาว” คือ การโกหกที่ไม่มีเจตนาร้าย แต่ต้องการรักษาน้ำใจผู้อื่น และ “โกหกสีดำ” คือ การโกหกที่เกิดจากเจตนาร้าย มุ่งทำร้ายผู้อื่นอย่างชัดเจน

ข. หน่วยขยายเสริมที่เป็นสถานวลีวลิตฐานะ

...ความล้มเหลวของการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมา เพราะเน้นการจัดทำรัฐธรรมนูญที่ดีเป็นหลัก เป็นแต่เพียงการปฏิรูปบนแผ่นกระดาษ แต่ไม่ได้ปฏิรูปต้นตอของปัญหาที่แท้จริง

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 6 สิงหาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ปฏิรูปบนแผ่นกระดาษ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ปฏิรูป" กับหน่วยขยาย ซึ่งเป็นหน่วยขยายเสริม คือ สถานวลิลิตฐานะ "บนแผ่นกระดาษ" โดยมีความหมายคือ การปฏิรูปที่ได้แต่เพียงบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร กล่าวคือ การยึดเพียงหลักการทฤษฎี แต่ไม่สามารถปฏิบัติจริงได้สัมฤทธิ์ผล

2.1.3 กริยาลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ) หมายถึง กริยาลีที่ประกอบด้วยหน่วยแก่นซึ่งเป็นคำกริยา และส่วนขยายซึ่งเป็นหน่วยจำนวน และหน่วยจำนวนที่ประกอบด้วยคำบอกจำนวน และคำลักษณนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...คนกม.ส่งสัญญาณถึงรัฐบาลให้บริหารประเทศด้วยความระมัดระวัง ไม่ลุแก่อำนาจ ไม่อย่างสามชুম ผลักดันการนิรโทษกรรมการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 6 มีนาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "อย่างสามชুম" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "อย่าง" และส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "สามชুম" ที่เป็นคำบอกจำนวน "สอง" และคำลักษณนาม "ชুম" โดยมีความหมายในที่นี้คือ มุ่งตรงทำ หรือ ตั้งใจทำอย่างไม่ไถ่ตรงให้รอบคอบ

...การกล่าวโทษกลุ่มคนที่ไม่พอใจเพียงอย่างเดียวนั้นก็เป็นการมองเพียงด้านเดียว...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 13 กรกฎาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "มองเพียงด้านเดียว" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "มอง" มี "เพียง" เป็นคำช่วยหลังกริยา และส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "ด้านเดียว" ที่เป็นคำลักษณนาม "ด้าน" และคำบอกจำนวน "เดียว" ซึ่งก็คือ "หนึ่ง" โดยมีความหมายในที่นี้คือ ไม่รอบคอบ ไม่ไถ่ตรงให้รอบด้าน หรืออคติ ลำเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง

2.1.4 กริยาลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) หมายถึง กริยาลีที่ประกอบด้วยหน่วยแก่นซึ่งเป็นคำกริยา และส่วนขยายซึ่งเป็นอนุพากย์วิเศษณ์ โดยอนุพากย์วิเศษณ์ได้แก่ อนุพากย์ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายหน่วยแก่นในกริยาลี และกริยาลีนี้อาจจะทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรม หน่วยสกรรม หรือหน่วยทวิกรรมก็ได้ (วิจิตรน ภาณุพงศ์, 2536 หน้า 98) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การล้มเลิกผลักดันร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ถือเป็นความพยายามแก้ไขปัญหา ปลดล็อกการชุมนุมต่อต้านที่มีข้อเรียกร้องให้คว่ำร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมเป็นเงื่อนไขหลัก ทำให้การถอยร่นอย่างไม่เป็นขบวนนี้เปรียบไม่ได้กับ ครั้งการผลักดันร่างกฎหมายฉบับสุดท้ายอย่างสุดลิ่มทิ่มประตู...

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ถอยร่นอย่างไม่เป็นขบวน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ถอยร่น" และส่วนขยาย คือ อนุพากย์วิเศษณ์ "อย่างไม่เป็นขบวน" โดยมีความหมายคือ ถอยหนีจากเรื่องราวแบบตั้งตัวไม่ทัน หรือ คาคาการณ์ผิดจนเกิดความเสียหาย

...ทางที่ถูกที่ควรรัฐมนตรีต่างประเทศจะต้องเป็นผู้นำในการต่อสู้คดีในศาลโลกอย่างเต็มความสามารถเพื่อปกป้อง ผลประโยชน์ของชาติ ไม่ใช่ถอดใจยอมแพ้ หรือต่อสู้อย่างแบบซังกะตาย...

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 7 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ต่อสู้อย่างแบบซังกะตาย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ต่อสู้" และส่วนขยาย คือ อนุพากย์วิเศษณ์ "แบบซังกะตาย" โดยมีความหมายคือ การต่อสู้ที่ไม่มีแรงพล้ง ไม่สดชื่น ไม่มีชีวิตชีวา

2.3 วิเศษณ์วลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวิเศษณ์วลี คือ ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยายเป็นคำนามหรือนามวลี กริยาหรือกริยาลี จากการศึกษาวิเศษณ์วลีที่พบในข้อมูลมีโครงสร้าง 2 ลักษณะดังนี้

2.3.1 วิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำนามหรือนามวลี

2.3.2 วิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำกริยาหรือกริยาลี

2.3.1 วิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำนามหรือนามวลี หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยายเป็นอาจคำนามเดี่ยวหรือนามวลี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นับตั้งแต่รัฐบาลปัจจุบันเข้ารับหน้าที่ มีเหตุการณ์ที่วงการสื่อถือว่ากระทบหรือเป็นการข่มขู่และคุกคามเสรีภาพ สื่อมวลชนหลายครั้ง ตัวอย่างเช่น การถอดรายการละครเรื่อง "เหนือเมฆ 2 " จดออกอากาศอย่างกะทันหัน

แบบเหนือเมฆ โดยไม่มีคำชี้แจงจากผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการที่น่าพอใจ...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 30 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เหนือเมฆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นวิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์ คือ "เหนือ" และหน่วยขยายเป็นคำนาม "เมฆ" ซึ่งสำนวน "เหนือเมฆ" นี้มักใช้ว่า "มาเหนือเมฆ" หมายถึง มาหรือมีขึ้น หรือเกิดขึ้น หรือปรากฏขึ้นอย่างที่ไม่ได้คาดหมาย ซึ่งมีความหมายเท่ากับว่าเหาะมาเหนือก้อนเมฆ ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครเห็นเลย อะไรที่จู่ๆ ก็เกิดขึ้นอย่างที่ไม่ได้คาดหมายหรือนึกฝัน อาจกล่าวได้ว่าการเมืองไทยในขณะนี้อยู่ในยุคแห่งการค้าความระหว่งนักการเมืองด้วยกันและข้าราชการผู้เกี่ยวข้อง ผู้ที่โดนเล่นงานจนจอมพระรามไปก่อน ได้แก่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ...

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 19 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "จอมพระราม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นวิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์ คือ "จอม" และหน่วยขยายเป็นคำนาม "พระราม" ซึ่งมีความหมายคือ มีความทุกข์ยากลำบากเต็มที ถูกกระทำอย่างหนักหน่วงรุนแรง ซึ่งในที่นี้ได้กล่าวถึง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบทางการเมืองอย่างหนัก อันมีสาเหตุจากภาวะการเมืองที่ขัดแย้งกันของกลุ่มนักการเมืองกับกลุ่มข้าราชการในสังคมไทย

2.3.2 วิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำกริยาหรือกริยาลี หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยายอาจเป็นคำกริยาเดี่ยวหรือกริยาลี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...เพื่อเปิดทางให้ผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานแทน เพราะไม่ว่าใครจะเข้านั่งเก้าอี้ร้อนนี้ หากตั้งใจทำงานจริงจัง แต่คนในองค์กรทำตัวยากเกินเยียวยา บรรยากาศภายในไม่เอื้อหนุน ก็ลาออกไปหาอย่างอื่นที่มีคุณค่าแก่ชีวิตดีกว่า นั่งหายใจทิ้งไปวันๆ

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 22 สิงหาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เกินเยียวยา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นวิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์ คือ "เกิน" และหน่วยขยายเป็นคำกริยา "เยียวยา" ซึ่งมีความหมายคือ เกินความสามารถที่จะแก้ไข ยากเกินไปที่แก้ไข

จะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวลีจะมีโครงสร้างที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งพบทั้งสิ้น 3 ประเภท คือ นามวลี กริยาวลี และ วิเศษณ์วลี ซึ่งแต่ละประเภทก็ประกอบไปด้วยโครงสร้างวลีที่แตกต่างกัน แต่จะพบว่าแม้ถ้อยคำสำนวนจะมีโครงสร้างเป็นวลีชนิดใดก็ตามนั้น ถ้อยคำสำนวนเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำคำหนึ่ง และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว ถ้อยคำเหล่านี้ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม โดยถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวลีมีทั้งถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่

3. ประเภทที่เป็นประโยค

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นประโยค ผู้วิจัยยึดเกณฑ์การวิเคราะห์ประโยคตามหลักไวยากรณ์โครงสร้างของ วิจิตรน ภาณุพงศ์ (2536 หน้า 20-23) ที่ได้กล่าวถึงประโยคโดยสรุปไว้ว่า

ประโยคแบ่งเป็น 2 แบบ คือ ประโยคเริ่มและประโยคไม่เริ่ม ประโยคเริ่มมีความหมายซึ่งผู้ฟังเข้าใจทันที ส่วน ประโยคไม่เริ่มจะมีความหมายซึ่งผู้ฟังจะไม่เข้าใจ ทันที ประโยคเริ่มจะต้องมีส่วนมูลฐานอย่างน้อย 1 ส่วน ส่วนมูลฐานของประโยคซึ่งเป็นหน้าที่ของคำนาม ได้แก่ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และหน่วยนาม เดียว ส่วนมูลฐานของประโยคซึ่งเป็นหน้าที่ของคำกริยา ได้แก่ หน่วยกรรม หน่วยกรรมและหน่วยทวิกรรม

จากการศึกษาพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นประโยค สามารถแบ่งโครงสร้างได้ 3 ลักษณะ คือ ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธานและหน่วยกรรม และประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง

ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีลักษณะเป็นภาคแสดงของประโยคที่ประกอบด้วยคำกริยากรรม 1 คำ เป็นหน่วยกรรมและคำนามหรือนามวลีทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...เจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ (ฝ่ายธรรมยุต) ตั้งคณะกรรมการสอบสวน แต่เมื่อไม่มีพระวิรูปให้สอบก็ต้องถอย และ ทำท่าจะโยนเผือกร่อนไปให้จังหวัดอุบลราชธานีที่เป็นต้นสังกัด

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 11 กรกฎาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "โยนเผือกร้อน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "โยน" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "เผือกร้อน" ซึ่งมีความหมายว่า โยนปัญหาให้ ส่งความเดือดร้อนมาให้ สำนวน "โยนเผือกร้อน" เป็นสำนวนที่มีอยู่เดิมในภาษา

ผลจากการที่พม่าปิดแหล่งก๊าซในช่วงเดือนเมษายน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเตรียมรับสถานการณ์อย่างเข้มข้น... ทำให้ระยะนี้เกิดสภาพคล้ายกับการฉายภาพยนตร์ม้วนเก่าที่เคยออกฉายเมื่อหลายปีก่อน...

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 7 มีนาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ฉายภาพยนตร์ม้วนเก่า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "ฉาย" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "ภาพยนตร์ม้วนเก่า" ซึ่งมีความหมายว่า เกิดเรื่องราวซ้ำเดิม มีเหตุการณ์ซ้ำเดิม

...นักวิชาการเชื่อว่าผู้ได้รับประโยชน์ได้แก่ ขวานารวยส่วนหนึ่ง แต่เงินก้อนใหญ่ไหลเข้ากระเป๋าคคนที่ไม่ใช่ขวานา แต่ทำนาบนหลังคน

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 16 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ทำนาบนหลังคน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "ทำ" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "นาบนหลังคน" ซึ่งมีความหมายว่า คนที่คิดหาผลกำไรหรือหาผลประโยชน์ใส่ตน ด้วยวิธีเบียดเบียนหรือรีดนาทาเร้นเอาจากน้ำพักน้ำแรงของผู้อื่น โดยขาดความเมตตา ซึ่งในที่นี้ หมายถึง การเบียดเบียนขวานาได้ทุกข์ยากนั่นเอง

3.2 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม

ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีลักษณะส่วนประกอบของประโยคประกอบด้วยหน่วยประธานซึ่งเป็นคำนามหรือนามวลี และหน่วยกรรมซึ่งเป็นคำกริยาหรือกริยาลี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...พระราชบัญญัติการจัดตั้งที่ตราไว้เนิ่นนานไม่ได้แก้ไขให้สอดคล้องเป็นปัจจุบันหรือให้สิทธิไปดำเนินการแล้วคอยรับ ส่วนแบ่งรายได้เป็น "เสือนอนกิน" ซึ่งการต้องให้สิทธิเอกชนดำเนินการเพราะลำพังรัฐวิสาหกิจเหล่านั้นไม่สามารถ ดำเนินงานให้เห็นผล...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 15 สิงหาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เสือนอนกิน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "เสือ" และหน่วยกรรม คือ กริยาวลี "นอนกิน" ซึ่งมีความหมายว่า ผู้ที่คอยรับผลประโยชน์จากผู้อื่นโดยที่ตนเองไม่ได้ลงทุนลงแรงหรือทำสิ่งใดเลย

อันที่จริง การซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์นั้นถือว่ามีลักษณะตาดีได้ ตาร้ายเสีย เพราะการซื้อขายขึ้นกับความพึงพอใจของผู้ซื้อผู้ขาย...

(กรุงเทพฯ, วันเสาร์ ที่ 23 มีนาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ตาดีได้ ตาร้ายเสีย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค โดย "ตาดีได้" ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "ตาดี" และหน่วยกรรม คือ คำกริยา "ได้" และ "ตาร้ายเสีย" ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "ตาร้าย" และหน่วยกรรม คือ คำกริยา "เสีย" ซึ่งมีความหมายถึงโอกาสหรือจังหวะที่เกิดจากโชคชะตาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลจากโชคชะตา

...พล.อ.ประยุทธ์ตอบแบบแบ่งรับแบ่งสู้ว่า ประตุปฏิวัติไม่มีปิดไม่มีเปิด จนถูกนำไปตีความว่าไทยมีโอกาสดำเนินการปฏิวัติอีกครั้ง...

(มติชน, วันอังคาร ที่ 31 ธันวาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ประตุปฏิวัติไม่มีปิดไม่มีเปิด" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "ประตุปฏิวัติ" และหน่วยกรรม คือ กริยาวลี "ไม่มีปิดไม่มีเปิด" ซึ่งมีความหมายว่า การไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าการปฏิวัติจะเกิดหรือไม่เกิดขึ้น

3.3 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง

ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธานซึ่งเป็นคำนามหรือนามวลี หน่วยกรรมซึ่งเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี และหน่วยกรรมตรงซึ่งเป็นคำนามหรือนามวลี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...หากสังคมเข้าใจผิด มีดบาดในข้อมูลข่าวสาร คงไม่ต่างอะไรกับสภาพที่เรียกว่าตาบอดคลำช้าง ถกเถียงเผชิญหน้าไม่สิ้นสุด

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 14 ธันวาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ตาบอดคลำช้าง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยค ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "ตาบอด" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "คลำ" และหน่วยกรรมตรง คือ

คำนาม "ข้าง" ซึ่งมีความหมายว่า คนที่รู้อะไรเพียงด้านเดียว หรือรู้เพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง ไม่รู้ความจริงถ่องแท้ แต่เข้าใจว่าสิ่งที่ตนเองรู้นั้นถูกต้องที่สุด ของคนอื่นไม่จริง ไม่ถูกต้อง

อาจกล่าวได้ว่าการพุดจาระหว่างสองฝ่าย เข้าลักษณะหลังชนกำแพง จะเดินหน้าต่อไป ก็ไม่ได้ จะถอยหลังก็ไม่ได้

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 11 ตุลาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "หลังชนกำแพง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยค ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "หลัง" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "ชน" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "กำแพง" ซึ่งมีความหมายว่า หกหนทางสู่ สิ้นหนทางสู่ มีความหมายคล้ายสำนวน "จนตรอก"

...พากันรุมเข้ามาแก้ไขตามที่ต่างฝ่ายต่างคิดว่าตัวเองถูกต้อง ก็จะเป็นลิงแค้น ยิ่งแก้ยิ่งพันกันยุ่งเหยิง ผลที่ เกิดย่อมไม่สวยงามอย่างที่คาดหวัง มีแต่จะพังกันทุกฝ่าย...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 8 สิงหาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ลิงแค้น" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วย หน่วยประธาน คือ คำนาม "ลิง" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "แค้น" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "แค้น" ซึ่งมีความหมายว่า แก้ไขปัญหาจนกลายเป็นยุ่งเหยิง

นายจริญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แสดงความคิดเห็นต่อการชุมนุมเรียกร้องให้ตุลาการ ยุติการปฏิบัติ หน้าที่ อันเป็นผลสืบเนื่องจากกรณี ส.ส. ส.ว.ที่ร่วมลงชื่อเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภา ออกแถลงการณ์ไม่ ยอมรับศาล...ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นี้กล่าวตัดพ้อว่า ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับ บ้านเมืองปัจจุบันนี้เหมือนนักรบไล่ต่อຍกรรมการ

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 27 เมษายน 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "นักรบไล่ต่อຍกรรมการ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยค ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "นักรบ" หน่วยกรรม คือ กริยาวลี "ไล่ต่อຍ" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "กรรมการ" ซึ่งมีความหมายว่า ผู้ออกกฎเกณฑ์หรือกฎหมายถูกผู้ที่ต้องใช้กฎเกณฑ์หรือกฎหมาย นั้นทำร้าย ในที่นี้หมายถึง การไม่ยอมรับ ไม่เชื่อฟัง หรือการไม่เคารพกฎศานิตกันเอง

...ประเทศไทยขณะนี้มีการสมคบกันแย่งทั้งประเทศ ที่โบราณเรียกว่า ฝูงแร้งสมจรรุ่งด้วยกัน สุมหัวกันโกงกิน ประเทศอย่างไม่เลือกสถานที่และเวลา...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 13 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ฝูงรังสมจรฝูงรังด้วยกัน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "ฝูงรัง" หน่วยกรรม คือ กริยาวิเศษณ์ "สมจร" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "ฝูงรังด้วยกัน" ซึ่งมีความหมายว่า กลุ่มคนชั่วร่วมสมคบกันทำลาย คดโกงประเทศชาติ

จะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นประโยคทั้ง 3 ลักษณะ คือ ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง, ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม, ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง แม้จะมีโครงสร้างหรือจำนวนคำที่ยาว แต่ถ้อยคำสำนวนเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำคำหนึ่ง และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว โดยถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏมีทั้งถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ ที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบและเพิ่มอารมณ์ ความรู้สึก และทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจน

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันมี 3 ประเภท คือ ประเภทที่เป็นคำ ประเภทที่เป็นวลี ประเภทที่เป็นประโยค

ประเภทที่เป็นคำ พบโครงสร้างที่เป็นคำเดี่ยวและคำประกอบ โดยคำเดี่ยวมี 3 ลักษณะ ได้แก่ คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม คำเดี่ยวที่เป็นคำกริยาและคำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์ ซึ่งคำเดี่ยวเหล่านี้ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ มักใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ส่วนโครงสร้างคำประกอบมี 3 ลักษณะ คือ คำประกอบที่เป็นคำประสมที่เกิดจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่อีกคำหนึ่ง

คำประกอบที่เป็นคำซ้อนเกิดจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำที่มีความหมายหรือเสียงคล้ายกันใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้นแม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก พบโครงสร้าง คือ คำซ้อน 2 พยางค์ และ คำซ้อน 4 พยางค์ ที่เป็นคำซ้อนสัมผัส และคำซ้อนซ้ำ

และคำประกอบที่เป็นคำซ้ำเกิดจากการนำคำคำเดียวกันนำมากล่าว 2 ครั้ง มีความหมายเน้นหนักหรือบางที่ต่างกันไปกับคำเดียวเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายใหม่ทำนองเดียวกับคำซ้อน และมีเครื่องหมายไม้ยมก (๑) แทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น เช่น หลวมๆ แพนๆ หยาบๆ เป็นต้น

ประเภทที่เป็นวลี พบโครงสร้าง 3 ลักษณะ คือ นามวลี กริยวลี และ วิเศษณ์วลี โดยถ้อยคำสำนวนที่เป็นนามวลีประกอบด้วยคำนามกับส่วนขยายแบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกัน คือ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล), นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค), นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยจำนวนซึ่งเป็นส่วนขยายมี 2 แบบ คือ หน่วยจำนวนที่เป็นคำบอกจำนวนและคำนามหรือคำลักษณนาม กับหน่วยจำนวนที่เป็นคำลักษณนาม และคำบอกจำนวนหรือคำบอกลำดับที่, นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค), นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ชส)

ถ้อยคำสำนวนที่เป็นกริยวลีประกอบด้วยคำกริยากับส่วนขยาย แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกัน คือ กริยวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก), กริยวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) โดยมีหน่วยขยายที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ หน่วยขยายที่เป็นคำกริยวิเศษณ์กับหน่วยขยายเสริมที่เป็นสถานวลีลดฐานะ, กริยวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ), กริยวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว)

ถ้อยคำสำนวนที่เป็นวิเศษณ์วลีประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยาย แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกัน คือ หน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำนามหรือนามวลี, หน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำกริยาหรือกริยวลี

ประเภทที่เป็นประโยคพบโครงสร้าง 3 ลักษณะ คือ ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรง, ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม, ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรง โดยประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรงนั้นจะมีลักษณะเป็นภาคแสดงของประโยคที่ประกอบด้วยคำกริยาสกรรม 1 คำ เป็นหน่วยสกรรมและคำนามหรือนามวลีทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยค, ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรมจะมีหน่วยประธานเป็นคำนามหรือนามวลีและหน่วยกรรมเป็นคำกริยาหรือกริยวลี และประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรงจะมีหน่วยประธานเป็นคำนามหรือนามวลี หน่วยสกรรมเป็นคำกริยาหรือกริยวลี และหน่วยกรรมตรงเป็นคำนามหรือนามวลี

จะเห็นได้ว่าถ้อยคำสำนวนทั้งหมดที่ปรากฏแม้จะมีโครงสร้างภาษาในรูปลักษณะที่แตกต่างกันไป แต่ทุกสำนวนจะทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำคำหนึ่ง และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว ถ้อยคำเหล่านี้ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิง

ความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม โดยถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏมีทั้งถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ ลักษณะต่างๆ นี้เป็นลักษณะเด่นของการใช้ถ้อยคำสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันที่มีผลในการเพิ่มอารมณ์ ความรู้สึก และทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน ควรมีการศึกษาจากแหล่งข้อมูลอื่น หรือสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ เช่น นิตยสาร วารสาร เป็นต้น เพื่อให้เห็นถึงความเหมือนหรือแตกต่างกันว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง
2. การศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของคำศัพท์หรือสำนวนเฉพาะวงการ เช่น วงการแพทย์ วงการกีฬา วงการบันเทิง วงการศึกษา เป็นต้น เพื่อให้เห็นว่ามีความลักษณะอย่างไรบ้าง

บรรณานุกรม

- กาญจนา นาคสกุลและคณะ. (2540). *การใช้ภาษา*. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย.
- ไชยสิริ ปราโมช ณ อยุธยา. (2539). *การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดรุณี หิรัญรักษ์. (2529). *การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภลัย สุวรรณธาดา. (2528). “ภาษิตและสำนวน”, ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8 (คติชนวิทยา สำหรับครู)* หน่วยที่ 11. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- น้ำเพชร สายบุญเรือน. (2543). *ถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2537-2541*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจบ พันธุมธา. (2549). *ลักษณะภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุปผา บุญทิพย์. (2555). “คำกับความหมาย”, ใน *คู่มือการศึกษาชุดวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร* หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2534). *สำนวนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสารการพิมพ์.
- พ. นววรรณ. (2520). *การใช้ภาษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สตรีสาร.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2525). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทำหนังสือพิมพ์*. กรุงเทพมหานคร: เจริญผล.
- _____. (2527). *การเขียนบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชณี วงศ์ปียันนทกุล. (2541). *เนื้อหา โครงสร้างรูปแบบและบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- วันเนาว์ ยูเด็น. (2521). *สนุกกับภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: กรมฝึกหัดครู.

_____. (2540). *สำนวนในภาษาไทย*. ปัตตานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์), ชุน. (2541). *สำนวนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

วิจินต์ ภาณุพงศ์. (2536). *โครงสร้างภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

คำซ้ำในภาษาไทยกับคำเทียบเคียงในภาษาเยอรมัน

REDUPLICATIVES IN THAI AND THEIR EQUIVALENTS IN GERMAN

กรกช อัครวิริยะนุภาพ

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการวิเคราะห์หน้าที่ของคำซ้ำในภาษาไทยกับคำเทียบเคียงที่ปรากฏในภาษาเยอรมัน แม้ว่าในภาษาเยอรมันจะมีคำซ้ำเช่นเดียวกัน แต่มีเพียงจำนวนน้อย และส่วนใหญ่เป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติ ในขณะที่คำซ้ำในภาษานั้นสามารถทำหน้าที่ทางไวยากรณ์และเพิ่มความหมายต่างๆ ให้แก่คำเดิมอย่างหลากหลาย จากการวิเคราะห์คลังข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมขึ้นเอง อันประกอบด้วยเรื่องสั้นภาษาไทยและเรื่องสั้นภาษาเยอรมันพร้อมกับบทแปลเป็นภาษาเยอรมันและภาษาไทยของเรื่องสั้น พบว่าคำซ้ำในภาษาไทยนั้นสามารถสื่อความหมายพหุพจน์ การแยกเป็นส่วนๆ การลดและเพิ่มน้ำหนักของความหมาย ตลอดจนสื่อโน้ตทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการณลักษณะและทัศนภาวะด้วย ซึ่งความหมายต่างๆ เหล่านี้ไม่อาจสื่อได้ด้วยกระบวนการซ้ำคำในภาษาเยอรมัน แต่กลับพ้องกับวิธีการอื่นๆ ในการสร้างคำใหม่ในภาษาเยอรมัน ไม่ว่าจะเป็นการผันคำ การใช้คำชนิดต่างๆ การใช้โครงสร้างซึ่งมีลักษณะคล้ายการซ้ำคำแต่เป็นการซ้ำในระดับวากยสัมพันธ์ ในทางตรงกันข้าม ภาษาเยอรมันกลับสื่อความหมายของคำซ้ำในภาษาไทยด้วยรูปแบบการสร้างคำแบบอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้หน่วยคำเติมหรือวิดิปัจจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่แทบไม่ปรากฏในภาษาคำโดดอย่างภาษาไทย

คำสำคัญ: คำซ้ำ, คำเทียบเคียง, ภาษาไทย, ภาษาเยอรมัน

Abstract

This paper focuses on the analysis of the functions of reduplicatives in Thai and their German equivalents. Although German also has reduplicatives, there is only a limited number of them and their functions are restricted mostly to onomatopoeia. In contrast, reduplication in Thai can perform various grammatical functions and add meanings to their base terms. Using a self-compiled bidirectional parallel corpus consisting of Thai and German short stories as well as their translations into the other language, it has been discovered that

reduplicative constructions in Thai show different functions such as pluralization, distribution, attenuation and intensification, as well as influences on aspectuality and modality; however, most of these cannot be expressed through reduplication in German. Usually they are marked by inflection, different parts of speech, syntactic reduplication, and word formation processes. In particular, derivation morphemes, which can rarely be found in an isolating language like Thai, show similar functions to Thai reduplicatives.

Keywords: reduplicatives, equivalents, Thai, German

บทนำ

การซ้ำคำ (Reduplication) จัดเป็นวิธีการสร้างคำแบบหนึ่งที่เป็นสากล เนื่องจากโครงสร้างคำซ้ำนั้นสามารถพบได้ในภาษาต่างๆ ซึ่งมาจากแบบลักษณ์ต่างๆ กัน ไม่จำกัดอยู่ในกลุ่มภาษาแบบใด (Wiltshire/Marantz 2000, p. 560) ทั้งกลุ่มภาษาที่มีวิภัติปัจจัย (เช่น กรีก ละติน), ภาษาคำโดด (เช่น ไทย จีน) และภาษาปะต่อ (เช่น ตุรกี, ยอรูบา) รูปแบบของคำซ้ำเกิดขึ้นเมื่อในกระบวนการสร้างคำใหม่ในภาษา มีการนำเอาคำเดิมมาซ้ำอีก ทั้งนี้ อาจเป็นการซ้ำเต็มรูป (total reduplication) คือ ซ้ำคำเดิมเต็มรูปทั้งคำ เช่น *เด็กๆ* หรือซ้ำเพียงบางส่วน (partial reduplication) คือ ซ้ำเฉพาะเสียงพยัญชนะ เสียงสระ หรือเพียงบางพยางค์ของคำเดิมก็ได้ เช่น *แก้วแก้ว* โดยคำซ้ำที่เกิดขึ้นใหม่จะต้องมีความสัมพันธ์กับคำเดิม คือ ทำให้เกิดผลทางความหมายด้วย การซ้ำคำเป็นวิธีสร้างคำที่สำคัญวิธีหนึ่งในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งภาษาไทย

แม้ว่าการซ้ำจะเป็นกระบวนการสร้างคำที่ปรากฏทั้งในภาษาเยอรมันและภาษาไทย แต่มีความแตกต่างเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องของจำนวน ศักยภาพในการสร้างคำซ้ำขึ้นใหม่ได้เรื่อยๆ ตลอดจนหน้าที่และความหมายที่เพิ่มขึ้นในคำซ้ำ (reduplicatives) ในภาษาเยอรมันสามารถสร้างคำซ้ำขึ้นโดยการซ้ำหน่วยคำพื้นฐาน หรือหน่วยคำเดิม (base morpheme) ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นการซ้ำคำเพียงบางส่วน โดยเปลี่ยนสระจาก *i* เป็น *a* เช่น *Mischmasch* และส่วนน้อยเป็นการสร้างคำด้วยการสัมผัสเสียงสระ เช่น *Schickimicki* ในขณะที่คำซ้ำเต็มรูปอย่างเช่น *blabla* มีจำนวนน้อยมาก และเกือบทั้งหมดเป็นเพียงคำเลียนเสียงธรรมชาติ คำซ้ำในภาษาเยอรมันมีอยู่เพียงแค่ประมาณ 100 รูป และส่วนใหญ่ปรากฏเฉพาะในภาษาพูด (Schindler 1991, p. 597; Schumann 2010, p. 394) จึงมีบทบาทน้อยมากในระบบภาษาเยอรมัน ไม่ถือเป็นวิธีการสร้างคำที่สร้างขึ้นใหม่ได้เรื่อยๆ และพบว่ามักปรากฏเฉพาะในคำนามและคำคุณศัพท์ในภาษาของเด็ก (Lohde 2006, p. 43) จึงไม่ค่อยมีงานวิจัยเกี่ยวกับคำซ้ำในภาษาเยอรมัน และถึงกับมีข้อขัดแย้งในประเด็นที่ว่าควรจัดว่าคำเหล่านี้ในภาษาเยอรมันเป็นคำซ้ำหรือไม่ (Schindler 1991)

ในทางตรงกันข้าม การซ้ำคำมีบทบาทสำคัญในภาษาไทย รวมไปถึงการใช้สัญลักษณ์ไม้ม้วน (ๆ) แทนการซ้ำคำด้วย เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นการซ้ำเติมรูป อย่างไรก็ตาม คำซ้ำในภาษาไทยอาจมีการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่ซ้ำหรือเปลี่ยนแปลงความสั้นยาวของเสียงสระ และทำให้เกิดความหมายแตกต่างกันออกไปก็ได้ เช่น ดีดี หมายความว่า ‘ดีมากเป็นพิเศษ’ ในขณะที่ บังบัง หมายความว่า ‘ค่อนข้างบาง ไม่ค่อยบางเท่าไรนัก’ เป็นต้น ในไวยากรณ์และงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาไทยจึงมักบรรยายเกี่ยวกับคำซ้ำ ทั้งในแง่ของรูปแบบและความหมายหรือหน้าที่ไว้โดยละเอียด แม้อาจมีการจัดแบ่งประเภทและการอธิบายไม่เหมือนกันไปหมด (สุนันท์ อัญชลีสกุล 2542; Iwasaki/Ingkaphirom 2005; Chakshuraksha 1994) ซึ่งในงานที่เกี่ยวข้องเหล่านี้พบว่า กระบวนการสร้างคำซ้ำในภาษาไทยสามารถเกิดขึ้นได้กับคำชนิดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำบุพบท คำลักษณนาม คำบอกจำนวน คำคุณศัพท์ คำกริยวิเศษณ์ และคำอุทาน (ฟู เจิง ไห๋ว 2546: 2) และสามารถทำหน้าที่ในการสื่อความหมายได้หลายอย่าง คือ พหูพจน์ (เช่น ลูกๆ) การทำซ้ำหรือต่อเนื่องกัน (เช่น เขียนๆ) การแยกเป็นส่วนๆ (เช่น เป็นคันๆ ไป) การเน้นน้ำหนักความหมาย (เช่น ทาสีให้ฉ่ำๆ หน่อย) การเพิ่มน้ำหนักความหมายเป็นพิเศษ (เช่น เก๊าก๊ว) การบอกความหมายที่ไม่เจาะจงแน่นอน (เช่น แถวกลางๆ) การสร้างคำที่มีความหมายใหม่ (เช่น งูๆ ปลาๆ) การสื่อความหมายในเชิงลบ (เช่น ดีแฉด) เป็นต้น ทั้งนี้ยังมีผลในทางวากยสัมพันธ์ คือ ทำหน้าที่เปลี่ยนชนิดของคำด้วย

หน้าที่และความหมายต่างๆ ของคำซ้ำที่พบในภาษาไทยนั้นถือว่าสอดคล้องกับที่ปรากฏในภาษาอื่นๆ เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะบทบาทในการเพิ่มน้ำหนักความหมาย (intensification) และการลดน้ำหนักหรือความเข้มข้นทางความหมายลง (attenuation) อาจกล่าวได้ว่า เป็นการเพิ่ม-ลดปริมาณและคุณภาพของคำเดิมนั้นลง (Elsen 2014, p. 66; Kajitani 2005, p. 100) เช่นเดียวกับการทำหน้าที่เปลี่ยนชนิดของคำที่พบในภาษาอื่นๆ¹²

งานวิจัยครั้งนี้ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะเปรียบเทียบคำซ้ำในภาษาไทยกับคำซ้ำในภาษาเยอรมัน เนื่องจากหากมุ่งพิจารณาโดยใช้รูปแบบ (form) เป็นเกณฑ์ อาจไม่พบประเด็นอะไรน่าสนใจ เนื่องจากไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้ตรงๆ ด้วยเหตุนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งวิเคราะห์ว่าการสื่อหน้าที่และความหมายต่างๆ ผ่านกระบวนการสร้างคำซ้ำในภาษาไทยนั้น ปรากฏเป็นรูปใดบ้างในภาษาเยอรมัน ทั้งนี้ เป็นการบรรยายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในภาษาไทยจากมุมมองของเยอรมัน และวิเคราะห์กระบวนการสร้างคำในภาษาเยอรมันจากมุมมองของภาษาไทยไปพร้อมกัน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาว่าคำซ้ำในภาษาไทยมีหน้าที่สื่อความหมายอย่างไรบ้าง
- 2) เพื่อศึกษาว่าหน่วยต่างๆ ในภาษาเยอรมันที่ปรากฏเป็นคำเทียบเคียงของคำซ้ำในภาษาไทยมีรูปแบบอย่างไรบ้าง

¹² ตัวอย่างเช่น ในภาษาอินโดนีเซีย คำว่า *pagi* ('เวลาเช้า') เป็นคำนาม จะกลายเป็นคำกริยวิเศษณ์บอกเวลาเมื่ออยู่ในรูปคำซ้ำ *pagi-pagi* (Rubino 2005, p. 21) เป็นต้น

วิธีการดำเนินการวิจัยและข้อมูลทีวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ค้นหาคำซ้ำในคลังข้อมูลภาษาไทย จากนั้นนำมาจัดหมวดหมู่ของหน้าที่และความหมายนั้นๆ
- 2) ค้นหาคำเทียบเคียงในภาษาเยอรมันของคำซ้ำภาษาไทยที่พบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์จัดหมวดหมู่ตามรูปแบบและความหมายที่ปรากฏ
- 3) ศึกษาว่าในกระบวนการสร้างคำในภาษาเยอรมัน ส่วนใดบ้างที่ทำหน้าที่เดียวกับคำซ้ำในภาษาไทย

การวิจัยครั้งนี้ใช้คลังข้อมูลสองภาษาสองทิศทางตามแนวทางของโจฮันส์สัน (Johansson 2003, p. 39) ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้จัดรวบรวมข้อมูล อันประกอบไปด้วยเรื่องสั้นภาษาไทยพร้อมบทแปลเป็นภาษาเยอรมันจำนวน 15 เรื่อง และเรื่องต้นภาษาเยอรมันพร้อมบทแปลเป็นภาษาไทยจำนวน 13 เรื่อง ทั้งนี้ ตัวอย่างที่ยกมานำเสนอและอภิปรายในบทความนี้จะกำกับแหล่งข้อมูลไว้ด้วย อักษรย่อจากผู้เขียน การระบุเลขที่คำซ้ำภาษาไทยและคำเทียบเคียงภาษาเยอรมันที่ปรากฏในคลังข้อมูล และระบุว่าข้อมูลที่ยกมาเป็นภาษาต้นทาง (O) หรือภาษาปลายทาง (Ü) ดังรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องสั้นในคลังข้อมูลที่แสดงไว้ในภาคผนวก

ผลการวิจัย

ในคลังข้อมูลที่ศึกษาซึ่งประกอบด้วยคำภาษาไทยประมาณ 141,150 คำ มีจำนวนคำซ้ำปรากฏรวมทั้งหมด 1,562 คำ (tokens) โดยมีจำนวนรูปคำศัพท์ (types) ปรากฏรวม 334 รูป ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่แล้ว พบว่ามีหน้าที่และสื่อความหมายต่างๆ ดังจะนำเสนอในลำดับต่อไปนี้

หน้าที่ของคำซ้ำในภาษาไทยและคำเทียบเคียงภาษาเยอรมันที่พบในคลังข้อมูล

ผลการวิเคราะห์พบว่า คำซ้ำในภาษาไทยที่ปรากฏในคลังข้อมูล แสดงหน้าที่หรือความหมายดังต่อไปนี้คือ

1. การเปลี่ยนความหมายไปจากคำเดิม

คำซ้ำสามารถเป็นคำใหม่ที่มีความหมายไม่เหมือนกับคำเดิมหรือคำมูลเลย เช่น *หยกๆ* จะเห็นได้ว่า คำว่า "หยก" เป็นคำนามที่หมายถึงหินสีชนิดหนึ่ง และไม่สามารถนำไปใช้ขยายความคำกริยาได้ แต่เมื่อเป็นคำซ้ำ

กลับสามารถใช้เน้นความหมายของคำว่า "เพ็ง" หรือ "เพ็งจะ" ได้ โดยมีความหมายว่า "ไม่นานก่อนหน้านี้" ซึ่งมีความหมายแตกต่างไปจากคำเดิมโดยสิ้นเชิง

(1) พ่อเพ็งซื้อหม้อมาหยุก [WL_O-8]

เลิกไปหาหล่อนเสียเฉยๆ [HK_Ü-25]

2. การเปลี่ยนชนิดของคำ

หน้าที่หนึ่งของคำซ้ำคือ การเปลี่ยนชนิดของคำจากชนิดหนึ่งไปเป็นอีกชนิดหนึ่ง (transposition) หรือทำให้คำนั้นเป็นคำชนิดอื่นได้ด้วย เช่น รอบ เป็นคำบุพบท แต่ รอบๆ สามารถใช้เป็นคำวิเศษณ์ได้โดยไม่ต้องใช้นาหน้าคำนามก็ได้ ลวก เป็นคำกริยา ลวกๆ เป็นคำวิเศษณ์ เป็นต้น

(2) ขณะที่ตัวตลกดึงป้ายไอร์รอบๆ [UP_Ü-57]

กระดากห่อติดไว้ด้วยแถบขาวอย่างลวกๆ [JH_Ü-3]

3. การแสดงรูปพหูพจน์ และการแยกความหมายของคำนามเป็นส่วนๆ

ทั้งสองหน้าที่นี้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ มักหมายถึงคำนามนับได้ที่มีจำนวนมากกว่าหนึ่ง แต่ในกรณีของรูปพหูพจน์ จะหมายถึงคำนามเป็นกลุ่มก้อน เป็นภาพรวม ซึ่งในภาษาไทย สามารถใช้คำซ้ำเพื่อแสดงความหมายเช่นนี้ได้ เช่น เพื่อน อาจมีจำนวนกี่คนก็ได้ แต่เมื่อใช้รูปคำซ้ำ คือ เพื่อนๆ จะไม่สามารถหมายถึง ‘เพื่อนหนึ่งคน’ ได้อีก นอกจากนี้ การซ้ำคำคุณศัพท์หรือคำบอกลำดับที่ก็สามารถบอกคำรูปพหูพจน์ได้เช่นกัน เช่น แรก เมื่อใช้ขยายคำนามจะเป็นคำนามเอกพจน์ แต่ แรกๆ จะขยายคำนามแล้วแสดงความหมายเป็นพหูพจน์

(3) ยังได้หัวเราะ ร้องไห้ ได้วิ่งเล่นกับเพื่อนๆ [PB_O-3]

หน้าที่ของคำซ้ำซึ่งมีความสัมพันธ์กับการสร้างรูปพหูพจน์ แต่เป็นการสื่อมุมมองที่เป็นภาพกระจาย (distribution) ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่ ฟู เจิงโย่ว (2549, หน้า 226) เรียกว่า “การสื่อความหมายที่ละ

อย่างหรือคราวละอย่าง” และสุนันท์ อัญชลีกุล (2552: 31) เรียกว่า “แยกความหมายเป็นส่วนๆ”¹³ ทั้งนี้ นิยมใช้กับคำบอกเวลา เช่น *เป็นวันๆ เป็นชั่วโมงๆ*

(4) *ทำไปวันๆ* [NP_O-10]

4. การเพิ่มน้ำหนักความหมายของคำเดิม

หน้าที่หนึ่งของคำซ้ำที่พบบ่อย คือ การเพิ่มความเข้มข้นหรือเพิ่มน้ำหนักความหมาย (intensification) นอกจากที่พบในภาษาอื่นๆ (ดูเปรียบเทียบได้ที่ Müller 2003; Elsen 2014: 66; Raciene 2013) ในภาษาไทยก็เป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของคำซ้ำเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การจะเข้าใจความหมายที่ถูกต้องได้ จะต้องพิจารณาจากเกณฑ์ทางเสียงประกอบด้วย ซึ่งจากคลังข้อมูลทีวีเคราะห์ซึ่งเป็นภาษาเขียน ส่วนใหญ่เป็นการซ้ำคำโดยใช้ไ้มยมก และไม่แสดงเสียงที่แท้จริงออกมา กรณีที่ถือว่าแสดงการเพิ่มน้ำหนักไว้ชัดเจน จึงอาจถือว่าเป็นการเพิ่มน้ำหนักเป็นพิเศษตามคำจำกัดความของ Chakshuraksha (1994) และ Iwasaki/Ingkaphirom (2005) เช่น คำว่า *เขยเฉย* ในขณะที่ใช้คำซ้ำเพื่อเพิ่มน้ำหนักความหมายในกรณีอื่นๆ งานวิจัยนี้ใช้ทีวีเคราะห์และตีความจากความหมายของคำคุณศัพท์เอง เช่น *เร็วๆ* เป็นการเพิ่มน้ำหนักความหมายของ *เร็ว*, *เรื่อยๆ* เป็นการเพิ่มน้ำหนักของคำว่า *เรื่อย* เป็นต้น

(5) *เมื่อก็สวนกับแม่ก็ทำหน้าที่เขยเฉย* [An_O-71]

บอกให้ออกไปเร็วๆ [PT_O-16]

นิสัยใจคอทางด้านนี้ของเขาก็ผุดผ่องขึ้นมาเรื่อยๆ [An_O-75]

5. การลดน้ำหนักความหมายของคำเดิมและการทำให้เกิดความหมายไม่จำกัดแน่นอน

การที่คำซ้ำทำหน้าที่ตรงข้ามกันได้ คือ ทั้งเพิ่มน้ำหนักความหมาย และลดน้ำหนักของความหมาย ถือเป็นปรากฏการณ์ที่ปรากฏในหลายภาษาเช่นกัน (Rubino 2008) ในภาษาไทยนั้น คำซ้ำสามารถลดน้ำหนักความหมายของคำเดิม และทำให้เกิดความหมายไม่จำกัดแน่นอนได้ อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้พบการแยกประเภทของความหมายไม่ตรงกันอยู่บ้าง แต่ผู้วิจัยเห็นว่า สองหน้าที่นี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน จึงนำมา

¹³ ในทางภาษาศาสตร์ มีการกล่าวถึงความหมายพหุพจน์ในสองมิติ คือ เป็นภาพกลุ่ม (collective) หรือเป็นภาพกระจายแยกส่วน (distributive) ซึ่งคิโยมิ (Kiyomi 1995, p. 1154) พบว่ามีภาษาจำนวนมากที่ใช้คำซ้ำในความหมายที่เป็นพหุพจน์แบบทั่วไป และสื่อความหมายแบบกระจายส่วนได้ด้วย

วิเคราะห์ไว้ด้วยกัน¹⁴ ตัวอย่างของคำซ้ำที่พบว่าความหมายมีน้ำหนักเบาลงกว่าคำเดิม คือ การซ้ำคำว่า *เล็ก น้อย เบา* ซึ่งแม้จะซ้ำโดยมิได้ระบุเสียงกำกับ แต่ก็ให้ความรู้สึกว่ามีความหมายอ่อนลง และหลายครั้งพบว่าตรงกับการทำให้มีความหมายเล็กลง (diminution) ในภาษาอื่นๆ รวมทั้งภาษาเยอรมันด้วย¹⁵

(6) *มีจุดเล็กๆ สีขาวผุดขึ้นมา* [JF_Ü-49]

ลม...พัดเชยแผ่วผ่านโบกไหวเบาๆ [WL_O-3]

กรณีของการทำให้เกิดความหมายไม่จำกัดแน่นอน จะเห็นได้ชัดจากตัวอย่างคำว่า *รอบๆ* จะเห็นได้ว่าปกติ คำบุพบท *รอบ* จะระบุบริเวณชัดเจน คือ วงล้อมนามวลีที่ตามมา โดยสื่อความว่าอยู่ใกล้ตำแหน่งของคำนามหลัก แต่เมื่อทำเป็นคำซ้ำกับ *รอบๆ* จะเป็นการขยายอาณาบริเวณมากขึ้น ถือเป็นการลดระดับความชี้เฉพาะเจาะจง (definition level) ซึ่งเมื่อเทียบกับภาษาเยอรมัน อาจเป็นการใช้เป็นบุพบทนำหน้าคำนามพหูพจน์ หรือเสริมด้วยคำกริยาวิเศษณ์เพิ่มให้เกิดความหมายไม่ชี้เฉพาะเจาะจง เช่นเดียวกันกับในภาษาไทย เมื่อเป็นคำซ้ำ ก็อาจไม่จำเป็นต้องใช้เป็นคำบุพบทอีกต่อไป แต่ใช้เป็นคำวิเศษณ์ โดยไม่ต้องระบุนามวลีตามเลย

(7) *นักท่องเที่ยวยของเธอจะนั่งรอบๆ กระจง* [Jlt_Ü-164]

พอมองไปรอบๆ [HK-23]

6. การสื่อการณัลักษณะหรือเปลี่ยนการณัลักษณะของคำเดิม

(8) *แล้วจึงลงมือกระทู้งๆ ไปตามกิ่งก้านลำ* [An_O-171]

ต่อมา อยู่ๆ ก็ได้กินแต่ข้าวเขียว [RR_Ü-22]

จากตัวอย่างที่ (8) จะเห็นได้ว่าในประโยคแรก การซ้ำคำ “ลาก” “กระทู้ง” ให้กลายเป็น “กระทู้งๆ” เป็นการแสดงภาพการกระทำที่เกิดขึ้นซ้ำๆ กัน ซึ่งการณัลักษณะ “การเกิดขึ้นซ้ำ” (iterative) ถือเป็นมโนทัศน์

¹⁴ สุนันท์ อัญชลินกุล (2542, หน้า 30-31) อธิบายความหมายของคำซ้ำในภาษาไทยแยกกันระหว่าง “ลดน้ำหนักความหมายของคำเดิม” กับ ทำให้เกิดความหมายไม่จำกัดแน่นอน ในขณะที่ฟู เจิงโย่ว (2549, หน้า 226) และมีลเลอร์ (Müller 2003, p. 17) ระบุเพียงหน้าที่เดียว ซึ่งถือเป็นการรวมสองความหมายนี้ไว้ด้วยกัน ให้คำจำกัดความว่า “ไม่เจาะจงเท่าคำเดิม” กับ “ลดความแน่นอนเจาะจงทางความหมาย” ตามลำดับ

¹⁵ ภาษาเยอรมันมักสร้างรูป diminutive โดยเติม -chen หลังคำนาม ซึ่งในคลังข้อมูลพบว่า คำเหล่านี้มักปรากฏเป็นคำเทียบเคียงของคำซ้ำที่มีการลดน้ำหนักความหมายของคำเดิม

ของการณ์ลักษณะที่เกิดขึ้น และในทางภาษาศาสตร์เองก็จัดว่าเป็นการณ์ลักษณะที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำซ้ำมากที่สุดและเป็นรูปธรรมที่สุด (Bybee et al. 1994, p. 125)¹⁶

แต่ในตัวอย่างประโยคถัดมา ถือว่าเป็นการเปลี่ยนการณ์ลักษณะโดยที่เป็นการณ์ลักษณะที่แตกต่างไปจากการณ์ลักษณะของคำกริยาเดิมโดยสิ้นเชิง เนื่องจากการเปลี่ยนหน้าที่ของชนิดของคำและทำให้เกิดความหมายใหม่ไปพร้อมกันด้วย กล่าวคือ คำว่า *อยู่* ซึ่งเป็นคำมูลนั้นเป็นคำกริยาที่มีการณ์ลักษณะประจำคำเป็นการกินระยะเวลา (durative) และไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ (imperfective) แต่เมื่ออยู่ในคำซ้ำ กลับสามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยพิเศษ และขยายภาคแสดงให้เกิดเป็นการณ์ลักษณะแบบเกิดขึ้นและเสร็จสิ้น ณ จุดเดียว (punctual)

7. การสื่อโน้ตเกี่ยวกับทัศนภาวะและสื่ออารมณ์ความรู้สึก

บางครั้งคำซ้ำในภาษาไทยสื่อโน้ตเกี่ยวกับทัศนภาวะได้คล้ายกับคำอนุภาคแสดงทัศนภาวะในภาษาเยอรมัน เช่น *นั่นๆ* *ดื้อๆ* นอกจากนี้ ในบางครั้งการซ้ำคำคุณศัพท์หรือคำวิเศษณ์ยังสามารถทำให้สร้างรูปประโยคคำสั่งได้ด้วย ซึ่งหากไม่ใช่คำซ้ำ ประโยคอาจผิดไวยากรณ์ทันที หากไม่ใช่คำแสดงรูปคำสั่ง คือ อนุภาคแสดงทัศนภาวะอื่นๆ เข้ามากำกับ

(9) *ย่าต้องรู้อยู่แล้วนั่นๆ* [JE_Ü-25]

เลิกไปหาหล่อนเสียดื้อๆ [HK_Ü-16]

*ดูแลตัวเองดีๆ ละ*¹⁷ [AG_Ü-5]

นอกจากนี้คำซ้ำยังสามารถสื่อความรู้สึกที่เป็นอัตวิสัยของผู้พูดออกมาได้ด้วย ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวมีปรากฏในหลายภาคเช่นกัน เช่น ในภาษาจีน การซ้ำคำคุณศัพท์เพียงคำเดียวบางคำ สามารถสื่อความหมายที่แสดงว่าผู้พูดเห็นว่า ‘น่ารัก’ หรือในทางตรงกันข้าม สะท้อนความไม่รู้สึกละแสบของผู้พูด (Yang 2001, p. 123) ปรากฏการณ์ดังกล่าวยังสอดคล้องกับที่ อลิวา (Alieva 1998, p. 413) บรรยายไว้ว่า การซ้ำคำในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ระดับคำศัพท์ ไวยากรณ์ ความหมาย และวัจนปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังเป็น

¹⁶ ในตำราภาษาศาสตร์ภาษาเยอรมัน บางคำกำกับเรียกการสร้างคำซ้ำ โดยใช้คำคันที่เดียวกันกับ “การทำให้เกิดซ้ำ” (iteration) เลยทีเดียว (Donalies 2011, p. 68)

¹⁷ หากไม่ใช่คำซ้ำ คือใช้แค่ *ดูแลตัวเองดีละ* ประโยคนี้จะไม่สามารถสื่อความได้ เว้นแต่ต้องเติมคำอื่นๆ เข้าไปช่วยสร้างให้เป็นมาลาประโยคคำสั่ง เช่น *จงดูแลตัวเองให้ดี* หรือ *ดูแลตัวเองให้ดีละ*

เครื่องมือสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกด้วย เป็นต้นว่า หากใช้คำว่า เล็กๆ ก็อาจรู้สึกว่ามันรัก ในขณะที่ เฉยๆ สามารถสื่อความหมายในเชิงลบได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ที่พบในคลังข้อมูล

(10) แม้ทีแรกเป็นเพียงคิมแค่เพียงแก้วเล็กๆ เพื่อให้มันเท่านั้น [JE_Ü-30]

คุณพูดเพื่อเอาใจผมเฉยๆ [SS_Ü-53]

คำเทียบเคียงภาษาเยอรมันของคำซ้ำในภาษาไทยที่ปรากฏในคลังข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสองภาษาสองทิศทางในครั้งนี้ ไม่พบว่ามีการซ้ำภาษาเยอรมันปรากฏเป็นคำเทียบเคียงของคำซ้ำในภาษาไทยเลย แต่ผลที่ปรากฏ คือ คำเทียบเคียงภาษาเยอรมันที่ทำหน้าที่เดียวกับคำซ้ำที่ปรากฏในภาษาไทยนั้นสามารถจัดแบ่งได้ 4 ประเภท ได้แก่ การใช้คำชนิดต่างๆ ให้สอดคล้องกับหน้าที่ในทางวากยสัมพันธ์ การผันคำเพื่อสื่อความหมายทางไวยากรณ์ การใช้โครงสร้างซึ่งมีลักษณะคล้ายการซ้ำคำ และการใช้กระบวนการสร้างคำใหม่รูปแบบต่างๆ ดังสรุปในตารางที่ 1 โดยหน้าที่หรือความหมายของคำซ้ำและคำเทียบเคียงแสดงโดยรูปย่อต่อไปนี้ คือ การแปลงชนิดของคำ (transposition = TRANS) การแสดงรูปพหูพจน์ (pluralization = PL), การแยกความหมายของคำนามเป็นส่วนๆ (distribution = DISTR), การเพิ่มน้ำหนักความหมาย (intensification = INTENS) การลดน้ำหนักความหมาย (attenuation = ATTEN) การสื่อความหมายไม่จำกัดแน่นอน (indefiniteness = INDEF) การสื่อการณ์ลักษณะ (Aspectuality = ASP) และการสื่อทัศนภาวะ (modality = MODAL) ทั้งนี้ มิได้นับรวมคำซ้ำที่ทำให้เกิดความหมายใหม่โดยสิ้นเชิง เนื่องจากไม่สามารถระบุคำเทียบเคียงภาษาเยอรมันที่ทำหน้าที่เดียวกันกับการซ้ำคำได้ นอกจากนี้ งานวิจัยนี้มิได้มุ่งเน้นการหานัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่มีการแจกแจงความถี่ของคำซ้ำที่แสดงความหมายหรือหน้าที่ในแต่ละประเภท

ตารางที่ 1 รูปแบบของคำคำเทียบเคียงภาษาเยอรมันของคำซ้ำภาษาไทย

	TRANS	PL	DISTR	INTENS	ATTEN	INDEF	ASP	MODAL
ชนิดของคำ								
อนิยมสรรพนาม			√			√		
อนุภาคเน้นความหมาย				√				
อนุภาคแสดงทัศนภาวะ								√
คำแสดงทัศนภาวะ								√
กริยาช่วยสื่อทัศนภาวะ				√				√
ประเภททางไวยากรณ์								
พจน์		√						

	TRANS	PL	DISTR	INTENS	ATTEN	INDEF	ASP	MODAL
การสร้างรูปคำกริยา Partizip I, II				✓			✓	
มาลา (คำสั่ง)								✓
การเปรียบเทียบขั้นกว่าและขั้นสุด				✓	✓			
โครงสร้างคล้ายคำซ้ำ								
Nx Präp. Nx		✓	✓	✓				
x und x				✓	✓			
von Nx zu Nx						✓		
um N herum						✓		
การสร้างคำใหม่								
การประสมคำ	✓	✓		✓	✓	✓		
การแปลงคำ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

1. การใช้คำชนิดต่างๆ ให้สอดคล้องกับหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์

ภาษาเยอรมันสามารถใช้คำชนิดต่างๆ แทนการใช้คำซ้ำในภาษาไทยได้ ตัวอย่างเช่น อนิยมสรรพนาม *man* ('one') หรือ *jeder* ('everyone') สามารถใช้แสดงความหมายที่ไม่แน่นอนได้ ตรงกับคำซ้ำในภาษาไทยว่า *ใครๆ ทุกคน* ภาษาเยอรมันมีคำอนุภาคเพิ่มน้ำหนัก (intensive particle) เช่นคำว่า *sehr* ('มาก') ซึ่งเมื่อใช้ประกอบคำคุณศัพท์ก็จะเพิ่มน้ำหนัก เช่น *sehr simple* ('ง่ายมาก') ปรากฏเป็นคำเทียบเคียงของคำซ้ำ *อย่างง่าย* ส่วนในการสื่อโน้ตทัศนภาพนั้น ภาษาเยอรมันสามารถใช้คำได้หลายประเภท อันได้แก่ คำแสดงทัศนภาพ (modal word) เช่น *sicher* ('แน่นอน') เป็นคำเทียบเคียงของคำซ้ำ *แน่ๆ* หรือใช้อนุภาคแสดงทัศนภาพ (modal particle) กริยาช่วยสื่อทัศนภาพ (modal verb) ก็ได้

(11) *ใครๆ* เขาก็ต้องทำงาน [Sri_O-13]

Jeder muss doch arbeiten. [Sri_Ü-13]

มองโลกอย่างง่าย [WL_O-76]

... betrachtete die Welt auf einer sehr simplen Weise [WL_Ü_76]

พ่อซึ่งเป็นลูกคงอ่านไปแล้วแน่ๆ [JE_Ü-16]

... hätte er, der Sohn, sie sicher gelesen [JE_O-16]

2. การผันคำเพื่อสื่อความหมายทางไวยากรณ์

เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด จึงไม่มีการผันคำ หน้าที่ในการแสดงรูปพหูพจน์ที่ปรากฏเป็นคำเทียบเคียง ซึ่งเป็นการใช้หน่วยคำผันคำ (inflectional morpheme) เพื่อสื่อประเภททางไวยากรณ์ “พจน์” เช่น *Kind* (‘เด็ก’) มีความหมายเป็นเอกพจน์ในภาษาเยอรมัน แต่เมื่อเติมหน่วยคำผัน *-er* เข้าไป ก็กลายเป็นคำนามพหูพจน์ ซึ่งเป็นคำเทียบเคียงของคำซ้ำ *เด็กๆ* ในภาษาไทย เช่นเดียวกัน การที่จะเห็นน้ำหนักความหมาย ภาษาเยอรมันอาจใช้รูปการผันคำคุณศัพท์ให้เป็นขั้นกว่า (comparative) หรือขั้นสูงสุด (superlative) เพื่อสื่อความหมายดังกล่าว ในขณะที่หากจะสร้างประโยคคำสั่ง ก็สามารถใช้รูปมาลาคำสั่ง (imperative) ผันคำกริยา กรณีเดียวกันกับภาษาไทยสามารถทำคำวิเศษณ์ให้เป็นคำซ้ำเพื่อสื่อความหมายได้ นอกจากนี้ ในส่วนของคำกริยา พบว่าคำเทียบเคียงภาษาเยอรมันที่ปรากฏเป็นรูปกริยา Partizip I และ Partizip II (present and past participles) เช่น *schweigen* (‘เงียบ, ไม่พูด’) สร้างรูป Partizip I เป็น *schweigend* กริยา *verschwimmen* (‘เบลอ, ไม่ชัดเจน’) สร้างรูป Partizip II เป็น *verschwommen* เป็นต้น รูปคำกริยาที่สร้างขึ้นเช่นนี้สามารถสื่อความหมายตรงกับคำซ้ำในภาษาไทยได้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในการสื่อการณลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(12) ถึงบัดนี้ข้าพเจ้าไม่มีความแปลกใจใดๆ [KS_O-20]

*bin ich nicht im Geringsten*¹⁸ darüber erstaunt. [KS_Ü-20]

ต่างหันหน้าหาเขาอย่างเงียบๆ [DK_Ü_54]

Sie wandten sich ihm zu, schweigend [DK_O_54]

เห็นตัวลูกวิ่งๆ ร่วงๆ [AN_O_151]

...kann sie die Kinder verschwommen erkennen [AN_Ü_151]

3. การใช้โครงสร้างซึ่งมีลักษณะคล้ายการซ้ำคำ

แม้ว่าจะไม่ปรากฏคำซ้ำภาษาเยอรมันเป็นคำเทียบเคียงของคำซ้ำภาษาไทย แต่ในคลังข้อมูลที่วิเคราะห์ในครั้งนี้ พบว่าส่วนหน้าของคำเทียบเคียงภาษาเยอรมันที่ปรากฏ มีรูปแบบเป็นวลีที่มีลักษณะคล้ายคำซ้ำในภาษาไทย กล่าวคือ มีคำๆ เดียวกันปรากฏในวลีหนึ่งถึง 2 ครั้ง โดยอาจเรียกรูปแบบโครงสร้างนี้ว่าเป็น

¹⁸ เป็นรูปขั้นสุด (superlative) ของคำคุณศัพท์ *gering* (‘น้อย’) ซึ่งในที่นี้สื่อความตรงกับ การเน้นหรือเพิ่มน้ำหนักความหมายโดยใช้คำว่า *ใดๆ* ซึ่งอาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า “ไม่มีความแปลกใจใดๆ แม้แต่น้อย”

“การซ้ำระดับวากยสัมพันธ์” (syntactical reduplication ตามนิยามของ Travis 2001) ทั้งนี้ โครงสร้างที่ปรากฏในคลังข้อมูล อาจแยกประเภทได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

- Nx Präp Nx คือบุพบทวลีที่คำบุพบทอยู่ตรงกลาง เชื่อมคำนามเดียวกัน 2 ครั้ง ทั้งนี้คำสรรพนามที่ปรากฏบ่อยในคลังข้อมูลคือ *für* (‘สำหรับ’) แต่ในภาษาเยอรมัน สามารถสร้างรูปโครงสร้างนี้ได้หลากหลายทีเดียว และความหมายของโครงสร้างไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับความหมายของคำบุพบท เช่น *Tag für Tag* ซึ่งเป็นการใช้โครงสร้าง คำนาม ‘วัน’ + คำบุพบท ‘สำหรับ’ + คำนาม ‘วัน’ เพื่อสื่อความหมายว่า ‘วันแล้ววันเล่า’ ตรงกับคำซ้ำ *วันๆ*

- X und X คำเทียบเคียงที่ปรากฏ มีโครงสร้างเป็นคำบุพบทหรือคำวิเศษณ์คำเดียวกันที่เชื่อมด้วยคำสันธาน *und* (‘และ’) ส่วนใหญ่เป็นรูปที่ใช้บ่อย จนอาจถือว่าเป็นสำนวนภาษาเยอรมันที่มีความหมายเฉพาะและไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับคำเดิม เช่น *nach und nach* ซึ่งเป็นการใช้โครงสร้าง คำบุพบท ‘หลัง’ + คำสันธาน ‘และ’ + คำบุพบท ‘หลัง’ เพื่อสื่อความหมายว่า ‘ทีละน้อย’ ตรงกับคำซ้ำ *ค่อยๆ*

- von Nx zu Nx เป็นการใช้คำบุพบท *von* (‘จาก’) และ *zu* (‘ถึง’) เชื่อมระหว่างคำนามเดียวกันสองครั้ง

- um N herum เป็นการใช้คำบุพบท *um* (‘รอบ’) ตามด้วยคำนาม แล้วปิดท้ายด้วยคำวิเศษณ์ *herum* (‘รอบๆ’)

(13) *ทำไปวันๆ* [NP_O-10]

Tag für Tag arbeiten [NP_Ü-10]

ความรู้สึกจับใจตื่นเต้น [...] จึงค่อยๆ บรรเทาลง [AN2_O-106]

Nach und Nach fiel die Aufregung von ihr ab. [AN2_Ü-106]

ลากร่างหล่อนถูกรังแกระพันผ้าบ้านหมุนตัวไปรอบๆ [JE_Ü-36]

wie sie ... beim Schopf nahm, von Wand zu Wand wirbelte [JE_O-36]

ความรับผิดชอบต่อสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นรอบๆ ตัวของเรา [VN_O-48]

Verantwortung gegenüber den Dingen, die rund um uns herum passieren [VN_Ü-48]

สำหรับใน 2 กรณีหลังนั้น มักมีความหมายเป็นการขยายขอบเขตหรือบริเวณ การใช้บุพบทลี *von Nx zu Nx* เป็นการแสดงจำนวนพหูพจน์อย่างหนึ่ง ซึ่งโครงสร้างเช่นนี้ปรากฏในภาษาอังกฤษเช่นกัน (เช่น *from time to time*) ในขณะที่บุพบทลี *um ... herum* นั้น มีโครงสร้างแตกต่างจากก่อนหน้านี้ทั้ง 3 แบบ เพราะมิได้เป็นการซ้ำคำที่มีความหมายทางคำศัพท์ แต่การใส่คำว่า *herum* เหมือนเป็นการปิดวงเล็บวลีด้วยคำที่มีความหมายคล้ายกัน แต่ทำหน้าที่แตกต่างกัน¹⁹

ผลการวิเคราะห์คำซ้ำภาษาไทยและคำเทียบเคียงภาษาเยอรมันที่ปรากฏในคลังข้อมูลแสดงให้เห็นว่าหน้าที่และความหมายที่หลากหลายของคำซ้ำในภาษาไทยนั้นสามารถแสดงได้โดยกลวิธีการสร้างคำใหม่ในภาษาเยอรมันได้ครบถ้วน หากแต่ไม่ได้แสดงด้วยคำซ้ำแบบเดียวกับในภาษาไทยเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของระบบการสร้างคำใหม่ของสองภาษานี้อย่างชัดเจน ในงานวิจัยนี้จึงแยกหัวข้อการสร้างคำใหม่ในภาษาเยอรมันที่เป็นคำเทียบเคียงของคำซ้ำในภาษาไทยมาแยกบรรยายต่างหากจาก 3 ลักษณะที่เคยบรรยายไว้แล้ว

วิธีการสร้างคำใหม่ในภาษาเยอรมันที่เทียบเคียงได้กับการสร้างคำซ้ำในภาษาไทย

ในกระบวนการสร้างคำใหม่ของเยอรมันมีส่วนที่ทำหน้าที่เดียวกันกับคำซ้ำในภาษาไทยแยกออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ การสร้างคำประสม (composition) และการแปลงคำ (derivation)

1 การสร้างคำประสม

อันที่จริงในตำราไวยากรณ์เยอรมันเองก็มักจัดว่าคำซ้ำเป็นกลุ่มแบ่งของคำประสม (Donalies 2011, p. 37) อย่างไรก็ตาม คำเทียบเคียงภาษาเยอรมันที่ปรากฏในคลังข้อมูลไม่ใช่คำประสมในรูปแบบคำซ้ำ หากแต่เป็นการสร้างคำประสมเพื่อสื่อความหมายต่างๆ ตรงกับที่ปรากฏในคำซ้ำภาษาไทยนั่นเอง ซึ่งพบว่าคำประสมเหล่านี้อาจทำหน้าที่และสื่อความหมายต่างๆ ดังนี้ คือ การเปลี่ยนชนิดของคำ การสร้างรูปพหูพจน์ การเพิ่มน้ำหนักความหมาย การลดน้ำหนักความหมายและแสดงความไม่แน่นอน ดังตัวอย่างที่แสดงในตารางต่อไปนี้

¹⁹ บ็อพส์ (Bopst 1989, p59) บรรยายว่า โครงสร้างเช่นนี้เป็นโครงสร้างแบบปิดวงเล็บ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่ปรากฏบ่อยในภาษาเยอรมัน ซึ่งอันที่จริงจะสามารถละคำว่า *herum* ได้ โดยความหมายไม่ต่างกันมากนัก ถือว่าเป็น “การย่ำให้เห็นว่าสิ่งนี้ทำหน้าที่เป็นหน่วยพิเศษ ซึ่งอาจพบได้กับคำพหูพจน์อื่นๆ ในภาษาเยอรมันได้เช่นกัน เช่น *aus ... heraus* (“ออกจาก” ... “ออกมาจากจุดนั้น”) เน้นความหมาย “ออกมาจาก”

ตารางที่ 2 คำประสมที่ปรากฏเป็นคำเทียบเคียงของคำซ้ำในภาษาไทย

คำซ้ำ (ไทย) เทียบกับคำประสม (เยอรมัน)	ความหมาย/หน้าที่
เสียงหมาตัวนั้นเห่าอยู่<u>ใกล้ๆ</u> [DK_Ü-7] <i>Nebenan</i> bellte der Hund [DK_O-7]	เปลี่ยนชนิดของคำ <i>neben</i> ‘ใกล้’ <i>an</i> ‘ที่’ เป็นคำบุพบท แต่ <i>nebenan</i> ‘ใกล้ๆ’ เป็นคำวิเศษณ์
ทำอย่างกับว่าลิสต์นั้นบันทึกไว้แต่เรื่อง<u>ดีๆ</u> [AG_Ü-17] ... als ginge es um <i>Gutpunkte</i> [AG_O-17]	แสดงความหมายพหูพจน์ สร้างคำประสมระหว่างคำวิเศษณ์ <i>gut</i> ‘ดี’ กับคำนาม <i>Punkt</i> ‘จุด’ แล้วสร้างรูปพหูพจน์ที่คำนามเป็น <i>Gutpunkte</i>
เอ ศัตราไม่ใช่สัตว์เลื้อยลูกด้วยนมที่<u>ตาโตๆ</u> ... หรือกริ [MB_Ü-15] <i>Kata, sind das nicht Säugetiere mit riesengroßen Augen ...?</i> [MB_O-15]	เพิ่มน้ำหนักความหมาย เน้นความหมายของคำว่า <i>groß</i> ‘ใหญ่’ โดยเมื่อรวมกับคำว่า <i>Riesen</i> ‘ยักษ์’ กลายเป็นคำวิเศษณ์ใหม่ที่มีความหมายเน้นความ “ใหญ่” มากยิ่งขึ้น
ก่อนจะทันแสดงกิริยา<u>ใดๆ</u> ได้ตอบ [KS_O-18] <i>Bevor ich jedoch irgendeine Reaktion zeigen konnte.</i> [KS_Ü-18]	การแสดงความไม่แน่นอน สร้างคำประสมโดยการเติม <i>irgend-</i> เข้าไปข้างหน้าคำสรรพนามหรือคำนำหน้านาม ภาษาเยอรมัน จะเป็นการสร้างรูปของ อนิยมสรรพนาม (indefinite pronoun) แบบหนึ่ง จึงแสดงความหมายที่ไม่เฉพาะเจาะจง หรือบอกความหมายที่ไม่แน่นอน

จากตารางข้างต้นจึงเห็นได้ว่า ในขณะที่ภาษาไทยใช้รูปคำเดิม คือ คำซ้ำเดิมที่มีอยู่เพื่อสื่อความหมายต่างๆ จนทำให้คำซ้ำดูเหมือนเป็นกลไกในการสร้างคำที่มีความสม่ำเสมอคล้ายเป็นไวยากรณ์ ในภาษาเยอรมันกลับใช้กระบวนการประสมคำในเชิงคำศัพท์เพื่อสื่อความหมายนี้ อย่างไรก็ตาม หน้าที่และความหมายที่ปรากฏยังไม่ครอบคลุมเท่ากับการแปลงคำ แม้รูปแบบของการประสมคำโดยพื้นฐานจะมีความคล้ายคลึงกับการซ้ำคำในภาษาไทยมากกว่า เพราะเป็นการสร้างคำใหม่อันเกิดจากการใช้หน่วยคำอิสระ (free morpheme) เป็นหลัก

2. การแปลงคำ

การแปลงคำเป็นกระบวนการสร้างคำใหม่ที่แตกต่างกันจากการประสมคำ คือจะเป็นการเติมหน่วยคำต่างๆ (affix) ไปประกอบหน้าหรือหลังคำเดิมเพื่อสร้างคำใหม่²⁰ อีกทั้งยังเป็นการเปลี่ยนชนิดของคำจากคำเดิมไปเป็นคำชนิดใหม่ที่มีความหมายเกี่ยวพันกับคำเดิมได้ด้วย หน่วยคำเติมเหล่านี้จึงจัดว่าเป็นหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) การแปลงคำแทบไม่ปรากฏในภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาคำโดดเลย แต่เป็นกลไกการสร้างคำใหม่ที่สำคัญมากในภาษาเยอรมัน และในงานวิจัยนี้เป็นคำเทียบเคียงที่สำคัญที่สุดของคำซ้ำภาษาไทย ดังตัวอย่างของคำแปลง (derivate) ที่แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 คำแปลงที่ปรากฏเป็นคำเปรียบเทียบกับคำซ้ำในภาษาเยอรมัน

รูปหน่วยคำเดิม	คำซ้ำ (ไทย) เทียบกับคำแปลง (เยอรมัน)	ความหมาย/หน้าที่
an-	จำนวนของเครื่องสำอางจึงเพิ่มพูนขึ้นมาเรื่อยๆ [JF_Ü-6] ... haben sich eine ganze Menge Stifte <u>angesammelt</u> [JF_O-6]	เพิ่มน้ำหนักความหมาย
-chen	มีจุดเล็กๆ [JF_Ü-49] ... zeichnen sich weiße <u>Pünktchen</u> an [JF_O-49]	ลดน้ำหนักความหมาย (ทำให้มีความหมายเล็กลง)
durch-	... มาพลิกๆ [An_O-98] ... und blätterte sie <u>durch</u> [An_Ü-98]	สื่อการณลักษณะ/เพิ่มน้ำหนักความหมาย
ein-	แล้วจึงลงมือกระทุ้งๆ ไปตามกิ่งก้านลำไม้ [An_O-171] ... und schlägt auf die Äste des Baumes <u>ein</u> [An_Ü-171]	สื่อการณลักษณะ/เพิ่มน้ำหนักความหมาย
ge...-e	ตามด้วยเด็กสองคนที่กำลังกรี๊ดๆ [An_O-125] ... gefolgt von lautem <u>Geschrei und Getobe</u> [An_Ü-125]	สื่อการณลักษณะ สื่ออารมณ์ความรู้สึก
herum-	เขาหมุนบันเอวไปรอบๆ [SS_Ü-11] Er <u>rollte</u> mit den Kugelgelenken <u>herum</u> [SS_O-11]	แสดงความไม่แน่นอน

²⁰ ตามปกติในตำราไวยากรณ์เยอรมันจะแยกหน่วยคำเติมเหล่านี้ออกเป็นประเภทต่างๆ อีก เช่น หน่วยคำเติมหน้า (prefix) หน่วยคำเติมท้าย (suffix) หน่วยคำเติมคร่อม (circumfix) ในตารางนี้ได้นำเสนอข้อมูลแยกตามประเภทหน่วยคำเติม แต่แสดงให้เห็นด้วยการใส่เครื่องหมาย - โดยแสดงให้เห็นตำแหน่งที่หน่วยคำเติมเหล่านี้จะไปปรากฏ นอกจากนี้ไม่มีการแยกระหว่างหน่วยคำเติมแบบที่แยกได้กับแยกไม่ได้ที่ประกอบหน้าคำกริยา ซึ่งในบางครั้งจะเรียกชื่อคำกริยาที่นำหน้าด้วยหน่วยคำเติมหน้าเหล่านี้ต่างกันด้วยเป็น Partikelverb (particle verb) และ Präfixverb (prefix verb) ตามลำดับ

รูปหน่วยคำเติม	คำซ้ำ (ไทย) เทียบกับคำแปลง (เยอรมัน)	ความหมาย/หน้าที่
um-	ขอให้ท่านมองไป <u>รอบๆ</u> โดยไม่ต้องรู้สึกเขินอาย [UP_Ü-101] ... <u>sehen</u> Sie sich ohne Hemmungen <u>um</u> [UP_O-101]	สื่อการณลักษณะ
ver-	เมื่อไหร่จะไปให้ <u>พ้นๆ</u> [An_O-106] Wann werden sie endlich <u>verschwinden</u> [An_Ü-106]	เพิ่มน้ำหนักความหมาย
-haft	ยื่นมือแบแบงกให้อย่าง <u>ขลาดๆ</u> [KS_O-17] ... streckte <u>zaghaf</u> die Hand ... aus [KS_Ü-17]	สื่อทัศนภาวะ
-heit	ทำให้คิดถึงความหลังสมัย <u>เด็กๆ</u> [WL_O-62] und an meine <u>Kindheit</u> zurückdenken [WL_Ü-62]	รูปพหูพจน์ (แบบรวมกลุ่ม)
-ig	หรือเดิน <u>งๆ</u> <u>เงิ่นๆ</u> จนถูกรถชนเอา [SP_O-10] ... oder so <u>zittrig</u> auf den Beinen, dass ein Unfall passiert war [SP_Ü-10]	สื่อทัศนภาวะ
-lich	หล่อน <u>อ้อมๆ</u> <u>แอ้มๆ</u> [AN_O-72] ... brachte sie <u>zögerlich</u> hervor [An_Ü-72]	สื่อทัศนภาวะ
	มี <u>ขึ้นๆ</u> <u>ขาวๆ</u> ติดอยู่เต็มไปหมด [RR_Ü-5] überall klebt <u>weißlicher</u> Kot [RR_O-5]	ลดน้ำหนักความหมาย
-s	เขาไม่ชอบพูดตอน <u>เช้าๆ</u> [JH_Ü-151] dass er <u>morgens</u> eigentlich nicht spricht [JH_O-151]	เปลี่ยนชนิดของคำ
-sam	พ่อโอบรับ <u>หนูเบาๆ</u> [PB_O-22] Mein Vater nahm mich <u>behutsam</u> in seinen Arm [PB_Ü-22]	สื่อทัศนภาวะ
-weise	ซึ่งเดิน <u>เข้ามา</u> จับกันเป็น <u>กลุ่มๆ</u> [UP_Ü-67] die <u>grüppchenweise</u> herumziehen [UP_O-67]	สื่อความหมายแยกเป็นส่วนๆ

จากข้อมูลในตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าเมื่อนำหน่วยคำเติมหน้า *an-*, *durch-*, *ein-* และ *ver-* มาเติมหน้าคำกริยา จะสามารถสื่อความหมายตรงกับหน้าที่หนึ่งของคำซ้ำในภาษาไทย คือ “การเพิ่มน้ำหนักความหมายของคำ” (intensification) ตัวอย่างเช่น *an-* เป็นหน่วยคำเติมหน้าที่มีความหมายเพิ่มจำนวน การเติม *durch-* หน้าคำกริยาในภาษาเยอรมันจะสื่อความหมายว่า ‘ไม่มีการหยุดพัก’ ซึ่งเป็นการเพิ่มน้ำหนักความหมายวิธีหนึ่ง

ส่วนคำนำหน้ากริยา *ein-* ที่เติมหน้าคำกริยา *schlagen* ซึ่งมีความหมายว่า ‘ตี’ ในตัวอย่าง [An_Ü-171] เป็นการแสดงความหมายว่าเกิดการกระทำเช่นนั้นซ้ำๆ กันหลายครั้ง เช่นเดียวกับ *ver-* ที่เพิ่มน้ำหนักความหมาย

หน่วยคำเติมท้าย *-lich* ใช้ประกอบคำกริยาที่มีลักษณะบอกลักษณะบางอย่าง โดยเกี่ยวข้องกับ “ระดับ” กล่าวคือ เมื่อเติมหน่วยคำ *-lich* แล้วจะสื่อความหมายแค่ใกล้เคียง เช่น *weißlich* ในตัวอย่าง [RR_O-5] จะมีความหมายว่า ‘ออกสีขาว’ แต่ไม่ได้เป็น ‘สีขาว’ เต็มที่ การลดน้ำหนักความหมายหรือการแสดงคุณสมบัติของคำคุณศัพท์ในลักษณะนี้ อาจถือว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของ “การทำให้เล็กลง” (diminution) ที่เกิดกับคำคุณศัพท์ก็ได้ ด้วยเหตุนี้ ในตารางที่ 3 จึงได้นำเอา *-chen* ซึ่งเป็นหน่วยคำเติมท้าย คำนามเพื่อแสดงรูปว่า “เล็ก” มารวมไว้ด้วย โดยแนวคิดเกี่ยวกับความเหมือนระหว่างคุณสมบัติของการเติม *-lich* ที่คำคุณศัพท์ และเติม *-chen* ที่คำนามนี้ ปรากฏในงานของ ฟลือเชอร์ และบาร์ซ Fleischer/Barz 2012, p. 232) ผู้ซึ่งค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการสร้างคำใหม่ในระบบภาษาเยอรมันไว้อย่างละเอียด²¹

ในส่วนของคำเติมที่สัมพันธ์กับทัศนภาวะที่ผู้วิจัยระบุไว้ในตารางที่ 3 นั้น อาจต้องถือว่าเป็น การแสดงความหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อทัศนภาวะแบบกว้าง เนื่องจากหน่วยคำเติมเหล่านี้ จัดว่าเป็น หน่วยคำที่มีความหมาย “active-modal” ในภาษาเยอรมัน (เรื่องเดียวกัน, p. 306) หมายความว่า เมื่อนำ *-haft, -ig, -sam* และ *-lich* ไปเติมท้ายคำใดแล้ว จะสื่อความหมายที่บอกลักษณะอาการหรือภาวะ โดยที่ คำนามที่คำคุณศัพท์เหล่านี้ไปขยายความจะเป็นผู้กระทำ หรือมีภาวะอาการเช่นนั้นเอง มิได้ถูกกระทำให้เป็นเช่นนั้น

เนื่องจากการแสดงความหมาย “พหุพจน์” ในภาษาเยอรมันจะแสดงด้วยการผันคำ (inflection) คือ การเติมหน่วยคำทางไวยากรณ์ที่แสดงรูปพหุพจน์ (plural morpheme) เป็นหลัก จึงไม่ใช่หน้าที่ที่พบได้ง่ายนักในส่วนของการแปลงคำ อย่างไรก็ตาม หน่วยคำเติมท้าย *-heit* มีความหมายที่แสดงจำนวนในลักษณะที่เป็น ภาพรวมได้เช่นกัน ซึ่งมีปรากฏในคลังข้อมูลด้วย กล่าวคือ *Kindheit* เป็นคำเทียบเคียงของคำว่า ‘ตอนเด็ก’ ซึ่งในที่นี้แท้ไม่ได้เป็นการบอกจำนวนของเด็ก แต่ก็เป็นการแสดงภาพรวมของช่วงเวลาในขณะที่เป็นเด็กนั่นเอง หน่วยเติมท้ายอีกคำที่สื่อความหมายเกี่ยวข้องกับพหุพจน์ คือ *-weise* เนื่องจากสามารถใช้ประกอบคำนามที่อยู่ในรูปพหุพจน์แล้วสื่อความหมายของการมีจำนวนมากแต่กระจายหรือแยกเป็นส่วนๆ ได้ คล้ายกับการใช้ โครงสร้าง เป็น ตามด้วยการซ้ำคำลักษณะนามในภาษาไทย

หน่วยคำเติม *herum-* และ *um-* สามารถใช้เติมหน้าคำกริยาเพื่อความชัดเจนแน่นอนของการระบุ ตำแหน่งหรือสถานที่ได้ โดยอาจเป็นการแสดงการกระทำที่ไร้จุดหมายชัดเจน ดังที่ปรากฏในคำว่า *herumzappen* ในตัวอย่าง [SS_O-40] ซึ่งเมื่อแปลความหมายของคำนี้จากภาษาเยอรมันเป็นภาษาไทยจะ

²¹ คินโฮลท์ และคณะ (Kühnhold et al. 1978, p. 412) เคยบรรยายหน่วยคำเติมท้าย *-lich* ไว้ใกล้เคียงกันว่า แสดงถึง “การเข้าใกล้คุณสมบัติของคำมูล แต่ยังไม่เพียงพอ” หรือ “ออกจะเป็นเช่นนั้น” ที่น่าสนใจคือ คุณสมบัติดังกล่าวตรงกันกับหน้าที่ในการลดน้ำหนักความหมายของคำซ้ำในไทย

หมายถึง ‘การเปลี่ยนช่องที่วิไปๆ มาๆ’ คล้ายกับการเปิดปิดสวิตซ์ที่ทำซ้ำๆ นั้นเอง จึงเทียบเคียงได้กับการไม่ระบุจุดหมายหรือพื้นที่ชัดเจน ในทางไวยากรณ์คำกริยาที่มีหน่วยคำ *herum-* เติมข้างหน้าจึงมักไม่ต้องมีกรรม คำกริยาที่มีหน่วยคำเติมหน้า *um-* นานี้ก็สื่อความหมายในลักษณะใกล้เคียงกัน แต่ต่างกันตรงที่จะต้องมีการตรงมารองรับ ยกเว้นแต่ว่าอยู่ในรูปกริยาสะท้อนกลับ (*reflexive verb*) ก็จะไม่ต้องมีกรรม และสื่อความหมายของการไม่ระบุสถานที่หรือตำแหน่งชัดเจนด้วยเช่นกัน

การเปลี่ยนชนิดของคำนามนั้น อันที่จริงถือเป็นหน้าที่หลักที่หน่วยคำเติมท้าย (*suffix*) ต่างๆ ในภาษาเยอรมันสามารถทำได้อยู่แล้ว เช่น เมื่อเติม *-heit* ก็จะทำให้เกิดคำนาม โดยที่คำเติมอาจเป็นคำชนิดอื่นๆ ก็ได้ เช่น คำคุณศัพท์ จากตัวอย่างในตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าการเติมหน่วยคำเติมท้าย *-s* ไว้ท้ายคำนาม เพื่อสร้างรูปเป็นคำวิเศษณ์บอกเวลาแทน คือ จาก *Morgen* (‘เวลาเช้า’) เป็น *morgens* (‘เช้าๆ’) ซึ่งสื่อความหมายตรงกับคำซ้ำในภาษาไทยเมื่อใช้กับคำนามที่เป็นคำบอกเวลาในแต่ละช่วงของวัน เช่น บ่ายๆ เย็นๆ ค่ำๆ เป็นต้น

หน่วยคำเติมคร่อม *ge-...-e* หรือ *ge-...-ei* นั้น ในภาษาเยอรมันปกติใช้ประกอบคำกริยาเพื่อสร้างเป็นคำนาม โดยคำที่สร้างขึ้นใหม่นั้นมักจะสื่อความหมายของการณ์ลักษณะ *iterative* คือ การทำซ้ำๆ นอกจากนี้ยังสื่อความหมายถึงสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ (Fleischer/Barz 2012, p. 266) จึงเป็นการสื่อความหมายแฝงที่มีต่อการกระทำของคำกริยาที่เป็นคำมูลไปพร้อมกันด้วย การเกิดขึ้นซ้ำๆ กันนั้นอาจไม่พึงประสงค์จนทำให้ผู้พูดใช้คำศัพท์เป็นคำนามที่คร่อมด้วยหน่วยคำเติมนี้เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกในเชิงลบไปพร้อมกันด้วย

ผลสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาคำซ้ำในภาษาไทยและคำเทียบเคียงในภาษาเยอรมันโดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลในคลังข้อมูลสองภาษาสองทิศทางทำให้เห็นว่าคำซ้ำในภาษาไทยนั้นมีหน้าที่และความหมายหลากหลาย ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีคำซ้ำในภาษาเยอรมันเป็นคำเทียบเคียงได้ตรงๆ หากแต่ในภาษาเยอรมันจะสื่อความหมายเหล่านี้ด้วยกลวิธีต่างๆ ผสมกัน ทั้งที่อยู่ในระดับของการใช้คำชนิดต่างๆ ให้สอดคล้องกับหน้าที่และความหมายนั้นๆ ไปเลย การผันรูปคำ การซ้ำคำในระดับวากยสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากจะพิจารณาว่าการซ้ำคำเป็นกระบวนการสร้างคำใหม่ในระดับคำก็อาจสรุปได้ว่ากลวิธีการสร้างคำใหม่ในภาษาเยอรมันที่เทียบเคียงได้ตรงกับคำซ้ำในภาษาไทยมากที่สุด คือ การเติมหน่วยคำแปลง (*derivation*) นั้นเอง

การศึกษาในครั้งนี้นำไปสู่ข้อสรุปว่าการซ้ำคำในภาษาไทย ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคำใหม่ในระบบคำภาษาไทยมีความเหมือนและความต่างกับกลไกการสร้างคำใหม่ในภาษาเยอรมัน กล่าวคือ สองภาษานี้ใช้วิธีแตกต่างกันในสร้างคำใหม่ที่สื่อความหมายต่างๆ โดยภาษาไทยใช้วิธีการสร้างคำซ้ำ ส่วนภาษาเยอรมันใช้วิธีการแปลงคำ ซึ่งวิธีที่ใช้ในภาษาเยอรมันนั้นเป็นกระบวนการที่แทบไม่ปรากฏในภาษาไทย

แต่อันที่จริงก็คือความหมาย หน้าที่ และมโนทัศน์ต่างๆ ที่ผู้พูดภาษาไทยสามารถเข้าใจได้เช่นกัน เนื่องจากความหมายเหล่านี้ส่วนมากปรากฏในคำซ้ำ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้พูดภาษาไทยคุ้นเคย แต่เป็นกระบวนการที่ไม่สำคัญในภาษาเยอรมัน องค์ความรู้นี้จึงอาจนำไปใช้ในการสอนภาษาเยอรมันสำหรับผู้เรียนชาวไทยต่อไป

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หน้าที่หลักประการหนึ่งที่สำคัญของคำซ้ำในภาษาไทยและหน่วยคำเติมต่างๆ ในภาษาเยอรมัน คือ การเพิ่มหรือลดระดับความเข้มข้นของความหมาย ประเด็นดังกล่าวยังอาจขยายความน่าสนใจไปสู่การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการเพิ่มและลดน้ำหนักความหมาย (intensification and attenuation) ระหว่างภาษาเยอรมันกับภาษาไทยได้ โดยอาจศึกษาว่าในแต่ละภาษาใช้กลไกระบบใดบ้างเพื่อทำหน้าที่นี้ ซึ่งคงไม่สามารถตอบได้ในงานวิจัยนี้ แต่เป็นประเด็นที่อาจศึกษาวิจัยต่อยอดออกไปจากงานวิจัยนี้

รูปแบบของคำเทียบเคียงในภาษาเยอรมันที่ปรากฏเป็นคำซ้ำในภาษาไทยนั้น ยังมีข้อน่าสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ มีการใช้รูปคำซ้ำกันในบุพพทวลี เช่น *Tag für Tag* ('ไปวันๆ') ซึ่งโครงสร้างเช่นนี้พบในภาษาอังกฤษเช่นกัน เช่น *flower to flower, plate after plate, mugs upon mugs* ซึ่งในภาษาเยอรมันเองก็สามารถใช้คำบุพพทและคำนามที่หลากหลาย มีทั้งรูปเอกพจน์และพหูพจน์มาทำเป็นโครงสร้างแบบเดียวกันได้ โดยอาจมีความหมายเหมือนหรือไม่เหมือนคำซ้ำในภาษาไทยก็ได้ เช่น *Hand in Hand* ('(เดิน) จูงมือกันไป') *Stück um Stück* ('ทีละชิ้นๆ') *Menschen über Menschen* ('คนจำนวนมากมาย') *Ellbogen an Ellbogen* ('ศอกชนกัน') จึงน่าจะศึกษาต่อไปว่าโครงสร้างที่เป็นการซ้ำคำในระดับวากยสัมพันธ์ (syntactical reduplication) เช่นนี้ ในภาษาเยอรมันมีจำนวนมากน้อยเพียงใด และสามารถสร้างขึ้นมาใหม่ได้ โดยมีข้อจำกัดหรือไม่ มากน้อยเพียงใด โดยต้องอาศัยคลังข้อมูลภาษาเยอรมันที่มีขนาดใหญ่และครอบคลุมตัวบทประเภทต่างๆ มากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ฟู เจิงไห่ยว. (2549). คำซ้ำในภาษาจีนและภาษาไทย การศึกษาเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนันท์ อัญชลีสินกุล. (2542). ระบบคำภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

Alieva, Natalia. (1998). Reduplication in Southeast Asian languages: Differences in word structures. In Mark Janse, (Ed.): *Productivity and Creativity. Studies in General and Descriptive Linguistics in Honour of E.M. Uhlenbeck* (pp 413-419). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.

Bopst, Hans-Joachim. (1989). *UM und HERUM. Eine syntaktisch-semantische Untersuchung zur deutschen Gegenwartssprache*. München: iudicium.

Bybee, Joan/Perkins, Revere/Pagliuca, William. (1994). *The Evolution of Grammar. Tense, aspect and modality in the languages of the world*. Chicago/London: The University of Chicago Press.

Chakshuraksha, Nuttathida (1994). Prosodic structure and reduplication in Thai. *Working Papers of the Linguistics Circle* 12, 27-38.

Donalies, Elke. (2011). *Basiswissen Deutsche Wortbildung*. 2., überarb. Auflage. Tübingen/Basel: A. Francke.

Elsen, Hilke. (2014). *Grundzüge der Morphologie des Deutschen*. Berlin/Boston: Walter de Gruyter.

Fleischer, Wolfgang/Barz, Irmhild. (2012). *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*. 4., völlig neu bearb. Aufl. Berlin/Boston: de Gruyter.

- Iwasaki, Shoichi/Ingkaphirom, Preeya. (2005). *A Reference Grammar of Thai*. Cambridge etc.: Cambridge University Press.
- Johansson, Stig. (2003). Contrastive linguistics and corpora. In Sylviane Granger et al. (Eds.). *Contrastive Linguistics and Translation Studies* (pp.31-44). Amsterdam/New York: Rapodi.
- Kajitani, Motomi. (2005). Semantic Properties of Reduplication among the World's Languages. *LSO Working Papers in Linguistics 5: Proceedings of WIGL* (2005), 93-106.
- Kiyomi, Setsuko. (1995). A new approach to reduplication: a semantic study of noun and verb reduplication in the Malayo-Polynesian languages. *Linguistics* 33, 1145-1167.
- Kühnhold, Ingeborg/Putzer, Oskar/Wellmann, Hans. (1978). *Deutsche Wortbildung. Typen und Tendenzen in der Gegenwartssprache. Eine Bestandsaufnahme des Instituts für deutsche Sprache. Forschungsstelle Innsbruck. Dritter Hauptteil :Das Adjektiv*. Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwann.
- Lohde, Michael. (2006). *Wortbildung des modernen Deutschen*. Ein Lehr- und Übungsbuch. Tübingen: Narr.
- Müller, Hans-Georg. (2003). *Reduplikationen im Türkischen*. Dissertation Universität Tübingen.
- Raciene, Ernesta. (2013). Zu sprachlichen Ausdrucksmitteln der Intensivierung von Eigenschaften im Deutsch-litauischen Vergleich. *SANTALKA Filologija; Edukologija* 2013, t. 21, nr. 2: 123-134. (www.cpe.vgtu.lt/index.php/cpe/article/viewFile/cpe.2013.../325) (30/05/2014).
- Rubino, Carl. (2005). Reduplication. Form, function and distribution. In Bernhard Hurch (Ed.) *Studies on Reduplication* (pp. 11-29). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Rubino, Carl. (2008). Reduplication.. In Martin Haspelmath,/ Matthew Dryer/ David Gil / Bernard Comrie (Eds.) *The World Atlas of Language Structures Online*. München: Max Planck Digital Library (<http://www.info/feature/27>) (10/07/2014).

- Schindler, Wolfgang. (1991). Reduplizierende Wortbildung im Deutschen. *Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung* 44(1991) 5, 597-613.
- Schumann, Michael. (2010). Wortbildung. In Elke Hentschel (Ed.). *Deutsche Morphologie* (pp. 390-395). Berlin/New York: de Gruyter.
- Travis, Lisa de Mena. (2001). The syntax of reduplication. *Proceedings of Northeast Linguistics Society (NELS)* 31, GLSA, 454-469.
(<http://people.linguistics.mcgill.ca/~lisa.travis/papers/NELS32paper.pdf>) (10/07/2014).
- Wiltshire, Caroline/Marantz, Alec. (2000). Reduplication. In Geert Booij / Christian Lehmann / Joachim Mugdan (Eds.). *Morphologie. Ein internationales Handbuch zur Flexion und Wortbildung. 1. Halbband* (pp. 557-567). Berlin/New York: Walter de Gruyter.
- Yang, Chaiquin. (2001). *Interjektionen und Onomatopoetika im Sprachvergleich: Deutsch versus Chinesisch*. Dissertation. Albert-Ludwigs-Universität zu Freiburg i. Breisgau.

ภาคผนวก

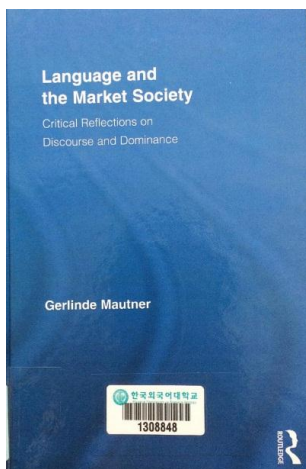
รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์

ชื่อเรื่องต้นฉบับ	ผู้เขียน	ผู้แปล	ปีที่พิมพ์ (ต้นฉบับ)	ปีที่พิมพ์ (บทแปล)
ครอบครัวกลางถนน [SK]	ศิลา โคมฉาย	Kirsten Ritscher & Heike Werner	2536	2549
คนบนสะพาน [PT]	ไพฑูรย์ ัญญา	Kirsten Ritscher & Heike Werner	2530	2549
กระถางเซเนียงริมหน้าต่าง [WL]	วินทร์ เลียววาริณ	Kirsten Ritscher & Heike Werner	2539	2549
โลกใบเล็กของซัลมาน [KS]	กนกพงศ์ สงสมพันธุ์	Kirsten Ritscher & Heike Werner	2534	2549

ชื่อเรื่องต้นฉบับ	ผู้เขียน	ผู้แปล	ปีที่พิมพ์ (ต้นฉบับ)	ปีที่พิมพ์ (บทแปล)
หม้อที่ขุดไม่ออก [An]	อัญชัน	Kirsten Ritscher & Heike Werner	2533	2549
พลเมืองดี [SP]	เสกสรร ประเสริฐกุล	Kirsten Ritscher & Heike Werner	2523	2549
มัทรี [Sri]	ศรีดาวเรือง	Kirsten Ritscher & Heike Werner	2528	2549
ซิมไบ้ [PS]	ประภัสสร เสวิกุล	Kirsten Ritscher & Heike Werner	2527	2549
ผาติกรรม [WC]	วาณิช จรุงกิจอนันต์	Kirsten Ritscher & Heike Werner	2527	2549
ขอทาน [An2]	อัญชัน	Kirsten Ritscher & Heike Werner	2533	2549
บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ [AT]	อัศศิริ ธรรมโชติ	Kirsten Ritscher & Heike Werner	2524	2549
จูสีประดับดิน [PB]	ปรีชาพล บุญช่วย	Kirsten Ritscher & Heike Werner	2523	2549
นางรำ [AT2]	อัศศิริ ธรรมโชติ	Klaus Rosenberg	2523	2535
พอร้องไห้ครั้งแรก [VN]	วิสรชนีย์ นาคกร	Klaus Rosenberg	2526	2535
ชีวิตสีดำของแพรว [NP]	นิรมล พงธามร	Klaus Rosenberg	2526	2535
Abschied von Berlin ("อำลาเบอร์ลิน") [AG]	Arno Geiger	อัญชลี โตพึงพงศ์	2550	2551
Sony Center ("โซนี่ เซ็นเตอร์") [UP]	Ulrich Pelzer	กรกช อัดตวิริยะนุภาพ	2548	2551
Die Umgebung von Blitzen ("ประกายสายฟ้า") [SS]	Silke Scheuermann	เจนจิรา เสรีโยธิน	2548	2551
Sibirien ("ไซบีเรีย") [JE]	Jenny Erpenbeck	พรสวรรค์ วัฒนางกูร	2544	2551
Neues vom Norbert	Helmut Krauser	ผุสดี ศรีเขียว	2533	2551

ชื่อเรื่องต้นฉบับ	ผู้เขียน	ผู้แปล	ปีที่พิมพ์ (ต้นฉบับ)	ปีที่พิมพ์ (บทแปล)
("ข่าวล่าจากนอร์แบร์ต") [HK]				
Am See ("ณ ริมทะเลสาบ") [FH]	Felicitas Hoppe	อำภา โอตระกูล	2539	2551
Töten ("ฆ่า") [DK]	Daniel Kehlmann	อรัญญา โรเซ็น-เบิร์ก พรหม นอก	2543	2551
Zugfahrt ("ขบวนสุดท้ายที่ปลายฟ้า") [JF]	Julia Franck	วรางคณา ศิริวานนท์	2543	2551
Erleuchtung durch Fußball ("บทเรียนจากฟุตบอล") [RR]	Ralf Rothmann	นฤมล จ้าวสุวรรณ	2544	2551
Gestalten ("ผลงานออกแบบ") [MB]	Marcel Beyer	อาจณา เขาเรอร์	2544	2551
Die Freundin meines Freunds ("บุคคลที่สาม") [NE]	Nadja Einzmann	สุทธิชล โพธิ์รังษี	2544	2551
Unter Zeiten ("คิตส์จจะ") [KV]	Kevin Vennemann	บุศรินทร์ อีสระชัย	2545	2551
Kaltblau ("ครามเย็น") [JH]	Judith Hermann	เฉิดฉวี แสงจันทร์	2546	2551

บทวิจารณ์หนังสือ

ชื่อเรื่อง: **Language and the Market Society: Critical Reflections on Discourse and Dominance**

ผู้แต่ง: Gerlinde Mautner

จัดพิมพ์โดย: Routledge

ISBN10: 0-415-99814-X (hbk)

จำนวนหน้า: 215

ราคา: 2,700 บาท

โดย: ชนกพร อังศุวิริยะ

ปัจจุบันแนวทางการศึกษาวาทกรรมในไทยมีแนวโน้มของการศึกษาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น หนังสือเกี่ยวกับวาทกรรมก็สามารถหาอ่านศึกษาได้ทั่วไป และหนังสือที่มีในระยะหลังก็มีประเด็นการศึกษาวาทกรรมที่น่าสนใจในการกล่าวถึงในลักษณะวิเคราะห์ วิพากษ์ที่เลือกเป็นบางประเด็น เช่น หนังสือของ Gerlinde Mautner เรื่อง *Language and the Market Society: Critical Reflections on Discourse and Dominance* แปลเป็นไทยว่า ภาษาและสังคมการตลาด การสะท้อนเชิงวิพากษ์ด้านวาทกรรมและการครอบงำ ซึ่งผู้เขียนเป็นอาจารย์สอนภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษที่ Institute for English Business Communication WU Vienna ประเทศออสเตรีย ซึ่งเธอสนใจสหสาขาวิชา (interdisciplinary) โดยเฉพาะการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) และการศึกษาการจัดการเชิงวิพากษ์ (Critical Management Studies) และสองแนวคิดสำคัญนี้ก็มาปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ด้วยเช่นกัน

เนื้อหาในหนังสือผู้เขียนได้แบ่งเป็นสามส่วนใหญ่ คือส่วนที่ 1 กรอบความคิด (Conceptual Groundwork) ส่วนที่ 2 การประยุกต์ (Applications) และส่วนที่ 3 ทรรศนคติ (Perspectives) ซึ่งการแบ่งเนื้อหาเป็นส่วนนี้ทำให้ง่ายกับผู้อ่าน การแบ่งกรอบลำดับความคิดก็ชัดเจนว่าจะกล่าวถึงทฤษฎีก่อนแล้วจึงกล่าวถึงกรณีศึกษาวิเคราะห์สุดท้ายจึงเป็นการวิพากษ์ของผู้เขียน และหนังสือก็มีโครงสร้างเนื้อหาดังนี้

ส่วนนำของหนังสือคือบทที่หนึ่ง เริ่มต้นด้วยการบอกวัตถุประสงค์ของหนังสือว่า ผู้เขียนต้องการให้เห็นผลกระทบ จากสังคมการตลาดด้วยภาษา ความสัมพันธ์จากภาษาไปสู่พื้นฐานทางสังคมการเมือง สิ่งทีวิพากษ์จากหนังสือเล่มนี้จะทำให้คนตระหนักในวาทกรรมการตลาดที่ทำให้เห็นในเรื่องการขายว่า อำนาจของภาษาจะทำให้เห็นโครงสร้างทางสังคมและความสัมพันธ์ทั้งสถาบันและสังคมขนาดใหญ่ ผู้เขียนวิพากษ์สังคมการตลาดจากการจับจ่ายใช้สอย ใน “University of Economics and Business” ผู้เขียนไม่ได้ต่อต้านการทำธุรกิจ แต่ต้องการจัดการขอบเขตหรือมองภาพการทำธุรกิจใหม่ การจัดการวิเคราะห์ตัวอย่างก็เอามาจากประสบการณ์ผู้เขียนโดยใช้ CDA (Critical Discourse Analysis) และ CMS (Critical Management Studies) ในรูปแบบ Interdisciplinary ในแต่ละบทจะแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ Data Panorama section ซึ่งเป็นการตั้งคำถาม

เกี่ยวกับสังคม Background section ซึ่งเกี่ยวกับสภาพสังคมการเมือง (วาทกรรม) Data Close-up section ซึ่งจะวิเคราะห์วิพากษ์แบบมีรายละเอียด จากนั้นก็เป็นเนื้อหาโดยเรียงตามโครงสร้างหนังสือ ได้แก่

ส่วนแรกของหนังสือคือกรอบความคิด โดยเริ่มต้นที่บทที่สอง คือ Invited Invaders? The Market Society and Discourse เริ่มต้นด้วยการให้ความหมายของคำว่าสังคมการตลาด ซึ่งคำว่า การตลาดคือหัวใจสำคัญของหนังสือเล่มนี้ คำว่า “Marketisation” ความหมายอย่างสั้นคือกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการตลาดในชีวิตประจำวัน การสื่อสารนี้จะเกี่ยวกับปฏิบัติการทางสังคมและวาทกรรม ในระดับวาทกรรมคือคำว่า วาทกรรมการตลาด นักภาษาจะสนใจการตลาดด้วยการวิจัยหัวข้อและกิจกรรมต่างๆตั้งแต่อ่อนปี 1990 บทนี้จึงมีประเด็นที่เกี่ยวกับบริบททางการเมือง คำสำคัญ และความคิดรวบยอด เช่น คำว่าการตลาด สังคมการตลาด กลไกการตลาด และวาทกรรมการตลาด ตามด้วยการให้ข้อสรุปถึงเป้าหมายของหนังสือที่เน้นการใช้ทฤษฎีวิพากษ์ โครงสร้างและระบบ จะมีกระบวนการ รวมถึงวิธีใหม่ผ่านเรื่องของอำนาจไปสู่สังคมการตลาดหรือวาทกรรมการตลาด โดยจะกล่าวถึงทฤษฎีวิพากษ์ในบทต่อไป

บทที่สาม คือ In Praise of Doubt : The Theoretical Framework เป็นบทที่เกี่ยวกับกรอบทฤษฎี ได้แก่ CDA จะสนใจวาทกรรมจากสถาบันทางสังคม ความสัมพันธ์ของอำนาจและการทำงานของอุดมการณ์ (Fairclough and Wodak, 1997) ในศึกษานัยทางภาษาของประสบการณ์ลำดับขั้นที่หลากหลายและผลกระทบทางสังคมกับสังคมการตลาด นอกจากนี้ผู้เขียนก็ยังใช้ CMS ด้วยเช่นกัน ในขณะที่ CDA จะเกี่ยวกับธุรกิจหรือปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กับธุรกิจ CMS จะใช้ทฤษฎีการวิพากษ์ “การศึกษาการจัดการกระแสหลักที่มีจุดตรงข้ามทางความรู้ที่เกี่ยวกับโครงสร้างเชิงวิพากษ์” (Alvesson and Willmott, 1992b: 9) จุดเด่นของทั้งสองทฤษฎีนี้ คือ CMS จะเน้นการศึกษาภาษาอย่างเป็นเหตุเป็นผล ขณะที่ CDA จะเน้นชุดเครื่องมือระเบียบวิธีวิจัยในการปฏิบัติ ทฤษฎีวิพากษ์ทั้งสองมุมมองนี้สามารถค้นหาสนับสนุนการตั้งคำถามของสมมติฐานที่เกี่ยวกับความจริงในสังคมปัจจุบัน และความพึงพอใจของมนุษย์ในสังคมทุนนิยม เป้าหมายสำคัญคือการเปิดเผยและลดสิ่งที่ถูกทำให้ดูเป็นธรรมชาติในโครงสร้างสังคม โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของอำนาจเป็นหลักการสำคัญของทฤษฎีวิพากษ์

ส่วนของการประยุกต์ใช้จะแบ่งออกเป็นสี่บท เริ่มจากบทที่สี่ คือ Delivering Government : Marketisation in Public-Sector Administration เป็นการอธิบายการตลาดในการจัดการภาคสาธารณะ วิเคราะห์หน่วยต่างๆ ของรัฐบาล หน่วยงานบริการ เจ้าหน้าที่ที่ท้องถิ่นว่ามีการสื่อสารอย่างไรที่จะเผยแพร่ออกไป บทนี้จึงมีตัวอย่างการวิเคราะห์ภาพประกอบที่เป็นตราสัญลักษณ์ของหน่วยงานรัฐบาลและศาลรัฐธรรมนูญ และการเลือกใช้คำศัพท์ (lexical choice) ที่เป็นตัวบท รวมทั้งภาพโฆษณาจากงานขนส่ง เช่น รถไฟฟ้า รถบัส หรือสถานีรถไฟ รวมถึงภาพโฆษณางานในหนังสือสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น วาทกรรมที่ถูกกำหนดด้วยการตลาดกับคำว่า “การปรับตัวของผู้บริโภค” “บริการส่งถึงที่” และ “การจัดการ” ข้อมูลที่ซ่อนไว้จะอาศัยการทำงานของภาษา

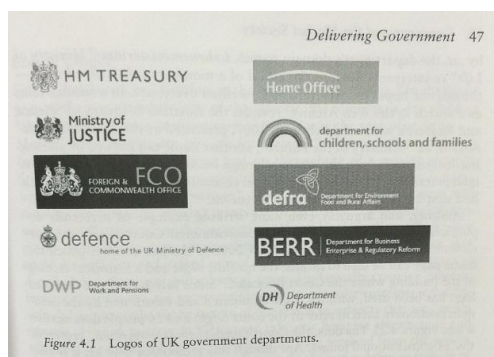

Figure 4.1 Logos of UK government departments.

Figure 4.4 Advertising on a London bus.

บทที่ห้า คือ Learn How to Make Money : Marketisation in Higher Education เป็นการตลาดในการศึกษาระดับสูง โดยใช้กรณีศึกษาจากการตลาดมหาวิทยาลัยในสหรัฐ อังกฤษ ออสเตรเลียและแคนาดา ศึกษากลวิธีการสื่อสาร ดังตัวอย่าง

- Advancing Knowledge. Transforming Lives (Michigan State University)
- Shaped by the past, creating the future (Durham University, United Kingdom)
- Canada's answers to the world's questions. (University of Toronto, Canada)
- Excellence Innovation Diversity (University of Wollongong, Australia)
- Think. Change. Do. (University of Technology, Sydney)

การสื่อสารที่มีหลักการธุรกิจ ต่างก็แสดงความยอดเยี่ยมของในแต่ละที่ นอกจากนี้ก็ยังมีรายละเอียดของการวิเคราะห์การเลือกใช้คำศัพท์หรืออุปลักษณ์จากตัวบทรวมถึงภูมิหลังของแต่ละมหาวิทยาลัย Flexner (1930: 3) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยว่า

“ a university, like all other human institutions...is not outside, but inside the general social fabric of a given era. It is not something apart, something historic, something that yields as little as possible to forces and influences that are more or less new. It is, on the contrary – so I shall assume – an expression of age, as well as an influence operating upon both present and future.”

การพัฒนาเมื่อไม่นานนี้มีการเปลี่ยนแปลงในสังคมการตลาด แนวโน้มทั่วไป เช่น การลดกฎเกณฑ์ การแบ่งปัน การนำบางส่วนของรัฐออกมา การเพิ่มขึ้นอยู่กับการใช้เงินส่วนตัวถูกระทบโดยตรงไปที่มหาวิทยาลัย ตัวกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม-วัฒนธรรมแพร่หลายและลงลึก บทนี้จะทดสอบภาษาที่แสดงออกมาในกระบวนการนี้ ตัวอย่างจะนำเสนอปฏิบัติการทางวาทกรรมกับความคิดของทุนนิยมวิชาการ (academic entrepreneurialism) (Mautner, 2005a) หรือ “entrepreneurial university” โดย Kirp (2003: 144-145) ได้ตั้งคำถามว่า

“Can a university maintain the intellectual world that Thomas Jefferson sought to represent in his design of the Lawn – professors and students with diverse academic interests coming together in a single open space to pursue and create knowledge - if learning becomes just another consumer good?”

บทที่หก คือ Shop ‘n’ Play : Marketisation in Religion บทนี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสังคมนการตลาดกับศาสนา โดยเน้นไปที่ความจริงทางการตลาดในกลุ่มต่างๆ และสื่อทางศาสนา การตลาดในโบสถ์คริสต์ เช่น มีคำกล่าวว่า “For-profit organization are useful models for the church” และ “Applying market tools to churches is simply a modern way of getting an unchanged message across” ข้อมูลจากประเภทและสื่อต่างๆ แสดงวาทกรรมทางศาสนา นอกจากนี้บทนี้ยังอธิบายถึงเบื้องหลังความสัมพันธ์ของศาสนากับสังคมนการตลาด ปัจจุบันความศักดิ์สิทธิ์ (sacred) และไม่ศักดิ์สิทธิ์ (profane) กลายเป็นถูกผสม (blended) และถูกทำให้พร่ามัว(blurred) บทนี้มีพื้นที่ที่ผสมระหว่าง church cafe≡ (ที่ที่ความไม่ศักดิ์สิทธิ์สร้างอาณานิคมความศักดิ์สิทธิ์) ซึ่งมีร้านค้าต่างๆ มาทำการค้าในสังคมนทุนนิยม และ cafe≡ church (ที่ที่ความศักดิ์สิทธิ์สร้างอาณานิคมความไม่ศักดิ์สิทธิ์) เป็นภาพสะท้อน church cafe ให้เห็นการบริโภคผ่านพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

บทที่เจ็ด คือ How YOU™ are like shampoo : Marketisation in the Personal Sphere เกี่ยวกับการตลาดของแต่ละคน มาจากชื่อหนังสือ How YOU™ are like shampoo (Bence, 2008) บทนี้แสดงการเป็นเจ้าของสินค้าของตัวเอง การสร้างตราสินค้าด้วยตัวเองและจำหน่ายผ่านเว็บไซต์ต่างๆ การสร้างผลประโยชน์ที่สัมพันธ์กันระหว่างบุคคลในสังคมนการตลาด ที่ซึมลึกไปในจิตวิทยาสังคมและอาณาเขตส่วนตัว ผ่านวาทกรรมที่รวมการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ไว้ (Giddens, 1991: 198) และเปลี่ยนจากผู้ค้าขายให้อิสระ ผลผลิตที่ถูกออกแบบให้มีมูลค่าทางการตลาดสูงสุดคนจะนิยมผสมการเปลี่ยนแปลง (Commodification) ที่สร้างชื่อให้ตัวเอง บทนี้ก็จะแสดงการเลือกข้อมูลที่ซ่อนไว้ โดยมีเป้าหมายหลัก คือองค์ประกอบจากขอบเขตส่วนบุคคลไปสู่ขอบเขตธุรกิจผ่านรูปแบบหลากหลาย เช่นอุปลักษณะผลิตภัณฑ์ส่วนบุคคล ตราสินค้าส่วนบุคคล ถูกออกแบบให้ตอบสนองอำนาจทางการตลาด แต่ละบุคคลมีอำนาจในการควบคุมโครงการตราสินค้าของตนเองแต่ละคนเองได้ว่าจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็อยู่ในความรับผิดชอบของตัวเองประกอบกับอิทธิพลทางสังคมนการเมืองและแรงกดดันต่างๆ สุดท้ายคือตราสินค้าแต่ละคนจะอยู่รอดได้หรืออยู่รอดไม่ได้อยู่ที่การสร้างสิ่งแวดล้อมของตัวเอง

ส่วนที่สามเกี่ยวกับทัศนะต่างๆ เริ่มจากบทที่แปด คือ Pick Holes : Critiquing the Critical Approach ซึ่งวิธีการวิพากษ์ก็คือ CDA และ CDS การวิจัยที่ข้อมูลและบริบท การค้นหาคำถามด้วยวิธีการวิจัยและการวิเคราะห์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์และเป้าหมายไว้ทดสอบแผนการและความลำเอียง ช่องว่างและจุดที่ซ่อนไว้ก็จะสะท้อนสิ่งที่ปกปิดไว้ในวิเคราะห์วิพากษ์ในหนังสือเล่มนี้ การศึกษาบริบทที่ใกล้เคียงจากตัวบทหรือบางส่วนของตัวบทหรือบริบทที่ไกลออกไปเป็นเบื้องหลังของหนังสือนี้ การเก็บ

ข้อมูล วิธีการศึกษาสิ่งที่ล่าเอียงและช่องว่างเป็นการตั้งคำถามความเป็นไปได้มากกว่าจะหาคำตอบ บทนี้เป็นการให้ความหมายความสำคัญของกรวิพากษ์ แต่เทคนิคการวิพากษ์ตามกฎ CDA และ CDS วิจัยสะท้อนตัวเองหรือพิสูจน์สิ่งที่ซ่อนอยู่กระตุ้นให้ตั้งคำถามหรือหาคำตอบที่นอกเหนือจากนี้ได้

บทที่เก้า คือ From Lament to Agenda : Critical Resistance to Marketisation เป็นบทที่ให้ความสำคัญในการต่อต้านวาทกรรมการตลาด เป็นการนำเสนอแบบมองไปข้างหน้าแทนจะมีย้อนไปข้างหลังและมองในแง่บวกที่ตีมากกว่าความล้มเหลว โดยผู้เขียนนำเสนอการรื้อสร้างในรูปแบบที่สะท้อนให้เห็นจากการตัวภาษายังไม่มากพอจะทำให้เห็นแบบแผน ค่านิยม และความสัมพันธ์ของคุณลักษณะที่ไม่เกี่ยวกับการค้าและการต่อต้านวาทกรรมการตลาดก็ไม่ได้ทำให้หยุดพื้นที่ส่วนตัวหรือสาธารณะในการค้าขายได้ สิ่งที่ได้คือแสดงให้เห็นบทบาทที่ไม่เท่าเทียมกัน การสะท้อนเชิงวิพากษ์ลักษณะสังคมและวาทกรรมการตลาด ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้ปลดปล่อยและให้อำนาจระเบียบทางสังคมได้อย่างไรก็เป็นคำถามน่าสนใจ อีกทั้งบทนี้ยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาการจัดการเชิงวิพากษ์ หรือ CME (Critical Management Education) ซึ่งเป็นผลจาก CMS ทั้ง CME และ CMS จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สิ่งสะท้อนจาก CME เช่น การต่อต้านอำนาจ อุดมการณ์ภายในโครงสร้าง กระบวนการ และการปฏิบัติของสถาบันในสังคมที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียม ทั้งชนชั้น อายุและเพศ ท้ายที่สุดนักเรียนอาจจะวิพากษ์มิติต่างๆ เช่น จารีตประเพณีหรืออำนาจที่ขบถธรรม ในธุรกิจการศึกษาพื้นที่ใจกลางสำคัญและชุมชนใหญ่เป็นพิเศษ โดยเฉพาะถ้าชนชั้นทางสังคมที่เต็มไปด้วยอำนาจซื้อไปสู่การต่อต้านการตลาดนับเป็นความท้าทายที่น่าสนใจ บทนี้ยังตั้งคำถามและการลดความเป็นธรรมชาติที่สะท้อนจากการวิพากษ์ทั้ง CDA และ CMS ที่จะเปลี่ยนสังคมไปสู่ทางสว่างและมีสติการด้วยการทำสังคมการตลาดในทุกพื้นที่ที่มนุษย์อยู่แบบไม่ต้องยึดติดกับเรื่องของการตลาด

บทที่สิบซึ่งเป็นบทสรุป Saving the Frog from Boiling : Concluding Remarks ผู้เขียนได้นำเรื่องนี้ของกบที่กำลังจะถูกต้มมาเล่าในเชิงเปรียบเทียบว่า ถ้าเราเป็นกบที่อยู่ในหม้อน้ำที่กำลังเดือดกบจะพยายามปีนออกทันที แต่ถ้ากบอยู่ในอุณหภูมิห้องกบก็จะอยู่อย่างนั้นโดยไม่กลัว ทั้งที่อุณหภูมิเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ กบก็ไม่ทำอะไร อุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นทำให้กบมีแรงจูงใจไม่สามารถปีนออกจากหม้อต้มได้อีก ทั้งนี้เพราะกบจะมีสัญชาตญาณเอาตัวรอดทันทีที่มีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมรอบตัวแบบกะทันหันไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงแบบช้าๆ หรือค่อยเป็นค่อยไป (senge, 1990: 22) ดังนั้นข้อความสุดท้ายของผู้เขียนในบทนี้ คือ “If awareness is raised that the water is indeed on the point of boiling, the frog may yet be saved.” หนังสือเล่มนี้พยายามตั้งเป้าหมายการวิเคราะห์ในทางวิชาการโดยให้ความสำคัญกับผู้กระทำทางสังคม การตั้งคำถามและต่อต้านการกลายเป็นธุรกิจของวาทกรรมต่างๆ ภาษาคือส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นโครงสร้างทางสังคม กระบวนการสัมพันธ์ภาพและผลประโยชน์นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นต่อไป

หนังสือภาษาและสังคมการตลาดเล่มนี้มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านรู้แนวทางการศึกษาที่ต้องใช้ทฤษฎีที่เน้นการวิพากษ์กับกรณีศึกษาทางสังคมที่น่าสนใจ ซึ่งอาจเป็นแนวทางให้นักภาษาที่สนใจศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ได้ศึกษาเพิ่มเติม นอกจากวาทกรรมการตลาดที่เป็นวัตถุประสงค์หลักของผู้เขียนแล้ว ยังมีหนังสือวาท

กรรมธุรกิจ (Bargiela-Chiappini, Nickerson and Planken, 2007) ซึ่งหากจะดูจากชื่อหนังสือเหมือนจะใกล้เคียงกับวาทกรรมการตลาดเล่มนี้ แต่หนังสือวาทกรรมธุรกิจมีโครงสร้างของเนื้อหาที่ละเอียดกว่ามีการตั้งคำถามและตอบคำถามในแต่ละบทรวมถึงการสรุปและอ้างอิงในตัวอย่างที่ชัดเจน และเนื้อหาก็เน้นการศึกษาวิจัยที่มากกว่าเล่มนี้ ซึ่งดิฉันเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษาประเด็นใกล้เคียงกัน แต่ว่าวาทกรรมการตลาดเล่มนี้ก็มีที่น่าสนใจในการประยุกต์ทฤษฎีด้วยการยกตัวอย่างการวิเคราะห์จากภาพโฆษณาทางการตลาดต่างๆ อาทิ ภาพโฆษณาจากรถบัส รถไฟใต้ดิน หรือภาพการโฆษณาในงานในหนังสือสมาชิกสภาท้องถิ่น ตัวอย่างที่น่าสนใจเหล่านี้อาจทำให้ผู้อ่านค้นพบประเด็นวิจัยอื่นๆ ได้ เช่น การศึกษาวาทกรรมตลาดจากโฆษณาารถโดยสารในประเทศไทยก็น่าสนใจมากเช่นกัน

รายการอ้างอิง

Bargiela-Chiappin, F., Nickerson, C., and Planken, B. (2007). *Business discourse*. New York: Palgrave Macmillan.

Mautner, G. (2010). *Language and the Market Society Critical Reflections on Discourse and Dominance*. New York and London: Routledge Taylor & Francis Group.

รายนามผู้เขียน

วิธนี เกตุพุก เภสัชกรชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี

การศึกษา: ภบ.มอ. /วทม.(โภชนศาสตร์)ม.มหิดล /ศศม.(ภาษาและการสื่อสาร)NIDA

อีเมล: poovit251@gmail.com

ศศิธร มามีชัย เภสัชกรชำนาญการ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี

การศึกษา: ภม. สาขา Pharmacology. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญญาภรณ์ ทรงสุนทรวงค์ เภสัชปฏิบัติการ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี

การศึกษา: ภบ. ม.รังสิต

ศุภานันท์ ปิงเจริญกิจกุล เภสัชปฏิบัติการ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี

การศึกษา: ภบ. pharmD ม.เชียงใหม่

กนกกช บุศย์น้ำเพชร เภสัชกรชำนาญการ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี

การศึกษา: ภม.สาขาเภสัชกรรมชุมชน ม.นเรศวร

อรรธยา เปล่งสงวน เภสัชกรชำนาญการ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี

การศึกษา: ภม.สาขาเภสัชกรรมชุมชน ม.นเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร. เมฆม สอดส่องกฤษ สาขาภาษาและวรรณคดีตะวันออก

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

การศึกษา: Ph.D. Chinese Linguistics and Philology Nanjing Normal University,
China

อีเมล: metchaweiqing@hotmail.com

ภควัฒน์ บุญญฤทธิ์

การศึกษา: ปริญญาโท คณะภาษาและการสื่อสาร สาขาการสื่อสารประยุกต์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับ 1

สาขาความสนใจ: Metaphor Analysis , Political Economy, Semiotic

อีเมล: vanbubble27@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุจิระ ไรจนประภายนต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

การศึกษา: ดุษฎีบัณฑิต - Doctor of Philosophy (Communication), Purdue University

สาขาความสนใจ: สังคมและพฤติกรรมศาสตร์ (Social and Behavioural Science),

ภาษาต่างประเทศและวัฒนธรรม (Foreign Languages and Cultures)

อีเมล: rujira2@yahoo.com

กาญจนา ตันโพธิ์ อาจารย์ สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษา: ปรัชญาดุสิตบัณฑิต(ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความเชี่ยวชาญ: ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร, การใช้ภาษาไทย, วรรณกรรมภาษาไทย,
การพูดในที่สาธารณะ, ภาษาศาสตร์

อีเมล: kan_tonpo@hotmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร. กรกช อัตตวิริยะนุภาพ ภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษา: ปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาศาสตร์ภาษาเยอรมัน จากมหาวิทยาลัยเปิร์น ประเทศ
สมาพันธรัฐสวิส

ความเชี่ยวชาญ: ด้านไวยากรณ์เยอรมัน การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาษาเยอรมันกับภาษาไทย การ
เรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ

อีเมล: korakocha@yahoo.com

ดร.ชนกพร อังศุวิริยะ ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
หาดใหญ่

การศึกษา: อ.ด. (ภาษาไทย), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาความสนใจ: ศึกษาวิจัยด้านภาษาถิ่นใต้ อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ภาษาศาสตร์สังคม ประเพณี
และวาทกรรม อุดมการณ์

อีเมล: poon_chanok@hotmail.com

ประกาศเชิญชวนส่งบทความ

วารสาร NIDA Journal of Language and Communication เป็นวารสารที่มีผู้ประเมินบทความ (peer review) ของคณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จัดพิมพ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้และผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ๆ ทฤษฎี การวิจัย วิถีวิทยา และแนวคิดในศาสตร์ของภาษา การสื่อสาร และสหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง วารสารภาษาและการสื่อสารฉบับภาษาไทยเป็นเวทีหนึ่ง สำหรับการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อต่อยอดชุดความรู้ให้แก่บุคลากรในวงวิชาการ ทั้ง ครู อาจารย์ และ นักวิชาการภายในประเทศ และนานาชาติ

วารสาร NIDA Journal of Language and Communication กำหนดออกปีละ 3 ฉบับ โดยออกเป็น ภาษาอังกฤษ 2 ฉบับ คือ ฉบับเดือนเมษายน และเดือนสิงหาคม และฉบับภาษาไทย 1 ฉบับ กำหนดออกในเดือน ธันวาคม

ประเภทบทความที่รับพิจารณา

- บทความทางวิชาการ (academic article)
- บทความวิจัย (research article)
- บทความปริทัศน์ (review article)
- บทวิจารณ์หนังสือ (book review)

สาขาวิชาบทความที่รับพิจารณา

- อักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์
- สังคมศาสตร์
- สหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

บทความที่ส่งเพื่อพิจารณาควรมีความเกี่ยวข้องกับภาษาและการสื่อสารในมิติใดมิติหนึ่ง

การติดต่อ

ผู้สนใจสามารถติดต่อกองบรรณาธิการได้ที่ คุณจริพร แก้วสุขศรี ผู้ประสานงานวารสาร

อีเมล chompoo49@hotmail.com หรือ โทร 02-727-3152 โทรสาร 02-377-7892 (ในเวลาราชการ)

คณะภาษาและการสื่อสาร

ชั้น 12A อาคารสยามบรมราชกุมารี

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

118 ถนน เสร้ไทย

แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ

กรุงเทพมหานคร 10240

คำแนะนำการเตรียมบทความ

- จัดพิมพ์โดยโปรแกรม Microsoft Word ความยาวไม่ควรเกิน 30 หน้ากระดาษ A4 (ยังไม่รวม เอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนหน้ากระดาษเดียว ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบด้านบน 1 นิ้วครึ่ง ด้านล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้ายและขวา 1 นิ้ว ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้า ยกเว้นหน้าแรก โดยวางอยู่ขอบบนขวา โดยกำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดแบบ double-spaced บทความที่เขียนด้วยภาษาไทย ใช้ตัวอักษร TH SarabunPS ขนาด 14 พอยต์ ส่วนบทความภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร Times New Roman ขนาด 12 พอยต์
- หัวข้อต่างๆ ในบทความให้ใช้ตัวหนา วางตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ หัวข้อย่อยใช้ตัวเอียง วางตำแหน่ง ซ้ายสุดของหน้ากระดาษ แต่ทั้งหมดไม่ต้องใส่ตัวเลขเพื่อแสดงการเรียงลำดับ
- ผู้เขียนบทความควรใช้รูปแบบการเขียนบทความและสำนวนภาษาที่เหมาะสมกับลักษณะของบทความ ทางวิชาการซึ่งเป็นที่ยอมรับทั่วไป มีการตรวจทานต้นฉบับแล้วเป็นอย่างดีทั้งรูปแบบและการสะกดคำ
- ใช้คำศัพท์หรือคำตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน และ/หรือ พจนานุกรมที่ได้รับการยอมรับในสาขานั้นๆ
- การใช้ศัพท์บัญญัติทางวิชาการที่ยังไม่รู้จักแพร่หลาย ควรใช้ควบคู่กับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น ใส่วงเล็บภาษาอังกฤษ
- การเขียนชื่อเฉพาะ หรือคำแปลจากภาษาต่างประเทศที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในบทความ หากจำเป็นก็พิมพ์ภาษาเดิมของชื่อนั้นๆ กำกับไว้ในวงเล็บ เช่น ไทรบุรี (Kedah) เคปคอร์ด (Cape Cord) เป็นต้น
- ไม่ควรใช้ภาษาต่างประเทศในกรณีที่มีคำไทยใช้แพร่หลายอยู่แล้ว
- รักษาความสม่ำเสมอในการใช้คำศัพท์ การใช้ตัวย่อตลอดทั้งบทความ

กรณีส่งบทความเป็นภาษาอังกฤษ หากผู้เขียนไม่ใช่ผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ จำเป็นต้องส่งบทความให้เจ้าของภาษาพิจารณาและปรับแก้บทความ ก่อนส่งบทความเพื่อการพิจารณา

การอ้างอิง

แหล่งข้อมูลทั้งหมดที่อ้างอิงในบทความต้องปรากฏตามลำดับตัวอักษรในรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความโดยใช้ระบบนาม-ปี หรือระบบ APA ทั้งเรื่อง ผู้เขียนบทความต้องรับผิดชอบความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด ตัวอย่างเช่น

ในเนื้อเรื่อง

เอกสารอ้างอิงภาษาไทยใช้ชื่อขึ้นต้น หรือทั้งชื่อต้นและชื่อสกุล ส่วนเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เฉพาะชื่อสกุล

1. ศรีบุญและรัตน (2552, หน้า 25) แสดงความวิตกกังวลกับการดำเนินกิจกรรม CSR ของธุรกิจว่ายังขาดความเข้าใจต่อความคิดพื้นฐานหรือแรงจูงใจที่แท้จริง (ถ้าผู้เขียนเกิน 2 คน ใช้เฉพาะชื่อแรกแล้วต่อด้วย และคณะ สำหรับภาษาอังกฤษในกรณีนี้ใช้ et al.)
2. กิจกรรมด้านวัฒนธรรมที่ริเริ่มและดำเนินการโดยสุลักษณ์ ศิวรักษ์ได้บ่มเพาะความคิดสมัยใหม่ให้แก่นักศึกษาหลายสถาบัน (สรณัฐ ไตลังคะ, 2550, หน้า 63)
3. อาฟเตอร์อิมเมจคือการสั่นสะเทือนของอดีตที่พยายามบุกรุกเข้ามาในห้วงเวลาปัจจุบัน (Doane, 2003, p. 58)

ท้ายบท

1. วารสารทางวิชาการ

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. (2550). ความหลากหลายทางวัฒนธรรม จากหลอมรวมเป็นหนึ่งสู่การผสมผสานทาง.

วารสารอักษรศาสตร์, 37(1), 16-36.

Williams, J. & Severino, C. (2004). The writing center and second language writers.

Journal of Second Language Writing, 13(3), 165-172.

2. หนังสือที่เขียนโดยผู้เขียนคนเดียวกันทั้งเล่ม

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2549). *ความหลากหลายของภาษาและชาติพันธุ์ในประเทศไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและ

วัฒนธรรม เพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

3. บทความหรือบทในหนังสือรวมเล่ม

Bamlund, D. C. (1997). Communication in a global village. In L. A. Samovar & R. E. Porter (Eds.)

Intercultural communication: A reader (pp. 27-36). Belmont, CA: Wadsworth.

4. วิทยานิพนธ์ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ปาริชาติ กันทาทรัพย์. (2545). *การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในเรื่องสั้นพม่า*.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บทความวิจัยควรเรียงลำดับตามองค์ประกอบดังนี้ (บทความวิชาการใช้เฉพาะข้อ 1-4 และ 6 โดยเนื้อเรื่องใช้รูปแบบทางวิชาการที่เห็นสมควร)

1. ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวหนา)
2. ชื่อผู้เขียน (Authors) ครบทุกคน พร้อมวุฒิการศึกษาสูงสุดและสถานที่ทำงาน (ระบุเฉพาะในจดหมายนำ)
3. บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีความยาวไม่เกิน 250 คำ
4. คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 9 คำ
5. เนื้อเรื่อง (Main Body) ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้
 - 5.1 บทนำ (Introduction) บอกความสำคัญหรือที่มาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัยและอาจรวมกับการทบทวนวรรณกรรม (Review of Literature)
 - 5.2 วิธีการ/ระเบียบวิธีวิจัย (Methodology)
 - 5.3 ผลการวิจัย (Results or Findings)
 - 5.4 อภิปรายผล (Discussion) *5.3 และ 5.4 อาจเขียนรวมกันได้
 - 5.5 ผลสรุปและข้อเสนอแนะ (Conclusion and Recommendations)

เอกสารอ้างอิง (References) ใช้ระบบ APA Style สำหรับรายการอ้างอิงภาษาไทย ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ และเพิ่มข้อความ [in Thai] ที่ท้ายรายการอ้างอิงนั้นๆ

การส่งบทความ

- ผู้เขียนบทความที่ได้รับการตรวจทานแล้ว ให้ส่งบทความทางระบบส่งบทความอัตโนมัติบนเว็บไซต์ของวารสาร โดยกรอก ข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียน กดปุ่ม browse เลือกไฟล์บทความที่เป็น Microsoft Word หรือ สกุล .doc/docx เท่านั้น และกดปุ่ม upload เพื่อส่งบทความ ไม่รับพิจารณาไฟล์ .pdf โดยเด็ดขาด
- ไม่ต้องระบุชื่อผู้เขียนและสถานที่ทำงานในตัวต้นฉบับโดยเด็ดขาด ในหน้าแรกให้มีแค่ชื่อบทความและบทคัดย่อ เท่านั้น
- เพื่อป้องกันความผิดพลาดทางเทคนิค ผู้เขียนควรส่งอีเมลอีกครั้งมาที่ chompoo49@hotmail.com โดยส่งจดหมาย นำ และแนบไฟล์บทความ ในจดหมายนำ ให้ผู้เขียนระบุ ชื่อ-สกุล ตำแหน่งทางวิชาการ สถานที่ทำงาน คุณวุฒิการศึกษา (ให้ระบุชื่อปริญญาและสถาบัน) สถานที่ติดต่อ เบอร์โทรศัพท์ อีเมล และให้แนบประวัติโดยย่อ
- กรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 1 คน ให้ระบุผู้รับผิดชอบบทความ (corresponding author) ด้วย ซึ่งอาจไม่ใช่ชื่อแรก
- ในจดหมายนำ ให้ระบุว่า ยินดีให้เผยแพร่ในวารสาร และในกรณีได้รับให้ตีพิมพ์ ให้ส่งข้อความแนะนำผู้เขียน (Notes on Contributors) มาด้วย
- ผู้เขียนควรส่งต้นฉบับพิมพ์ทางไปรษณีย์อีกทางหนึ่งเพื่อป้องกันการสูญหาย หรือความผิดพลาดทางเทคนิค

ข้อกำหนดลิขสิทธิ์

- บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร NIDA Journal of Language and Communication ถือเป็นลิขสิทธิ์ของผู้เขียนบทความ กับคณะภาษาและการสื่อสารเฉพาะในการตีพิมพ์ครั้งนี้ หลังจากนั้น ถือเป็นสิทธิ์ของผู้เขียนเท่านั้น ผู้ใดต้องการ ตีพิมพ์ซ้ำ ต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนก่อน
- กองบรรณาธิการจะส่งวารสารที่มีบทความของผู้เขียนตีพิมพ์ให้แก่ผู้เขียนจำนวน 2 ฉบับ หากผู้เขียนขอรับวารสารที่มีบทความที่ตีพิมพ์เพิ่มเติม สามารถส่งคำขอมายังบรรณาธิการ

เงื่อนไขการรับบทความ

- บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้นโดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับนโยบายของวารสาร และผ่านการ ตรวจสอบข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์หรือตัวสะกดในข้อความและจากการพิมพ์
- บทความที่ได้รับการตอบรับเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้แล้ว จะต้องไม่ปรากฏในสิ่งพิมพ์อื่นใดก่อนจะปรากฏในวารสาร NIDA Journal of Language and Communication หรืออยู่ในระหว่างพิจารณาตีพิมพ์ของวารสารอื่น
- กรณีที่บทความเคยนำเสนอในการประชุมวิชาการ เป็นส่วนหนึ่งการศึกษา เช่น สารนิพนธ์ หรือพิมพ์เผยแพร่ในภาษาอื่นๆ ต้องมีการแจ้งไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการตีพิมพ์หากพบว่าบทความได้รับการ ตีพิมพ์ในวารสารอื่นมาก่อนแล้ว
- กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนทราบภายในเวลา 8 สัปดาห์ นับจากวันที่ส่งบทความ
- กองบรรณาธิการไม่รับผิดชอบในข้อผิดพลาดในบทความ ที่เกิดจากความผิดพลาดของผู้เขียน ความเห็นใดๆ ที่ปรากฏใน บทความเป็นของผู้เขียน มิใช่ของกองบรรณาธิการและคณะภาษาและการสื่อสาร
- กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ตรวจแก้ไขต้นฉบับในด้านรูปแบบและรายละเอียดของบทความที่ส่งมาพิจารณาตามแต่จะเห็นสมควร ถ้าการแก้ไขเกี่ยวข้องกับเนื้อหา จะขอความเห็นชอบของผู้เขียน

กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Blind Review

- วารสาร NIDA Journal of Language and Communication จัดให้มีกระบวนการในการคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพตามวิธี Blind Review ซึ่งมีกระบวนการดังต่อไปนี้
- บทความที่ส่งเข้ามาจะได้รับการนำเสนอต่อผู้ชำนาญการในสาขาวิชานั้นๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ (Peer Review) อย่างน้อยจำนวน 2 คน ทั้งในและนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ยกเว้นบทความพิเศษที่ถือเป็นบทความเทียบเชิญประจำฉบับซึ่งจะข้ามขั้นตอนนี้ไป
- ผู้อ่านประเมินบทความจะเป็นผู้ให้ความเห็นและขอแนะนำว่าบทความนั้นๆ จะได้รับการยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข หรือ ยอมรับโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไข ซึ่งจะต้องส่งบทความอีกครั้งหลังจากแก้ไข หรือ เสนอให้ปฏิเสธการตีพิมพ์เผยแพร่
- ในกรณีบทความผ่านการแก้ไขแล้ว ผู้อ่านประเมินบทความจะต้องพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่าบทความที่แก้ไขแล้วดังกล่าวเป็นที่ยอมรับเพื่อการตีพิมพ์ได้